

IV SYNOD
ARCHIDIECEZJI
WARSZAWSKIEJ

Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej
Warszawa 2003

Zdjęcia na okładce i wewnątrz numeru: Ryszard Rzepecki

ISBN 83-87802-69-7

Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej
02-405 Warszawa, ul. Rybnicka 27
tel.: 863 -48 -35

CHRONOLOGIA NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ IV SYNODU AW

- 19 marca 1998 r. **Otwarcie obrad Synodu.** Powołanie Komisji Głównej i ustalenie Komisji Synodalnych oraz nominacja przewodniczących tych komisji.
- kwiecień – czerwiec 1998 r. **Wybory dekanalne** uczestników synodu spośród duchowieństwa Archidiecezji. **Nominowanie** przez J. Em. Kardynała Józefa Glempa, Arcybiskupa Warszawskiego pozostałych uczestników Synodu.
- 6 września 1998 r. **Uroczysta Sesja IV Synodu** – wręczenie nominacji uczestnikom Synodu, powołanie Podkomisji, zatwierdzenie przydziału uczestników Synodu do poszczególnych Komisji i Podkomisji.
- październik 1998 – maj 1999 r. **Praca w Komisjach i Podkomisjach.** Ustalenie wstępnej wersji tematów prac Komisji. Powołanie ekspertów Komisji Synodalnych. Ustalanie tematów prac i zatwierdzenie ich przez Arcybiskupa Warszawskiego. Powołanie wewnątrz każdej Komisji bądź Podkomisji grupy roboczej w celu opracowania pierwszej wersji dokumentu końcowego Synodu.
- wrzesień 1999 – luty 2000 r. **Praca poszczególnych grup roboczych** nad opracowaniem wstępnej wersji dokumentu końcowego i konsultacje tych opracowań wewnątrz Komisji.
- 22 marca 2000 r. **Obrady Komisji Głównej Synodu.** Zatwierdzenie wstępnych wersji projektów dokumentów przygotowanych przez grupy robocze. Weryfikacja zakresu tematycznego projektów przygotowanych w poszczególnych Komisjach. Odesłanie projektów do dalszych prac w grupach roboczych.
- kwiecień – grudzień 2000 r. **Dalsze prace w Komisjach** nad projektem dokumentu końcowego. Uzgodnienie treści tych dokumentów z normami II Synodu Plenarnego.
- 24 stycznia 2001 r. **Obrady Komisji Głównej Synodu.** Zatwierdzenie projektów dokumentów przygotowanych przez grupy robocze. Skierowanie projektów tych dokumentów, zgodnie z uwagami Sekretariatu Synodu, do dalszych prac i poprawek w Komisjach, w

- celu nadania tym opracowaniom formy dokumentów o charakterze normatywnym.
- 28 października 2001 r. **Obrady Komisji Głównej Synodu.** Przyjęcie projektów poszczególnych części dokumentu końcowego Synodu – statutów synodalnych, opracowanych w Komisjach. Skierowanie tych projektów do dalszych prac w Sekretariacie Synodu, celem utworzenia jednolitego dokumentu – projektu statutów synodalnych.
- 30 marca 2002 r. **Obrady Komisji Głównej Synodu.** Przyjęcie do dalszych opracowań projektu Statutów IV Synodu opracowanego przez Sekretariat Synodu.
- kwiecień – czerwiec 2002 r. Kolejne **posiedzenia Komisji Głównej Synodu** celem oceny projektu Statutów IV Synodu opracowanego przez Sekretariat Synodu. Głosowania nad poprawkami. Odesłanie projektu do Sekretariatu Synodu celem uwzględnienia zgłoszonych uwag i poprawek.
- wrzesień – grudzień 2002 r. **Konsultacje** poszczególnych części projektu Statutów IV Synodu we właściwych Komisjach. **Obrady Komisji Głównej Synodu.** Głosowania nad poprawkami zgłoszonymi w poszczególnych Komisjach. Odesłanie projektu Statutów do Sekretariatu Synodu celem uwzględnienia uwag zgłoszonych przez Komisje Główną.
- styczeń 2003 r. Przekazanie J. Em. Kardynałowi Józefowi Glempowi, Arcybiskupowi Warszawskiemu, projektu Statutów IV Synodu celem konsultacji.
- 1 marca 2003 r. **Uroczysta Sesja IV Synodu.** Przyjęcie w głosowaniu projektu Statutów IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej i przekazanie ich Arcybiskupowi Warszawskiemu z prośbą o ich promulgowanie.
- 19 marca 2003 r. **Zamknięcie IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej** i promulgowanie Statutów Synodalnych, z mocą obowiązującą od Uroczystości Narodzenia św. Jana Chrzciciela.

JÓZEF
ŚWIĘTEGO RZYMSKIEGO KOŚCIOŁA
KARDYNAŁ GLEMP
ZE ZMIŁOWANIA BOŻEGO I ŁASKI STOLICY APOSTOLSKIEJ
ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI
PRYMAS POLSKI

Nr 747/A/98

Komisja Główna
Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej

DEKRET

Dostrzegając wielką potrzebę przedyskutowania, przemodlenia i ujęcia w normy wielu spraw z życia Archidiecezji Warszawskiej, niniejszym, w oparciu o kanony 460-468 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz o Instrukcję Kongregacji Stolicy Apostolskiej do Spraw Biskupów z dnia 19 marca 1997 roku odnośnie do przeprowadzania synodów diecezjalnych, ustanawiam **Komisję Główną Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej** i zlecam jej troskę o sprawny i owocny przebieg prac synodalnych. Osoby należące do Komisji Głównej:

Kardynał Józef Glemp, arcybiskup warszawski
Biskup Marian Duś, wikariusz generalny
Biskup Piotr Jarecki, wikariusz generalny
Ks. infułat Zdzisław Król, wikariusz biskupi
Ks. infułat Edward Majcher, wikariusz biskupi
Ks. prałat Stanisław Kur, wikariusz biskupi
Ks. prałat Stefan Kośnik, wikariusz sądowy
Ks. prałat Grzegorz Kalwarczyk, kanclerz Kurii
Ks. prałat Jan Miazek, ceremoniarz Prymasa Polski
Ks. prałat Ryszard Rumianek, ekonom Archidiecezji
Ks. dr hab. Krzysztof Pawlina, rektor Seminarium
Ks. dr Andrzej Kowalski, notariusz pro iuridica
Ks. dr Janusz Bodzon, asystent Akcji Katolickiej Archidiecezji Warszawskiej
Ks. prałat Kazimierz Kalinowski, dziekan i proboszcz
Ks. kanonik Władysław Nowicki, dziekan i proboszcz
Ks. kanonik Zygmunt Malacki, duszpasterz akademicki
Ks. kanonik Andrzej Gałka, rektor kościoła św. Marcina

Członkom Komisji Głównej życzę darów Ducha Świętego w podjętych zadaniach i z serca błogostawie.

Warszawa, w uroczystość Świętego Józefa, Opiekuna Świętej Rodziny, 19 marca 1998 roku.

Józef kard Glemp

† Józef Kardynał Glemp
Arcybiskup Metropolita Warszawski
Prymas Polski

JÓZEF
ŚWIĘTEGO RZYMSKIEGO KOŚCIOŁA
KARDYNAŁ GLEMP
ZE ZMIŁOWANIA BOZEGO I ŁASKI STOLICY APOSTOLSKIEJ
ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI
PRYMAS POLSKI

Nr 748/A/98

Struktura i Komisje
Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej

DEKRET

Mając na względzie sprawny i owocny przebieg prac Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej, niniejszym, w oparciu o kanony 460-468 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz o Instrukcję Kongregacji Stolicy Apostolskiej do Spraw Biskupów z dnia 19 marca 1997 roku odnośnie do przeprowadzania synodów diecezjalnych, ustanawiam zasadnicze struktury i komisje Synodu oraz mianuję przewodniczących tychże komisji i Sekretariat:

Przewodniczący Synodu

Kardynał Józef Glemp, arcybiskup warszawski, prymas Polski,

Sekretariat Synodu

Przewodniczący: Biskup Marian Duś
Zastępca Przewodniczącego: Ks. dr Janusz Bodzon
Zastępca Przewodniczącego: Ks. dr Andrzej Kowalski
Pracownik Biura Sekretariatu: Maciej Figas

Komisja Duchowieństwa

Przewodniczący: Biskup Marian Duś

Komisja Świeckich

Przewodniczący: Biskup Piotr Jarecki

Komisja Osób Życia Konsekwowanego

Przewodniczący: O. Gabriel Bartoszewski OFMCap.

Komisja Zadań Naczyielskich Kościoła

Przewodniczący: Ks. infułat Edward Majcher

Komisja Charytatywna

Przewodniczący: Ks. infułat Zdzisław Król

Komisja Kultu Bożego

Przewodniczący: Ks. prałat Jan Miazek

Komisja Struktur Archidiecezji

Przewodniczący: Ks. prałat Grzegorz Kalwarczyk

Komisja Ekumeniczna

Przewodniczący: Ks. kanonik Andrzej Gałka

Komisja Miejsca i Czasów Świątecznych

Przewodniczący: Ks. kanonik Zygmunt Malacki

Komisja Dóbr Doczesnych Kościoła

Przewodniczący: Ks. prałat Ryszard Rumianek

Komisja Specjalnych Zagadnień Duszpasterskich

Przewodniczący: Ks. prałat Kazimierz Kalinowski

Zespół osób do poszczególnych komisji synodalnych ustali Komisja Główna w porozumieniu z przewodniczącymi tychże komisji. Uczestnicy Synodu kierować się będą w powierzonych im zadaniach "Regulaminem Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej".

Warszawa, w uroczystość Świętego Józefa, Opiekuna ludzi pracy, 19 marca 1998 roku.

Na podjęty trud pracy synodalnej
z serca błogosławię

Józef Kard Glemp

† Józef Kardynał Glemp
Arcybiskup Metropolita Warszawski
Prymas Polski

WYKAZ CZŁONKÓW IV SYNODU ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

- Ks. kard. dr Józef **Glemp**, Arcybiskup Warszawski – Przewodniczący IV Synodu AW
1. Ks. dr Witold **Adamczewski** SJ
 2. Ks. Kazimierz **Ambroziak** FDP,
 3. Andrzej **Aperliński**,
 4. Ks. prałat dr Włodzimierz **Artyszuk**,
 5. Ks. prałat Czesław **Aulich**,
 6. O. Józef **Bakalarz** OP,
 7. Ks. kanonik Tadeusz **Balewski**,
 8. Ks. kanonik Janusz **Baranowski**,
 9. Ks. Bogdan **Bartold**,
 10. O. dr Gabriel **Bartoszewski** OFM^{Cap}, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Osób Życia Konsekwentnego IV Synodu AW
 11. Dr Mirosław **Bereziński**,
 12. Ks. Marek **Białkowski** CM,
 13. Ks. prałat Bogusław **Bijak**,
 14. Jan **Bober**,
 15. Ks. dr Janusz **Bodzon**, Członek Komisji Głównej i Zastępca Przewodniczącego Sekretariatu IV Synodu AW
 16. Ks. dr Andrzej **Bosowski**,
 17. S. Alberta **Chorążyczewska** FSK,
 18. Ks. infułat dr Henryk **Chudek**,
 19. Andrzej **Czachowski**,
 20. Tadeusz **Ćwikliński**,
 21. Ks. Karol **Dąbrowski** CSMA,
 22. Tadeusz **Denkiewicz**,
 23. Ks. prałat dr Antoni **Dębkowski**,
 24. Ks. Piotr **Dobrzyński**,
 25. S. Maria **Dominiczak**,
 26. Ks. Władysław **Duda**,
 27. Bp dr Marian **Duś**, Członek Komisji Głównej, Przewodniczący Sekretariatu i Komisji Duchowieństwa IV Synodu AW

28. Ks. prałat prof. dr hab. Andrzej **Filaber**,
29. Ks. kanonik dr Andrzej **Galka**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Ekumenicznej IV Synodu AW,
30. Ks. dr Dariusz **Gas**,
31. Ks. kanonik Jan **Gąsiorowski**,
32. Leonarda **Głowacka**,
33. Ks. kanonik Stanisław **Golba**,
34. Ks. kanonik Henryk **Górniak**,
35. Ks. prałat dr Józef **Górzyński**,
36. Ks. Władysław **Gzędowski**,
37. Ks. prałat Józef **Hass**,
38. Ks. kanonik Roman **Idrzejczyk**,
39. Ks. kanonik Władysław **Jabłoński**,
40. Ks. Józef **Jachimczak** CM,
41. Bp dr Piotr **Jarecki**, Biskup Pomocniczy i Wikariusz Generalny Arcybiskupa Warszawskiego, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Świeckich IV Synodu AW
42. Ks. kanonik Tadeusz **Jarząb**,
43. Ks. Mirosław **Jaworski**,
44. Ks. dr Sylwester **Jeż**,
45. Ks. Stanisław **Jurczuk**,
46. Krzysztof **Kalinowski**,
47. Ks. prałat Kazimierz **Kalinowski**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Specjalnych Zagadnień Duszpasterskich IV Synodu AW
48. Ks. kanonik Stanisław **Kalinowski**,
49. Ks. prałat Grzegorz **Kalwarczyk**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Struktur Archidiecezji IV Synodu AW
50. Ks. Zbigniew **Kapłański**,
51. Ks. prałat Witold **Karpowicz**,
52. Ks. prałat Wiesław **Kądziela**,
53. Stanisław **Kicman**,
54. Ks. prałat dr Marek **Kiliszek**,
55. Ks. Eugeniusz **Klimiński** SAC,
56. Ks. prałat Romuald **Kołakowski**,
57. S. Barbara **Konarska**, Wikaria Generalna SS. Imienia Jezus,
58. Ks. dr Krzysztof **Kosk**,
59. Ks. prałat dr Stefan **Kośnik**, Członek Komisji Głównej IV Synodu AW
60. Ks. Marian **Kowalczyk** SAC,

61. Ks. prałat Tadeusz **Kowalik**,
62. Ks. prałat dr Andrzej **Kowalski**, Członek Komisji Głównej, Zastępca Przewodniczącego Sekretariatu i Rzecznik Prasowy IV Synodu AW
63. Przemysław **Kozdój**,
64. Ks. Grzegorz **Kozicki**,
65. Ks. Mieczysław **Kozłowski** CM,
66. Ks. infułat dr Zdzisław **Król**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Charytatywnej IV Synodu AW
67. Ks. kanonik Tomasz **Król**,
68. Ks. kanonik Walenty **Królak**,
69. O. Teodor **Książkiewicz** OH,
70. Ks. kanonik Włodzimierz **Kucharski**,
71. Ks. infułat prof. dr hab. Stanisław **Kur**,
72. Ks. kanonik Wiesław **Kwiecień**,
73. Ks. prałat Stanisław **Laskowski**,
74. Ks. Bohdan **Leszczewicz**,
75. Ks. prałat dr Stanisław **Leszczyński**,
76. Ks. kanonik Józef **Liczkowski**
77. Ks. kanonik Kazimierz **Lipiak**,
78. Ks. prałat dr Andrzej **Luft**,
79. Ks. prałat Wojciech **Łagowski**,
80. Ks. prałat Józef **Łazicki**,
81. Zdzisław **Łączkowski**,
82. Ks. Mieczysław **Mackiewicz**,
83. Ks. prałat Zygmunt **Malacki**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Miejsce i Czasów Świętych IV Synodu AW
84. Ks. kanonik dr Henryk **Małecki**,
85. Ks. infułat Edward **Majcher**
86. Ks. Wojciech **Mądry**,
87. Ks. prałat dr hab. Jan **Miazek**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Kultu Bożego IV Synodu AW
88. Ks. kanonik Henryk **Michalak**,
89. Ks. Tadeusz **Mierzwiński** MIC,
90. Ks. Marian **Mikołajczak**,
91. Ks. prałat dr Wiesław Al. **Niewęglowski**,
92. Ks. kanonik Edward **Nowakowski**, Członek Rady Kapłańskiej AW
93. Ks. prałat dr Władysław **Nowicki**, Członek Komisji Głównej IV Synodu AW,
94. Ks. kanonik dr Alojzij **Oberstar**,

95. Ks. kanonik Julian **Olejarz**,
96. Jan **Olizar**,
97. Ks. kanonik Roman **Oltarzewski**,
98. Ks. prałat Franciszek **Ordak**,
99. O. Mariusz **Paczóski**,
100. Ks. Andrzej **Pakuła** MIC,
101. Ks. kanonik Andrzej **Parys**,
102. Ks. prałat prof. dr hab. Krzysztof **Pawlina**, Członek Komisji Głównej IV Synodu AW
103. Anna **Pełka**,
104. Ks. prałat Eugeniusz **Petrykowski**,
105. Ks. Robert **Pękacki**,
106. Bp dr Tadeusz **Pikus**, Biskup Pomocniczy i Wikariusz Generalny Arcybiskupa Warszawskiego, Członek Komisji Głównej, Przewodniczący Komisji Zadań Nauczycielskich
107. Ks. dr Jarosław **Piłat**,
108. Ks. Antoni **Piotrowski**,
109. Ks. Paweł **Piotrowski**,
110. Ks. prałat Józef **Podstawka**,
111. Ks. kanonik Andrzej **Polak**,
112. Ks. Tadeusz **Polak**,
113. Ks. Remigiusz **Pollak** SJ,
114. Ks. prałat dr Andrzej **Przekaziński**,
115. Ks. prałat Marian **Raciński**,
116. Grzegorz **Radomyski**,
117. Barbara **Rogalska**,
118. Ks. Jan **Rokosz** MIC,
119. S. Maria Krystyna **Rottenberg** FSK,
120. Ks. prałat prof. dr hab. Ryszard **Rumianek**, Członek Komisji Głównej i Przewodniczący Komisji Dóbr Doczesnych Kościoła IV Synodu AW
121. Ks. kanonik Mieczysław **Rzepecki**,
122. Ks. kanonik Zbigniew **Sajnog**,
123. S. Gemma **Sasinowska**,
124. Ks. prałat Aleksander **Seniuk**,
125. Ks. kanonik Jerzy **Sikorowski**,
126. Ks. prałat dr Jan **Sikorski**,
127. Ks. Krzysztof **Siwek**,
128. Józef **Skura**,
129. Ks. prałat Tadeusz **Sowa**,

130. Hanna **Stańczuk**,
131. Ks. kanonik Stanisław **Stradomski**,
132. Ks. prałat dr Janusz **Strojny**,
133. Ks. Jakub **Szcześniak**,
134. Ks. kanonik Adam **Szczygielski**,
135. Ks. prałat dr Jan **Szubka**, Członek Komisji Głównej i Zastępca Przewodniczącego Sekretariatu IV Synodu AW
136. Dr Dorota **Szykor-Plecińska**,
137. Ks. prałat Zbigniew **Szysz**,
138. Marta **Śliwińska**,
139. Ewa **Tomaszewska**,
140. Henryk **Tuszyński**,
141. Ks. prałat Roch **Walczak**,
142. Maria **Wesołowska**,
143. Jeremi **Wiśniewski**,
144. Ks. Sławomir **Wojciechowski**,
145. Ks. prałat Tadeusz **Wojdat**,
146. Ks. kanonik Jan **Wolski**,
147. Ks. kanonik dr Andrzej **Wrotniak**,
148. S. Lucyna **Witych**,
149. Ks. infułat dr Jerzy **Zalewski**,
150. Ks. kanonik Wiesław **Zaręba**,
151. Ks. prałat Stefan **Zembrzusi**,
152. Ks. prałat dr Janusz **Żyźniewski**,

REGULAMIN IV SYNODU ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

W celu usprawnienia prac i porządku obrad IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej (zwanego dalej w skrócie *IV Synodem AW* lub *Synodem*), jako uzupełnienie norm zawartych w „*Kodeksie Prawa Kanonicznego*” (kan.: 460 – 468), w „*Instrukcji o przeprowadzaniu synodów diecezjalnych*”, wydanej przez Kongregację do Spraw Biskupów w dniu 19 marca 1997 roku, oraz w naszych Dekretach dotyczących Synodu, ogłaszamy niniejszy „*Regulamin IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej*”:

1. ETAP PRZYGOTOWAWCZY SYNODU

- 1.1. Arcybiskup Warszawski powołuje Komisję Przygotowawczą IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej, celem przygotowania propozycji powołania komisji synodalnych i ich przewodniczących.
- 1.2. Arcybiskup Warszawski powołuje – w miejsce Komisji Przygotowawczej – Komisję Główną IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej, wyznacza spośród jej członków Sekretariat Synodu, powołuje komisje synodalne i mianuje ich przewodniczących.
- 1.3. Sekretariat Synodu ustala listę kandydatów na członków IV Synodu AW – według trzech grup: na mocy prawa, z nominacji Arcybiskupa Warszawskiego i z wyboru; wybory dokonywane są zgodnie z wytycznymi Arcybiskupa Warszawskiego.
- 1.4. Arcybiskup Warszawski nadaje nominacje członkom Synodu i przydziela ich do poszczególnych komisji synodalnych.
- 1.5. Komisje synodalne przygotowują i przedkładają Komisji Głównej – za pośrednictwem Sekretariatu Synodu – propozycje: podziału na podkomisje, kierowników podkomisji, tematyki prac komisji i podkomisji oraz kandydatów na ekspertów komisji.
- 1.6. Arcybiskup Warszawski ustanawia – w oparciu o rekomendację Komisji Głównej – podkomisje i powołuje ich kierowników, określa tematykę prac komisji i podkomisji oraz mianuje ekspertów poszczególnych komisji .
- 1.7. W każdej podkomisji synodalnej istnieje grupa robocza, w skład której wchodzi maksymalnie pięć osób, w tym kierownik podko-

misji jako szef grupy roboczej; pozostali członkowie grupy roboczej są wybrani – możliwie z zachowaniem parytetu – spośród członków i ekspertów podkomisji.

- 1.8. Grupa robocza przygotowuje wstępną, roboczą wersję dokumentu, będącego opracowaniem tematów zleconych własnej podkomisji i przekazuje tenże dokument – poprzez Sekretariat Synodu – do Komisji Głównej.
- 1.9. Jeśli komisja synodalna nie posiada podkomisji, przepisy punktów: 1.7. i 1.8. stosuje się analogicznie do komisji synodalnej.
- 1.10. Wraz z przekazaniem dokumentów przez wszystkie podkomisje do Komisji Głównej kończy się etap przygotowawczy Synodu i odbywa się Druga Sesja Uroczysta IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej.

2. ETAP SESJI SYNODALNYCH

- 2.1. Komisja Główna odsyła do kierowników właściwych podkomisji synodalnych przedstawione jej dokumenty wraz ze swoimi uwagami; kierownicy zaś przedstawiają otrzymane dokumenty i uwagi na zebraniu plenarnym podkomisji, które powinno odbyć się w ciągu miesiąca od Drugiej Uroczystej Sesji Synodu; kierownik podkomisji zatroszczy się, by wszyscy członkowie podkomisji i eksperci otrzymali dokument i uwagi poczynione przez Komisję Główną.
- 2.2. Członkowie podkomisji i jej eksperci zgłaszają uwagi do dokumentu na zebraniu plenarnym albo ustnie albo na piśmie; uwagi zgłoszone ustnie winny być pilnie protokołowane przez sekretarza zebrania; uwagi na piśmie można także – w ciągu siedmiu dni od daty zebrania – przedłożyć kierownikowi podkomisji.
- 2.3. W ciągu dwóch miesięcy od zebrania plenarnego grupa robocza, uwzględniając przedłożone uwagi, winna przygotować nową wersję dokumentu, którą należy przekazać wszystkim członkom i ekspertom podkomisji.
- 2.4. Na kolejnym zebraniu plenarnym podkomisji, które winno odbyć się w ciągu miesiąca od rozesłania tekstów, odbywa się głosowanie nad nową wersją dokumentu; w przypadku, gdy za przyjęciem dokumentu nie opowie się wymagana większość członków podkomisji, należy raz jeszcze – w oparciu o zgłoszone uwagi – dokument poprawić i na kolejnym zebraniu, w ciągu miesiąca, poddać głosowaniu.

- 2.5. Każdy z członków podkomisji ma prawo zgłosić do przyjętego przez podkomisję dokumentu lub jego fragmentu votum separatum.
- 2.6. W sytuacji, gdy dokument zostanie przyjęty przez wymaganą większość członków podkomisji, należy przekazać go – wraz z protokółami z zebrań podkomisji i grupy roboczej oraz ewentualnym votum separatum – przewodniczącemu właściwej komisji.
- 2.7. Przewodniczący komisji synodalnej przekazuje tekst dokumentu (także votum separatum, jeśli zostało zgłoszone) pozostałym członkom komisji i na najbliższej sesji plenarnej komisji poddaje pod głosowanie: najpierw votum separatum, a jeśli zostanie ono odrzucone, także dokument. W przypadku przyjęcia przez komisję votum separatum – dokument zostaje poprawiony przez trzyosobową, nadzwyczajną grupę roboczą, powołaną przez przewodniczącego komisji i poddany głosowaniu na kolejnej sesji plenarnej komisji.
- 2.8. Każdy z członków komisji ma prawo zgłosić do przyjętego przez komisję dokumentu lub jego fragmentu votum separatum.
- 2.9. Przewodniczący komisji – poprzez Sekretariat Synodu – przekazuje do Komisji Głównej zaakceptowany przez komisję dokument (wraz z votum separatum, jeśli zostało zgłoszone) w dwudziestu egzemplarzach; razem z ostatnim dokumentem przewodniczący komisji przekazuje całą dokumentację pracy komisji.

3. ETAP POWSTAWANIA DOKUMENTU KOŃCOWEGO

- 3.1. Komisja Główna, po zapoznaniu się z dokumentem, głosuje na swoich sesjach plenarnych najpierw nad ewentualnym votum separatum, a jeśli zostanie ono odrzucone – nad dokumentem. W przypadku przyjęcia przez Komisję Główną votum separatum – dokument zostaje poprawiony przez Sekretariat Synodu i poddany głosowaniu na kolejnej sesji plenarnej.
- 3.2. Komisja Główna, zaakceptowawszy wszystkie dokumenty przedłożone przez komisje synodalne, przekazuje je do Sekretariatu Synodu celem ich jednolitego opracowania.

Sekretariat Synodu przekazuje jednolity tekst dokumentu końcowego wszystkim członkom Komisji Głównej i – w miesiąc później – dokument zostaje poddany omówieniu i głosowaniu na sesji plenarnej; w przypadku zgłoszenia poprawek lub uzupełnień – po ich zaakceptowaniu przez Komisję Główną – Sekretariat Synodu poprawia tekst dokumentu końcowego i ponownie trafia on pod głosowanie.

- 3.3. Przyjęty przez Komisję Główną dokument końcowy zostaje przedstawiony Arcybiskupowi Warszawskiemu do aprobaty.
- 3.4. Sekretariat Synodu troszczy się o wydanie drukiem całości lub części dokumentu końcowego – zgodnie z decyzją Arcybiskupa Warszawskiego.
- 3.5. Podczas Trzeciej Uroczystej Sesji IV Synodu, Arcybiskup Warszawski dokonuje promulgacji Statutów IV Synodu AW.

4. STRUKTURA DOKUMENTU ROBOCZEGO I DOKUMENTU KOŃCOWEGO

- 4.1. Dokument końcowy stanowi jednolity tekst, złożony z dokumentów opracowanych przez komisje synodalne, zaś dokument opracowany przez komisję synodalną jest kompilacją dokumentów roboczych podkomisji; w przypadku, gdy komisja nie posiada podkomisji – zasadę powyższą stosuje się analogicznie.
- 4.2. Dokument końcowy składać się będzie ze wstępu zawierającego podstawy teologiczno-prawne Synodu oraz z poszczególnych części, odpowiadających dokumentom przedstawionym przez komisje synodalne.
 - 4.2.1. Część dokumentu końcowego poprzedzona będzie preambułą, prezentującą tematykę niniejszej części i podstawową bibliografią, na której oparto zawartość merytoryczną tej części.
 - 4.2.2. Zasadniczym elementem części dokumentu końcowego będzie zbiór norm prawnych, ujęty w sekcje i rozdziały (np. Część – Kult Boży, Sekcja – Sakramenty, Rozdział – Sakrament Bierzmowania).
 - 4.2.3. Rozdziały złożone będą ze statutów, zaś statuty mogą być podzielone na paragrafy, punkty i podpunkty.
 - 4.2.4. Statuty będą zawierały odniesienia do załączników, te zaś ujęte będą według numeracji ciągłej i zamieszczone jako ostatnia część dokumentu opracowanego przez komisję oraz dokumentu końcowego.
 - 4.2.5. Załącznikami, stanowiącymi integralną całość z dokumentem opracowanym przez komisję i z dokumentem końcowym, będą instrukcje, wzory dokumentów itp.
- 4.3. Powyższe zasady należy stosować analogicznie przy opracowywaniu dokumentów w grupach roboczych, w podkomisjach i w komisjach synodalnych.

5. POSTANOWIENIA OGÓLNE

- 5.1. Członkami lub ekspertami Synodu są te osoby, które otrzymały od Arcybiskupa Warszawskiego nominację – odpowiednio na członka lub eksperta Synodu.
 - 5.1.1. Gdy osoba, która uzyskała członkostwo ze względu na pełniony urząd przestaje piastować ów urząd – traci także członkostwo.
 - 5.1.2. W przypadku, gdy dziekan jest członkiem Synodu z jakiegoś innego tytułu, w jego miejsce członkiem Synodu zostaje mianowany wicedziekan.
 - 5.1.3. Gdy wybrany w dekanacie członek Synodu zostaje przeniesiony do innego dekanatu – traci członkostwo, a w jego miejsce członkiem Synodu zostaje mianowany jego zastępca; w przypadku, gdy obydwaj zostają przeniesieni poza dekanat – należy dokonać nowych wyborów.
 - 5.1.4. Arcybiskup Warszawski może odwołać członka lub eksperta Synodu.
- 5.2. Obrady Synodu odbywają się na sesjach i zebraniach.
 - 5.2.1. Sesje mogą być uroczyste lub zwykłe.
 - 5.2.2. Podczas sesji uroczystych, które gromadzą wszystkich członków i ekspertów Synodu, duchownych obowiązuje strój chórowy, właściwy stopniowi hierarchicznemu i posiadanym godnościom. Przedstawiciele instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego obowiązuje ich własny strój chórowy, zaś osoby świeckie – strój odświętny.
 - 5.2.3. Sesje zwykłe gromadzą członków i ekspertów komisji i zawsze mają charakter plenarny.
 - 5.2.4. Zebrania gromadzą członków podkomisji lub grupy roboczej oraz ekspertów właściwej komisji.
- 5.3. Czas i miejsce sesji uroczystych wyznacza Arcybiskup Warszawski, sesji komisji synodalnych – ich przewodniczący, zaś zebrań podkomisji i grup roboczych – ich kierownicy.
- 5.4. Powiadomienie o sesjach uroczystych przekazuje Sekretariat Synodu, zaś o pozostałych sesjach i zebraniach – właściwi sekretarze.
- 5.5. Na pierwszej sesji komisji należy wybrać, spośród członków Synodu, zastępcę przewodniczącego, sekretarza i jego zastępcę; należy także przydzielić (drogą dobrowolnych zgłoszeń lub wyborów) członków komisji do poszczególnych podkomisji; podkomisja nie może liczyć mniej niż trzech członków Synodu, zaś ten

sam członek może należeć do różnych podkomisji. Kopię protokołu z powyższego należy niezwłocznie przekazać do Sekretariatu Synodu. Gdy zastępca przewodniczącego, sekretarz lub jego zastępca ma przeszkodę w działaniu trwającą ponad dwa miesiące i istnieje potrzeba zmiany osoby pełniącej którąś z tych funkcji, należy skorzystać analogicznie z przepisów zawartych w pkt. 5.6. niniejszego Regulaminu.

- 5.6. Na pierwszym zebraniu podkomisji i grupy roboczej należy wybrać sekretarza; gdy kierownik podkomisji ma przeszkodę w działaniu trwającą ponad dwa miesiące – przewodniczący właściwej komisji synodalnej powoła spośród członków podkomisji nowego kierownika; gdy sekretarz komisji, podkomisji lub grupy roboczej ma przeszkodę w działaniu trwającą ponad dwa miesiące – jego bezpośredni przełożony synodalny powoła, spośród swoich podwładnych, nowego sekretarza; do tego czasu funkcję sekretarza pełni doraźnie wyznaczony przez przełożonego podwładny. Wybierać można jedynie spośród członków Synodu. O wyborze sekretarza i jego ewentualnych zmianach kierownik powiadamia niezwłocznie Sekretariat Synodu, podobnie przewodniczący komisji – w stosunku do zmiany kierownika podkomisji.
- 5.7. Na pierwszym zebraniu podkomisji (także komisji nie mającej żadnych podkomisji) należy wyłonić także grupę roboczą, zgodnie z przepisem zawartym w pkt. 1.7. niniejszego Regulaminu; w przypadku podkomisji trzyosobowych – cała podkomisja stanowi grupę roboczą.
- 5.8. Funkcję skarbnika Synodu pełni referent Wydziału Finansowego Kurii Metropolitalnej Warszawskiej, zaś skarbnikami poszczególnych komisji synodalnych są zastępcy przewodniczących tychże komisji.
- 5.9. Wszyscy członkowie Synodu mają równy głos. Eksperci Synodu posiadają jedynie głos doradczy.
- 5.10. Głosowań należy dokonywać zawsze z zachowaniem przepisów kan. 119 pp.1 i 2 KPK; w protokóle należy odnotować: ogólną liczbę członków danego ciała synodalnego, liczbę członków obecnych na głosowaniu oraz podział oddanych głosów.
- 5.11. Głosowania mają z zasady charakter tajny; przewodniczący spotkania, z własnej inicjatywy, popartej zgodą bezwzględnej większości zebranych, lub na wniosek tejże bezwzględnej większości zebranych, może zarządzić głosowanie jawne.

- 5.12. Głosy oddawane są w trzech możliwych wariantach: akceptuję, akceptuję po wniesieniu poprawek, nie akceptuję.
- 5.13. Z każdego spotkania komisji, podkomisji i grupy roboczej należy sporządzić protokół; podpisują go: przewodniczący spotkania i sekretarz.
- 5.14. Do kontaktów z mediami upoważniony jest rzecznik prasowy Synodu; inni członkowie i eksperci Synodu muszą uzyskać zgodę przewodniczącego Sekretariatu Synodu.

6. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- 6.1. Interpretacji niniejszego Regulaminu dokonuje Sekretariat Synodu.
- 6.2. Propozycje uzupełnień lub zmian przepisów niniejszego Regulaminu należy zgłaszać do Sekretariatu Synodu (Sekretariat IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej, ul. Miodowa 17/19, 00-246 Warszawa).
- 6.3. Niniejszy Regulamin wchodzi w życie z dniem 11 sierpnia 1998 roku.

Józef Kardynał Glemp
Arcybiskup Warszawski
Przewodniczący IV Synodu
Archidiecezji Warszawskiej

STATUTY IV SYNODU

KOŚCIÓŁ WARSZAWSKI I JEGO SYNODY

Powstanie i historia najpierw diecezji, a później archidiecezji warszawskiej wiąże się ściśle z sytuacją, w jakiej w końcu XVIII wieku znalazła się Polska na skutek rozbiorów. W myśl traktatów rozbiorowych, 9 stycznia 1796 roku wojska pruskie wkroczyły do Warszawy. Zagarnięte ziemie podzielono na dwie prowincje. Nabytki po lewej stronie Wisły wraz z Warszawą wcielono do tzw. Prus Południowych. Do Warszawy zaś przeniesiono stolicę prowincji. Obszar ten prawie w całości zamieszkiwali Polacy. Toteż władze, by nie zrażać miejscowej ludności i stopniowo włączać te ziemie do państwa pruskiego, prowadziły ostrożną i dalekowzroczną politykę. Ta sytuacja kształtowała też politykę wobec Kościoła, który według ocen władz pruskich miał znaczący wpływ na mieszkańców prowincji. Trzeba było szukać rozwiązań pozwalających związać interesy Kościoła z pruska racją stanu i tej racji je podporządkować. Tu leży jedna z przyczyn stworzenia nowej organizacji kościelnej na zajętych ziemiach polskich. Podstawę prawną dla tych dążeń stanowiła uchwała sejmu grodzieńskiego z 1793 roku. Wówczas, przyjmując zasadę terytorializmu w sprawach organizacji kościelnej, wyłączono Warszawę z diecezji poznańskiej, ponieważ Poznań, stolica diecezji, znalazł się po drugim rozbiorze w granicach państwa pruskiego. Ponadto konwencja między trzema zaborcami zawarta w Petersburgu w styczniu 1797 roku mówiła wyraźnie, że nie można wykonywać jakiejkolwiek jurysdykcji władz kościelnych jednego zaboru na terytorium drugiego.

Po kilku posiedzeniach, podczas których rozważano różne warianty rozwiązania istniejącej sytuacji, 25 października 1797 roku Generalne Dyrektorium podjęło decyzję o stworzeniu nowej diecezji i obsadzeniu jej odpowiednim kandydatem niezależnym od metropolity Gniezna.

Odtąd wydarzenia potoczyły się szybko. Odpowiedni raport ministerialny z 10 lutego 1797 roku zyskał sankcję króla Fryderyka Wilhelma II. Rozpoczęły się rokowania z Rzymem dotyczące utworzenia biskupstwa warszawskiego, prowadzone przez pruskiego rezydenta w Rzymie Mateusza Ciofaniego. Król, uzurpując sobie prawa, jakie w sprawie mianowania kandydatów na urzędy kościelne przysługiwały monarsze pol-

skiemu, nie czekał na rezultat tych rokowań i 20 lutego 1797 roku wydał patent nominacyjny dla Józefa Bończy Miaskowskiego. Nominat, dotychczasowy prepozyt kapituły poznańskiej, był dobrze znany władzom pruskim.

Nie dysponujemy pełną dokumentacją, która naświetliłaby cały przebieg rokowań z Rzymem. Zapewne nie były one zbyt trudne, skoro już 23 listopada tego samego roku, do prowadzenia procesu informacyjnego powołano specjalnego delegata Rzymu, którym został Jerzy Rybiński, biskup kujawski. Po otrzymaniu żądanego materiału biskup Rybiński przeprowadził w kwietniu zalecony mu przez Stolicę Apostolską proces. Materiał procesowy zawiera informacje zarówno na temat przyszłego biskupa, jak i Kościoła warszawskiego. Dowiadujemy się z niego, że Warszawa liczyła 60 tysięcy mieszkańców. Kolegiata była kościołem parafialnym i od roku 1669 została zrównana z kościołami katedralnymi, co papież Klemens XI potwierdził w roku 1715. W kapitule zasiadało 7 prałatów i 12 kanoników. Duszpasterstwo sprawowało 9 wikariuszy, tyle samo było mansjonarzy i spowiedników. Dodatkowo było też do tego 7 altarzystów. Obok kolegiaty stał murowany, wymagający remontu dom biskupów poznańskich, ale dla przyszłego biskupa przewidziano dawny pałac prymasowski, który był w dobrym stanie. Oprócz parafii kolegiackiej Warszawa posiadała jeszcze trzy parafie w samym mieście i dwie podmiejskie.

W stolicy istniały też liczne klasztory i domy zakonne: kanonicy regularni, dwa kolegia pijarów, kanonicy regularni lateraneńscy, augustianie, paulini, franciszkanie konwentualni, bernardyni, reformaci, kapucyni, dwa klasztory dominikanów, dwa karmelitów i jeden trynitarzy. Łącznie w mieście znajdowało się 15 męskich klasztorów i domów zakonnych. Swoje domy zakonne miały w Warszawie następujące żeńskie zgromadzenia: brygidki, karmelitanki, sakramentki, siostry miłosierdzia i wizytki. Pod Warszawą znajdowało się jeszcze 12 klasztorów męskich.

Warszawa posiadała 6 szpitali, będących jednocześnie przytułkami. W Warszawie były też dwa seminaria duchowne: jedno prowadzone przez misjonarzy, a drugie przez bartoszków, zwanych komunistami.

Oficjalny materiał zebrany podczas procesu został przesłany do Rzymu. Tam prawdopodobnie wymagano jeszcze jakichś uzupełnień z Berlina, dlatego czas wydania bulli erygującej wydłużał się. Miejsce wydania bulli – klasztor kartuzów pod Florencją – świadczy o tym, że papież znajdował się poza Rzymem. Z innych przekazów historycznych wiemy, że w istocie został on wywieziony przez Francuzów i osadzony w pod-

florenckim klasztorze, co dodatkowo utrudniało wydanie bulli. Ostatecznie erygującą bullę: „Ad universam agri dominici curam” Pius VI wydał 16 października 1798 roku. Podnosiła ona Warszawę do godności stolicy biskupiej, a kolegiacie nadawała rangę katedry. Wytaczała także granice nowej diecezji warszawskiej i stwierdzała, że ma podlegać ona bezpośrednio Stolicy Apostolskiej.

9 września 1800 roku, dwa lata po powstaniu diecezji w granicach przepisanych bullą, Pius VII dołączył do niej parafie leżące na prawym brzegu Wisły: Pragę, Wieliszew, Tarchomin, Nowy Dwór, Chotomów i Nieporęt. Jako osobny dekanat praski zostały one oddzielone od diecezji płockiej i przyłączone do warszawskiej.

W roku 1818 diecezja została podniesiona do rangi archidiecezji, a Warszawa stała się stolicą metropolii. Dokonał tego papież Pius VII bullą „Militantis Ecclesiae” z dnia 12 marca 1818 roku. oraz „Ex imposta nobis” z 30 czerwca 1818 r.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku zaistniała potrzeba ustanowienia nowej organizacji kościelnej. Ostatecznie dokonano się to w roku 1925 po zawarciu konkordatu. Jednakże już w roku 1920 na prośbę kardynała Aleksandra Kakowskiego Stolica Apostolska utworzyła z części archidiecezji warszawskiej diecezję łódzką ze stolicą w Łodzi.

Bullą papieża Jana Pawła II, wydaną 25 marca 1992 r., z archidiecezji warszawskiej wyodrębniono dwie nowe diecezje: warszawsko-praską i łowicką.

Na koniec trzeba przypomnieć nazwiska biskupów i arcybiskupów warszawskich. Na przestrzeni 205 lat ordynariuszami w Warszawie byli: Józef Bończa Miaskowski (1798-1804). Franciszek Malczewski – pierwszy metropolita warszawski (1818-1819), Stefan Hołowcycz (1828-1829), Stanisław Kostka Choromański (1836-1838), Antoni Melchior Fijałkowski (1856-1861), Zygmunt Szcześnie Feliński (1862-1883), Wincenty Chościak Popiel (1883-1912), kardynał Aleksander Kakowski – pierwszy kardynał na stolicy w Warszawie (1913-1938), kardynał August Hlond (1946-48), kardynał Stefan Wyszyński (1948-1981), kardynał Józef Glemp, na stolicy arcybiskupiej w Warszawie od 1981 r.

Historia każdej diecezji byłaby niepełna, gdyby brakło w niej omówienia ważnej instytucji i wydarzenia o charakterze prawno-duszpasterskim, jakim jest synod diecezjalny. Podobnie jest w przypadku naszej archidiecezji, która – jak się okazuje – była miejscem wielu synodów. Ten, który przeżywamy obecnie, jest czwartym z kolei synodem archidiecezji warszawskiej. Już jednak na długo przed utworzeniem diecezji, a później ar-

chidiecezji, miały miejsce w Warszawie zarówno synody diecezji poznańskiej, do której należała Warszawa, jak i synody prowincjalne.

Pierwszym ze znanych synodów diecezji poznańskiej odbywanym w Warszawie, w kolegiacie św. Jana, był synod zwołany przez biskupa Andrzeja Bnińskiego w lutym 1444 roku. Był to tzw. synod cząstkowy, zwołany tylko dla potrzeb Archidiakonatu Warszawskiego.

Podobnie biskup Jan Lubrański zwołał do Warszawy synod dla Archidiakonatu Warszawskiego na dzień 8 listopada 1511 roku. Synodowi temu przewodniczył archidiakon kolegiaty warszawskiej, bowiem na życzenie króla Lubrański miał być w tym czasie w Poznaniu.

Także w lutym 1547 roku odbył się w kolegiacie św. Jana w Warszawie synod partykularny. Zaś 16 listopada 1564 roku ze względu na zarazę panującą w Warszawie biskup poznański Adam Konarski na miejsce synodu warszawskiego wyznaczył Żbików, wówczas wieś biskupów poznańskich. Odbyły się jeszcze dwa synody diecezji poznańskiej w kolegiacie warszawskiej. Pierwszy, zwołany został przez biskupa Andrzeja Szoldorskiego, w końcu sierpnia 1642 roku. Ostatni synod diecezji poznańskiej – zwołany przez biskupa Antoniego Szembeka – odbywał się w murach warszawskiej kolegiaty 27 i 28 lutego 1720 roku.

Warszawa była też miejscem synodów prowincjonalnych, którym przewodniczyli arcybiskupi gnieźnieńscy. Pierwszy z nich został zwołany przez Jana Przerębskiego na dzień 4 marca 1561 roku, następny, któremu przewodniczył Jan Wężyk, odbył się 13 listopada 1634 roku, i wreszcie ostatni miał miejsce 8 listopada 1643 roku, a przewodniczył mu Maciej Łubieński. Wszystkie te synody porządkowały życie Kościoła po reformacji i nadawały, zwłaszcza drugi z nich, nowy kierunek duszpasterstwu w myśl postanowień Soboru Trydenckiego.

Po utworzeniu diecezji, a potem archidiecezji warszawskiej władze carskie nie pozwalały na zwołanie synodu. I chociaż arcybiskupi widzieli taką potrzebę, żadnemu z nich nie udało się tego dokonać. Jedynym, który uzyskał pozwolenie władzy świeckiej na zwołanie synodu, był arcybiskup Zygmunt Szczęsny Feliński. Na dzień 15 stycznia 1863 roku zwołał on do swojej rezydencji ponad stu księży z archidiecezji, aby radzić nad trudnymi sprawami Kościoła i zakomunikować im myśl o zwołaniu synodu. Niestety, jego aresztowanie w czerwcu tegoż roku zniweczyło te plany.

Tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości ówczesny arcybiskup Warszawy kardynał Aleksander Kakowski mówił o potrzebie zwołania synodu. Urzędowa zapowiedź nastąpiła 6 stycznia 1922 roku. Kakowskiemu chodziło przede wszystkim o odrodzenie życia religijnego i uro-

czyste ogłoszenie Kodeksu Prawa Kanonicznego. Synod odbył się w dniach 4-6 lipca 1922 roku. W tym samym roku ukazały się statuty synodalne, z których statut 32 mówił o nowym podziale archidiecezji warszawskiej na 19 dekanatów. Postanowienia I Synodu Archidiecezji warszawskiej zyskały moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 1923 roku.

Dokładnie 40 lat później, bo w dniach 2-4 lipca 1962 roku odbył się II Synod Archidiecezji Warszawskiej. W formie uroczystej zapowiedział go kardynał Stefan Wyszyński 20 listopada 1960 roku. Synod rozpoczął się o godzinie 8.00 mszą świętą w katedrze warszawskiej, a następnie obrady zostały przeniesione do Seminarium Duchownego. Ogółem odbyły się 4 sesje uroczyste i 5 sesji zwyczajnych. W obradach synodu brało udział 107 kapłanów. Statuty II Synodu Archidiecezji Warszawskiej składają się z 10 części, 40 rozdziałów oraz 30 załączników. Na zakończenie Synodu ks. Prymas zwrócił się do wiernych: „Pragniemy bowiem, abyście zrozumieli, że nie jesteście biernym przedmiotem naszej troski i pasterzowania, ale stanęliście z woli Chrystusa, Kościoła i naszej woli obok nas, biskupów i kapłanów”. II Synod Archidiecezji Warszawskiej był przede wszystkim synodem duszpasterskim. Nie mógł jednak pominąć zagadnień prawnych. Bowiem w ciągu czterdziestoletniego okresu międzysynodalnego normowano życie kościelne w diecezji licznymi aktami prawnymi. Koniecznością więc było zebranie wszystkich tych aktów prawnych, zaktualizowanie ich i dostosowanie do bieżących potrzeb duszpasterskich diecezji.

„Potrzeba zwołania III Synodu Archidiecezji nie wynika więc z konieczności ustaleń prawnych. Ma on swoje uzasadnienie w odpowiedzialności za życie Boże wiernych, które wymaga odpowiedniej pracy w zmienionych warunkach czasu”. Tak o celu zwołania synodu mówi dokument „Trzeci Synod Archidiecezji Warszawskiej”. Pierwsza sesja plenarna inaugurująca Synod rozpoczęła się 10 maja 1973 roku o godzinie 9.00 w bazylice archikatedralnej. Po mszy świętej wszyscy przeszli do gmachu Seminarium Duchownego, gdzie rozpoczęły się obrady. W sumie odbyły się dwie sesje uroczyste – na rozpoczęcie i zakończenie Synodu – oraz 7 sesji zwyczajnych. Synod po długich rozważaniach i dyskusjach ustalił wskazania, jakie przez najbliższe lata mają obowiązywać w życiu religijnym Kościoła warszawskiego. Po raz pierwszy w synodzie uczestniczyli katolicy świeccy.

28 grudnia 1973 roku o godzinie 15.00 uroczystą mszą świętą w bazylice archikatedralnej zakończono obrady Synodu.

(oprac. ks. Andrzej Galka)

DZIAŁ I – STATUTY SYNODALNE

CZĘŚĆ I

ORGANIZACJA I INSTYTUCJE ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Organizację Archidiecezji Warszawskiej – zarówno terytorialną, jak i instytucjonalną – określają powszechnie obowiązujące normy prawa kanonicznego oraz przepisy niniejszego Synodu będące prawem partykularnym Kościoła Warszawskiego. Arcybiskup Warszawski – zgodnie z normami powszechnymi – posiada władzę rządzenia, czyli władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą wobec całego Kościoła partykularnego, któremu przewodzi. Aktualnie Arcybiskup Warszawski jest przewodniczącym Konferencji Episkopatu Polski. Godność Prymasa Polski czerpie z tytułu „Kustosza Relikwii św. Wojciecha w Gnieźnie” nadanego przez Stolicę Apostolską.

Rozdział 1 – Organizacja terytorialna

Statut 1 § 1. Obszarem Archidiecezji Warszawskiej, zwanej dalej Archidiecezją, jest – podzielony na parafie – teren określony w bulli papieża Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus*.

Statut 2 § 1. Erygowanie parafii, znoszenie ich lub dokonywanie w nich zmian należy do wyłącznej kompetencji Arcybiskupa Warszawskiego, zwanego dalej Arcybiskupem, który czyni to po wysłuchaniu zdania Rady Kapłańskiej.

§ 2. Parafie erygowane z mocy prawa posiadają osobowość prawną (por. KPK 515). Przepisy państwowe, wydane w porozumieniu z Konferencją Episkopatu Polski, nakazują proboszczowi zgłoszenie w urzędzie wojewody – w formie przepisanej prawem – faktu utworzenia nowej parafii.

Statut 3. Kilka lub kilkanaście parafii tworzy dekanat. Na czele dekanatu stoi dziekan, którym najczęściej jest proboszcz jednej z parafii tego dekanatu.

Rozdział 2 – Instytucje Archidiecezji

Statut 4. W Archidiecezji istnieją instytucje wspomagające Arcybiskupa w wypełnianiu jego zadań. Należą do nich między innymi: Rada Kapłańska i Kolegium Konsultorów, Kapituła Metropolitalna Warszawska, Kapituła Świętej Opatrzności Bożej, Kapituła Bielańsko-Kampino-

ska, Kuria Metropolitalna Warszawska, Sąd Metropolitalny Warszawski oraz wyższe uczelnie katolickie na czele z Papieskim Wydziałem Teologicznym w Warszawie, Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym Świętego Jana Chrzciciela w Warszawie i Archidiecezjalnym Seminarium Misyjnym „Redemptoris Mater”.

Tytuł 1 – Rada Kapłańska i Kolegium Konsultorów

Statut 5. Rada Kapłańska jest organem doradczym Arcybiskupa, reprezentującym kapłanów pracujących na terenie Archidiecezji i kierującym się własnym statutem.

Statut 6. Spośród członków Rady Kapłańskiej Arcybiskup wyznacza dziesięciu kapłanów tworzących Kolegium Konsultorów. Jego zadaniem jest wyrażanie opinii lub zgody w stosunku do niektórych aktów administracyjnych Arcybiskupa, w przypadkach wyraźnie określonych prawem. Podczas wakansu stolicy na Kolegium Konsultorów spoczywa obowiązek wyboru Administratora Archidiecezji. Kolegium posiada własny statut.

Tytuł 2 – Kapituły: Metropolitalna i Kolegiackie

Statut 7 § 1. W Archidiecezji istnieją: zatwierdzona przez Stolicę Apostolską Kapituła Metropolitalna Warszawska i erygowane przez Arcybiskupa Kapituła Kolegiacka Świętej Opatrzności Bożej oraz Kapituła p.w. Pięciu Braci Męczenników w Lasku Bielańskim. Należą do nich kapłani powołani przez Arcybiskupa dla szczególnego przymnażania chwały Bożej, tak w obszarze liturgii, jak i społecznych wydarzeń Kościoła Warszawskiego.

§ 2. Kapituły posiadają osobowość prawną kościelną i państwową oraz kierują się własnymi statutami.

Tytuł 3 – Kuria Metropolitalna Warszawska

Statut 8. Kuria Metropolitalna Warszawska, zwana dalej Kurią, jest zespołem instytucji i osób, które pomagają Arcybiskupowi w zarządzaniu całą Archidiecezją. (zob. **Aneks 1**)

Statut 9. Arcybiskup korzysta z różnych zespołów doradczych i komisji oraz spotyka się na sesjach z Radą Biskupią Archidiecezji, w której skład wchodzi wikariusze generalni i wikariusze biskupi, przewodniczący poszczególnych wydziałów Kurii oraz kanclerz. Arcybiskup jest wolny w podejmowaniu konsultacji z innymi osobami.

Statut 10 § 1. Kuria składa się z wydziałów, na czele których stoją wyznaczeni przez Arcybiskupa wikariusze generalni, wikariusze biskupi, a także wyznaczeni kapłani. Mają oni do pomocy notariuszy lub referentów oraz zespoły innych osób, którym zlecają konkretne obowiązki i zadania. W trosce o należyte koordynowanie działalności Kurii oraz owocną współpracę poszczególnych jej wydziałów Arcybiskup ustanawia, przewidziany prawem kanonicznym, urząd moderatora Kurii.

§ 2. Kuria korzysta także z pomocy ustanowionego rzecznika prasowego.

Statut 11. Notariuszami i referentami Kurii mogą być osoby z odpowiednim przygotowaniem. Kanclerz Kurii, zgodnie z normami prawa powszechnego, jest głównym notariuszem, opiekuje się archiwum kurialnym, przygotowuje dokumenty i pisma, czuwa, aby pisma sporządzone przez notariuszy lub referentów w poszczególnych wydziałach miały przepisaną formę i były odnotowywane w głównej kancelarii. Pisma wychodzące z Kurii powinny mieć swoje kopie, które przechowuje się w archiwum kurialnym (por. kan. 482-490 KPK).

Statut 12. Dekrety i inne dokumenty z podpisem Arcybiskupa poświadczą swym podpisem kanclerz i zaopatruje je okrągłą pieczęcią arcybiskupią. Inne pisma, które wychodzą z poszczególnych wydziałów, podpisuje przewodniczący wydziału oraz notariusz lub referent. Opatruje się je pieczęcią kurialną. Do kanclerza należy kierowanie przychodzącą i wychodzącą korespondencją oraz przyjmowanie i załatwianie interesantów, a w razie potrzeby kierowanie ich do właściwego wydziału.

Statut 13 § 1. Aktualnie istnieją w Kurii następujące wydziały:

- 1) Administracji Ogólnej i Personalnej;
- 2) Spraw Sakramentalnych;
- 3) Duszpasterstwa;
- 4) Charytatywny;
- 5) Nauki Katolickiej;
- 6) Instytutów Życia Konsekwentnego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego;
- 7) Budownictwa Kościelnego;
- 8) Ekonomiczny;
- 9) Finansowy.

§ 2. Poza wydziałami, przy Kurii istnieją także:

- 1) Instytut Archidiecezalny Środków Przekazu;
- 2) Fundacja Budowy Świątyni Opatrzności Bożej – wotum Narodu;
- 3) Rada Promocyjna Budowy Świątyni Świętej Opatrzności Bożej;

- 4) Prymasowska Rada Budowy Kościołów;
- 5) Rada Zrzeszeń Katolickich;
- 6) Centrum Duszpasterstwa Archidiecezji Warszawskiej;
- 7) Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej.

Statut 14. Każdy z wydziałów Kurii posiada kompetencje określone regulaminem i poszczególnymi zarządzeniami Arcybiskupa.

Tytuł 4 – Szkolnictwo katolickie

Statut 15. Ważne zadanie w sferze nauczania wypełniają szkoły katolickie. Wśród nich szczególna rola spoczywa na Archidiecezjalnym Gimnazjum Męskim im. Ks. Jerzego Popiełuszki i na Archidiecezjalnym Męskim Liceum Ogólnokształcącym im. bł. Ks. Romana Archutowskiego.

Statut 16. Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie (PWTW), erygowany przez Stolicę Apostolską w dniu 3 maja 1988 roku, jest wyższą uczelnią katolicką posiadającą osobowość cywilnoprawną oraz uprawnienia uczelni publicznej. Wydział dzieli się na dwie autonomiczne sekcje: św. Jana Chrzciciela oraz św. Andrzeja Boboli „Bobolanum”. Każda z tych sekcji posiada osobowość prawną, samodzielnie prowadzi badania naukowe i zajęcia dydaktyczne.

Statut 17. Sekcję św. Andrzeja Boboli prowadzą ojcowie jezuici, natomiast Sekcja św. Jana Chrzciciela prowadzona jest przez Archidiecezję. Obejmuje ona studia dzienne i zaoczne, licencjackie i doktoranckie; posiada szereg filii oraz instytutów.

Statut 18 § 1. Podstawowy cykl sześcioletnich studiów dziennych prowadzony jest w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzciciela w Warszawie dla alumnów Archidiecezji oraz Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego. Cykl sześcioletnich studiów, dostępny dla świeckich, ma charakter zaoczny. Obok niego działa trzyletnie zaoczne Studium Teologii dla Świeckich oraz dwa cykle studiów teologicznych: licencjacki i doktorancki.

§ 2. Filiami Sekcji św. Jana Chrzciciela PWTW są placówki naukowe, które podpisały z sekcją umowę o współpracy. Są nimi: Archidiecezjalne Seminarium Misyjne „Redemptoris Mater” w Warszawie, Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu, Wyższe Seminarium Warszawsko-Praskie, Wyższe Seminarium Duchowne w Siedlcach, Wyższe Seminarium Duchowne w Drohiczynie nad Bugiem, Studium Teologii dla Świeckich we Włocławku i Koninie, Studium Teologii w Białymstoku i Wilnie oraz Instytut Teologiczny w Siedlcach.

§ 3. W skład struktury organizacyjnej Sekcji św. Jana Chrzciciela Papińskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie wchodzi ponadto cztery typy studiów w ramach wyodrębnionych jednostek: Wyższe Zawodowe Studia Katechetyczne PWTW Sekcji św. Jana Chrzciciela, Instytut Szkolenia Organistów, Studium Życia Rodzinnego przygotowujące do pracy w poradniach rodzinnych oraz Prymasowski Instytut Życia Wewnętrznego.

Statut 19. Ważną rolę naukową, wspomagającą system kształcenia wyższego w Archidiecezji Warszawskiej, spełnia Warszawskie Towarzystwo Teologiczne im. Błogosławionego Księdza Romana Archutowskiego powołane w 1997 roku. Zajmuje się ono prowadzeniem, organizowaniem i popieraniem badań naukowych, rozwojem i promocją nauk kościelnych oraz budzeniem zainteresowania tymi dyscyplinami.

Statut 20. Na terenie Archidiecezji istnieje także Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, będący kontynuatorem Akademii Teologii Katolickiej, rozszerzony o wydziały nauk świeckich, którego Wielkim Kanclerzem jest Arcybiskup.

Tytuł 5 – Sąd Metropolitalny Warszawski

Statut 21 § 1. Sąd Metropolitalny Warszawski, zwany dalej Sądem, śledząc praktykę Roty Rzymskiej i rozstrzygając spory oraz orzekając o ważności bądź nieważności małżeństwa, powinien mieć na uwadze znaczenie duszpasterskie swej pracy i włączać się w ten sposób w ogólną duszpasterską działalność Kościoła.

§ 2. Sąd stanowi pierwszą instancję dla wszystkich spraw karnych, spornych i małżeńskich wniesionych z Archidiecezji Warszawskiej, Diecezji Warszawsko-Praskiej (zgodnie z dekretem Sygnatury Apostolskiej), Ordynariatu Polowego (postanowienia Statutu Ordynariatu). Sąd jest właściwy dla wiernych obrządków wschodnich, których ordynariuszem jest Prymas Polski. Jest również sądem drugiej instancji dla: Diecezji Płockiej i Łowickiej (diecezje należące do Metropolii Warszawskiej), dla sądów metropolitalnych w Poznaniu i Lublinie (zgodnie z decyzją Sygnatury Apostolskiej), a także dla Sądu Arcybiskupiego w Łodzi i Sądu Biskupiego w Radomiu (zgodnie z dekretem Sygnatury Apostolskiej).

§ 3. Wikariusz Sądowy (Oficjał) posiada jurysdykcję zwyczajną do sądenia wszystkich spraw, podlegających kompetencji Arcybiskupa, z wyjątkiem zastrzeżonych prawem ogólnym lub osobnym dekretem.

Statut 22 § 1. Dla przesłuchania strony, świadka, bądź eksperta, którzy z uzasadnionych względów nie mogą stawić się w siedzibie sądu,

Oficjał Sądu może wyznaczyć kapłana jako sędziego delegowanego. Sędzia delegowany powołuje notariusza, którym w razie braku kapłana może być osoba zakonna lub świecka. W sprawach małżeńskich powołuje także obrońcę wężła małżeńskiego. Zlecone czynności winny być wykonane niezwłocznie według wskazań Oficjała. (zob. **Aneks 2**)

§ 2. Proboszczowie parafii są zobowiązani przesłać Sądowi opinie o religijności, uczciwości i prawdomówności stron, świadków lub ekspertów występujących w procesach kościelnych. Zlecenia Sądu należy wykonać w ciągu 14 dni, chyba że Sąd określi inny termin.

§ 3. W przypadku, gdy nie można pogodzić małżonków, a istnieją poważne przyczyny przemawiające za nieważnością ich małżeństwa, miejscowy proboszcz powinien:

- 1) poinformować zainteresowanych o możliwości zwrócenia się do sądu kościelnego z prośbą o orzeczenie nieważności małżeństwa;
- 2) w razie potrzeby dopomóc w zredagowaniu skargi powodowej (dwa egzemplarze), którą wraz z metryką ślubu strona złoży w Sądzie;
- 3) w trudniejszych przypadkach, skierować zainteresowanych do Poradni Prawnej przy Sądzie.

§ 4. Kapłani pracujący w duszpasterstwie powinni poszerzać wiedzę zdobytą w Seminarium Duchownym o sakramencie małżeństwa i o procesie podejmowanym o orzeczenie jego nieważności.

Statut 23. Poradnia Prawna istniejąca przy Sądzie działa w zakresie sądownictwa kościelnego i zastępuje prace adwokatury. Jej zadaniem jest informowanie zainteresowanych osób o możliwości przeprowadzenia procesu sądowego o nieważność małżeństwa, pomoc w napisaniu skargi powodowej oraz służenie radą w zredagowaniu innych pism procesowych. Pracownik Poradni Prawnej nie może piastować urzędu sędziego lub obrońcy wężła.

CZĘŚĆ II

POŚLUGA I ŻYCIE KAPŁANÓW ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Dla zachowania jedności założonego przez siebie Kościoła Chrystus Pan powołał Kolegium Apostołów i powierzył im, pod zwierzchnictwem Piotra, władzę nauczania, uświęcania i kierowania Kościołem. Pełnię tej

władzy otrzymują dziś biskupi jako następcy Apostołów, uczestniczą zaś w niej prezbiterzy, którzy stanowią grono współpracowników i pomocników biskupa.

Rozdział 1 – Misja kapłana

Statut 24 § 1. Z udziału w kapłaństwie Chrystusa wypływa powinność wypełniania potrójnej funkcji, co stawia prezbiterów wobec szczególnych zadań.

§ 2 Kapłani mają przede wszystkim obowiązek przepowiadać wszystkim Ewangelię, ucząc nie swojej mądrości, lecz Słowa Bożego oraz usilnie zachęcając wszystkich do nawrócenia i świętości.

§ 3. Zadania wynikające z otrzymanej władzy nauczycielskiej zobowiązują także samych prezbiterów do pogłębiania znajomości Pisma świętego, w którym mają rozpoznawać przede wszystkim tajemnicę Jezusa Chrystusa jako jedynego Nauczyciela. Mają także obowiązek wnikania w sytuację słuchaczy tego Słowa, aby je głosić w sposób zrozumiały i dostosowany do ich aktualnych problemów życiowych. Bezpośrednim celem tego przepowiadania jest wprowadzenie wiernych w świadome uczestnictwo w życiu sakramentalnym, a szczególnie w Ofierze Eucharystycznej.

Statut 25. Z otrzymaniem władzy pasterskiej wiąże się zadanie pomocy wiernym w rozeznaniu własnego powołania, w tym specjalnego powołania do służby Bogu.

Statut 26. Władza kapłańska, jaką otrzymują prezbiterzy, stawia przed nimi wielkie zadanie uświęcania Ludu Bożego przez włączanie go w życie łaski.

Statut 27. Z wezwania Jezusa do pójścia za Nim i naśladowania Go aż do utożsamienia się z Jego misją, wypływa wymóg ewangelicznego radykalizmu życia. Szczególnie wyrazistym przejawem radykalizmu są „rady ewangeliczne”: posłuszeństwa, czystości i ubóstwa. Kapłan jest wezwany, by realizować je w życiu w sposób odpowiadający jego powołaniu.

Rozdział 2 – Wskazania prawno-organizacyjne

Tytuł 1 – Duchowni

Statut 28. Arcybiskup jako następca Apostołów, nauczyciel prawdy Bożej, jest szafarzem sakramentów świętych, ustawodawcą i pasterzem,

który wprowadza wspólnotę Archidiecezji w łączność z całym Kościołem powszechnym.

Statut 29. Biskupi pomocniczy są najbliższymi współpracownikami Arcybiskupa w jego posłudze pasterskiej.

Statut 30 § 1. Kapłani mocą przyjętych święceń, będąc w łączności z Arcybiskupem, tworzą jedno prezbiterium, narzędzie w służeniu Ludowi Bożemu.

§ 2. Powinni oni uznawać biskupa za swego ojca, ze czcią okazywać mu posłuszeństwo oraz znać i stosować w życiu to, co na temat praw i obowiązków osób duchownych nakazuje Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 273–289). Biskup zaś, świadomy roli kapłanów jako nieodzownych współpracowników, otacza ich pasterską miłością jako swych synów i przyjaciół.

Statut 31. Sprawowanie Eucharystii powinno być najważniejszą czynnością każdego kapłana, dlatego należy zadbać o jej właściwe przygotowanie – zarówno duchowe, jak i liturgiczne – tak by przy sprawowaniu uniknąć niedbalstwa i pośpiechu, powierzchowności i rutyny.

Statut 32 § 1. Prezbiter, sprawując Sakrament Pokuty, utożsamia się w sposób szczególnie z Chrystusem miłosiernym. Kapłani powinni poświęcać czas i siły słuchaniu spowiedzi wiernych, unikając przy tym formalizmu i pamiętając, że owa posługa miłosierdzia przynosi również nieocenione owoce dla ich własnego życia.

§ 2. Jest wskazane, aby spowiedź sakramentalna była połączona z posługą kierownictwa duchowego.

Statut 33. Kapłani mają obowiązek troszczyć się o własne uświęcenie, pogłębianie ducha modlitwy i umiłowanie Kościoła. Nieodzownym warunkiem postępu na tej drodze jest regularne korzystanie z Sakramentu Pokuty połączone z kierownictwem duchowym, modlitwą liturgiczną, modlitwą osobistą, lekturą Pisma świętego i studium dokumentów Magisterium Kościoła.

Statut 34 § 1. Kapłani są zobowiązani odprawiać co roku przynajmniej trzydniowe rekolekcje, natomiast co dwa lata rekolekcje wspólne w miejscu wyznaczonym przez ordynariusza miejsca. Odprawienie rekolekcji jest warunkiem przedłużenia jurysdykcji na rok następny.

§ 2. Kapłani przez trzy pierwsze lata kapłaństwa odprawiają rekolekcje wspólne w czasie i miejscu określonym przez własnego ordynariusza. Obecność na tych rekolekcjach jest obowiązkowa i konieczna, aby po tym trzyletnim okresie korzystać z przywileju uwalniania wiernych, na forum sakramentalnym, z kary ekskomuniki *latae sententiae*, o której mowa w kan. 1398 KPK.

Statut 35 § 1. Wszyscy kapłani są zobowiązani do permanentnej formacji intelektualnej i ascetycznej, dlatego powinni uczestniczyć w okresowych dniach skupienia (adwentowych i wielkopostnych), konferencjach dekanalnych i rejonowych, spotkaniach kołędowych z Arcybiskupem lub biskupami pomocniczymi, pielgrzymce pokutnej oraz w organizowanych w ciągu roku spotkaniach formacyjnych. Ze spotkań powyższych zwolnieni są kapłani pracujący w Seminarium oraz odbywający aktualnie studia specjalistyczne.

§ 2. Kapłanów zachęca się, by – po uzyskaniu zgody Arcybiskupa – podejmowali studia specjalistyczne z zakresu wiedzy służącej duszpasterstwu.

§ 3. Wszyscy kapłani Archidiecezji, po upływie pięciu lat od święceń, mają wziąć udział w skrutynium katechetyczno-duszpasterskim organizowanym przez Wydział Nauki Katolickiej i Wydział Duszpasterstwa Kurii. Szczegółowe zasady przeprowadzania skrutynium określa odrębna instrukcja.

Statut 36 § 1. W ciągu roku istnieje sposobność wyrażenia jedności całego Kościoła Archidiecezji zgromadzonego w kościele archikatedralnym wokół swego Pasterza. Są to wielkoczwartkowa Msza Krzyżma, Boże Ciało, święcenia kapłańskie i rocznice Arcybiskupa.

§ 2. Wszystkich kapłanów zachęca się również do udziału w spotkaniach kursowych organizowanych z racji rocznicy święceń, w jubileuszach kapłańskich, odpustach czy imieninach.

§ 3. Szczególną okazją do wyrażania jedności kapłańskiej jest udział w pogrzebach kapłanów i odprawienie za zmarłego Mszy świętej.

Statut 37. Kapłani winni pielęgnować cnotę czystości, która w kapłańskim życiu realizowana jest w postaci celibatu. To obowiązuje kapłana do zachowania szczególnego dystansu w kontaktach z innymi osobami, a zwłaszcza wobec nieletnich i podwładnych. Wytrwanie zaś w czystości zależy w dużej mierze od zdobycia zharmonizowanej i dojrzałej osobowości. Pomaga w tym gorąca modlitwa, nabożeństwo do Matki Bożej oraz praktykowanie umartwienia i solidarności kapłańskiej wyrażającej się we wzajemnej modlitwie, życzliwej uwadze i więzi braterskiej. Wykroczenie przeciw tej cnotce, po upomnieniu, będzie karane.

Statut 38 § 1. Autentyczność posługi wobec Chrystusa zapewnić może jedynie kapłan nie przywiązany do rzeczy materialnych. Posiadane środki materialne, jako słuszne wynagrodzenie za pracę, powinny być wystarczające do zaspokojenia rzeczywistych potrzeb życiowych kapłanów, na wynagrodzenie osób pełniących dla nich posługę, a także powinny być narzędziem służącym ich misji duszpasterskiej.

§ 2. Kapłani powinni otrzymać od wspólnoty wiernych środki na zaspokojenie swych potrzeb bytowych. Wierni powinni rozumieć, że podstawą utrzymania duchownego są środki, jakie otrzymuje od społeczności, wśród której posługuje. Kapłani ze swej strony powinni wystrzegać się oznak próżności i luksusu (mieszkanie, środki transportu, wakacje etc.).

§ 3. Zgodnie z wielowiekową tradycją Kościoła ofiary składane przez wiernych z racji posług duszpasterskich są i mają pozostać dobrowolne. Nie można uzależniać udzielenia posługi sakramentalnej od złożenia ofiary lub od jej wysokości.

§ 4. Kapłani powinni dzielić się własnymi środkami z potrzebującymi i świadczyć na cele ogólne Kościoła, zwłaszcza na Seminarium.

Statut 39 § 1. Prezbiter powinien być rozpoznawalny nie tylko przez swoją postawę lecz także przez ubiór, dzięki któremu staje się dla sekularyzującego się świata znakiem obecności Kościoła.

§ 2. Zwyczajnym strojem kapłańskim jest sutanna, którą należy nosić podczas pełnienia czynności duszpastersko-liturgicznych: sprawowania sakramentów, nabożeństw, dyżurów w kancelarii, katechezy w szkole. W pozostałych sytuacjach strojem duchownym może być tzw. „krótki strój”, czyli garnitur oraz ciemna koszula z koloratką. W okolicznościach szczególnych takich jak np. praca fizyczna, podróż rowerem, wycieczka itp. wolno duchownemu nosić strój świecki.

Statut 40. Kapłani Archidiecezji bez zgody Arcybiskupa nie mogą:

- 1) wnieść jakiegokolwiek sprawy do sądu świeckiego;
- 2) trudnić się leczeniem;
- 3) przyjmować odznaczeń państwowych;
- 4) wyjeżdżać poza granice Polski;
- 5) zaciągać kredytów;
- 6) prowadzić przedsiębiorstwa prywatne lub uprawiać działalność gospodarczą na własny lub cudzy rachunek oraz samowolnie zakładać spółkę lub fundację; każda działalność gospodarcza na rzecz parafii musi mieć aprobatę Kurii.

Statut 41. Duchownym nie wolno należeć do partii ani stronnictw politycznych.

Statut 42 § 1. Miejscem zamieszkania duszpasterzy jest plebania lub wikariat na terenie parafii. Kapłani pełniący inne zadania kościelne oraz kapłani z innych diecezji, mieszkający na terenie Archidiecezji, mają obowiązek podać adres swego zamieszkania.

§ 2. Za godziwe warunki zamieszkania duszpasterzy należy uznać samodzielne mieszkanie z łazienką. Wikariusze i rezydenci winni mieszkać na plebani lub w domu parafialnym, chyba że okoliczności podsuwają inne rozwiązanie.

§ 3. Każdy z lokatorów plebanii winien sam opłacać rachunki za zużytą w jego mieszkaniu energię elektryczną oraz za telefon, a także uczestniczyć w opłatach za ogrzewanie (zasady rozliczeń powinny być ustalone na początku zamieszkania). (zob. **Aneks 3**)

§ 4. Remonty mieszkań służbowych w parafii są wykonywane na koszt parafii, dlatego decyzję o ich przeprowadzeniu podejmuje zawsze proboszcz. Bieżących napraw dokonuje każdy lokator na własny koszt, za wiedzą proboszcza.

Statut 43 § 1. Niezmienną wolą Kościoła jest także, by kapłani praktykowali życie wspólnotowe. Dlatego poleca pracującym w tej samej parafii, aby spotykali się przy jednym stole i praktykowali – na ile warunki pozwalają – wspólną modlitwę. Pożądane są okresowe spotkania wszystkich duszpasterzy dla omówienia bieżących spraw duszpasterskich w parafii.

§ 2. Na proboszczu spoczywa obowiązek zorganizowania wspólnego stołowania, w kosztach którego uczestniczą na równi wszyscy korzystający. Kapłani powinni stosować przyjęte w parafii zwyczaje dotyczące form i godzin wydawania posiłków.

§ 3. Każdy z kapłanów mieszkający w domu parafialnym winien czuć się także odpowiedzialnym za wygląd budynków i posesji, na terenie której mieszka.

Statut 44. Każdemu kapłanowi Archidiecezji przysługuje prawo do 30-dniowego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku. Termin urlopu wikariusza winien być uzgodniony z proboszczem; proboszcz winien być również poinformowany o miejscu pobytu z zapewnieniem kontaktu telefonicznego. Proboszcz, wyjeżdżając na urlop, powinien zostawić w Kurii i wikariuszom telefon kontaktowy. W parafii, gdzie nie ma wikariuszy, proboszcz sam organizuje zastępstwo na czas urlopu, a jego koszty pokrywa się z kasy parafialnej. Do urlopu nie wlicza się czasu poświęconego na duszpasterstwo wakacyjne podejmowane w porozumieniu z proboszczem (w wymiarze do 10 dni).

Statut 45. Kapłani zatrudnieni w duszpasterstwie parafialnym mają prawo do jednego – w tygodniu – dnia odpoczynku, pod warunkiem jednak, że nie zakłóci to rytmu koniecznych zajęć duszpasterskich w parafii. Dzień ten daje możliwość regeneracji fizycznej i psychicznej, ale nade wszystko pozwala uzupełnić lekturę dokumentów Stolicy Apostolskiej i bieżącej problematyki duszpasterskiej.

Statut 46. Każdy kapłan najpóźniej po 5 latach od święceń kapłańskich powinien sporządzić ważny testament, który należy złożyć u Kancelarza Kurii. Testament ma być napisany odręcznie, opatrzonej datą i pod-

pisany pełnym imieniem i nazwiskiem, winien też być co pięć lat odnawiany. (zob. **Aneks 4**)

Tytuł 2 – Parafia, proboszczowie i wikariusze parafialni

Statut 47. Miejscem posługi pasterskiej proboszcza i wikariuszy jest parafia, stanowiąca określoną wspólnotę wiernych utworzoną w Kościele partykularnym.

Statut 48. Proboszcz staje się pasterzem własnym parafii z upoważnienia Arcybiskupa i pod jego zwierzchnictwem sprawuje swój urząd, ciesząc się władzą zwyczajną. Każdy proboszcz jest pasterzem powierzonych sobie wiernych i współpracownikiem Arcybiskupa, mającym udział w jego misji nauczania, uświęcania i rządzenia.

Statut 49. Kapłan, zanim po raz pierwszy zostanie mianowany proboszczem, powinien zdać egzamin proboszczowski, a przed objęciem urzędu złożyć przepisane prawem wyznanie wiary. Zasady organizowania egzaminów proboszczowskich określają odrębne przepisy.

Statut 50. Prawne objęcie urzędu proboszczowskiego dokonuje się przez podpisanie protokołu zdawczo-odbiorczego przez proboszcza nowo mianowanego, proboszcza ustępującego i dziekana lub delegata wyznaczonego przez ordynariusza miejsca. Protokół zdawczo-odbiorczy sporządza się w trzech egzemplarzach przeznaczonych dla: archiwum parafialnego, archiwum dziekańskiego i archiwum kurialnego. Przy uzupełnieniu zapisów należy zaznaczyć zarówno ubytki dóbr parafialnych (na skutek zniszczenia lub zużycia), jak i zakupy lub darowizny z czasu duszpasterzowania ustępującego proboszcza. (zob. **Aneks 5**)

Statut 51. Zaleca się, by powierzenie urzędu proboszczowskiego połączone było z uroczystym liturgicznym obchodem wobec zgromadzonej wspólnoty wiernych.

Statut 52. Jeśli dekret nominacyjny nie wskazuje innego terminu, parafię należy objąć w ciągu miesiąca od daty jego wystawienia. O objęciu parafii powiadamia ordynariusza miejsca zarówno dziekan, jak i nowo mianowany proboszcz w ciągu tygodnia.

Statut 53. Podstawowe obowiązki duszpasterskie i administracyjne związane z posługą proboszcza wskazane są w Kodeksie Prawa Kanonicznego kan. 528 – 537 i kan. 1281 – 1289.

Statut 54. W szczególności proboszcz jest zobowiązany:

- 1) zapewnić parafianom łatwy dostęp do sakramentów świętych i zapoznawania się ze Słowem Bożym;
- 2) organizować kult Boży;

- 3) objąć pasterską troską wszystkich wiernych w powierzonej mu parafii;
- 4) pamiętać szczególnie o chorych, duchowo zaniedbanych, nieszczęśliwych, słabych w wierze i oziębłych religijnie; organizować dzieła miłosierdzia;
- 5) angażować do pracy apostołskiej gorliwych parafian;
- 6) modlić się, sprawować Mszę świętą oraz ofiarowywać swoje umartwienia i cierpienia w intencji uświęcenia i zbawienia swoich parafian, pamiętając o tym, że jest ojcem i pasterzem parafii;
- 7) tworzyć – zgodnie z wolą Arcybiskupa – organizacje wspierające media katolickie.

Statut 55. Proboszcz ma obowiązek rezydować w parafii (kan. 533 § 1). Z powodu ważnych przyczyn może – poza urlopem – wyjechać na trzy, a po powiadomieniu dziekana na sześć dni. Gdy musi opuścić parafię na dłużej winien powiadomić Kurię; zawsze jednak powinien zapewnić należytą obsługę duszpasterską (kan. 533 § 2). W nagłych i nieprzewidzianych sytuacjach, gdy parafia nie ma wikariusza, jej potrzebom duszpasterskim obowiązany jest zarządzić dziekan.

Statut 56 § 1. Obowiązkiem proboszcza jest troska o to, by zgodnie z postanowieniem kan. 536 i 537 KPK w parafii funkcjonowała parafialna rada duszpasterska oraz rada do spraw ekonomicznych. Cel i działanie tych rad określają przepisy zawarte w statutach zatwierdzonych przez Arcybiskupa (zob. **Aneksy 6 i 7**).

§ 2. W uzasadnionych wypadkach Arcybiskup może odroczyć powołanie tych rad

Statut 57. Proboszcz powinien znać swoich parafian i problemy swojej parafii, dlatego jest zobowiązany:

- 1) mieć stałe godziny przyjęć w kancelarii podane do wiadomości wiernych;
- 2) utrzymywać kontakty z instytucjami kościelnymi, państwowymi i samorządowymi na terenie swojej parafii;
- 3) dbać o katechizację w szkole i przy parafii oraz czuwać nad jej prawidłową realizacją;
- 4) troszczyć się o moralną i intelektualną formację katechetów;
- 5) współpracować z dyrekcją szkół i przedszkoli znajdujących się za terenie jego parafii.

Statut 58. Ważną formą posługi jest duszpasterska wizytacja rodzin (kolęda). Podczas kolędy duszpasterze poznając lepiej parafian, winni unikać pośpiechu. Wizyta ma pozostawić wzrost miłości do Kościoła powszechnego przez troskę o parafię.

Statut 59. Proboszcz odpowiedzialny jest za właściwe prowadzenie kancelarii i staranne przechowywanie w archiwum parafialnym wszystkich ksiąg parafialnych przewidzianych przez prawo powszechnie i partykularne (zob. **Aneks 8**). Dla usprawnienia pracy kancelaryjnej zaleca się wprowadzenie i stosowanie odpowiednich urządzeń technicznych.

Statut 60. Każdy proboszcz ma obowiązek strzeżenia pieczęci parafialnych. Pieczęcie mają być czytelne i winny zawierać aktualne adresy i telefony. Wzór pieczęci należy ustalić z Kurią.

Statut 61. Proboszcz nie może bez pisemnego zezwolenia Kurii przyjmować osób świeckich (nawet krewnych) na zamieszkanie w plebanii lub domu parafialnym. Tym bardziej nie wolno mu nikogo meldować.

Statut 62. Proboszcz powinien co miesiąc wypłacać pracownikom parafialnym ustalone wynagrodzenie – koniecznie za pokwitowaniem – oraz opłacać za nich przepisane prawem należności z tytułu ubezpieczenia i podatków.

Statut 63. Do obowiązków proboszcza należy także:

- 1) roztropne zarządzanie dobrami materialnymi, które są mu powierzone;
- 2) troska o konserwację i zabezpieczenie kościoła i budynków parafialnych (wszelkie zmiany i remonty w tym względzie mają być zawsze uzgadniane z Kurią) oraz ich ubezpieczenie;
- 3) dbanie o porządek i czystość na cmentarzu parafialnym oraz prowadzenie ksiąg cmentarnych.

Statut 64. Proboszcz powinien zatroszczyć się o to, aby na potrzeby działalności duszpasterskiej istniała niezbędna liczba odpowiednio urządzonych pomieszczeń.

Statut 65. Każdy proboszcz po osiągnięciu 70 roku życia składa rezygnację na ręce Arcybiskupa. Może jednak złożyć wcześniejszą rezygnację, zwłaszcza po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego, czyli 65 lat. Szczegółowiej o tym mowa w statucie 67.

Statut 66. Odejście proboszcza lub wikariusza z urzędu odbywa się na jego własną prośbę, za sugestią Kurii lub na mocy prawa. Ustupujący proboszcz lub wikariusz mogą optować za statusem rezydenta lub emeryta. Status rezydenta uzyskuje się przez umowę z proboszczem, aprobowaną przez Kurię, z określeniem wynagrodzenia proporcjonalnie do pracy ustalonej w umowie. Odpowiedzialność za skutki swej pracy ponosi rezydent. Emeryt natomiast, dla którego naturalnym zamieszkanym winien być Archidiecezjalny Dom Zasłużonego Kapłana, może podejmować pracę w parafii na odpowiedzialność proponującego pracę proboszcza.

Statut 67. Po 65 roku życia Arcybiskup może zaproponować pro-

boszczowi lub wikariuszowi przejście do stanu rezydenta lub emeryta. Po 70 roku życia sam proboszcz lub wikariusz (o ile będzie wikariuszem stałym) zgłasza gotowość przejścia. Arcybiskup może rezygnację przyjmując lub nie. Po 75 roku życia obowiązuje emerytura. Jest życzeniem Synodu, aby kapłani emeryci lub rezydenci – niezależnie od wieku – znajdowali radość w posłudze duszpasterskiej, cieszyli się uznaniem i swoją modlitwą wspomagali Kościół Chrystusowy.

Statut 68. Proboszcz może otrzymać do pomocy duszpasterskiej jednego lub więcej wikariuszy, do których zawsze powinien odnosić się z ojcowską życzliwością. Jest życzeniem, aby proboszcz, zachowując prawo decyzji, wprowadzał młodszych kapłanów do współodpowiedzialności za duchowe formowanie parafian, Księża wikariusze niech okazują proboszczom i dziekanom szacunek i posłuszeństwo.

Statut 69. Wikariusz jest najbliższym i bezpośrednim współpracownikiem proboszcza. Prawa i obowiązki wikariusza parafialnego określa KPK w kan. 545 – 552, prawo diecezjalne oraz specjalne zarządzenia ordynariusza miejsca, a także duszpasterskie polecenia proboszcza.

Statut 70. Wikariusz, jeśli dekret nominacyjny nie stanowi inaczej, powinien objąć swoje obowiązki w parafii w ciągu tygodnia od powiadomienia go o dekreście. O objęciu urzędu przez nowo mianowanego wikariusza proboszcz powinien w ciągu tygodnia powiadomić Kurię.

Statut 71. Wikariusz jest współodpowiedzialny za całość życia religijnego parafii i dlatego powinien poświęcać posłudze duszpasterskiej wszystkie swoje zdolności i umiejętności. Niech też wykazuje żywą inicjatywę w programowaniu pracy duszpasterskiej i apostolskiej.

Statut 72. W parafii, gdzie jest kilku wikariuszy, obowiązki duszpasterskie i kancelaryjne proboszcz powinien rozłożyć sprawiedliwie na wszystkich wikariuszy, uwzględniając ich osobiste charyzmaty. Za powierzone zadania i obowiązki każdy z wikariuszy odpowiedzialny jest osobiście.

Statut 73. Decyzja o przeniesieniu wikariusza należy do Arcybiskupa i uzależniona jest od potrzeb duszpasterskich Archidiecezji; powinno się też wziąć pod uwagę prośby zainteresowanych (proboszcza lub wikariusza).

Statut 74. Spory powstałe między proboszczem a wikariuszem winien rozstrzygać dziekan, a gdy jego interwencja okaże się nieskuteczna, ma to uczynić ordynariusz miejsca.

Statut 75. Po otrzymaniu decyzji o przeniesieniu wikariusz winien uregulować wszystkie swoje zobowiązania związane z posługą w parafii, w której służył.

Tytuł 3 – Dekanat, dziekani i wicedziekani

Statut 76. Dekanat jest wspólnotą kilku sąsiadujących parafii. Na czele dekanatu stoi dziekan, który jest jednym z bliskich współpracowników Arcybiskupa dla przekazywania jego woli i koordynowania prac duszpasterskich. On reprezentuje kapłanów dekanatu.

Statut 77. Dziekana mianuje Arcybiskup na pięcioletnią kadencję, która może być przedłużana, nawet wielokrotnie. Gdy istnieje uzasadniona przyczyna, Arcybiskup może odwołać dziekana, także w trakcie kadencji.

Statut 78. Dziekan powinien wyróżniać się nienaganną postawą kapłańską, doświadczeniem duszpasterskim, wiedzą teologiczną i apostołską gorliwością.

Statut 79. Prawa i obowiązki dziekana określa kan. 555 KPK. Dziekan powinien zwłaszcza:

- 1) brać udział w konferencjach i kongregacjach zwołanych przez Kurie;
- 2) zwoływać zebrania dekanalne i im przewodniczyć;
- 3) troszczyć się o jedność wśród kapłanów dekanatu, czuwać nad ich właściwą postawą oraz zabiegać o sumienne wypełnianie ich obowiązków;
- 4) wprowadzać na urząd nowego proboszcza oraz służyć mu radą i pomocą, zwłaszcza w początkowym okresie jego duszpasterzowania;
- 5) organizować w dekanacie pożegnanie kapłanów i wiernych z proboszczem odchodzącym na inną placówkę lub na emeryturę;
- 6) rozstrzygać ewentualne spory powstałe między duchownymi i wiernymi;
- 7) powiadamiać ordynariusza miejsca o chorobie lub śmierci kapłana w dekanacie i w razie konieczności zarządzić potrzebom duszpasterskim parafii; w wypadku śmierci proboszcza zabezpieczyć majątek parafii;
- 8) przeprowadzać corocznie – pod koniec roku kalendarzowego – w poszczególnych parafiach i kościołach rektorskich wizytacje kanoniczne – z wyjątkiem parafii wizytowanych w danym roku przez biskupa (parafie dziekańskie wizytuje kapłan wyznaczony przez Arcybiskupa); z wizytacji sporządza protokół, którego jeden egzemplarz przesyła do Kurii, drugi do archiwum parafialnego, a trzeci pozostawia w archiwum dziekańskim;

- 9) przekazywać duchowieństwu – odpowiednio wcześniej – zarządzenia i komunikaty Kurii;
- 10) towarzyszyć biskupowi podczas wizytacji kanonicznych, bierzmowania czy innych uroczystości;
- 11) organizować wzajemną pomoc kapłanów podczas ważnych akcji duszpasterskich w dekanacie (spowiedzi, odpusty, rekolekcje, misje, pielgrzymki itp.);
- 12) prowadzić kancelarię i archiwum dziekańskie oraz strzec pieczęci dziekańskiej.

Statut 80. Parafia dziekana powinna być wzorem w dziedzinie życia religijnego, inicjatyw duszpasterskich, realizacji postanowień Kurii oraz przestrzegania przepisów prawnych i liturgicznych.

Statut 81. Dziekanowi w sprawowaniu jego urzędu pomaga wicediekan, który jest mianowany przez Arcybiskupa na 5 lat, z możliwością skrócenia lub wydłużenia tego okresu. Wicediekan przejmuje wszystkie obowiązki dziekana, gdy ten ma przeszkodę w wypełnianiu swoich zadań.

Statut 82. Ponadto wicediekan – po odejściu lub śmierci dziekana – przekazuje parafię dziekańską nowo mianowanemu proboszczowi. W przypadku śmierci dziekana organizuje jego pogrzeb oraz zabezpiecza majątek w jego parafii, a także kancelarię i archiwum dziekańskie.

Statut 83. Kapłani dekanatu wybierają spośród siebie ojca duchownego, który czuwa nad liturgicznym i duchowym życiem konfratrów, oraz sekretarza, który protokołuje przebieg zebrań dekanalnych. W podobny sposób należy wybrać w dekanacie księży referentów dekanalnych. Zadaniem ich jest pośredniczenie między wydziałami i referatami Kurii a duchowieństwem dekanalnym oraz koordynowanie pracy duszpasterskiej w poszczególnych dziedzinach na terenie dekanatu.

Tytuł 4 – Rektorzy kościołów i kapelani

Statut 84. Działalność duszpasterską rektora kościoła nieparafialnego reguluje KPK (kan. 556 – 563) oraz każdorazowo dekret Arcybiskupa powołujący go na ten urząd.

Statut 85. Rektor kościoła posiada status samodzielnego duszpasterza, lecz swoją posługę duszpasterską wykonuje zawsze w porozumieniu z proboszczem parafii, na terenie której jest kościół rektorski. Szczegółowe sprawy nie objęte uregulowaniami prawnymi rozstrzyga każdorazowo ordynariusz miejsca.

Statut 86. Działalność kapelana określa KPK (kan. 564 – 572) oraz dekret Arcybiskupa powołujący go na ten urząd.

Statut 87 § 1. Kapelan podpisuje umowę o pracę z zarządzeniem instytucji, do której jest posłany i od której powinien otrzymywać wynagrodzenie określone w umowie.

§ 2. W wykonywaniu zadań pasterskich kapelan powinien przestrzegać zarządzeń ordynariusza miejsca i utrzymywać stały kontakt z miejscowym proboszczem, który – gdy nie zaradzono inaczej – zapewnia kapelanowi mieszkanie przy parafii. Inne sprawy materialno-bytowe zostają unormowane porozumieniem stron (proboszcza i kapelana) zatwierdzonym przez Kurię.

Statut 88. W szkołach katolickich funkcję kapelanów spełniają księża prefekci. Należy dążyć także do powołania kapelanów innych szkół, a zwłaszcza uczelni wyższych. Zadaniem tych kapelanów, powołanych przez Arcybiskupa, jest troska o życie duchowe młodzieży akademickiej.

Tytuł 5 – Kapłani rezydenci

Statut 89. Do grupy kapłanów rezydentów przyporządkowani są m.in.: pracownicy Kurii i innych urzędów diecezjalnych, profesorowie wyższych uczelni, księża z innych diecezji – zwłaszcza studenci.

Statut 90. Kapłani Archidiecezji pracujący w urzędach diecezjalnych bądź uczelniach katolickich mają prawo do ogrzewanego mieszkania przy parafii z możliwością odprawiania Mszy świętej i wyżywienia. Jeżeli odprawiają wg ustalonego porządku, otrzymują stypendia *ad cumulum*; w innym przypadku otrzymują wynagrodzenie w zależności od wykonywanej pracy, zgodnie z umową, o której mowa w statucie następnym. Uczestniczą natomiast w pozostałych kosztach utrzymania.

Statut 91. Kapłani ci mogą w miarę możliwości pomagać w pracy duszpasterskiej w parafii, o ile takie zajęcia nie kolidują z ich podstawową pracą. Reguluje to pisemna umowa z proboszczem zatwierdzona przez Kurię. (zob. także statut 67)

Statut 92. Kapłani z innych diecezji bądź instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostołskiego są zobowiązani poinformować Arcybiskupa o zamieszkaniu na terenie Archidiecezji, bez względu na to, czy mieszkają we własnym domu czy też przy parafii. Podjęcie pracy duszpasterskiej wymaga osobnej zgody. Kapłani ci powinni być również w stałym kontakcie z miejscowym proboszczem. Warunki ich zamieszkania w parafii reguluje umowa zawierana z proboszczem w porozumieniu z Kurią.

Statut 93. Sytuacja kapłanów, którzy aktualnie – z przyczyn przewidzianych prawem lub innych okoliczności – nie mogą normalnie podej-

mować obowiązków duszpasterskich, jest regulowana prawem powszechnym oraz poszczególnymi decyzjami Arcybiskupa.

Tytuł 6 – Kapłani chorzy i emeryci

Statut 94. Duchowni, którzy, zgodnie z przepisami prawa polskiego otrzymują należne świadczenia emerytalne, mogą wypełniać dotychczasowe obowiązki duszpasterskie.

Statut 95. Należnym szacunkiem winno się otaczać księży chorych i emerytów. Kapłani ci mają prawo do zamieszkania Archidiecezjalnym Domu Zasłużonego Kapłana, którego utrzymanie w całości należy do Archidiecezji. Kapłani chorzy i emeryci otrzymują mieszkanie z całym wyposażeniem, wyżywienie oraz dostęp do opieki medycznej. Otrzymywaną zaś rentę lub emeryturę zatrzymują w części lub w całości, zależnie od koniunktury ekonomicznej, dla siebie. Niech pamiętają zaś, że przez swoją modlitwę i cierpienie znoszone z Chrystusem mogą być nadal przydatni dla Archidiecezji i dla całego Kościoła.

Statut 96. Kapłani emeryci, o ile są jeszcze zdolni do pracy, mogą – za zgodą ordynariusza miejsca – pozostać w parafii w charakterze rezydenta. Szczegółowe warunki pobytu emerytów w parafii powinny być uzgodnione z każdym nowym proboszczem, spisane w formie umowy i potwierdzone przez Kurię.

Statut 97. Godne pochwały jest zapraszanie księży emerytów do udziału w różnych działaniach duszpasterskich, jak rekolekcje parafialne, pomoc w spowiedzi, uroczystości odpustowe i inne. Księża emeryci powinni też mieć swego przedstawiciela w Radzie Kapłańskiej.

Statut 98. Chorych kapłanów współbracia powinni otoczyć pomocą duchową i materialną.

Tytuł 7 – Kapłani na misjach i przebywający poza Archidiecezją

Statut 99 § 1. Kościół Warszawski, jak cały Kościół, jest także misyjny. Zachęca się wszystkich wiernych, by w miarę swego powołania i możliwości wspierali dzieło misyjne zarówno modlitwą, ofiarą duchową i środkami materialnymi. Ruchy i stowarzyszenia misyjne otoczają opieką powołania misyjne tak osób konsekrowanych jak i świeckich.

§ 2. Kapłani Archidiecezji, którzy pragną podjąć pracę na misjach, mogą prosić o zgodę Arcybiskupa, który w porozumieniu z biskupem miejsca posługi zawiera umowę określającą prawa i obowiązki misjonarza, jego wynagrodzenie i zabezpieczenie socjalne oraz czas posługi.

§ 3. Odpowiedzialność za dzieło misyjne i ewangelizację w szczególny sposób przyjmuje na siebie Archidiecezjalne Seminarium Misyjne „Redemptoris Mater”, którego diakoni są inkardynowani do Archidiecezji. Po święceniach prezbiteratu i kilkuletniej formacji w Archidiecezji są posyłani przez Arcybiskupa do pracy poza diecezją.

Statut 100. Do prezbiterium Archidiecezji należą także kapłani, którzy na podstawie umowy i za zgodą Arcybiskupa pełnią posługę w Ordynariacie Polowym.

CZĘŚĆ III INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

Życie konsekrowane, opierające się na profesji rad ewangelicznych, jest trwałym stanem życia, uznanym przez Kościół jako dawanie świadectwa wiary i dążenie do świętości. Mimo niewątpliwej różnicy między charakterem powołania do kapłaństwa służebnego a powołaniem do życia konsekrowanego nie można nie dostrzec jedności kapłanów i osób konsekrowanych w posłudze Kościoła i Kościołowi. Idący za głosem powołania do życia konsekrowanego ubogacają całą wspólnotę uczniów Chrystusa zarówno swoimi charyzmatami, jak też działalnością misyjną i ewangelizacyjną. Poniższe statuty regulują kwestię obecności i posługi instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego w Archidiecezji.

Rozdział 1 – Przepisy ogólne

Statut 101 § 1. Arcybiskupowi jako Pasterzowi wspólnoty Ludu Bożego, zgodnie z przepisami prawa, podlegają wszystkie instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostolskiego oraz osoby poświęcone Bogu, które mają swe domy lub przebywają na terenie Archidiecezji.

§ 2. Wzajemne relacje między Archidiecezją a instytutami życia konsekrowanego są określone normami prawa powszechnego, uchwałami Konferencji Episkopatu Polski, prawem partykularnym Archidiecezji i Konstytucjami zakonnymi.

Statut 102 § 1. W Kurii istnieje Wydział Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego kierowany przez Wikaariusza generalnego lub biskupiego, wspomaganego przez kompetentnego dyrektora.

§ 2. Wydział zakonny posiada stałą radę składającą się z sześciu osób. Wchodzi do niej z urzędu referent, referentka i cztery osoby powołane przez Przewodniczącego Wydziału (kapłan zakonny, brat zakonny, siostra zakonna, członek instytutu świeckiego).

Statut 103. Przełożeni męskich i żeńskich instytutów życia konsekrowanego, działających na terenie Archidiecezji, raz w roku na zaproszenie Arcybiskupa, biorą udział w spotkaniu w celu omówienia aktualnych problemów życia Kościoła Warszawskiego oraz wymiany poglądów i doświadczeń. W stałym kontakcie z Arcybiskupem pozostają Przewodniczący Konsulty Męskiej i Żeńskiej.

Statut 104. Poszczególne instytuty cieszą się słuszną autonomią życia, zwłaszcza w zakresie zarządzania, dzięki której posiadają własną dyscyplinę, a także zachowują własne dziedzictwo (kan. 586, VC 48 i 49). Wszyscy członkowie instytutów życia konsekrowanego i ich przełożeni winni służyć pomocą Kościołowi Warszawskiemu na miarę własnych sił i zgodnie ze swoim charyzmatem.

Statut 105. W sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostolskich, zakonnicy podlegają władzy biskupa diecezjalnego (por. KPK 678 § 1). Dlatego przypomina się przełożonym o obowiązku sumiennego przestrzegania zarządzeń Arcybiskupa i Kurii, dotyczących osób konsekrowanych i powierzonych im prac duszpasterskich oraz zapoznawania swoich podwładnych z tymi zarządzeniami.

Statut 106. W celu lepszego poznania życia zakonnego, w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym prowadzony jest cykl wykładów z zakresu teologii i prawa życia konsekrowanego, z podkreśleniem specyfiki instytutów życia konsekrowanego obecnych w Archidiecezji. Wskazane jest, by w seminariach zakonnych podczas wykładów informowano kleryków i nowicjuszy o misji kapłanów diecezjalnych oraz o obowiązkach względem Kościoła partykularnego.

Statut 107. Zachęca się duchowieństwo diecezjalne, by korzystało z doświadczeń instytutów zakonnych, przede wszystkim w dziedzinie kontaktów międzynarodowych i międzydiecezjalnych, pracy zespołowej, wspólnej modlitwy oraz różnych form życia we wspólnocie. Instytuty życia konsekrowanego powinny czerpać z doświadczeń duszpasterskich duchowieństwa diecezjalnego.

Statut 108. Przedstawiciele kapłanów zakonnych, z racji swej pracy duszpasterskiej w Archidiecezji, powinni należeć do Rady Kapłańskiej. Inni członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego winni mieć odpowiednią reprezentację w Radzie Duszpasterskiej (kan. 498 § 1 n. 2; 512 § 2).

Statut 109. Zatrudnianie osób życia konsekrowanego w strukturach Archidiecezji lub powierzanie im innych obowiązków przez Arcybiskupa odbywa się za zgodą wyższego przełożonego (kan. 678 § 3). W wypadku powierzenia takiej pracy na stałe należy sporządzić stosowną umowę na piśmie.

Statut 110. Prace apostolskie powierzone osobom konsekrowanym, wymagające pobytu poza własną wspólnotą, nie mogą usprawiedliwiać zaniedbań w życiu zakonnym. Dlatego też bezpośredni przełożony kościelny zatroszczy się o to, by tego rodzaju zajęcia nie utrudniały dochowania wierności konstytucjom i nie były pretekstem do wyłączenia się z życia wspólnego, a zwłaszcza modlitwy (kan. 675 § 1; 678 § 2).

Statut 111 § 1. Jeśli na podstawie prawa własnego instytutu zakonne posiadają związane z sobą stowarzyszenia wiernych, mogą zakładać ich oddziały przy swoich domach zakonnych. Należy zawsze poinformować o tym Kurię (kan. 677 § 2, 312 § 2).

§ 2. Instytuty życia konsekrowanego mogą nabywać nieruchomości w Archidiecezji i – za zezwoleniem Arcybiskupa – zakładać domy zgromadzenia, zachowując estetykę i architektoniczny umiar oraz przestrzegając zasad ubóstwa i prostoty.

§ 3. Każdy dom zakonne braci niekapłanów lub sióstr może prosić Kurię o erekcję własnej kaplicy urządzonej zgodnie z przepisami prawa liturgicznego, w której przechowuje się Najświętszy Sakrament (KPK 608). Przełożeni lub przełożone domu, w porozumieniu z księdzem proboszczem, powinni starać się, aby przynajmniej dwa razy w miesiącu była tam odprawiona Msza święta i dokonana renowacja Najświętszej Eucharystii.

Statut 112. Uroczystość Ofiarowania Pańskiego, 2 lutego – ustanowiona przez Stolicę Apostolską jako Dzień Życia Konsekrowanego – jest szczególną okazją do wspólnej modlitwy w Archikatedrze pod przewodnictwem Arcybiskupa. Jest także okazją, aby w całej Archidiecezji zebrać ofiary na wsparcie zakonów kontemplacyjnych. Osoby życia konsekrowanego winny uczestniczyć w liturgicznych uroczystościach diecezjalnych lub innych spotkaniach oraz modlić się w intencji Archidiecezji i jej Pasterzy.

Rozdział 2 – Instytuty zakonne męskie

Statut 113. Instytuty zakonne męskie powinny dbać o dobre wypełnianie właściwych im zadań określonych ich charyzmatem i aktualnym ustawodawstwem, jak na przykład prowadzenie misji ludowych i reko-

lekcji, posługa w konfesjonale i kierownictwo duchowe, działalność charytatywna, liturgiczna, naukowa, wydawnicza, praca w środkach społecznego przekazu.

Statut 114 § 1. Godne polecenia jest, by poszczególne instytuty życia konsekrowanego, odpowiadając na zwiększające się potrzeby religijne wiernych, włączały się w duszpasterstwa parafialne.

§ 2. Wszystkie kościoły i kaplice przy domach zakonnych powinny być włączone w działalność duszpasterską, kierując się troską o dobro duchowe uczęszczających do nich wiernych, z zachowaniem jednak specyficznego charakteru i przeznaczenia danej świątyni.

Statut 115. Zakonnicy w wykonywaniu publicznego kultu Bożego oraz wszelkich dzieł apostołskich i duszpasterskich podlegają władzy Arcybiskupa. W innych zaś dziedzinach rozgraniczenie kompetencji Arcybiskupa i Wyższego Przełożonego zakonnego dokonuje się zgodnie z przepisami prawa kościelnego w ramach umowy, jaka powinna być między nimi zawarta.

Statut 116. Zakonnicy pracujący w duszpasterstwie diecezjalnym, w wykonywaniu zewnętrznego apostołatu, podlegają zarówno władzy Arcybiskupa, jak i własnego przełożonego. Dlatego w zakresie zlecenia dzieł apostołskich Arcybiskup i przełożony zakonny powinni działać we wzajemnym porozumieniu. Obowiązkiem zakonników jest wierne przestrzeganie zarówno norm prawnych Archidiecezji, dotyczących działalności apostołskiej, jak i nie sprzecznych z nimi poleceń własnego przełożonego oraz dyscypliny swojego instytutu. Ewentualne nieporozumienia bada kompetentna Rada przy Konferencji Episkopatu.

Statut 117. W parafii, na terenie której znajduje się dom lub kościół zakonny, powstaje szczególna okazja do dawania świadectwa wzajemnego szacunku, zrozumienia, życzliwości, braterstwa, współpracy i zaangażowania w służbę Archidiecezji. We współpracy tej należy szanować urząd proboszcza odpowiedzialnego za całość duszpasterstwa w parafii i troszczyć się o słuszną autonomię instytutu.

Statut 118. Kościoły i kaplice instytutów zakonnych, do których na stałe uczęszczają wierni, obowiązane są do tych samych świadczeń finansowych, jakie obciążają parafie Archidiecezji, z wyjątkiem tac i kolekt na dzieła misyjne. Instytut zakonny, który posiada seminarium lub dom nowicjatu na terenie Archidiecezji, nie musi składać przepisanych ofiar na Seminarium Archidiecezji. W takich wypadkach wierni powinni być poinformowani o rzeczywistym przeznaczeniu ofiar.

Statut 119. Kapłani instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego przeznaczeni do pracy na terenie Archidiecezji,

na prośbę Wyższego Przełożonego, otrzymują od Arcybiskupa jurysdykcję do spowiadania i głoszenia Słowa Bożego na okres kanonicznego pobytu w domu zakonnym.

Statut 120. Bracia zakonnicy należący do kleryckich lub laickich instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego spełniają cenne posługi i doniosłą misję, czy to wewnątrz własnych wspólnot czy poza nimi. Uczestniczą w misji głoszenia Ewangelii przykładem ofiarowanego Bogu życia i dają świadectwo miłości w życiu codziennym. Przeżywając swoją konsekrację, wspomagają kapłanów w ich misji apostołskiej. Zgromadzenia braci, za zezwoleniem Arcybiskupa, mogą w swych domach posiadać kaplicę z Najświętszym Sakramentem. (zob. statut 111 § 3)

Rozdział 3 – Instytuty zakonne żeńskie

Statut 121. Archidiecezja wysoko ceni obecność wspólnot kontemplacyjnych. Mniszki klauzurowe w sposób szczególny i radykalny upodabniają się do modlącego się Jezusa Chrystusa i do Jego tajemnicy paschalnej, która jest śmiercią ku zmartwychwstaniu. To powiązanie życia kontemplacyjnego z modlitwą Jezusa w miejscu odosobnionym jest przejawem szczególnego sposobu uczestnictwa w relacji Chrystusa z Ojcem w Duchu Świętym. Istniejące aktualnie w Archidiecezji klasztory mniszek dają swój cenny wkład modlitwy i ofiary w intencji pasterzy, duchowieństwa i wiernych.

Statut 122. Mniszki, aby mogły wypełniać swoją misję służenia Bogu własną pracą wspomagającą realizowanie duszpasterskich zadań Kościoła, nie są w stanie wypracować środków na własną egzystencję. Kapłani winni wspierać dzieła prowadzone przez klasztory kontemplacyjne i korzystać z ich usług, by nieść im pomoc materialną. Zachęca się też wszystkich kapłanów i wiernych, by swoją ofiarnością dopomagali tym klasztorom w spokojnym wypełnianiu ich misji.

Statut 123. Apostolskie żeńskie instytuty zakonne, prowadząc własne dzieła, określone ich charyzmatem i aktualnym prawem – na przykład dzieła charytatywne, szpitale, przychodnie, szkoły, świetlice dla młodzieży, żłobki, wydawnictwa itp. – powinny dbać o należne wypełnianie tych zadań dla dobra Kościoła lokalnego i miejscowej społeczności.

Statut 124. Siostry zakonne instytutów czynnych spełniają doniosłą rolę w katechizacji dzieci i młodzieży. Ta ważna forma apostołowania wymaga od osób kierowanych do tej pracy przymiotów naturalnych i właściwego wykształcenia. Przełożone zakonne powinny chętnie kierować

siostry na odpowiednie studia, zgodnie z aktualnymi wymogami kościelnymi i państwowymi.

Statut 125. Siostry powinny podtrzymywać współpracę z duszpasterstwem parafialnym w zakresie: prowadzenia kancelarii, pełnienia funkcji zakrystianki, organistki, opiekunki kościoła lub kaplicy, udzielania pomocy przy spełnianiu różnych funkcji liturgicznych, w służbie samarytańskiej niesionej ludziom samotnym, cierpiącym niedostatek, niedołączonym lub starszym i pozbawionym opieki. Czyniąc to wielkodusznie i z miłością, dają tym samym najwymowniejsze świadectwo swojego zakonnego powołania.

Statut 126. Siostry mają prawo do organizowania na terenie poszczególnych parafii lub przy własnych domach zakonnych spotkań apostołskich i modlitewnych, pielgrzymek lub innych tego typu działań, zawsze jednak w porozumieniu ze swoimi przełożonymi i pod kierownictwem miejscowego proboszcza bądź rektora kościoła czy kaplicy. Bardzo pożądane jest również zaangażowanie się siostr w różne formy duszpasterstwa młodzieży i rodzin, w szczególności w opiekę nad samotnymi matkami, opiekę nad dziećmi w świetlicach lub innych ośrodkach opiekuńczych.

Statut 127. Kwestie szczegółowe dotyczące pracy siostr w Archidiecezji powinny być określone pisemną umową zawartą pomiędzy bezpośrednim przełożonym kościelnym a wyższą przełożoną. Należy określić wysokość wynagrodzenia za pracę, ubezpieczenie według obowiązujących stawek państwowych oraz zagwarantować odpowiedni czas odpoczynku. Umowa taka powinna być zatwierdzona przez Kurię. Przestrzeganie umowy o pracę siostr powinno być przedmiotem zainteresowania biskupa w czasie wizytacji parafii.

Statut 128. Siostry zakonne, pełniące różnorakie posługi w parafiach i w innych instytucjach kościelnych, mają prawo do sprawiedliwego wynagrodzenia za swą pracę ze strony duchowieństwa i wiernych.

Statut 129 § 1. Mieszkanie siostr zakonnych zatrudnionych przy parafiach lub zamieszkałych w domach parafialnych powinno być urządzone z uwzględnieniem przepisów o klauzurze, a więc oddzielone od mieszkań kapłanów i osób świeckich, a także powinno odpowiadać standardom sanitarnym.

§ 2. Zasady wzajemnych rozliczeń związanych z zajmowanym mieszkaniem parafialnym określa umowa, o której mówi statut 127.

Statut 130. Kapłanów dla domów zakonnych niekleryckich, wcześniej przedstawionych przez kompetentnego przełożonego (kan. 567 § 1), mianuje Arcybiskup. W każdym przypadku pomiędzy wyższym przełożonym

żonym a kapelanem należy zawrzeć umowę, która będzie regulować jego status. Umowa powinna być zatwierdzona przez Kurię.

Statut 131. Kapelanowi nie wolno ingerować w sprawy dotyczące zarządu domu i wewnętrznej karności zakonnej sióstr lub braci (kan. 567 § 2).

Rozdział 4 – Instytuty świeckie

Statut 132. Istnienie instytutów świeckich w Archidiecezji świadczy o bogactwie jej życia duchowego. Swoją konsekrację Bogu członkowie instytutów przeżywają w świecie. Przez praktykę rad ewangelicznych w ramach doczesnych instytucji są zaczynem mądrości i świadkami łaski w życiu kulturalnym, gospodarczym i politycznym. Łącząc świeckość i konsekrację, które są ich znamienymi cechami, dążą do tego, by od wewnątrz przemieniać świat mocą Błogosławieństw.

Statut 133. Członkowie instytutów świeckich w zasadzie nie działają zespołowo, lecz prowadzą apostołstwo indywidualnie przez świadectwo obecności i przez oddziaływanie na środowisko. Z tytułu własnego charyzmatu lub prowadzonego dzieła mają prawo do organizowania spotkań apostołskich, grup modlitewnych, rekolekcji, katechizacji i innych form duszpasterskich, pozostając w zależności od Arcybiskupa i swoich przełożonych.

Statut 134. Przełożeni powinni także utrzymywać kontakt z Wydziałem Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego Kurii. Zgodnie z właściwymi sobie zadaniami włączają się w prace duszpasterskie Archidiecezji. Dążąc do pogłębienia wzajemnej więzi i ducha braterstwa zachęca się członków instytutów świeckich do udziału w niektórych spotkaniach z osobami zakonnymi.

Rozdział 5 – Troska o powołania do życia konsekrowanego

Statut 135. Różnorodność powołań życia konsekrowanego jest bogactwem Archidiecezji i należy dokładać starań, by ich nie zabrakło. Dlatego każdy wierny na swój sposób ma przyczyniać się do budzenia i pielęgnowania powołań, zwłaszcza przez modlitwę. Członkowie instytutów życia konsekrowanego przez swą gorliwość w pełnieniu właściwej sobie misji, przez prace apostołskie (np. katechizacja, rekolekcje) oraz przykład prawdziwie chrześcijańskiego życia powinni rozbudzać w duszach młodzieży męskiej i żeńskiej pragnienie poświęcenia się Chrystusowi w Kościele.

Statut 136 § 1. Instytuty życia konsekrowanego współpracując z du-

chowieństwem diecezjalnym w służbie wszystkich powołań mają prawo i obowiązek informować o własnym charyzmacie i poszukiwać powołań w parafiach, także dla własnego instytutu, zawsze jednak za zgodą miejscowego proboszcza.

§ 2. Szczególnej pomocy należy udzielać tym wspólnotom zakonnym żeńskim kontemplacyjnym i czynnym oraz instytutom świeckim, które mają mniejsze możliwości apostołatu zewnętrznego.

Statut 137 § 1. Kapłani diecezjalni i zakonni w przepowiadaniu Słowa Bożego, w konfesjonale i przy okazji innych spotkań duszpasterskich, powinni ukazywać godność i zadania życia konsekrowanego. Z poczuciem odpowiedzialności mają pielęgnować rodzące się powołania. Jeśli odkryją u kogoś wezwanie do życia konsekrowanego, powinni pomagać w jego realizacji.

§ 2. Osoby konsekrowane w swoich staraniach o powołania niech mają na uwadze nie tylko własny instytut, ale również Seminarium Metropolitalne, do którego powinno się otwierać drogę tym, których Bóg tam właśnie wzywa.

Statut 138. Instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego, podejmując starania o zapewnienie swojemu instytutowi trwałości i rozwoju poprzez duszpasterstwo powołaniowe, powinny pamiętać, że nowe powołania wymagają wspólnot autentycznych, świadomych swej tożsamości, szczęśliwych z przeżywania własnego charyzmatu w służbie Bogu, Kościołowi i bliźnim.

CZĘŚĆ IV KATECHIZACJA I SZKOLNICTWO KATOLICKIE

Chrystus Pan po swoim zmartwychwstaniu dał wybranym przez siebie Apostołom polecenie, aby nauczali wszystkie narody, ucząc je zachowywać wszystko, co On im przekazał (por. Mt 28, 19n). Dał im władzę autorytatywnego wyjaśniania swoich słów i czynów, zapewnił im także pomoc Ducha Świętego, aby to polecenie mogli wypełniać (por. CT 1). Ten nakaz Chrystusa tłumaczony dosłownie brzmi: *Czyńcie uczniów ze wszystkich narodów* (Mt 28, 19n).

Całość wysiłków podejmowanych w tym celu w Kościele już od starożytności nazywa się katechezą. W znaczeniu bardziej ścisłym katecheza jest tym etapem nauczania, który zakłada ewangelizację, czyli wezwanie do uwierzenia w Jezusa jako jedyne Zbawiciela. Celem katechezy jest zatem doprowadzenie do głębszego i bardziej uporządkowa-

nego poznania nauki Jezusa Chrystusa i tajemnicy Jego osoby oraz do osobistej decyzji przyjęcia Jego łaski i postępowania według Jego przykazań (por. CT 19n).

Rozdział 1 – Ogólne zasady katechizacji i wychowania

Tytuł 1 – Wydział Nauki Katolickiej

Statut 139. Arcybiskup, odpowiadając za sprawy katechizacji i wychowania katolickiego na terenie Archidiecezji, wykonuje swoje zadanie w dużej mierze przy pomocy katechetów i nauczycieli. Duże znaczenie mają szkoły katolickie oraz inne powołane w tym celu instytucje. Ich pracę nadzoruje, koordynuje i wspiera Wydział Nauki Katolickiej (WNK), współpracując z Wydziałem Katechetycznym Konferencji Episkopatu Polski (por. KPK 774).

Statut 140. WNK w wypełnieniu zadań korzysta z mianowanych przez Arcybiskupa wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych, proboszczów, cenzorów ksiąg religijnych, rady katechetycznej, metodyków i innych osób.

Statut 141. Wizytować katechetę na lekcji religii w aspekcie metodycznym mogą: wizytatorzy szkolni i dyrekcja szkoły (zob. **Aneks 9** pkt 13) oraz wizytatorzy archidiecezjalni i dekanalni, a w aspekcie merytorycznym także proboszczowie.

Statut 142. WNK we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa organizuje skrutynium katechetyczno-duszpasterskie dla księży po pięcioletniej formacji katechetycznej; jego zasady określają odrębne przepisy.

Tytuł 2 – Rodzice i opiekunowie

Statut 143. Pierwszymi katechetami są rodzice, którzy uczestniczą w dziele stwórczym Boga przez przekazywanie życia oraz ci, którzy zastępują rodziców – opiekunowie prawni. Mają oni pierwsze i niezbywalne prawo do wychowania swoich dzieci, także do wychowania religijnego i nikt ich w tym nie może zastąpić. Ten obowiązek spoczywa również na tych, którzy zastępują rodziców oraz na chrzestnych (por. KPK 793, zob. **Aneks 9** pkt 1).

Statut 144. Rodzice i opiekunowie dzieci niepełnoletnich mają obowiązek zapisać je na lekcje religii. Powinni również stwarzać swoim dzieciom wszelkie warunki do uczestniczenia w katechezie szkolnej i parafialnej (zob. **Aneks 9** pkt 2,3).

Statut 145. Sprawujący pieczę rodzicielską nad dziećmi, gdy oddają

dzieci do chrztu lub na wychowanie w religii niekatolickiej, popełniają przestępstwo przeciwko religii i jedności Kościoła, za które kościelny ustawodawca przewiduje nałożenie cenzury bądź inną sprawiedliwą karę (por. KPK 1366).

Statut 146. Obowiązkiem rodziców oraz tych, którzy ich zastępują, jest:

- 1) troszczyć się, by dzieci, które przyjęły sakrament chrztu świętego, po dojściu do używania rozumu zostały odpowiednio przygotowane do przyjęcia – we własnej parafii – sakramentu Eucharystii, po uprzedniej sakramentalnej spowiedzi, oraz do godnego przyjęcia sakramentu bierzmowania; zasada ta dotyczy także rodziców dzieci uczęszczających do szkół katolickich i społecznych (por. KPK 777, 913, 914);
- 2) troszczyć się o to, by władze szkolne zapewniły odpowiednie warunki do prowadzenia katechezy, jak również umożliwiły dzieciom wypełnianie innych obowiązków religijnych (por. KPK 793; zob. **Aneks 9** pkt 3);
- 3) współpracować z katechetami, by poznawać postępy dzieci w nauczaniu katechetycznym oraz ich zachowaniu (por. KPK 796, zob. **Aneks 9** pkt 4);
- 4) zapewnić dzieciom i młodzieży wychowanie do życia rodzinnego w oparciu o katolickie zasady moralne (zob. **Aneks 9** pkt 6);
- 5) pogłębiać nieustannie swoją wiedzę religijną i troszczyć się o swoją formację duchową (por. KPK 774).

Tytuł 3 – Proboszcz

Statut 147. Proboszcz jako odpowiedzialny za katechezę w swojej parafii powinien, w miarę możliwości, sam katechizować. Nadto:

- 1) ma obowiązek otoczyć opieką katechetów, ukazywać potrzebę i znaczenie ich pracy;
- 2) powinien często spotykać się z katechetami i znać problemy każdego z nich (zob. **Aneks 9** pkt 10,11);
- 3) powinien także budzić nowe powołania do pracy katechetycznej;
- 4) odpowiada za realizację programu i właściwy wymiar godzin w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych na swoim terenie.

Statut 148. Kapłani, członkowie instytutów życia konsekrowanego

i stowarzyszeń życia apostołskiego, jak również wierni świeccy są współpracownikami proboszcza w dziele katechizacji (por. KPK 776).

O zatrudnienie, zwolnienie lub zmianę katechety proboszcz zwraca się do WNK.

Statut 149. Do zadań proboszcza należy także utrzymywanie stałego kontaktu z władzami szkolnymi. Powinien jednocześnie mieć na uwadze, że za organizację nauczania w szkole jest odpowiedzialna dyrekcja szkoły. Powinien wizytować katechetów oraz informować dyrekcję szkoły o zmianach personalnych dotyczących katechetów, jak też o planowanym terminie rekolekcji (zob. **Aneks 9** pkt 12).

Statut 150. Proboszcz wraz z katechetami ma obowiązek zorganizować w parafii katechezę przygotowującą do Sakramentu Pokuty, Pierwszej Komunii świętej oraz do Bierzmowania, a także ocenić, czy uczestniczący w niej są przygotowani zarówno pod względem duchowym, jak i intelektualnym do przyjęcia tych sakramentów (por. KPK 914).

Statut 151. Proboszcz ma zadbać o to, by przy załatwianiu spraw kancelaryjnych domagano się poświadczenia uczestnictwa w katechizacji szkolnej. Służyć temu powinna, prowadzona od Chrztu świętego, osobista księga życia religijnego.

Tytuł 4 – Nauczyciel religii – katecheta

Statut 152. Do pełnienia funkcji nauczyciela religii, zwanego dalej katechetą, jest potrzebna misja do nauczania (misja kanoniczna) udzielana przez władzę duchowną po przedłożeniu przez kandydata odpowiednich dokumentów. Katecheta świecki ubiegający się o misję do nauczania powinien posiadać wymagane wykształcenie (zob. **Aneks 9** pkt 16) oraz pozytywną opinię swojego proboszcza.

Statut 153. O udzielenie i przedłużenie katechecie misji do nauczania proboszcz zwraca się pisemnie do WNK. Warunkiem przedłużenia misji jest wykonywanie obowiązków katechetycznych w szkole i w parafii oraz uczestnictwo w spotkaniach formacyjnych organizowanych przez WNK (por. KPK 780).

Statut 154. Arcybiskup może specjalnym dekretem mianować prefektów spośród księży katechetów. Wykonują oni pracę zgodnie z dekretem i regulaminem prefekta katechety oraz prawem partykularnym. (zob. **Aneks 10**)

Statut 155. Katecheta powinien nauczać zgodnie z Magisterium Kościoła i realizować program zatwierdzony w Archidiecezji (por. KPK 804).

Statut 156. Arcybiskup może, dla słusznych przyczyn, cofnąć misję

kanoniczną po zasięgnięciu opinii proboszcza miejsca szkoły (por. KPK 805, zob. **Aneks 9** pkt 17)

Statut 157. Katecheta podejmujący pracę w szkole wchodzi do grona nauczycielskiego ze wszystkimi prawami i obowiązkami (zob. **Aneks 9** pkt 22). W trudnych, konfliktowych sytuacjach zaistniałych w szkole zwraca się on do proboszcza.

Statut 158. Katecheta powinien być w stałym kontakcie z proboszczem parafii miejsca i w sposób z nim uzgodniony włączyć się w życie religijne parafii (zob. **Aneks 9** pkt 26).

Statut 159. Katecheta nie powinien opuszczać lub odwoływać lekcji, chyba że posiada zwolnienie lekarskie lub istnieją inne ważne powody. Powinno to jednak nastąpić po uprzednim powiadomieniu dyrekcji szkoły i proboszcza.

Rozdział 2 – Formacja katechetyczna

Statut 160. Zadanie powierzone katechecie wymaga od niego praktykowania życia sakramentalnego i duchowego, modlitwy oraz głębokiego zrozumienia chrześcijańskiego orędzia (por. KPK 780).

Statut 161. Katecheta ma obowiązek nieustannie pogłębiać swoją wiedzę katechetyczną i uczestniczyć w permanentnej formacji katechetycznej organizowanej bądź wskazanej przez WNK.

Statut 162. Zakony i zgromadzenia zakonne pracujące na terenie Archidiecezji powinny gorliwie włączyć się w dzieło katechizacji. Wymaga to ustawicznej troski przełożonych zakonnych o właściwe przygotowanie zakonnic i zakonników oddających się nauczaniu prawdy Bożej.

Rozdział 3 – Zadania, zasięg i organizacja pracy katechetycznej

Statut 163. Katechizacja powinna prowadzić do poznania Kościoła, pokochania jego piękna i wielkości oraz nadprzyrodzonych zadań. Powinna także ułatwić zdobycie rzetelnej wiedzy religijnej wyrażanej w praktykach religijnych i świadectwie życia chrześcijańskiego.

Statut 164. Katechizacją powinny być objęte dzieci w wieku przedszkolnym, uczęszczające do szkół podstawowych, młodzież gimnazjalna, ze szkół ponadgimnazjalnych, młodzież akademicka, pracująca i dorośli (zob. **Aneks 9** pkt 5). Katechezą należy objąć uczniów szkół i zakładów dla dzieci specjalnej troski, z uwzględnieniem godzin i zakresu dostosowanego do ich możliwości (zob. **Aneks 9** pkt 11).

Statut 165. Katechizacja w Archidiecezji odbywa się według progra-

mu zatwierdzonego przez Arcybiskupa. Takie samo zatwierdzenie powinien posiadać każdy katechetyczny program autorski oraz program katechizacji dzieci specjalnej troski. Przy układaniu programów autorskich należy pamiętać o ich zgodności z nauczaniem Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski.

Statut 166. W wypadku niemożności zachowania jednolitego programu, choćby ze względu na różny stopień rozwoju dziecka, katecheta dostosowuje program do możliwości rozwoju dziecka i potrzeb jego religijnej formacji (zob. **Aneks 9** pkt 10,11).

Statut 167. Przynależność do zespołów parafialnych nie zastępuje permanentnej katechezy, a także przygotowania do uczestnictwa w życiu sakramentalnym. Zespoły te nie tworzą niezależnej grupy, ale – jako wspólnoty osób o głębszej formacji – powinny tym bardziej pomagać proboszczowi i katechetom w wychowaniu młodego pokolenia, głosząc Ewangelię zgodnie z nauką Kościoła.

Statut 168. Nauczanie katechetyczne winno być prowadzone systematycznie z zastosowaniem wszelkich dostępnych i godziwych środków dydaktycznych oraz środków społecznego przekazu (por. KPK 779). Katecheza powinna odbywać się w odpowiednio przystosowanej sali (zob. **Aneks12** pkt 6).

Statut 169. Miejscem prowadzenia katechezy, według obowiązującego prawa, jest szkoła (zob. **Aneks12** pkt 5). Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci, szkoły publiczne podstawowe i gimnazjalne organizują naukę religii na życzenie rodziców, szkoły ponadgimnazjalne – na życzenie rodziców bądź samych uczniów po osiągnięciu pełnoletności (zob. **Aneks12** pkt 3).

Statut 170. Rodzice i proboszcz miejsca powinni zatroszczyć się o objęcie katechizacją dzieci i młodzieży ze szkół prywatnych i społecznych.

Statut 171. Opieka katechetyczna nad dziećmi niepełnosprawnymi, pozostającymi w domach rodzinnych, należy przede wszystkim do rodziców i opiekunów dziecka. Trzeba jednak za zgodą szkoły organizować indywidualne lekcje religii dla dzieci i młodzieży, która jest objęta takim nauczaniem przez odpowiednią placówkę oświatową. Uroczystości takie jak Pierwsza Komunia święta dzieci czy Bierzmowanie młodzieży niepełnosprawnej należy organizować razem z dziećmi lub młodzieżą pełnosprawnymi.

Statut 172. W szpitalach publicznych i prewentoriach powinna być na mocy prawa zorganizowana katecheza dla dzieci i młodzieży, bowiem one szczególnie potrzebują wsparcia duchowego i religijnego (zob. **Aneks 9** pkt 7).

Statut 173. Pouczenia religijne dla chorych w stanach terminalnych,

którzy przebywają w hospicjach, powinny być ukierunkowane na nadzieję chrześcijańską i uwzględniać tematykę eschatologiczną.

Statut 174. Szkoła jest zobowiązana, zgodnie z przepisami państwowymi, do zwolnienia dzieci na rekolekcje wielkopostne raz w roku na 3 dni (zob. **Aneks 9** pkt 12). Należy zachęcać i prosić dyrekcję szkoły i nauczycieli o pomoc w rekolekcjach, między innymi ze względu na bezpieczeństwo dzieci i oddziaływanie wychowawcze.

Statut 175. W zakładzie karnym skazany ma prawo do korzystania z wolności religijnej (por. KKW art. 102 pkt 3), w tym do uczestnictwa w prowadzonym w zakładzie karnym nauczaniu religii (por. KKW art. 106 pkt 2).

Statut 176. Należy dążyć do tego, aby katecheza była prowadzona również w ośrodkach terapeutycznych dla osób uzależnionych.

Rozdział 4 – Szkolnictwo katolickie

Statut 177. Żadna szkoła, która działa lub ma siedzibę na terenie Archidiecezji, nie może nosić nazwy „katolicka” bez zgody Arcybiskupa.

Statut 178. Organ założycielski występujący z inicjatywą powołania szkoły katolickiej przy redagowaniu statutu i programu wychowawczego szkoły powinien wziąć pod uwagę wskazania Kodeksu Prawa Kanonicznego, rozporządzenia i wskazania Konferencji Episkopatu Polski oraz Arcybiskupa (por. KPK 806).

Statut 179. W szkole katolickiej nauczanie i wychowanie powinny się opierać na zasadach doktryny katolickiej (por. KPK 803). Nauka religii w tych szkołach jest przedmiotem obowiązkowym.

Statut 180. Organ prowadzący szkołę uznaną za katolicką dekretem Arcybiskupa przedstawia mu do akceptacji kandydata na dyrektora szkoły.

Statut 181. Nauczyciele w szkole katolickiej mają odznaczać się zdrową nauką i prawością życia (por. KPK 810 § 1 i 803).

Statut 182. Wyższe szkoły katolickie i kościelne istniejące w Archidiecezji, podlegają odrębnym przepisom.

Rozdział 5 – Katecheza dorosłych

Statut 183. Potrzebą obecnych czasów jest, aby powstały punkty stałego katechumenatu przygotowujące dorosłych do sakramentu Chrztu świętego. Łączy się z tym potrzeba kontynuowania formacji po przyjęciu przez nich Chrztu. Katechumenat jako systematyczne przygotowanie do chrztu dorosłych może liczyć na pomoc „Drogi Neokatechumenalnej”.

Statut 184. Kościół Warszawski widzi potrzebę katechezy dorosłych,

która powinna mieć charakter permanentny, a jej celem powinno być pogłębienie i rozwinięcie wiedzy religijnej oraz przygotowanie dorosłych do apostołstwa i ewangelizacji (por. KPK 779). Stosownym środkiem do katechizacji dorosłych jest Radio „Józef”. Istotną jest katecheza małżeństw, która stanowi ważną pomoc w pogłębianiu relacji małżeńskich i rodzinnych (por. KPK 1063)

Statut 185. Katechezą winni być objęci rodzice dzieci przygotowywanych do Chrztu świętego, Pierwszej Komunii świętej i Bierzmowania.

Statut 186. Zalecaną formą katechezy dorosłych jest udział w formacji prowadzonej w ramach ruchów religijnych, grup modlitewnych i stowarzyszeń apostołskich działających w parafii, zaś członkowie poszczególnych grup zawodowych realizują katechezę dla dorosłych także w ramach swoich duszpasterstw (zob. **Aneks12** pkt 15).

Statut 187. Szczególną formą katechezy dorosłych jest duszpasterstwo akademickie, obejmujące zarówno studentów jak i pracowników naukowych szkół wyższych i wyższych szkół zawodowych działających na terenie Archidiecezji.

CZĘŚĆ V PRZEPOWIADANIE SŁOWA BOŻEGO

Podstawową funkcją w zbawczym posłannictwie Chrystusa i Kościoła jest przepowiadanie Słowa Bożego, w którym Bóg objawia ludziom siebie samego, tajemnicę swej woli i prawdę o człowieku (por. KO 2). Zadaniem przepowiadania jest więc ukazywanie ludziom Chrystusa (Kapłan głosiciel słowa..., II, 2). Sobór Watykański II stwierdza: wśród głównych obowiązków biskupów szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii (KK 25), zaś: prezbiterzy jako współpracownicy biskupów mają przede wszystkim obowiązek przepowiadania Ewangelii Bożej, [...] aby tworzyli i pomnażali Lud Boży (DK 4). Kiedy ludzie słuchają słowa, stają w obliczu Boga, który przenika ich sumienia i wzywa do decyzji, która polega nie tylko na intelektualnym przyjęciu pouczenia, ale na nawróceniu serca (Kapłan głosiciel słowa..., II, 1). Celem posługi Słowa Bożego jest pogłębienie i ożywienie wiary, która rodzi się z tego, co się słyszy, tym zaś, co się słyszy, jest słowo Chrystusa (Rz 10, 17). Rolę tę spełniają przede wszystkim homilie i kazania, stanowiące jedną z form przekazu Objawienia.

Rozdział 1 – Zasady ogólne

Statut 188. Źródłem przepowiadania jest Objawienie Boże dokonane w pełni w Jezusie Chrystusie, zawarte w Piśmie Świętym i Tradycji, przekazane przez Urząd Nauczycielski Kościoła.

Statut 189. W kościołach i kaplicach uprawnionymi do przepowiadania są biskupi, prezbiterzy i diakoni, zaś osoby świeckie mogą być dopuszczone do przepowiadania tylko w określonych sytuacjach i za zgodą kompetentnej władzy (por. KPK 763–764 i 766).

Statut 190. Posługa przepowiadania powinna być pełniona z możliwie największą ludzką starannością, dostosowaniem do słuchaczy i okoliczności ich życia. Można w tym celu wykorzystać wszelkie godziwe i dostępne, także najnowsze, środki przekazu.

Statut 191. W przepowiadaniu należy stosować się do wskazań Konferencji Episkopatu Polski oraz Arcybiskupa.

Rozdział 2 – Nauczanie homiletyczne

Statut 192. Podstawową formą przepowiadania Słowa Bożego jest homilia jako integralna część liturgii Mszy świętej. Dlatego jej głoszenie zastrzeżone jest biskupowi, prezbiterowi i diakonowi (zob. KPK 767 § 1). Zaleca się – dla podkreślenia jedności stołu Słowa i Eucharystii – aby homilię głosił przewodniczący liturgii. W homilii w ciągu roku liturgicznego wyklada się na podstawie tekstów świętych tajemnice wiary i zasady życia chrześcijańskiego.

Statut 193. Homilie należy głosić podczas wszystkich Mszy świętych w niedziele i święta nakazane, odprawianych z udziałem wiernych. Ponadto zaleca się głoszenie ich podczas Mszy świętych z udziałem wiernych także w dni powszednie, zwłaszcza w okresie Adwentu i Wielkiego Postu.

Statut 194. Zamiast homilii niekiedy czyta się list pasterski Konferencji Episkopatu lub Arcybiskupa. Należy to uczynić zawsze wtedy, gdy list pasterski zawiera stosowne zarządzenie ordynariusza miejsca.

Statut 195. Przy sprawowaniu sakramentów świętych powinny być głoszone homilie wyjaśniające symbolikę słów i znaków oraz ukazujące znaczenie danego sakramentu.

Statut 196. W związku ze sprawowaniem sakramentaliów, przede wszystkim obrzędów pogrzebowych, zaleca się głoszenie homilii, które budziłyby wiarę i nadzieję, niosły pociechę, poruszały sumienie i skłaniały do refleksji eschatologicznych.

Statut 197. Zachęca się do wygłaszania krótkich kazań lub odczytania tematycznych rozważań podczas nabożeństw majowych, czerwcowych, różańcowych itp. Podczas Gorzkich żalów należy głosić kazania pasyjne.

Rozdział 3 – Misje i rekolekcje parafialne

Statut 198. Do tradycyjnych form głoszenia Słowa Bożego należą także rekolekcje oraz misje parafialne (por. KPK 770).

Statut 199. Duszpasterze zobowiązani są do zorganizowania w parafii rekolekcji w czasie Wielkiego Postu. W parafiach, w których istnieje zwyczaj rekolekcji adwentowych, należy go zachować, w pozostałych zaś zachęca się do ich organizowania. Rekolekcje trwają zwyczajowo od 3 do 5 dni.

Statut 200. Godne polecenia są dodatkowe rekolekcje dla różnych grup, stanów i zawodów, jak również rekolekcje „zamknięte” przygotowujące do zadań apostołskich. Na szczególną uwagę zasługują rekolekcje dla młodzieży, jednakże zawsze z zachowaniem pierwszeństwa dla rekolekcji parafialnych. W celu zorganizowania rekolekcji zamkniętych można korzystać z domów rekolekcyjnych tak w Archidiecezji jak i w innych diecezjach.

Statut 201. W większych parafiach zaleca się organizowanie oddzielnych rekolekcji dla dzieci i oddzielnych dla młodzieży. Należy przy tym pamiętać, by w przepowiadaniu Słowa Bożego uwzględnić różnicę wieku między młodszymi i starszymi dziećmi.

Statut 202. Misje parafialne, których czas trwania wynosi najczęściej 8 dni, powinny odbywać się przynajmniej raz na 10 lat. Podobnie jak głoszenie rekolekcji, prowadzenie misji należy powierzać kapłanom doświadczonym i odpowiednio przygotowanym. Misje powinny być wydarzeniem włączającym całe społeczeństwo terenu parafii.

Rozdział 4 – Nowa Ewangelizacja

Statut 203. Kościół Warszawski mając świadomość, że znaczna część jego członków nie żyje zgodnie z zasadami wiary Kościoła Katolickiego, wzywa swoich wiernych do aktywnego podjęcia dzieła nowej ewangelizacji i przypomina, że każdy wierny ma obowiązek:

- 1) słowem i przykładem życia dawać świadectwo o Chrystusie, przede wszystkim w swojej rodzinie i w środowiskach przebywania;

- 2) rozwijać wiedzę religijną i troszczyć się o świętość własnego życia;
- 3) pogłębiać znajomość nowych zjawisk w obecnym świecie, tzn. przemian w świadomości człowieka i kulturowych uwarunkowań życia ludzkiego w zmieniających się ustrojach. Należy zwrócić baczną uwagę na środki, jakimi dzisiaj można się posługiwać w przekazie Ewangelii.

CZĘŚĆ VI KULT BOŻY

Jezus Chrystus, nasz Odkupiciel, prawdziwie i rzeczywiście obecny mocą Ducha Świętego pod postaciami chleba i wina w Eucharystii, w słowach Pisma Świętego czytanych i wyjaśnianych w Kościele, w sakramentach, w zgromadzeniu zebranych w Jego imię, w osobie celebransa przewodniczącego świętym obrzędom, kontynuuje w swoim Kościele, z Kościołem i przez Kościół dzieło odkupienia i oddaje się Ojcu. Dlatego każdy obchód liturgiczny jest czynnością świętą, wyrastającą ponad inną aktywność w Kościele. Liturgia nie wyczerpuje całej uświęcającej działalności Kościoła. Kościół niewierzącym w Chrystusa głosi Ewangelię, wierzących prowadzi do głębszej wiary i przygotowuje ich do przyjmowania sakramentów, podejmuje różne dzieła pokuty i miłości. Liturgia jest jednak szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, a jednocześnie źródłem, z którego wypływa cała jego moc. Liturgia, aby miała charakter publicznego kultu Bożego, musi być sprawowana w imieniu Kościoła, przez osoby prawnie do tego wyznaczone i z zachowaniem aktów zatwierdzonych przez władzę kościelną. W przeciwnym wypadku jest jedynie kultem prywatnym.

Rozdział 1 – Zasady ogólne

Statut 204. Zadanie uświęcania wypełnia Kościół w szczególny sposób przez świętą liturgię, która jest sprawowaniem kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa. W liturgii Kościół głosi i celebruje misterium Chrystusa, aby wierni przeżywali je i świadczyli o nim w świecie. Liturgia chrześcijańska nie tylko przypomina wydarzenia, przez które dokonano się nasze zbawienie, ale aktualizuje je i uobecnia (por. KPK 834).

Statut 205. Liturgię celebruje cała wspólnota, Ciało Chrystusa zjednoczone ze swoją Głową. Dlatego też czynności liturgiczne nie są czyn-

nościami prywatnymi, lecz kultem Kościoła. Natomiast poszczególnych jego członków czynności te dotyczą w różny sposób, zależnie od stopnia święceń, urzędów i czynnego udziału. W odprawianiu liturgii każdy spełniający swą funkcję, czy to duchowny, czy świecki, powinien czynić tylko to i wszystko to, co należy do niego z natury rzeczy i na mocy przepisów liturgicznych.

Statut 206. Kierowanie liturgią należy do władzy kościelnej, którą jest Stolica Apostolska, Konferencja Episkopatu oraz Arcybiskup. Dlatego nikomu innemu, choćby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować lub zmieniać w liturgii (KL 22). Żaden obrzęd sakramentalny nie może być zmieniany przez szafarza czy przez wspólnotę. Nawet najwyższy autorytet w Kościele nie może dowolnie zmieniać liturgii. Ta postawa wynika z posłuszeństwa wiary i z religijnego szacunku dla misterium liturgii. Zachowywanie liturgii ustalonej przez Kościół jest wyrazem jedności zgromadzonej wspólnoty z całym Kościołem Powszechnym, dlatego surowo zabrania się wszelkich samowolnych praktyk liturgicznych, nawet jeśli uzasadnia się je rzekomym rozeznaniem potrzeb wiernych.

Statut 207. W Archidiecezji liturgię należy sprawować według norm, przepisów i wskazań zawartych w Kodeksie Prawa Kanonicznego oraz w wydanych przez Stolicę Apostolską i zatwierdzonych dla Polski księgach liturgicznych. Charakter normatywny posiadają również uchwały II Polskiego Synodu Plenarnego, dokumenty dotyczące liturgii wydawane przez Konferencję Episkopatu oraz zarządzenia Arcybiskupa.

Statut 208. Wychowanie liturgiczne ma się dokonywać przez katechizację, specjalne konferencje, przez osobisty wysiłek wiernych i przez samo sprawowanie liturgii. Szczególną uwagę należy zwracać na młode pokolenie żyjące w świecie naznaczonym sekularyzacją i laicyzacją. Należy je cierpliwie wprowadzać w liturgię i uczyć jej przeżywania. Także wśród pozostałych wiernych trzeba kształtować świadomość, że każda wspólnota zebrana na sprawowanie liturgii ma objawiać Kościół Powszechny oraz pozostawać we wspólnocie z Kościołem Warszawskim.

Statut 209. Liturgia wymaga, aby ją sprawować zgodnie z potrzebami i sytuacją środowiska. Każda wspólnota liturgiczna, chociaż jest częścią Kościoła powszechnego i diecezjalnego, ma właściwe sobie oblicze, uwarunkowane składem społecznym, wiekiem, stopniem wykształcenia, poziomem życia religijnego oraz ilością uczestników, wreszcie okolicznościami, dla których się gromadzą. Z tego właśnie względu istnieje możliwość różnorodnego ukształtowania liturgii w granicach ist-

niejących przepisów liturgicznych. Należy korzystać z tych możliwości, aby wierni tworzyli żywą wspólnotę liturgiczną.

Statut 210. Każda wspólnota liturgiczna powinna być otwarta, gotowa przyjąć do siebie każdego wiernego i umożliwić mu udział w liturgii. Obcokrajowcom należy umożliwić sprawowanie liturgii w ich języku.

Statut 211. Wierni powinni uczestniczyć w liturgii w sposób czynny i świadomy. Wyraża się to poprzez udział każdego z nich w dialogach liturgicznych, odmawianiu wspólnych modlitw i w aklamacjach, w zachowaniu jednolitej postawy i gestów, we wspólnym śpiewie. Wierni powinni podejmować różne funkcje liturgiczne, które należy spełniać w sposób ustalony przez Kościół. Celebrans nie powinien zastępować wiernych, którzy mogą należycie spełniać określone posługi. Wierni powinni też zwracać uwagę na ubiór, w jakim przychodzą do kościoła. Powinien on być zawsze przyzwoity i godny miejsca świętego.

Statut 212. Wszystkim uczestnikom liturgii należy ułatwiać możliwość osobistej modlitwy i przeżywania spotkania z Bogiem, bowiem wspólnota liturgiczna jest zgromadzeniem osób wezwanych przez Boga. Duszpasterze powinni wykorzystać wszystkie możliwości pogłębiania modlitwy osobistej i powiązania jej z modlitwą wspólnoty liturgicznej. Nieodzowne dla osobistego udziału w liturgii jest zachowanie chwil świętego milczenia wypełnianych modlitwą.

Statut 213. Kształtowanie wiernych do czynnego i pełnego udziału w liturgii wymaga od duszpasterzy, aby sami byli przeniknięci duchem liturgii i pogłębiali nieustannie osobistą formację liturgiczną. O pogłębianie osobistej formacji liturgicznej powinni starać się także najbliżsi współpracownicy duszpasterzy: katecheci, organiści, zakrystianie, lektorzy, ministranci i zespoły śpiewacze.

Statut 214. Ważne zadanie do wypełnienia ma Archidiecezjalna Komisja Liturgiczna, która troszczy się o pogłębienie liturgicznej formacji duszpasterzy, wprowadzanie wiernych w rozumienie liturgii, wydawanie potrzebnych pouczeń, przypominanie o konieczności przestrzegania przepisów liturgicznych, publikowanie materiałów i pomocy liturgicznych.

Rozdział 2 – Służba liturgiczna

Statut 215. W sprawowaniu liturgii pomaga udział służby liturgicznej. Ministranci, lektorzy, komentatorzy i członkowie chóru spełniają w istocie funkcję liturgiczną, którą powinni wykonywać z pobożnością i dokładnością. Należy troszczyć się o liturgiczną formację tych osób oraz

przygotowywać je do odpowiedniego wykonywania przypadających każdemu czynności. Należy dążyć do stworzenia parafialnego zespołu liturgicznego, który będzie wspierał duszpasterzy w przygotowaniu liturgii.

Statut 216. Za właściwy przebieg czynności liturgicznych odpowiada celebrans. Dlatego też wszyscy spełniający zadania we wspólnocie liturgicznej mają obowiązek omówienia z nim swoich zadań, po uprzednim zaznajomieniu się z obrzędami i tekstami liturgicznymi.

Statut 217. W każdym kościele parafialnym, a także – w miarę możliwości – w kościołach rektorskich, powinien istnieć zespół ministrantów. Duszpasterz, w większych parafiach specjalnie do tego przeznaczony, powinien troszczyć się o ministrantów, którzy na swoich zebraniach mają być formowani liturgicznie i moralnie, jak również wprowadzani w życie Kościoła. Pracę z ministrantami w Archidiecezji normują szczegółowe instrukcje wydane przez Wydział Duszpasterstwa Kurii.

Statut 218. Ministranci winni posługiwać przy ołtarzu ubrani w odpowiedni strój liturgiczny. Należy zatroszczyć się o taki jednolity strój (komża, alba, pelerynka, sutanna), jak również zawsze dbać o jego estetyczny wygląd i czystość.

Statut 219. Ministranci powinni pełnić posługę na wszystkich Mszach świętych, niedzielnych czy świątecznych, według ustalonego uprzednio porządku. Należy ich także zachęcać do służby przy ołtarzu na Mszach świętych odprawianych w dni powszednie. Jest rzeczą wskazaną, aby także dorośli ministranci posługiwali przy ołtarzu.

Statut 220. Ministrantów należy wychowywać do bezinteresowności w Służbie Bożej. Proboszczowie powinni jednak przeznaczać pewne kwoty na wydatki związane z duszpasterstwem ministrantów.

Statut 221. Należy rozwijać służbę liturgiczną dziewcząt – procesyjną i śpiewaczą, a także lektorską. Zgodnie z tradycją i powszechną praktyką kobiety i dziewczęta w Archidiecezji nie mogą pełnić posługi ministrantek.

Statut 222. Odnowiona liturgia przewiduje czytanie Pisma Świętego przez świeckich. W każdej parafii powinna istnieć grupa młodzieży męskiej i dorosłych mężczyzn – przygotowanych należycie na kursie lektorskim prowadzonym w Archidiecezji – do spełniania tej funkcji we Mszy świętej. Jeśli nie ma lektorów, Słowo Boże mogą czytać odpowiednio przygotowani mężczyźni lub kobiety, w stroju odpowiadającym godności funkcji.

Statut 223. Duszpasterz powinien otaczać ciągłą opieką zespół lektorów, organizować spotkania jego członków, troszczyć się o ich formację, przede wszystkim o udział w dorocznych rekolekcjach.

Statut 224 § 1. Gdy istnieje rzeczywista potrzeba duszpasterska, Arcybiskup, na wniosek proboszcza parafii, ustanawia nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej, których zadaniem jest, w wypadkach ściśle określonych prawem, pomoc w rozdzielaniu Postaci Eucharystycznych w kościele i zanoszenie Komunii świętej chorym. Szczegółowe zasady ustanawiania, formacji i posługi szafarzy nadzwyczajnych określają odrębne przepisy.

§ 2. Zgodnie z nauką Soboru Watykańskiego II, przypomnianą przez II Synod Plenarny, Arcybiskup, gdy uzna to za stosowne, ustanowi w Archidiecezji stałych diakonów i oddzielnym rozporządzeniem określi ich zadania.

Statut 225. Współpracownikiem proboszcza w dziedzinie liturgii, a zwłaszcza muzyki kościelnej jest – z racji swych kwalifikacji zawodowych – organista. Na nim spoczywa bezpośrednia odpowiedzialność za stronę muzyczną życia religijnego parafii.

Statut 226. Proboszczowi i wiernym powinno zależeć na tym, aby parafia posiadała dobrze przygotowanego organistę. Szczegółowe kwestie związane z pracą organisty określa Regulamin dla organistów Archidiecezji.

Statut 227. W kościołach Archidiecezji można wykonywać w liturgii zarówno nowe jak i tradycyjne pieśni zatwierdzone przez Arcybiskupa. Zabrania się wykonywania w ramach liturgii piosenek religijnych.

Statut 228. Śpiew gregoriański zajmuje nadal w liturgii rzymskiej pierwsze miejsce wśród wszystkich rodzajów śpiewu. Zachęca się duszpasterzy i organistów, aby na różne sposoby podtrzymywali ten śpiew i w miarę możliwości uczyli go wiernych.

Statut 229. Duszpasterze są zobowiązani otaczać opieką istniejące chóry kościelne, a gdzie ich brak, starać się o ich założenie. Śpiew chóru należy jednak tak wkomponować w liturgię, aby zostało także miejsce na śpiew wiernych.

Rozdział 3 – Kościół i jego wyposażenie

Statut 230. Świątynia katolicka jest miejscem świętym, w którym człowiek spotyka się z Bogiem poprzez sprawowanie i przyjmowanie sakramentów świętych, modlitwę i sakramentalia. Kościół powinien być otaczany szacunkiem i troską wszystkich wiernych.

Statut 231. Świątynia, jako widzialna budowla, jest szczególnym znakiem Kościoła pielgrzymującego na ziemi i obrazem Kościoła chwaleb- nego; jako taka jest wyłączona z wszelkiego użytku świeckiego, chyba że Arcybiskup, dla ważnej przyczyny, postanowi inaczej.

Statut 232. Prezbiterium wraz z ołtarzem i stołem Słowa Bożego oraz miejscem przewodniczenia dla celebransa powinno być wyeksponowane w taki sposób, aby cała wspólnota wiernych widziała sprawowanie Najświętszej Ofiary. Należy dbać o to, aby nie znajdowały się w nim zbędne sprzęty.

Statut 233. W części świątyni przeznaczonej dla wiernych, zwanej nawą, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na:

- 1) komunikację w kościele (miejsca siedzące, droga procesyjna, łatwość przystępowania do Komunii świętej);
- 2) oświetlenie, nagłośnienie i ogrzewanie.

Statut 234. W Archidiecezji istnieje piękny zwyczaj nawiedzania kościołów w godzinach wolnych od nabożeństw celem adoracji Najświętszego Sakramentu i osobistej modlitwy. Dlatego, w miarę możliwości, kościoły powinny być otwarte i dostępne dla wiernych w ciągu dnia.

Statut 235. Zwiedzanie kościołów jest możliwe jedynie poza godzinami nabożeństw. Należy czuwać nad tym, aby osoby wchodzące na teren miejsc świętych zachowywały się godnie i były stosownie ubrane.

Statut 236. Na udostępnienie kościoła dla nagrań filmowych oraz zorganizowanie koncertu (dopuszcza się jedynie koncerty muzyki sakralnej i religijnej) wymagana jest zgoda Kurii, natomiast występy chórów i zespołów kościelnych mogą odbywać się za zgodą proboszcza lub rektora kościoła.

Statut 237. Fotografowanie i filmowanie czynności liturgicznych nie może zakłócać przebiegu liturgii i wymaga zawsze przedniej zgody rektora kościoła. Zawodowi fotografowie i operatorzy sprzętu audiowizualnego powinni ukończyć specjalny kurs organizowany przez Kurie.

Statut 238. Na terenie miejsc świętych (kościół, kaplice, cmentarze) zabrania się publikowania ogłoszeń świeckich, zwłaszcza o charakterze politycznym oraz umieszczania sztandarów i emblematów partii politycznych.

Statut 239. Rektor kościoła lub proboszcz zobowiązany jest do troski o:

- 1) stan i bezpieczne przechowywanie naczyń, szat i ksiąg liturgicznych;
- 2) czystość i estetykę zarówno wnętrza, jak i otoczenia kościoła;
- 3) zabezpieczenie świątyni przed aktami kradzieży i pożarem.

Statut 240. W odniesieniu do zabytków, rektor kościoła lub proboszcz ma obowiązek:

- 1) troski o ich należyty stan;

- 2) uzgadniania remontów i konserwacji z archidiecezjalnym i państwowym konserwatorem zabytków;
- 3) posiadania ewidencji i dokumentacji zabytkowych sprzętów (naczynia liturgiczne powinny posiadać wygrawerowane napisy określające ich właściciela).

Rozdział 5 – Sakramenty święte

Statut 241. Sakramenty jako czynności Chrystusa i Kościoła są znakami i środkami, przez które wyraża się i wzmacnia wiara, oddawany jest kult Bogu i dokonuje się uświęcenie człowieka (por. KPK 840). Szafrarze sakramentów, działający w imieniu Chrystusa i Jego mocą, muszą być do posługi sakramentalnej dobrze przygotowani i wykonywać ją jako służdy Kościoła, w sposób określony w przepisach prawa i w księgach liturgicznych.

Tytuł 1 – Chrzest

Statut 242. Właściwym miejscem przygotowania do Chrztu dziecka i jego sprawowania jest własna parafia.

Statut 243. Chrzest dzieci odbywa się w kościele parafialnym miejsca zamieszkania rodziców. Na Chrzest w innym kościele parafialnym, jeśli istnieje słuszna przyczyna, należy uzyskać zgodę proboszcza parafii zamieszkania.

Statut 244. W rektorskich i zakonnych kościołach nieparafialnych oraz w kaplicach można udzielać chrztu jedynie dzieciom z małżeństw sakramentalnych, stosując przy tym odpowiednio zasadę wyrażoną w statucie 322 § 1.

Statut 245. Przed Chrztem dziecka rodzice i chrzestni powinni uczestniczyć w katechezie przygotowawczej, wprowadzającej w tajemnicę sakramentu i jego liturgie.

Statut 246. Dzieci ze związków niesakramentalnych chrzci się w parafii miejsca zamieszkania matki. Przed Chrztem należy przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz kandydatami na chrzestnych, celem stwierdzenia, czy dziecko będzie wychowane w wierze katolickiej. Gdy istnieje uzasadniona nadzieja takiego wychowania, proboszcz wyraża zgodę na Chrzest, przyjmując od rodziców i chrzestnych rękojmie na piśmie sporządzone według ustalonego formularza. W wypadku rodziców lekceważących własny udział w sakramentach świętych, Chrzest ich dziecka należy odłożyć. (zob. **Aneks 11.**)

Statut 247. Dzieci, które doszły do używania rozumu (7 lat), przygotowuje się do Chrztu w ramach katechizacji i rocznego, parafialnego lub ponadparafialnego katechumenatu. Należy zadbać, żeby dziecko nieochrzczone, przygotowujące się z innymi dziećmi do Pierwszej Komunii świętej, przyjęło Chrzt w terminie umożliwiającym przystąpienie do Sakramentu Pokuty przed pełnym udziałem w Eucharystii.

Statut 248. Liturgię Chrztu dzieci przed Pierwszą Komunią świętą sprawuje się według wskazań Rytuału Chrztu Dorosłych. Dzieci starsze i młodzież przyjmują Chrzt podczas Mszy świętej, w czasie której przystępują do Pierwszej Komunii świętej. Wskazane jest, by Bierzmowanie przyjęły później, ze swoimi rówieśnikami.

Statut 249. Na Chrzt osób, które osiągnęły używanie rozumu i nie ukończyły czternastu lat, należy uzyskać pisemną zgodę rodziców lub prawnych opiekunów. Przy wyraźnym sprzeciwie jednego z rodziców bądź opiekunów należy zwrócić się do ordynariusza miejsca.

Statut 250. Przygotowanie i Chrzt dorosłych wymaga zgody ordynariusza miejsca i odbywa się z zasady w parafii zamieszkania lub archidiecezjalnym ośrodku katechumenatu. Jedynie w szczególnych i uzasadnionych przypadkach możliwe jest odstępianie od tej zasady.

Statut 251. Do pełnienia funkcji chrzestnego wymagane jest ukończenie 16 lat, przyjęcie Sakramentu Bierzmowania i życie zgodne z wiarą Kościoła.

Statut 252. Sprawdzenie, czy kandydat na chrzestnego spełnia przepisane prawem warunki, należy do jego proboszcza. On też wydaje stosowne zaświadczenie kandydatowi, gdy Chrzt odbywa się poza własną parafią.

Statut 253. Z okazji chrztu swego dziecka rodzice katolicy oraz chrześni powinni przystąpić do Sakramentu Pokuty i przyjąć Komunię świętą.

Statut 254. W razie wątpliwości co do faktu udzielenia lub ważności Chrztu, sprawę należy przedstawić Kurii.

Statut 255. Chrzt zapisuje się w księdze ochrzczonych zgodnie z kan. 877 KPK, opierając się na cywilnym akcie urodzenia.

Statut 256. Jeśli Chrzt nie został zapisany do końca roku kalendarzowego, w którym został udzielony, zezwolenia na spóźniony wpis do księgi ochrzczonych udziela Kuria na podstawie oświadczenia szafarza lub wiarygodnego świadka albo zaprzysiężonego zeznania ochrzczonego, zgodnie z kan. 876 KPK.

Statut 257. Na dokonanie zmian w akcie chrztu należy zawsze uzyskać zezwolenie ordynariusza miejsca.

Tytuł 2 – Bierzmowanie

Statut 258. Sakrament Bierzmowania ochrzczeni przyjmują z zasady w swojej wspólnocie parafialnej, a więc w środowisku, w którym na dzień mają składać świadectwo wiary i budować Kościół jako uczniowie i świadkowie Chrystusa.

Statut 259. Dopuszczony do Bierzmowania może być ten, kto uczestniczy w sakramentalnym życiu Kościoła i w parafialnym przygotowaniu do tego sakramentu, a w wypadku młodzieży, także w katechizacji szkolnej.

Statut 260. Przygotowanie młodzieży do Sakramentu Bierzmowania odbywa się w parafii zamieszkania. W czasie przygotowania kandydaci powinni częściej przystępować do Sakramentu Pokuty i Komunii świętej. Wiek kandydatów, szczegółowy program przygotowania młodzieży i czas jego trwania określają odrębne przepisy.

Statut 261. Starszą młodzież szkolną, która nie przystąpiła do Bierzmowania we właściwym czasie, należy włączyć do zwykłego przygotowania parafialnego.

Statut 262. Osoby w wieku pozaszkolnym mogą się przygotować do Bierzmowania w parafii, w trybie przepisany dla młodzieży, albo w specjalnych ośrodkach diecezjalnych zatwierdzonych przez Arcybiskupa. Do takiego ośrodka kieruje kandydata proboszcz parafii zamieszkania. Przebieg i program przygotowania w ośrodkach diecezjalnych, jak również termin i miejsce Bierzmowania, określają odrębne przepisy.

Statut 263. O wyznaczenie terminu Bierzmowania proboszcz zwraca się do Wydziału Spraw Sakramentalnych Kurii.

Statut 264. Przyjmujący sakrament może, spośród świętych i błogosławionych Kościoła, wybrać patrona Bierzmowania, który jest dla niego wzorem życia chrześcijańskiego.

Statut 265. Świadkowie Bierzmowania, którymi nie mogą być rodzice kandydata, przedstawiają poświadczenie zdolności (zgodnie z kan. 874 KPK) wydane przez proboszcza miejsca zamieszkania. Powinni też przystąpić do Sakramentu Pokuty i do Komunii świętej.

Statut 266. Liturgię Bierzmowania należy sprawować zgodnie z przepisami księgi liturgicznej, z czynnym udziałem wspólnoty parafialnej, uroczyście, bez hałaśliwych instrumentów i śpiewów. Należy zadbać o godny i skromny strój przystępujących do sakramentu.

Statut 267. Przyjęcie Bierzmowania należy odnotować w księgach parafialnych bierzmowanych i ochrzczonych. Parafia miejsca bierzmowania ma obowiązek powiadomić o przyjęciu sakramentu parafię chrztu bierzmowanego.

Tytuł 3 – Najświętsza Eucharystia

Statut 268. Najświętsza Eucharystia, w której sam Chrystus jest obecnym, ofiaruje się i staje się pokarmem, stanowi szczyt i źródło całego kultu, buduje i wyraża jedność Ludu Bożego, stoi w centrum całego życia chrześcijańskiego. Urzeczywistnia Kościół lokalny i przedstawia Kościół powszechny w określonym czasie i miejscu. Duszpasterze winni ukazywać wiernym znaczenie Eucharystii w życiu Kościoła, zachęcać ich do regularnego i czynnego w niej udziału poprzez składanie swojego życia w ofierze w jedności z Ofiarą Zbawiciela oraz do adoracji Chrystusa obecnego w Najświętszym Sakramencie, a także do uświęcania świata.

Statut 269. Eucharystię należy sprawować w miejscu świętym. Z ważnych powodów duszpasterskich określonych przez ordynariusza miejsca dozwolone jest odprawianie Mszy świętej poza kościołem, kaplicą lub cmentarzem, ale powinno to być miejsce odpowiednie. Przepis ten dotyczy także sprawowania Mszy świętej dla grup specjalnych.

Statut 270. Msza święta, zarówno w niedziele i święta, jak i w dni powszednie, powinna być odprawiana w stałych godzinach, dogodnych dla wiernych. W niedziele i święta nakazane Msze święte należy – w miarę możliwości – odprawiać w odstępach przynajmniej półtorej godziny. W odprawianiu Mszy świętych należy przestrzegać punktualności.

Statut 271. O ile wymaga tego rzeczywista konieczność duszpasterska, Arcybiskup niniejszym zezwala na binację lub trynację Mszy świętej w niedziele i święta nakazane,.

Statut 272. Kapłanom zaangażowanym w duszpasterstwo parafialne Arcybiskup niniejszym zezwala na binację Mszy świętej w dni powszednie w przypadkach słusznej przyczyny, np. pogrzebu, ślubu, choroby drugiego kapłana lub gdy koncelebruje z biskupem, dla ukazania znaku jedności.

Statut 273. W Archidiecezji należy zachować praktykę przyjmowania dobrowolnych ofiar z okazji celebrowania Mszy świętej. Kapłan celebrujący więcej niż raz w ciągu dnia może zatrzymać dla siebie tylko jedną ofiarę. Pozostałe zaś, po odliczeniu kosztów zewnętrznych, powinien przekazać do Kurii, na cele określone przez Arcybiskupa.

Statut 274. W kościołach oraz w kaplicach należy starannie prowadzić księgę intencji mszalnych.

Statut 275. Celebrans, jako przewodniczący zgromadzenia liturgicznego, winien w sposób godny, pobożny i bez pośpiechu odprawiać Mszę świętą. Winien posiadać wszystkie potrzebne do tego umiejętności i ciągle je doskonalić. Dotyczy to zwłaszcza poprawnej recytacji i śpiewu

tekstów liturgicznych. Obecny Mszał przewiduje możliwość wyboru tekstów przez celebrans. Należy korzystać z tych możliwości kierując się zawsze kryterium większego dobra duchowego wiernych.

Statut 276. Sprawowanie Eucharystii w niedziele i święta nakazane powinno mieć charakter uroczysty, odnosi się to zwłaszcza do głównej Mszy parafialnej, zwanej Sumą.

Statut 277. Udział we Mszy świętej w niedziele i święta nakazane jest obowiązkiem katolika. Wierni mogą uczestniczyć we Mszy świętej w sam dzień świąteczny bądź też wieczorem dnia poprzedzającego. Jeśli zachodzi rzeczywista potrzeba, duszpasterze mogą – za zgodą Arcybiskupa – taką wieczorną Mszę świętą wprowadzić i poinformować o tym wiernych. Powinna ona być odprawiana po godzinie 16:00 według formularza niedzieli lub święta.

Statut 278. Kapłani niech zachęcają wiernych do udziału we Mszy świętej także w zwykłe dni, zwłaszcza w okresie Adwentu (Msza roratoria) i Wielkiego Postu. W miarę możliwości niech także w dni powszednie gromadzą na Mszy dzieci i młodzież.

Statut 279. Kapłani mogą koncelebrować Eucharystię, o ile pożytek wiernych nie wymaga odprawiania indywidualnego. Kapłan ma prawo do indywidualnego odprawiania Mszy świętej, ale nie w czasie, w którym w tym samym kościele jest koncelebra. Należy zachować przy tym przepis kan. 951§ 2 KPK.

Statut 280. Wszystkich koncelebransów obowiązuje nałożenie odpowiednich szat liturgicznych, przynajmniej alby i stuły. Przy wspólnym odmawianiu Modlitwy Eucharystycznej, podczas Mszy koncelebrewanej, przewodniczący odmawia ją głośno, koncelebransi zaś półgłosem.

Statut 281. Proboszczowie i rektorzy kościołów obowiązani są troszczyć się, ażeby chleb i wino używane do Mszy świętej odpowiadały wymaganiom stawianym przez prawo liturgiczne.

Statut 282. Modlitwa powszechna wyraża potrzeby Kościoła, świata, miejscowej wspólnoty i poszczególnych wiernych. Jej przykłady zawarte są w zatwierdzonych pomocach duszpasterskich. Należy troszczyć się o dostosowywanie modlitwy powszechnej do sytuacji i potrzeb wspólnoty zgromadzonej na Eucharystii. Wezwań modlitewnych z zasady nie powinno być więcej niż sześć.

Statut 283. Zaleca się, zwłaszcza w Mszach uroczystych, procesję z darami, w czasie której wierni przynoszą chleb i wino potrzebne do Eucharystycznej Ofiary.

Statut 284. Ofiary składane na tacę w czasie liturgii są zewnętrznym wyrazem duchowych ofiar, jakie wierni dołączają do Ofiary Chrystusa,

jak również swoistą dziesięciną pracy rąk własnych dla Boga i wyrazem troski o potrzeby wspólnoty parafialnej. Należy wiernym wyjaśniać znaczenie ofiar składanych w czasie przygotowania darów ofiarnych oraz informować ich o przeznaczeniu ofiar na potrzeby parafii, utrzymanie świątyni, dzieła apostołskie i wspieranie potrzebujących.

Statut 285. Wskazane jest, przy zachowaniu odpowiednich przepisów, korzystanie ze wszystkich Modlitw Eucharystycznych. Wprowadzanie jakichkolwiek zmian w tych modlitwach jest bardzo poważnym nadużyciem.

Statut 286. Do pełnego uczestnictwa w Najświętszej Ofierze należy godne przyjęcie Komunii świętej. Duszpasterze niech zachęcają wiernych do częstego, a nawet codziennego przystępowania do Stołu Pańskiego. Przygotowanie i pierwsze przyjęcie Eucharystii powinno nastąpić we własnej parafii.

Statut 287. Wierni mogą po raz drugi tego samego dnia przystąpić do Komunii świętej, o ile za drugim razem uczestniczą w całej Mszy świętej.

Statut 288. Komunii świętej pod postacią chleba należy udzielać zgodnie z przepisami obowiązującymi w Kościele w Polsce. *Synod Plenarny potwierdza i wyraża szacunek dla zwyczaju przyjmowania Komunii świętej do ust w postawie klęczącej, jak i stojącej, nie wykluczając jednak innych form przyjmowania Komunii świętej z zachowaniem najwyższej czci dla Eucharystii.*

Statut 289. Duszpasterze mogą, korzystając z wszystkich prawnych możliwości, udzielać Komunii świętej pod dwiema postaciami (por. OWMR nr 283). Należy jednak dołożyć starań, aby wierni rozumieli, że według wiary katolickiej przyjmuje się całego Chrystusa i prawdziwy Sakrament także pod jedną tylko postacią.

Statut 290. Wierni powinni przyjmować Komunię świętą podczas Mszy świętej. Gdy nie mogą uczestniczyć we Mszy, a pragną przyjąć Komunię, należy im – w miarę możliwości – udzielić jej poza Mszą świętą, stosując przepisany obrzęd liturgiczny.

Statut 291. Należy przypominać wiernym o obowiązku przystąpienia do Komunii świętej w okresie wielkanocnym. Czas na przystąpienie do niej trwa od Środy Popielcowej do uroczystości Zesłania Ducha Świętego włącznie.

Statut 292. Zachęca się do odprawiania w większych ośrodkach duszpasterskich, zwłaszcza w archikatedrze, Mszy świętej także w języku łańciskim.

Statut 293. Odprawianie Mszy świętej w grupach specjalnych nor-

muje Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego z dnia 15 maja 1969 roku. (zob. Dodatek, poz. nr ...)

Statut 294. Kult Eucharystii najpełniej wyraża się w Ofierze Mszy świętej i w przyjęciu Komunii świętej. Kościół jednak zawsze wzywa wiernych do praktykowania również innych form kultu związanych z Najświętszym Sakramentem.

Statut 295. Najświętszy Sakrament winien być przechowywany w centralnym miejscu kościoła lub w kaplicy, w tabernakulum, przed którym winna palić się wieczna lampka. Miejsce przechowywania należy urządzić tak, aby umożliwiała modlitwę przed Najświętszym Sakramentem. (por. KPK 938)

Statut 296. Na przechowywanie Najświętszego Sakramentu poza kościołem wymagane jest pozwolenie ordynariusza miejsca.

Statut 297. Dozwolone jest wystawienie Najświętszego Sakramentu w kościołach i kaplicach, zarówno w puszcze, jak i w monstrancji, gdy zachodzi taka potrzeba.

Statut 298. W parafiach należy zachować i podtrzymywać praktykę adoracji Najświętszego Sakramentu w pierwszą niedzielę miesiąca. W kościołach powinny być organizowane coroczne uroczyste adoracje Najświętszego Sakramentu według terminu ustalonego w Archidiecezji (dawne Czterdziestogodzinne Nabożeństwo).

Statut 299. Procesje eucharystyczne są jednym z wyrazów kultu Najświętszego Sakramentu. Procesji w uroczystość Bożego Ciała należy nadać jak najbardziej podniosły charakter i odprawiać ją zgodnie z ustalonym w Polsce porządkiem. Należy również zachować procesje odprawiane przez osiem dni po uroczystości Bożego Ciała. Trzeba też zachować i ożywiać inne tradycyjne procesje eucharystyczne, dbając o czynny w nich udział wiernych.

Tytuł 4 – Sakrament Pokuty

Statut 300. Przy sprawowaniu Sakramentu Pokuty należy przestrzegać przepisów kan. 954 – 991 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz znajdujących się w księdze liturgicznej *Obrzędy Sakramentu Pokuty dostosowane do zwyczajów polskich*. Kapłana sprawującego Sakrament Pokuty obowiązuje strój liturgiczny – komża lub alba – i stuła koloru fioletowego.

Statut 301 § 1. Zwykłym sposobem sprawowania Sakramentu Pokuty w Archidiecezji jest spowiedź indywidualna, odbywana w konfesjonale. W szczególnych sytuacjach, takich jak: spowiedź chorych, więź-

niów i spowiedź podczas pieszych pielgrzymek, dopuszcza się wyznanie grzechów poza konfesjonalem. Proboszczowie zobowiązani są do wyznaczenia stałego miejsca w świątyni dla spowiedzi osób niedosłyszących, chorych i niepełnosprawnych.

§ 2. Poza wypadkami wymienionymi w kan. 961 § 1 pkt.1. nie ma podstaw do udzielania rozgrzeszenia wielu penitentom równocześnie.

Statut 302. Cudzoziemców, którzy pragną odbyć spowiedź, należy skierować do wskazanych przez Kurię kościołów, gdzie przyjmuje się spowiedź w językach obcych. Gdy dla penitenta nie jest to możliwe, można mu udzielić rozgrzeszenia po wyznaniu grzechów w jego języku.

Statut 303. Ze względu na coraz częstsze wyjazdy wiernych za granicę, należy co pewien czas pouczać ogół wiernych o konieczności odbycia jak najszybciej spowiedzi indywidualnej, po ewentualnym skorzystaniu z absolucji generalnej.

Statut 304. Uprawnienie do spowiadania na okres jednego roku kalendarzowego na terenie Archidiecezji mają wszyscy inkardynowani kapłani, chyba że na przeszkodzie stanie suspensa. Neoprezbiterzy otrzymują to uprawnienie zazwyczaj w dniu święceń kapłańskich i jest ono ważne na cały następny rok kalendarzowy.

Statut 305. Kapłani spoza Archidiecezji, przebywający czasowo na jej terenie, mają uprawnienie do spowiadania w Archidiecezji, jeśli analogiczne uprawnienie otrzymali od innego biskupa diecezjalnego. Kapłani z innych diecezji, mieszkający na stałe na terenie Archidiecezji, aby uzyskać jurysdykcję obowiązani są spełnić te same wymogi, do jakich zobowiązani są kapłani Archidiecezji.

Statut 306. Kapłani inkardynowani oraz zakonni, posiadający uprawnienie do spowiadania w Archidiecezji, uzyskują – po spełnieniu przewidzianych prawem partykularnym warunków – władzę zwalniania z ekskomuniki zaciągniętej przestępstwem przzerwania ciąży (por. KPK 1398). W czasie misji i rekolekcji może z tej kary zwolnić każdy kapłan uprawniony do spowiadania.

Statut 307. W każdym kościele i w kaplicach dostępnych dla ogółu wiernych należy ustalić godziny spowiadania i podać je do publicznej wiadomości. Obowiązkiem spowiedników jest przestrzeganie tych terminów.

Tytuł 5 – Namaszczenie Chorych

Statut 308. Zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego (kan. 998 i 1004), Sakramentu Namaszczenia udziela się tym wiernym, którzy znajdują się w niebezpieczeństwie śmierci, poważnie chorują lub są w za-

awansowanej starości. Nie należy udzielać tego sakramentu w innych wypadkach poza wyżej określonymi. Gdy istnieje wątpliwość, czy chory poważnie choruje albo czy rzeczywiście już umarł, należy udzielić tego sakramentu.

Statut 309. Wszyscy kapłani, a w szczególności kapelani szpitali i domów opieki dla starców, powinni dokładnie zapoznać się z *Wprowadzeniem teologicznym i pastoralnym* zawartym w księdze liturgicznej *Sakramenty chorych, obrzędy i duszpasterstwo*, i ściśle stosować się do podanych w tej księdze przepisów.

Statut 310. Udzielanie Sakramentu Namaszczenia wielu chorym równocześnie, z zachowaniem Statutu 308, można stosować tylko podczas parafialnych dni chorych, misji i rekolekcji parafialnych oraz z okazji pielgrzymek chorych do sanktuariów diecezjalnych. Za przebieg obrzędów zgodny z prawem i zasadami liturgii odpowiada osobiście proboszcz lub rektor sanktuarium. Chorzy, którzy będą przyjmować Sakrament Namaszczenia, powinni znajdować się na miejscach wyznaczonych tylko dla nich, dostępnych jednakże dla służby zdrowia i opiekunów.

Statut 311. W każdej parafii należy prowadzić księgę chorych, w której szafarze odnotowują każde udzielenie chorym sakramentów: Namaszczenia, Pojednania, Komunii świętej lub Wiatyku. Należy też prowadzić rejestr Komunii świętej udzielanej chorym. Księgę chorych zobowiązani są też prowadzić kapelani szpitali, domów opieki oraz rektorzy kościołów, które spieszą z pomocą parafialnemu duszpasterstwu chorych. Powinni oni raz w roku poinformować proboszcza o liczbie udzielonych sakramentów.

Tytuł 6 – Święcenia

Statut 312. Święcenia prezbiteratu, udzielane z reguły w archikatedrze, są wielkim świętem Kościoła Warszawskiego. Oprócz Arcybiskupa, który udziela święceń przez nałożenie rąk i modlitwę konsekracyjną, w obrzędzie włożenia rąk biorą udział – zgodnie ze starożytną tradycją liturgiczną zapisaną w *Tradycji Apostolskiej* Hipolita Rzymskiego i stosownie do obowiązujących przepisów Pontyfikału – tylko obecni prezbiterzy.

Statut 313. Po udzieleniu święceń prezbiteratu rektor seminarium ma obowiązek – zgodnie z kan. 1054 KPK i wg zasady „*Ne temere*” – niezwłocznie powiadomić proboszcza miejsca chrztu i aktualnego miejsca zamieszkania przyjmującego święcenia.

Statut 314. Przyjęcie prymicyjne powinno być skromne, nacechowane religijną radością.

Tytuł 7 – Sakrament Małżeństwa

Statut 315. Narzeczeni powinni zgłosić się do kancelarii parafii narzeczonej lub narzeczonego na trzy miesiące przed planowaną datą ślubu. Ich przygotowanie do sakramentu odbywa się zgodnie z przepisami *Instrukcji Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim* zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską w 1987 r. Znajomość tej Instrukcji jest dla duszpasterzy obowiązkowa.

Statut 316. W przypadku małżeństwa konkordatowego należy zachować przepisy *Instrukcji dla duszpasterzy* przyjętej przez Konferencję Episkopatu Polski w dniu 22 października 1998 r.

Statut 317. Zalecone jest roczne przygotowanie do małżeństwa wg programu zatwierdzonego przez Arcybiskupa. Skrócona, obejmująca dziesięć spotkań, katecheza przedmałżeńska powinna się odbywać w każdej parafii miejskiej przynajmniej trzy razy w roku. Parafie wiejskie mogą korzystać z katechez organizowanych obowiązkowo w siedzibie dekanatu. Możliwe są także inne formy przygotowania narzeczonych (np. kilkunastodniowe rekolekcje zamknięte), o ile uzyskały zatwierdzenie Arcybiskupa. Ukończenie katechizacji w zakresie szkoły średniej zwalnia narzeczonych jedynie z egzaminu z wiedzy religijnej, a nie z obowiązku udziału w katechezach przedmałżeńskich.

Statut 318. Narzeczeni powinni także zgłosić się do zatwierdzonej przez Kurię katolickiej poradni rodzinnej celem odbycia trzech spotkań. Wskazane jest, by taką poradnię posiadała każda parafia lub, w razie trudności, przynajmniej każdy dekanat.

Statut 319. Na zakończenie kolejnych cykli katechez przedmałżeńskich należy zorganizować dla narzeczonych dzień skupienia, a przynajmniej „godzinę modlitwy”, aby ich decyzja zawarcia małżeństwa była podjęta w duchu wiary i zawierzenia Bogu.

Statut 320. Katolicy, którzy nie przyjęli jeszcze bierzmowania, powinni przystąpić do tego sakramentu przed zawarciem małżeństwa. Od tego obowiązku, w wyjątkowych sytuacjach, może zwolnić narzeczonych ordynariusz miejsca.

Statut 321. Narzeczeni, którzy są katolikami, powinni przystąpić przynajmniej dwukrotnie do Sakramentu Pokuty i Najświętszej Eucharystii: zaraz po egzaminie przedślubnym i przed zawarciem małżeństwa, a przynajmniej bezpośrednio przed ślubem. Powinni też uzyskać od spowiednika pisemne poświadczenie przystąpienia do spowiedzi.

Statut 322 § 1. Na zawarcie małżeństwa w kościołach i kaplicach nieparafialnych, rektorskich lub zakonnych narzeczeni muszą uzyskać

zezwoleń ordynariusza miejsca, po przedstawieniu uzasadnionej prośby oraz opinii rektora kościoła i proboszcza parafii, na terenie której znajduje się kościół lub kaplica. Gdy małżeństwo jest zawierane na podstawie licencji z innej parafii, licencja ma być skierowana do proboszcza parafii, na terytorium której zawierane jest małżeństwo.

§ 2. Zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, stosowne akty sporządzane są w kancelarii parafii, na terenie której się dokonały. W kościołach, o których mowa wyżej, można jednak prowadzić księgi pomocnicze.

Statut 323. Liturgię małżeństwa sprawuje się zgodnie z przepisami zawartymi w aktualnie obowiązującej księdze liturgicznej *Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Gdy jedno z narzeczonych nie jest katolikiem, stosuje się *Obrzęd sakramentu małżeństwa bez Mszy świętej i bez Komunii świętej*, chyba że ordynariusz miejsca na nie zezwoli. Przy zawieraniu małżeństwa konkordatowego podpisanie *Zaświadczenia o zawarciu małżeństwa* ma miejsce w kościele na początku obrzędu, przed rozpoczęciem modlitw liturgicznych.

Statut 324. Zawiadomienie o zawarciu małżeństwa należy wysłać do parafii chrztu małżonków w ciągu miesiąca od dnia ślubu i zwrócić w jak najszybszym terminie powiadomić parafię ślubu o dokonaniu właściwej adnotacji. W przypadku małżeństwa konkordatowego należy powiadomić właściwy terenowo oddział USC w nieprzekraczalnym terminie 5 dni.

Statut 325. Małżonków, którzy obchodzą jubileusze, duszpasterze winni zachęcać do uroczystego przeżywania tych rocznic podczas sprawowanej w ich intencji Mszy świętej.

Rozdział 7 – Sakramentalia

Statut 326. Sakramentalia przygotowują wiernych do przyjęcia głównego skutku sakramentów i uświęcają rzeczy i ludzi w różnych okolicznościach życia. Kościół konsekruje, poświęca i błogosławi różne osoby i przedmioty, wyprasząc ludziom łaski stosowne do ich potrzeb i sytuacji życiowych. Duszpasterze niech zachęcają wiernych do korzystania z sakramentaliów i sprawują je tak, aby zgromadzeni brali w ich liturgii świadomy udział. Kapłana sprawującego sakramentalia obowiązuje strój liturgiczny – komża lub alba – i stuła.

Statut 327. Zaleca się zachowywanie uświęconych tradycją błogosławieństw i poświęceń związanych z pewnymi świętami lub okresami roku liturgicznego. Stosowne modlitwy znajdują się w księdze „Obrzędy Błogosławieństw”

Statut 328. Błogosławienia dewocjonaliów należy dokonywać w kościele lub odpowiednim miejscu w zakrystii, używając formuł zawartych w wyżej wymienionej księdze.

Statut 329. Kościół w egzorcyzmach prosi w imię Jezusa, aby dana osoba była strzeżona od napaści szatana lub uwolniona od jego panowania. Egzorcyzmy nad opętanymi mogą być sprawowane tylko przez prezbitera, który otrzymał na to specjalne i wyraźne zezwolenie Arcybiskupa. Należy sprawować je bardzo roztropnie, przestrzegając norm ustalonych przez Kościół.

Tytuł 1 – Pogrzeb chrześcijański

Statut 330. Kościół w liturgii pogrzebowej wyznaje wiarę w życie wieczne, modli się za zmarłych i sprawuje za nich Eucharystię, umacnia jedność swoich żyjących dzieci i niesie nadzieję płaczącym. Sprawując obrzędy pogrzebowe, kapłani powinni mieć wzgląd na tych, którzy uczestniczą w pogrzebie, także na niekatolików, katolików bardzo rzadko lub nigdy nie uczestniczących we Mszy świętej oraz niewierzących.

Statut 331. Liturgia chrześcijańskiego pogrzebu stanowi katechezę o powołaniu człowieka do życia wiecznego i jego rzeczach ostatecznych. Godne jej sprawowanie ma podkreślać prawdę, że wierni wszczępieni w Chrystusa przez Sakrament Chrztu świętego z Nim przechodzą przez śmierć do życia wiecznego.

Statut 332. Obrzędy pogrzebu z zasady winny być odprawiane w kościele parafialnym zmarłego. Mogą być one także odprawione w innym kościele, zawsze jednak po przedstawieniu opinii proboszcza parafii zmarłego na temat jego życia religijnego. Duszpasterz z parafii zmarłego ma także prawo odprawić Mszę świętą i obrzędy pogrzebowe poza swoją parafią, uprzedzając proboszcza lub rektora cmentarza.

Statut 333. W wypadkach określonych w kan. 1184 KPK, proboszcz parafii zmarłego ma prawo odmówić pogrzebu katolickiego, ma prawo także dokonać ograniczeń w ceremoniach pogrzebowych. Odmowa lub ograniczenie katolickiego pogrzebu powinny posiadać również charakter wychowawczy. W wątpliwych wypadkach należy zwrócić się do Kurii, podając ważniejsze okoliczności życia i śmierci zmarłego.

Statut 334. Nie należy odmawiać pogrzebu katolickiego samobójcom, jeśli wiadomo, że do śmierci doszło wskutek choroby psychicznej.

Statut 335. Dopuszcza się możliwość odprawienia pogrzebu katolickiego także po kremacji ciała – jeśli nie nastąpiła ona z motywów przeciwnych wierze katolickiej. Rozsypywanie prochów jest sprzeczne z kato-

licką tradycją, dlatego duszpasterz nie powinien w nim uczestniczyć, zaś wiernym odradzać tę praktykę.

Statut 336§ 1. Załatwianie formalności pogrzebowych jest dla kapłanów okazją zbliżenia do Boga i Kościoła ludzi o różnych przekonaaniach i postawach życiowych. Spotkaniu temu powinien towarzyszyć takt i delikatność. Należy przyjąć zasadę, że formalności związanych z pogrzebem, poza wyjątkowymi sytuacjami, dokonuje w parafii rodzina osoby zmarłej, a nie zakład pogrzebowy.

§ 2. Uczestników Mszy świętej pogrzebowej należy zachęcić, aby przystąpili do Komunii świętej i pamiętali o zmarłych w swoich modlitwach.

§ 3. Duszpasterze parafialni umierający w czasie czynnej służby, powinni być chowani na własnym cmentarzu parafialnym, chyba że inna była wola zmarłego.

Rozdział 8 – Rok liturgiczny

Statut 337. W roku liturgicznym Kościół przeżywa całe misterium Chrystusa, począwszy od Wcielenia i Narodzenia, aż do Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego oraz oczekiwania powtórnego przyjścia Pana. W roku liturgicznym Kościół oddaje też cześć Najświętszej Matce Bożej Maryi oraz wspomina świętych. Niech zatem wierni starają się gorliwie uczestniczyć w liturgii Kościoła w ciągu całego roku, aby mieć jak najpełniejszy udział w zbawczych tajemnicach Chrystusa.

Statut 338. W niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej oraz powstrzymywać się od wykonywania tych prac i zajęć, które utrudniają oddawanie czci Bogu, przeżywanie po chrześcijańsku radości płynącej z dnia Pańskiego oraz korzystanie z należnego odpoczynku duchowego i fizycznego (por. KPK 1247).

Statut 339. Niedziela jest najstarszym i pierwszym dniem świątecznym chrześcijan, jest przypomnieniem zmartwychwstania Chrystusa. Niedziela powinna się stać w życiu miejscowej wspólnoty najważniejszym dniem świętym, wyrazem jej żywej wiary.

Statut 340. Duszpasterze powinni przygotowywać liturgię niedzielną w świątyni w taki sposób, aby świąteczna atmosfera skupienia przyciągała wiernych do udziału w uroczystym zgromadzeniu wspólnoty parafialnej. Niedziela nie może być tylko dniem wolnym od pracy, przeznaczonym jedynie na odpoczynek i rozrywkę. Należy pouczać wiernych, że w niedzielę powinni odpocząć od swych codziennych zajęć, a czas wolny

dzielić z rodziną i bliskimi, dla których w tygodniu braknie im czasu, odwiedzać samotnych i chorych, poświęcić się lekturze religijnej i dłuższej modlitwie. Ponieważ w Polsce nie ma ustawowych ograniczeń handlu w dni świąteczne, należy wiernym przypominać, że robienie zakupów w te dni sprzeciwia się świętowaniu. Korzystającym z „weekendowego” odpoczynku poza domem oraz wyjeżdżającym na wakacje i wycieczki należy przypominać o obowiązku udziału w niedzielnej Mszy świętej.

Statut 341. Należy wprowadzać wiernych we właściwe przeżywanie każdego okresu liturgicznego, uwydatniając początek tego okresu w celu pobudzenia do nowej gorliwości w pracy wewnętrznej i prowadząc wiernych do głębszego rozumienia tajemnicy Chrystusa.

Statut 342. W Adwencie należy zachować wiekowy zwyczaj odprawiania Mszy świętej roratniej w dni powszednie. Tradycyjnie Roraty są odprawiane o brzasku dnia. Należy też zorganizować w parafiach rekolekcje lub przynajmniej dzień skupienia, aby w ten sposób pomóc wiernym w duchowym przygotowaniu do świąt i umożliwić skorzystanie z Sakramentu Pokuty.

Statut 343 § 1. W Wigilię Bożego Narodzenia niech rodziny gromadzą się przy wspólnym stole na tradycyjną wieczerzę wigilijną, połączoną z lekturą Pisma świętego, wspólną modlitwą, dzieleniem się opłatkiem i śpiewem kołęd.

§ 2. Synod wyraża życzenie, by świeccy pracujący w instytucjach organizujących świąteczne spotkania opłatkowe zatroszczyli się o zaproszenie na nie kapłana, którego obecność umożliwi sakralne przeżycie tej uroczystości.

Statut 344. Okres Wielkiego Postu posiada wyjątkowe znaczenie dla duchowego życia Kościoła. W niedziele tego okresu należy odprawiać nabożeństwo Gorzkich żalów, zaś w piątki Wielkiego Postu nabożeństwo Drogi Krzyżowej. Należy też przeprowadzić w parafiach rekolekcje jako przygotowanie do obchodu pamiątki Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa.

Statut 345. Wszyscy wierni niech w Wielkim Poście zachowują nakazane posty, podejmują inne praktyki pokutne, oddają się gorliwiej słuchaniu Słowa Bożego i modlitwie, niech przystępują do Sakramentu Pokuty. Należy przypominać wiernym, by nie odkładali skorzystania z tego sakramentu na ostatnie dni przedświąteczne. Pokutny charakter Wielkiego Postu wymaga powstrzymania się od organizowania hucznych zabaw i uczestniczenia w nich.

Statut 346. W Wielkim Poście zaleca się odprawianie nabożeństw pokutnych, zwłaszcza w czasie rekolekcji lub innego przygotowania do

spowiedzi wielkanocnej. Kapłani powinni w tym czasie ułatwić wiernym dostęp do Sakramentu Pokuty.

Statut 348. Triduum Paschalne jest szczytem całego roku liturgicznego. Zaczyna się Mszą Wieczery Pańskiej, a kończy drugimi Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. Niech wierni starają się jak najliczniej uczestniczyć w liturgii tych dni i jak najgłębiej przeżywać tajemnicę Śmierci i Zmartwychwstania Pana. W sposób szczególny należy zachęcać wiernych do udziału w Wigilii Paschalnej.

Statut 349. Duszpasterze powinni dobrze przygotować liturgię tych wyjątkowych dni i celebrować ją zgodnie z przepisami liturgicznymi. Należy podtrzymywać tradycję adoracji Najświętszego Sakramentu w Ciemnicy i w Grobie Pańskim. Adoracja powinna trwać w czasie najbardziej dogodnym dla danej wspólnoty. Zaleca się troskę o zachowywanie lokalnych zwyczajów i praktyk świątecznych.

Statut 350. W okresie zwykłym w ciągu roku życie Kościoła skupia się wokół liturgii niedzielnej, obejmującej całość dzieła zbawienia. Niech duszpasterze budzą w wiernych świadomość, że każda niedziela jest pamiątką Zmartwychwstania naszego Pana.

Statut 351. Poleca się trosce duszpasterzy dalszy rozwój i pogłębianie kultu Najświętszego Serca Pana Jezusa przez praktyki pierwszych piątków miesiąca. Niech ten dzień gromadzi na modlitwie wiernych, którzy prowadzą głębsze życie duchowe i są włączeni czynnie w życie parafialnej wspólnoty.

Statut 352. Kościół, obchodząc w roku liturgicznym wspomnienie misterium Chrystusa, ze szczególną miłością oddaje cześć Najświętszej Maryi Pannie, nierozzerwalnym węzłem związanej ze zbawczym dziełem swojego Syna. Duszpasterze i wierni powinni troszczyć się o uroczysty obchód świąt ku czci Maryi, pielęgnować i rozwijać różne przejawy pobożności maryjnej.

Statut 353. Należy podtrzymywać i rozwijać kult świętych, zwłaszcza tych, którzy pochodzeniem lub działalnością związani są z Archidiecezją oraz tych, którzy doznają szczególnej czci w poszczególnych parafiach. Należy otoczyć należną czcią i chronić relikwie świętych przechowywane w kościołach.

Statut 354. Zaleca się, aby uroczystości odpustowe ku czci Matki Bożej i świętych Pańskich, w miarę możliwości, były obchodzone w sam dzień obchodu liturgicznego. Duszpasterze i wierni niech troszczą się o to, aby odpust parafialny był dorocznym świętem całej wspólnoty parafialnej.

Statut 355. Wierni są zobowiązani do zachowania dni pokuty, który-

mi są piątki całego roku i okres Wielkiego Postu. Są one specjalnym czasem praktyki pokutnej Kościoła, sprawowania liturgii pokutnej i spełniania uczynków miłosierdzia. Godną pochwałą jest praktyka dobrowolnych wyrzeczeń, zwłaszcza odrzucenia nałogów (np. picia alkoholu, palenia tytoniu). Wstrzemięźliwość od spożywania pokarmów mięsnych należy zachować w każdy piątek, chyba że tego dnia przypada uroczystość, oraz w Wigilię Bożego Narodzenia. Wstrzemięźliwość i post obowiązują także w Środę Popielcową i Wielki Piątek.

Rozdział 9 – Liturgia godzin i nabożeństwa

Statut 356. Duchowni, którzy otrzymali od Kościoła polecenie sprawowania Liturgii Godzin, mają obowiązek codziennie ją odmówić w całości, zachowując w miarę możliwości odpowiednią porę dnia. Zachęca się kapłanów mieszkających razem, a także przygodnie zgromadzonych, aby wspólnie odmawiali przynajmniej wybraną część Liturgii Godzin.

Statut 357. Ponieważ Liturgia Godzin jest modlitwą całego Kościoła, niech zatem także ludzie świeccy, w miarę swych możliwości, włączają się w tę modlitwę, zwłaszcza odmawiając ją w rodzinach.

Statut 358. Zachęca się kapłanów i wszystkich gorliwych wiernych, a szczególnie z zespołów i ruchów parafialnych, aby uczestniczyli w Jutrzni i Nieszporach odprawianych wspólnie w świątyni. Godnym utrzymaniem jest zwyczaj celebrowania Jutrzni i Nieszporów w czasie Triduum Paschalnego oraz za zmarłych w liturgii pogrzebowej.

Statut 359. Cenne dziedzictwo pobożności polskiej zawarte w nabożeństwach należy zachować w życiu religijnym Archidiecezji i każdej parafii.

Statut 360. Zaleca się pielęgnować od wieków śpiewane przez wiernych Godzinki oraz odmawianie trzy razy dziennie modlitwy Anioł Pański. W miarę możliwości należy zachować w kościołach zwyczaj dzwonięcia na Anioł Pański, zwłaszcza w południe i wieczorem.

Statut 361 § 1. Szczególne znaczenie wśród nabożeństw mają nabożeństwa maryjne, zwłaszcza nabożeństwa majowe i październikowe. Należy podtrzymywać praktykę odprawiania nabożeństw majowych przy figurach Matki Bożej i krzyżach przydrożnych. W październiku ci, którzy nie mogą uczestniczyć we wspólnych nabożeństwach, powinni podtrzymywać zwyczaj odmawiania różańca w domach.

§ 2. W czerwcu należy w kościołach odprawiać nabożeństwo ku czci Najświętszego Serca Pana Jezusa.

§ 3. Godnym polecenia jest odprawianie nabożeństw do Miłosierdzia Bożego.

Statut 362. Duszpasterze powinni pouczać wiernych o konieczności codziennej modlitwy porannej i wieczornej, tak osobistej, jak i wspólnej, zwłaszcza w rodzinie. Modlitwa chrześcijanina będąca rozmową z Bogiem domaga się nie tylko mówienia do Niego, ale także wsłuchania się w Słowo Boże.

Rozdział 10 – Miejsca święte

Statut 363. Kościoły i kaplice, jako znaki obecności Boga na ziemi i miejsce gromadzenia się Ludu Bożego na sprawowanie świętej liturgii, powinny być otaczane szacunkiem i troską wszystkich wiernych. Wiele z nich to świadectwa wiary minionych pokoleń i pomniki kultury narodowej.

Statut 364. Kościół archikatedralny zajmuje pierwsze miejsce wśród wszystkich kościołów Archidiecezji, bowiem w nim Arcybiskup sprawuje obrzędy liturgiczne dotyczące życia duchowego całego Kościoła lokalnego, tutaj odbywają się uroczystości archidiecezjalne oraz obchodzone są wydarzenia związane z życiem narodu i państwa. Władza Archidiecezjalna powinna szczególną troską otaczać Archikatedrę św. Jana Chrzciciela.

Statut 365. Kościół parafialny stanowi centrum życia duchowego wspólnoty parafialnej i dlatego na parafii spoczywa obowiązek troski o jego utrzymanie, należyłą konserwację oraz remonty. Proboszcz, wspierany przez parafian, powinien troszczyć się o piękno i czystość świątyni. Należy, w miarę potrzeb, stworzyć odpowiednie podjazdy dla osób poruszających się na wózkach lub chodzących z trudem. Cmentarz otaczający kościół powinien być ogrodzony i posiadać zamknięte bramy. Należy dbać o stan trawników i drzew. Duszpasterze powinni też otaczać opieką krzyże i kapliczki znajdujące się na terenie parafii.

Statut 366. Decyzję o budowie nowego kościoła podejmuje Arcybiskup po wysłuchaniu opinii Rady Kapłańskiej. Proboszcz prowadzący budowę nowego kościoła powinien pozostawać w stałym kontakcie z Wydziałem Budowy Kościołów Kurii. Rozbudowa kościoła, remont kapitalny obiektów sakralnych, ważniejsze renowacje wnętrza czy uzupełnianie wystroju winny być uzgadniane z wyżej wymienionym Wydziałem oraz Komisją Architektoniczno-Artystyczną Kurii.

Statut 367. Szczególną opieką w Archidiecezji należy otoczyć kościoły zabytkowe. Przedmioty mające wartość artystyczną winny być skatalogo-

gowane, fachowo opisane oraz zabezpieczone. Ochrona zabytków, które stanowią artystyczne dziedzictwo pokoleń ludzi wierzących, jest poważnym obowiązkiem zarówno całej Archidiecezji, jak i każdej parafii. Wszystkie prace przy obiektach zabytkowych wymagają konsultacji z konserwatorem archidiecezjalnym i wojewódzkim, opinii Komisji Architektoniczno-Artystycznej Kurii oraz zezwolenia ordynariusza miejsca.

Statut 368. Sanktuarium jest to kościół lub inne miejsce święte, do którego pielgrzymują wierni, stając się w ten sposób widzialnym obrazem Kościoła pielgrzymującego do niebieskiej Ojczyzny. Urzędowy tytuł „sanktuarium”, gdy są spełnione wymogi prawne i duszpasterskie, nadaje Arcybiskup.

Statut 369. Duszpasterze sprawujący pieczę nad sanktuarium powinni troszczyć się o to, aby przybywający pielgrzymi mogli słuchać Słowa Bożego, przystąpić do Sakramentu Pokuty, uczestniczyć we Mszy świętej oraz pogłębić swoją wiedzę religijną. Kustosz sanktuarium powinien, w miarę możliwości, zatroszczyć się także o odpowiednie pomieszczenia umożliwiające pielgrzymom odpoczynek, spożycie posiłku, a czasem także nocleg.

Statut 370. Cmentarz jako miejsce grzebania zmarłych posiada charakter sakralny i powinien być otoczony czcią i szacunkiem. Należy zachęcać do stałej troski o porządek na cmentarzach i estetyczne utrzymanie grobów. Kto narusza świętość cmentarza, podlega odpowiednim karom kościelnym.

Statut 371. W Archidiecezji znajdują się duże cmentarze warszawskie, międzyparafialne cmentarze w większych miastach oraz parafialne cmentarze w małych miejscowościach i wioskach. W zależności od rodzaju cmentarza stosuje się różne przepisy prawa stanowiące o nabywaniu miejsc i stawianiu pomników. Spory i wątpliwości w tym względzie rozstrzyga Kuria

Statut 372. Tam, gdzie tylko jest to możliwe, parafia powinna mieć własny cmentarz grzebalny. Powinien on być ogrodzony i posiadać zamknięte bramy. W centralnym miejscu cmentarza winien znajdować się krzyż. W trosce o porządek trzeba zadbać o wytyczenie kwater, z łatwym dostępem do poszczególnych grobów. Na cmentarzu powinna znajdować się też studnia z wodą do pielęgnacji zieleni. Należy również wyznaczyć miejsce na śmietnik, który będzie regularnie opróżniany. Przy cmentarzu trzeba także umieścić tablicę na wywieszanie nekrologów.

Statut 373. Zarządcą cmentarza parafialnego jest każdorazowy proboszcz. Cmentarz powinien posiadać odpowiednią dokumentację: mapę

geodezyjną, plan zagospodarowania oraz księgę cmentarną. Zezwolenia na wybudowanie grobu, wzniesienie pomnika lub trwałych tablic udziela zarządca cmentarza.

Statut 374. Duszpasterze powinni wiernym zwracać uwagę na niestosowność wznoszenia zbyt okazałych pomników. Zaleca się, aby na grobach zmarłych chrześcijan nie umieszczać symboli i napisów, które tchną beznadziejnością, rozpaczą czy pogańską wizją życia pozagrobowego. Także treść nekrologów zamieszczanych w prasie i na klepsydrach winna wyrażać wiarę w życie wieczne i zmartwychwstanie. Niech proboszczowie zachęcają wiernych do utrzymywania w porządku wszystkich grobów, sami zaś niech troszczą się o groby kapłańskie znajdujące się na cmentarzu.

CZĘŚĆ VII DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA

Działalność charytatywna wynika z Bożego przykazania miłości. Chrystus wzmocnił to przykazanie nową motywacją, utożsamiając się z braćmi będącymi w potrzebie: *Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili* (Mt 25,40). Miłość ma być znakiem tożsamości chrześcijan: *Po tym poznają wszyscy, żeście uczniami moimi, jeśli miłość mieć będziecie jeden ku drugiemu* (J 13,35). W odpowiedzi na wezwanie Chrystusa jego uczniowie od początku świadczą w ten sposób o swej więzi z Mistrzem. Do ich świadectwa odwołuje się II Sobór Watykański: *Jak w zaraniu swych dziejów Kościół święty, łącząc Wieczerzę Eucharystyczną z agapą, ukazywał się cały zjednoczony węzłem miłości wokół Chrystusa, tak w każdym czasie daje się rozpoznać po tym znaku miłości, a ciesząc się z podejmowanych przez innych przedsięwzięć, zatrzymuje dla siebie dzieła miłości jako swój obowiązek i niezbywalne prawo. Dlatego Kościół otacza szczególnym szacunkiem miłosierdzie względem ubogich i chorych oraz tzw. dzieła miłosierdzia i wzajemnej pomocy, mając na celu niesienie pomocy w różnych potrzebach ludzkich. Tenże Sobór poleca: Gdziekolwiek znajdują się ludzie, którym brak pokarmów i napojów, ubrania, mieszkania, lekarstw, pracy, oświaty, środków do prowadzenia życia godnego człowieka, ludzie nękani chorobami i przeciwnościami, cierpiący wygnanie i więzienie, tam miłość chrześcijańska winna ich szukać i znajdować, troskliwie pocieszać i wspierać.* Kościół wychowuje wszystkich wiernych do wrażliwo-

ści na potrzeby bliźnich i świadczenia im pomocy. Wszyscy bowiem członkowie wspólnoty ludu Bożego są zobowiązani do świadczenia miłości; w szczególności sposób ciąży to na biskupach, kapłanach, diakonach i osobach konsekrowanych. *Miłość chrześcijańska obejmuje wszystkich, bez względu na rasę, pochodzenie społeczne czy religijne; nie oczekuje też żadnej korzyści czy wdzięczności. Jak bowiem Bóg umiłował nas miłością bezinteresowną, tak i wierni powinni z miłością troszczyć się o człowieka* (DM 12). Świętem patronalnym posługi charytatywnej jest II Niedziela Wielkanocna, dzień szczególnego rozważania Miłosierdzia Bożego; jej patronami są: święty Klemens Dworzak, święty Wincenty à Paulo i błogosławiony Honorat Koźmiński.

Rozdział 1 – Realizacja zadań charytatywnych

Statut 375. Wierni powinni być wychowywani od samego dzieciństwa do współczucia braciom i wielkodusznego wspomaganie ich w potrzebie (DA 31). To zadanie wychowawcze spoczywa przede wszystkim na każdej rodzinie katolickiej.

Statut 376. Realizacja zadań charytatywnych w Archidiecezji dokonuje się przez wspólnotę Kościoła diecezjalnego oraz wspólnoty życia konsekrowanego zgodnie z ich powołaniem i konstytucjami.

Statut 377. Instytucjonalną działalność charytatywną prowadzi Caritas Archidiecezji. Jej podstawowym celem jest szerzenie chrześcijańskich zasad charytatywnych, bezpośrednia i pośrednia działalność dobroczynna, koordynowanie całej kościelnej akcji charytatywnej Archidiecezji i kierowanie nią, a także reprezentowanie jej na zewnątrz, współpraca w tej dziedzinie z instytucjami niekościelnymi. (zob. **Aneks 13**)

Statut 378. Za organizację i prowadzenie działalności charytatywnej w parafii odpowiedzialny jest proboszcz; kieruje nią osobiście lub przez wyznaczonego kapłana. Współuczestniczą w tej działalności wszyscy kapłani pracujący w parafii, katecheci, alumni seminariów, osoby konsekrowane i powołane do tego osoby świeckie. W zależności od potrzeb proboszcz zwołuje zebranie zespołu charytatywnego.

Statut 379. Obowiązek świadczenia miłosierdzia spoczywający na wspólnocie parafialnej jest wypełniany bezpośrednio przez zespół charytatywny, powołany przez proboszcza jako Caritas parafii.

Statut 380. Skład i liczba członków zespołu zależy od wielkości i potrzeb parafii, dlatego:

- 1) w mniejszych parafiach może on być wyłoniony z Parafialnej Rady Duszpasterskiej jako jej sekcja;

- 2) w większych parafiach powinien zostać powołany przewodniczący zespołu parafialnego. Stoi on na czele zespołu charytatywnego i bezpośrednio organizuje jego prace w ścisłym porozumieniu z kapłanem kierującym zespołem;
- 3) w wielkich parafiach powinno się powołać kilka osób pełniących funkcję opiekunów rejonowych czy dzielnicowych.

Statut 381. Członkowie zespołu charytatywnego powinni odznaczać się szczególną wrażliwością na potrzeby ludzi. Należy ją kształtować poprzez opiekę duchową nad zespołem i szkolenie praktyczne, zarówno w parafii, jak i poza parafią. Członkowie zespołu charytatywnego są zobowiązani brać udział w dniach skupienia i w rekolekcjach zamkniętych, zarówno parafialnych, jak i organizowanych przez Archidiecezję.

Statut 382. Członkowie zespołu powinni pogłębiać swe życie duchowe i wiedzę charytatywną także przez odpowiednią lekturę i baczne obserwowanie życia codziennego w parafii, aby dostrzec każdy niedostatek, chorobę, nieszczęście, zagrożenie i nieść pomoc potrzebującym.

Statut 383. Nad problemami duszpasterstwa charytatywnego w Archidiecezji czuwa powołana przez Arcybiskupa Archidiecezjalna Rada Charytatywna. Kieruje nią wikariusz biskupi, w którego kompetencji są sprawy charytatywne; jej organem wykonawczym jest Wydział Charytatywny Kurii.

Statut 384. W działalności charytatywnej Kościoła Warszawskiego uczestniczą wspólnoty życia konsekrowanego zgodnie z duchowością i Konstytucjami poszczególnych zgromadzeń. Realizacji tego celu służą stowarzyszenia, w których działają także osoby świeckie. Stowarzyszenia posiadają osobowość prawną i mogą prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie na cele charytatywne zgodne ze statutem. Swoją troską otaczają zwłaszcza osoby niepełnosprawne, przebywające w domach dziecka, w domach opieki społecznej, hospicjach, zakładach dla osób opóźnionych w rozwoju, w szkołach specjalnych i więzieniach (zob. **Aneks 14**).

Rozdział 2 – Organizowanie pomocy potrzebującym w parafii

Statut 385. Działalnością charytatywną należy objąć wszystkich potrzebujących. Zarówno tych, którzy szukają i wzywają pomocy, jak i tych, którzy o nią nie proszą, ale naprawdę jej potrzebują. Szczególną troską należy otoczyć rodziny wielodzietne, matki lub ojców samotnie wychowujących dzieci, chorych – zwłaszcza obłożnie czy nieuleczalnie, nie-

pełnosprawnych, ludzi starszych potrzebujących opieki i pomocy, więźniów i ich rodziny, uchodźców, alkoholików i narkomanów oraz bezrobotnych.

Statut 386. W parafii należy prowadzić kartotekę, która ułatwia dotarcie do każdego, kto potrzebuje pomocy. Rejestruje się w niej zarówno potrzeby osób, jak i udzieloną im pomoc.

Statut 387. Parafia może współpracować z instytucjami charytatywnymi samorządu lokalnego, tzn. miejskimi bądź gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, a także instytucjami wspierającymi działalność charytatywną.

Statut 388. Duszpasterstwo charytatywne powinno korzystać ze wskazań i pomocy innych dziedzin duszpasterstwa, takich jak duszpasterstwo rodzin, duszpasterstwo trzeźwościowe i misyjne, duszpasterstwo chorych, niewidomych, głuchoniemych, opóźnionych w rozwoju i społecznie nieprzystosowanych.

Statut 389. W każdej parafii powinno się podtrzymywać tradycyjne akcje charytatywne związane z Tygodniem Miłosierdzia, Światowym Dniem Chorego i w okresach świątecznych. Jednocześnie należy szukać nowych inicjatyw wynikających z ducha miłosierdzia chrześcijańskiego, a dyktowanych przez konkretne sytuacje i potrzeby.

Rozdział 3 – Chorzy, sędziwi i niepełnosprawni we wspólnocie kościelnej

Statut 390. Duszpasterska opieka nad chorymi, jako jedno z zadań proboszcza, choć ukierunkowana przede wszystkim na ich dobro duchowe, nie powinna pomijać innych potrzeb człowieka, zwłaszcza doświadczonego długotrwałą chorobą, kalectwem czy upośledzeniem i niejednokrotnie wynikającymi z tego opuszczeniem i samotnością.

Statut 391. Rodziny lub sąsiedzi chorych są zobowiązani do poinformowania proboszcza o ich chorobie i zapewnienia im możliwości korzystania z posługi kapłańskiej, aby nikt nie odszedł z tego świata bez przyjęcia sakramentów.

Statut 392. Na podstawie zebranych informacji i doświadczeń należy realizować przemyślaną i systematyczną opiekę nad chorymi, zaczynając od podstawowych potrzeb, np. zorganizowania pomocy lekarskiej, pielęgniarstwa, sąsiedzkiej. Dobrze jest, gdy w skład zespołu parafialnego wchodzi osoby fachowo przygotowane do opieki nad chorymi.

Statut 393. Godną szczególnej uwagi formą posługi wśród chorych w terminalnej fazie choroby nowotworowej jest opieka nad nimi w ra-

mach hospicjów, których zadaniem jest towarzyszenie i pomaganie chorym w ostatnim okresie życia i ich rodzinom.

Statut 394. Odpowiedzialnym za zorganizowanie posługi duszpasterskiej w zakładach leczniczych i opiekuńczych jest proboszcz parafii, na której terenie one się znajdują. Sprawy formalnego zaangażowania kapłanów do posługi w tych zakładach są załatwiane na wniosek proboszcza przez Kurię.

Statut 395. Przekonanie o duchowej wartości cierpienia i o powołaniu cierpiących do szczególnego udziału w Ofierze Chrystusa budzi i podtrzymuje ich wiarę w sens egzystencji i często bolesnych doświadczeń. Ukazuje możliwość aktywnego uczestniczenia w rozwiązywaniu wielu problemów ludzi i świata. W kształtowaniu apostołskiej postawy ludzi cierpiących można się posłużyć specjalistycznymi pismami jak *Apostolstwo Chorych*, *Wiadomości Charytatywne* i *Biuletyn Caritas Polska*.

Statut 396. Specjalną okazją do refleksji nad rolą cierpienia w życiu każdej osoby i wspólnoty powinien być dzień chorych w parafii. Powinien on być urządzany przynajmniej dwa razy w roku: podczas rekolekcji i misji parafialnych, z okazji Światowego Dnia Chorego (11 lutego) lub po Zesłaniu Ducha Świętego, w święto Matki Bożej Uzdrawienia Chorych (6 lipca), w Tygodniu Miłosierdzia lub w liturgiczne wspomnienia świętych patronujących dziełom miłosierdzia. Należy zadbać o to, aby mogli go przeżyć zarówno ci, których można zgromadzić w świątyni, jak i pozostający w swoich domach.

Statut 397. Zaleca się umożliwienie chorym – przy użyciu dostępnych środków – przeżycia rekolekcji i znaczniejszych uroczystości parafialnych.

Statut 398. Rodzina i sąsiedzi powinni zapewnić chorym, którzy nie mogą się udać do kościoła, możliwość wysłuchania transmisji Mszy świętej w niedziele i święta oraz słuchania rozgłośni katolickich.

Statut 399. W duszpasterstwie chorych, zwłaszcza wobec ludzi dotkniętych długotrwałą chorobą, należy zadbać o możliwość częstego przyjmowania Komunii świętej.

Statut 400. Msza święta w mieszkaniach osób chorych obłożnie i przewlekle powinna być odprawiana tylko wtedy, gdy są oni duchowo dojrzałi do jej przeżycia.

CZEŚĆ VIII SZCZEGÓLNE ZADANIA W DUSZPASTERSTWIE

Chrystus w czasie swojej ziemskiej działalności ze szczególną miłością odnosił się do osób chorych, niesłyszących, niewidomych, upośledzonych umysłowo, niepełnosprawnych ruchowo. Jego czyny i słowa uczą, jaka powinna być postawa chrześcijanina wobec ludzi dotkniętych różnymi formami cierpienia. W czasie, kiedy miarą wartości człowieka jest odniesiony przez niego sukces w sferze materialnej Kościoła, chce głosić Ewangelię konkretnymi czynkami miłosierdzia względem duszy i ciała. Ludziom doświadczonym cierpieniem Kościoła chce przypomnieć o ich godności płynącej z faktu, że zostali stworzeni na obraz Boga, a Syn Boży przez swoje Wcielenie utożsamiał się z każdym z nich.

Do zadań specjalnych, które powinni uwzględnić duszpasterze Archidiecezji, należy posługa wobec osób niepełnosprawnych, uzależnionych, bezdomnych, więźniów, osób żyjących w związkach niesakramentalnych, cudzoziemców, bezrobotnych, osób należących do subkultur młodzieżowych oraz duszpasterstwo pielgrzymkowe i wakacyjne. W Archidiecezji zadaniem to spełniają duszpasterstwa specjalistyczne ogarniające swą posługą osoby należące do wspomnianych grup. Działalność tych duszpasterstw wspomagana jest poprzez grupy wolontariatu, stowarzyszenia i fundacje, a także ruchy kościelne.

Rozdział 1 – Duszpasterstwo osób niepełnosprawnych

Statut 401. Duszpasterstwo ludzi niepełnosprawnych otacza opieką samych niepełnosprawnych i ich rodziny, integrując ich w Kościele i ze środowiskiem.

Statut 402. Duszpasterze mają obowiązek wspierać rodziców dzieci niepełnosprawnych w ich trosce o religijne nauczanie i wychowanie dzieci. W miarę możliwości niech pomagają w materialnych potrzebach rodzinom osób niepełnosprawnych.

Statut 403. Obowiązek przygotowania osób niepełnosprawnych do życia sakramentalnego spoczywa na rodzinach i duszpasterzach parafialnych. W przypadku gdy dziecko wymaga szczególnej opieki duchowej, duszpasterz parafialny może skorzystać z pomocy diecezjalnego duszpasterstwa specjalistycznego.

Statut 404. Należy także zachęcać niepełnosprawnych do brania udziału w organizowanych dla nich rekolekcjach, dniach skupienia, pielgrzymkach bądź innych formach spotkań duszpasterskich.

Tytuł 1 – Duszpasterstwo niesłyszących

Statut 405. Ze względu na odrębność psychiki ludzi niesłyszących i sposobu ich komunikowania się Archidiecezja organizuje duszpasterstwo osób niesłyszących, którego centralny ośrodek znajduje się przy parafii św. Aleksandra w Warszawie. Zadaniem tego duszpasterstwa jest przygotowanie do sakramentów, organizowanie niedzielnych Mszy świętych w języku migowym, rekolekcji, katechizacji, pielgrzymek oraz innych form działań duszpasterskich.

Statut 406. Do Arcybiskupa należy troska o przygotowanie odpowiedniej liczby kleryków i kapłanów mogących podjąć pracę w tym duszpasterstwie. Archidiecezjalne duszpasterstwo prowadzi pracę formacyjną i katechetyczną, zarówno w ośrodkach duszpasterskich jak i w szkołach specjalnych dla niesłyszących.

Statut 407. Duszpasterstwo niesłyszących współpracuje z kościelnymi i pozakościelnymi instytucjami charytatywnymi działającymi na terenie Archidiecezji, organizując pomoc potrzebującym.

Statut 408. Archidiecezjalny duszpasterz niesłyszących koordynuje wszelkie inicjatywy duszpasterskie dotyczące środowiska osób niesłyszących w Archidiecezji.

Tytuł 2 – Duszpasterstwo niewidomych

Statut 409. Niewidomi uczestniczą w życiu parafii i w niej korzystają z posługi sakramentalnej. Proboszczowie powinni zorientować się czy osoba niewidoma ma możliwość samodzielnego dotarcia do świątyni. Niewidomy ma prawo przebywać w kościele z psem przewodnikiem.

Statut 410. Ze względu na szczególne potrzeby osób pozbawionych wzroku Archidiecezja prowadzi specjalistyczne duszpasterstwo niewidomych. Archidiecezjalne duszpasterstwo niewidomych, skupiające się głównie przy kościele św. Marcina w Warszawie, organizuje spotkania formacyjne i katechetyczne, pielgrzymki, dni skupienia i inne formy życia religijnego, a także działalność integracyjną. Siostry Franciszki Służebnice Krzyża z kościoła św. Marcina wraz z ze świeckimi prowadzą szkoły dla niewidomych dzieci w Zakładzie dla Ociemniałych w Laskach.

Statut 411. Duszpasterstwo niewidomych winno zatroszczyć się o potrzebne materiały do pogłębiania życia duchowego osób niewidomych.

Statut 412. Pracę duszpasterską z niewidomymi koordynuje archidiecezjalny duszpasterz niewidomych.

Tytuł 3 – Duszpasterstwo upośledzonych umysłowo

Statut 413. Ludzie umysłowo upośledzeni, żyjący w rodzinach lub specjalnych zakładach, powinni być objęci opieką duszpasterstwa parafialnego. Dlatego Archidiecezja organizuje takie specjalistyczne duszpasterstwo, którym kieruje archidiecezjalny duszpasterz upośledzonych umysłowo.

Statut 414. Upośledzonych umysłowo nie należy wyłączać ze wspólnoty parafialnej, z jej życia liturgicznego i sakramentalnego. Jeśli ich stan na to pozwala powinni być oni przygotowani do przyjęcia sakramentów świętych.

Statut 415. Dla osób umysłowo upośledzonych przebywających w ośrodkach opieki parafia organizuje posługę duszpasterską i katechetyczną, zlecając ją odpowiednio przygotowanym katechetom.

Tytuł 4 – Duszpasterstwo niepełnosprawnych ruchowo

Statut 416. Niepełnosprawnych ruchowo należy objąć troską duszpasterską parafii.

Statut 417. Proboszczowie i rektorzy kościołów zobowiązani są do troski o to, aby niepełnosprawni mogli łatwo dostać się do świątyni i swobodnie się w niej przemieszczać.

Statut 418. Ze względu na potrzeby osób niepełnosprawnych Archidiecezja organizuje duszpasterstwo niepełnosprawnych ruchowo. Do jego zadań należy organizowanie pielgrzymek, dni skupienia, spotkań formacyjnych i innych form życia religijnego, a także działalność integracyjną i edukacyjną.

Statut 419. Archidiecezjalny duszpasterz niepełnosprawnych ruchowo koordynuje pracę duszpasterską w parafiach, gdzie są osoby niepełnosprawne.

Rozdział 2 – **Inne formy duszpasterstwa**

Tytuł 1 – Duszpasterstwo uzależnionych

Statut 420. Współczesne duszpasterstwo dotyczące uzależnień, skoncentrowane przede wszystkim na przeciwdziałaniu alkoholizmowi i nikotynizmowi, należy rozciągnąć na przeciwdziałanie narkomanii. Nie należy także pominąć uzależnień od pornografii, internetu, gier komputerowych, pracy, itp.

Statut 421. Parafia, realizując swą posługę duszpasterską, powinna podejmować odpowiednie działania profilaktyczne związane z uzależnieniami. Temu celowi winny służyć: nauczanie katechetyczne na wszyst-

kich szczeblach, konferencje przedmałżeńskie dla narzeczonych, konferencje stanowe podczas rekolekcji, niektóre uroczystości religijne o charakterze pokutnym, przygotowanie do pierwszej Komunii świętej i Sakramentu Bierzmowania itp. Troską duszpasterską należy objąć również rodziny osób uzależnionych.

Statut 422. Duszpasterze powinni przypominać wiernym o potrzebie abstinencji od napojów alkoholowych szczególnie w czasie Adwentu, Wielkiego Postu i w sierpniu.

Statut 423. Duszpasterze parafii powinni otoczyć troską uzależnionych i podjąć współpracę z zespołami i organizacjami zajmującymi się tymi osobami; także tymi, które już są abstynentami, jak i będącymi w trakcie kuracji odwykowej.

Statut 424. Z okazji Pierwszej Komunii świętej można przyjąć od dzieci przyrzeczenia abstinencji do 18 roku życia, które potem mogą być ponawiane przed Bierzmowaniem.

Statut 425. Osoby przyrzekające stałą lub okresową abstinencję wpisują się do Parafialnej Księgi Trzeźwości.

Statut 426. Działalność duszpasterstwa trzeźwości w skali całej Archidiecezji jest prowadzona, koordynowana i wspierana przez diecezjalnego duszpasterza ds. trzeźwości.

Statut 427. Osobom pokątnie produkującym alkohol i handlującym nim duszpasterze powinni przypomnieć, że jako publiczni gorszyciele nie mogą uzyskać rozgrzeszenia i będą pozbawieni katolickiego pogrzebu.

Tytuł 2 – Duszpasterstwo bezdomnych

Statut 428. Bezdomnych, ze względu na brak przynależności do konkretnej wspólnoty parafialnej, trudno jest objąć typową opieką pasterską. Z tego powodu duszpasterze parafii, szczególnie miejskich, ich świeccy współpracownicy, a zwłaszcza zespoły charytatywne, zobowiązani są w sposób szczególny nieść pomoc doczesną i duchową bezdomnym, którzy aktualnie przebywają na terenie ich parafii. Nieocenione usługi na tym polu pomocy najuboższym podejmują siostry Misjonarki Miłości (Kalkucianki).

Statut 429. Ośrodki opiekuńcze dla bezdomnych muszą być objęte troską miejscowych duszpasterzy, a ich ewentualni kapelani mają działać zawsze w porozumieniu z proboszczem miejsca.

Tytuł 3 – Duszpasterstwo bezrobotnych

Statut 430. Z racji bycia osobą człowiek posiada prawo do pracy i obowiązek pracy.

Statut 431. W rejonach, gdzie szczególnie nasila się bezrobocie, należy stworzyć specjalistyczne duszpasterstwo bezrobotnych, którego istotą winno być podtrzymywanie w nich nadziei, zachęcanie do aktywności i zdobywania wiedzy. W miarę możliwości należy organizować zajęcia dla dorosłych i młodzieży, by chronić ich przed apatią i bezczynnością, która prowadzi do patologii.

Statut 432. Ważnym zadaniem duszpasterzy jest budzenie wśród wiernych ducha solidarności i chrześcijańskiego miłosierdzia wobec osób bezrobotnych. Może temu służyć wolontariat (np. porady prawne, pomoc w przekwalifikowaniu się itp.).

Statut 433. Do niesienia wszelkiej pomocy bezrobotnym zobowiązana jest najpierw ich parafia zamieszkania. Tam powinni oni otrzymać pomoc duchową i – w miarę możliwości – materialną. Opieką należy otoczyć dzieci, np. przez zapewnienie posiłku w szkole, pomoc w nauce, organizowanie wypoczynku. Dorosłym służyć winno poradnictwo prawne organizowane przy parafiach.

Statut 434. W trosce o zapobieganie i bezrobociu i w zwalczaniu jego skutków duszpasterze mogą podjąć współpracę z władzami samorządowymi przez inicjowanie i wspieranie wspólnych przedsięwzięć.

Statut 435. W celu skutecznego działania duszpasterstwo ludzi pracy powinno – wobec nowych wyzwań – ogarnąć swoim zasięgiem przedsiębiorców i pracodawców, kadre kierowniczą i zarządzającą firmami.

Tytuł 4 – Duszpasterstwo więźniów

Statut 436. Proboszcz parafii, na której terenie znajduje się więzienie lub areszt śledczy, zobowiązany jest do zorganizowania, w porozumieniu z Kurią, stałej opieki duszpasterskiej więźniów.

Statut 437. Posługa ta może być wspierana przez zespół świeckich współpracowników – wolontariuszy Bractwa Więziennego lub innych osób – współdziałających w pracy duszpasterskiej jak i troszczących się o sprawy więźniów.

Tytuł 5 – Duszpasterstwo wobec subkultur młodzieżowych

Statut 438. Duszpasterze parafii powinni swą posługą objąć całą młodzież, nie pomijając kontestującej, ale poszukującej młodzieży, związanej z ciągle zmieniającymi się subkulturami młodzieżowymi.

Statut 439. W posłudze tej konieczna jest współpraca ze świeckimi – zarówno młodzieżą, jak i dorosłymi – o ukształtowanej dojrzałości chrze-

ścijańskiej, pochodzącymi ze środowisk intensywnej, pogłębionej formacji – grup parafialnych, ruchów, stowarzyszeń i bractw kościelnych, jak również z instytutów życia konsekrowanego oraz wzorowych rodzin katolickich. Nie należy także zapominać o konieczności udzielenia wsparcia duszpasterskiego rodzinom młodzieży wciągniętej w subkulturę młodzieżowe.

Statut 440. Diecezjalny duszpasterz młodzieży powinien koordynować na szczeblu całej Archidiecezji prace duszpasterskie podjęte na rzecz młodzieży związanej z subkulturami młodzieżowymi. W miarę potrzeby funkcja koordynatora może być przejmowana – na szczeblu rejonu, miasta, czy dzielnicy – przez inną, wyznaczoną osobę.

Tytuł 6 – Duszpasterstwo osób żyjących w związkach niesakramentalnych

Statut 441. Duszpasterskiej trosce Kościoła są powierzeni także ci, którzy żyją w związkach niesakramentalnych. Osobom takim należy przekazywać jasną wykładnię nauki Kościoła co do ich miejsca w Kościele.

Statut 442. Wypełniając wskazania adhortacji „Familiaris consortio” i innych dokumentów Kościoła na temat duszpasterstwa małżeństw niesakramentalnych, w trosce o zapewnienie rodzinie opieki we wszystkich jej wymiarach, kapłani powinni dostrzegać sytuacje nieprawidłowe, które rozpowszechniają się także wśród katolików, z niemalą szkodą dla samej instytucji rodziny i społeczeństwa, którego jest ona podstawową komórką. Dotyczy to zwłaszcza następujących przypadków:

- 1) rozwiedzeni, którzy po sakramencie małżeństwa zawarli kontrakt cywilny z inną osobą;
- 2) katolicy złączeni tylko kontraktem cywilnym nie posiadający żadnych przeszkód kanonicznych do zawarcia sakramentalnego małżeństwa;
- 3) wolne związki ludzi, którzy uważając się za wierzących nie akceptują form życia uznanych w Kościele;
- 4) ludzie zamieszkujący razem – „zawierający małżeństwo na próbę”.

Statut 443. Do osób, które podlegają samoizolacji (rozwiedzeni, starający się zachować związek z Kościołem, gdy druga strona zawarła nowy związek), duszpasterze winni docierać osobiście np. podczas wizyty duszpasterskiej lub poprzez ludzi zaangażowanych w życie Kościoła.

Statut 444. Duszpasterze powinni często przypominać, że wszyscy ochrzczeni, a więc i żyjący w związkach niesakramentalnych, mają pra-

wo i obowiązek do udziału we Mszy Świętej. Powinni także słuchać i rozważać Słowo Boże, modlić się, spełniać uczynki miłości, wychowywać dzieci w wierze katolickiej i posyłać je na katechizację

Statut 445. Dla osób żyjących w związkach niesakramentalnych można organizować specjalne spotkania rekolekcyjne, by podtrzymywać ich więź z Kościołem.

Statut 446. Małżeństwa rozbite, wobec których jest nadzieja kościelnego uregulowania ich sytuacji życiowej, należy skierować do poradni prawnej przy Sądzie Metropolitalnym Warszawskim.

Statut 447. Katolicy żyjący w związkach nieuznawanych przez Kościół nie mogą być dopuszczeni do sakramentów świętych ani do wykonywania funkcji prawnych w Kościele, zwłaszcza jako rodzice chrzestni i świadkowie bierzmowania. Do wykonywania funkcji katechety, nauczyciela i wykładowcy szkół i uczelni katolickich muszą uzyskać specjalne zezwolenie Arcybiskupa.

Statut 448. W wyjątkowych wypadkach własny proboszcz może – po konsultacji z ordynariuszem miejsca – dopuścić do sakramentów świętych rozwiedzionych żyjących w nowych związkach, jeśli zaistnieją równocześnie następujące okoliczności:

- 1) żałują, że naruszyli znak Przymierza i wierności Chrystusowi, są szczerze gotowi na taką formę życia, która nie stoi w sprzeczności z nierozzerwalnością małżeństwa kościelnego;
- 2) nie mogą odejść od siebie ze względu na konieczność opieki w starości lub chorobie, albo ze względu na wychowanie dzieci;
- 3) postanawiają żyć w pełnej wstrzeźliwości, czyli powstrzymać się od aktów, które przysługują jedynie małżonkom;
- 4) nie zachodzi niebezpieczeństwo zgorzenia.

Tytuł 7 – Duszpasterstwo pielgrzymkowe i wakacyjne

Statut 449. Obozy, kolonie, pielgrzymki, rekolekcje organizowane w czasie wakacji są kontynuacją pracy duszpasterskiej prowadzonej w ciągu roku katechetycznego. Obok pogłębiania wiary jest to okazja do zdobycia nowych doświadczeń i nawiązania przyjaźni we wspólnocie chrześcijańskiej

Statut 450. Pielgrzymki organizowane do miejsc kultu religijnego mają pogłębiać życie religijne oraz przypominać o poszanowaniu tradycji i historii.

Statut 451. Kapłani i prowadzący pielgrzymki powinni przestrzegać przepisów prawa dotyczących tej działalności, a zwłaszcza pamiętać o ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej.

Tytuł 8 – Duszpasterstwo cudzoziemców

Statut 452. Duszpasterze, zwłaszcza przy okazji kolędy, powinni ustalić, ilu cudzoziemców, wiernych Kościoła katolickiego, przebywa na terenie parafii. Jeżeli nie znają oni języka polskiego, należy stworzyć warunki do wypełniania przez nich praktyk religijnych dzięki:

- 1) udostępnieniu informacji o miejscu i porze Mszy świętych i spowiedzi w obcych językach;
- 2) organizowanie – w porozumieniu z Kurią – przygotowania do sakramentów świętych.

Statut 453. Proboszcz parafii, na terenie której istnieją ośrodki tymczasowego przebywania cudzoziemców, winien nawiązać z nimi kontakt i uwzględnić ich obecność w działalności charytatywnej parafii. Jest to wyraz misyjnej działalności Kościoła.

CZĘŚĆ IX EKUMENIZM

W tym okazała się miłość Boża ku nam, że Bóg Ojciec zesłał na świat Syna swego jednorodzonego, by stawszy się człowiekiem odrodził przez odkupienie cały rodzaj ludzki i zgromadził go w jedno. Syn Boży, zanim ofiarował sam siebie na ołtarzu krzyża jako niepokalaną hostię, modlił się do Ojca za wierzących mówiąc: „Aby wszyscy byli jedno, jako Ty, Ojcze, we mnie, a ja w Tobie, aby i oni w nas jedno byli, aby świat uwierzył, żeś Ty mnie posłał” (DE I, 2).

Drugi Sobór Watykański wezwał wszystkich wiernych Kościoła katolickiego, *by rozpoznając znaki czasu pilnie uczestniczyli w dziele ekumenicznym* (DE I, 4). Ekumenizm zatem szuka dróg porozumienia między chrześcijanami przez dialog oraz inne formy wspólnego działania chrześcijan w celu przełamywania nieufności i nawiązania bliższej współpracy. Tak pojęte zadanie jest wielopłaszczyznowe i realizuje się w ekumenizmie duchowym, naukowym (doktrynalnym) i praktycznym. Trzeba wszakże pamiętać, że jedność chrześcijan jest przede wszystkim dziełem Ducha Świętego, zaś podstawą ekumenizmu miłość i prawda.

Tak więc z miłości i prawdy rodzi się wzajemny szacunek między chrześcijanami. Ci jednak winni dołożyć wszelkich starań, by uniknąć błędów czy uproszczeń – czynionych nawet w dobrej wierze – które w konsekwencji zamiast przybliżyć mogłyby stać się przeszkodą na drodze ku jedności.

Rozdział 1 – Duszpasterstwo ekumeniczne w Archidiecezji

Tytuł 1 – Normy ogólne

Statut 454. W celu sprawnego funkcjonowania i podejmowania konkretnych działań w zakresie ekumenizmu Arcybiskup mianuje swojego delegata odpowiedzialnego za sprawy ekumeniczne oraz powołuje Ośrodek do Spraw Jedności Chrześcijan. Delegat ma do pomocy referenta archidiecezjalnego – obaj z urzędu należą do Rady Duszpasterskiej .

Statut 455. Zadaniem Ośrodka jest:

- 1) kierowanie, koordynacja i współpraca z innymi ośrodkami np. zakonnymi, prowadzącymi działalność ekumeniczną w Archidiecezji;
- 2) podtrzymywanie ducha ekumenicznego wśród duchowieństwa i wiernych Archidiecezji;
- 3) utrzymywanie kontaktów z Kościołami zrzeszonymi w Polskiej Radzie Ekumenicznej oraz z innymi wspólnotami kościelnymi;
- 4) reprezentowanie Kościoła Rzymskokatolickiego na uroczystościach innych Kościołów;
- 5) zapraszanie przy różnych okazjach duchownych i świeckich chrześcijan z innych Kościołów i wspólnot kościelnych;
- 6) w razie potrzeby powołanie z grona księży proboszczów dekanalnego referenta do spraw ekumenizmu.

Tytuł 2 – Życie sakramentalne

Statut 456. Wzajemne uznanie Chrztu świętego udzielonego w Kościołach zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej (z wyjątkiem Kościoła Chrześcijan Baptystów w RP) i w Kościele Rzymskokatolickim stało się ważnym krokiem w drodze do jedności chrześcijan. Proboszczowie powinni wiedzieć, iż przy chrzcie dziecka, o ile pragną tego rodzice, jako świadek chrztu może być dopuszczony członek wspólnoty kościelnej, która podpisała wzajemne uznanie Chrztu świętego. Osoba ta powinna spełniać wymagania duszpasterskie stawiane rodzicom chrzestnym, odpowiednio zmodyfikowane, by uszanować jej przekonania religijne. Należy przy tym zachować przepisy kan. 874 § 2 KPK.

Statut 457. Zasady współuczestnictwa w sakramentach świętych: Pokuty, Eucharystii i w Sakramencie Chorych określają przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 844). Ważną jest rzeczą, aby duszpasterze wy-

jaśniali te przepisy wiernym, szczególnie tym, którzy udają się do miejsc, gdzie brak jest duszpasterzy katolickich. Dodatkowo wiernych wyjeżdżających do państw i regionów prawosławnych należy informować o tym, że mogą uczestniczyć we Mszy świętej w Kościele prawosławnym. W wypadku zagrożenia życia mogą także spowiadać się u księdza prawosławnego, a w chorobie przyjąć Sakrament Chorych. W pozostałych Kościołach chrześcijańskich katolik może przyjąć sakramenty, o których tu mowa, jedynie w wyjątkowych wypadkach i tylko od duchownego, który otrzymał Sakrament Świeceń zgodnie z tradycją apostołską (DE 80).

Statut 458. Szczególnej troski duszpasterskiej wymagają małżeństwa o różnej przynależności wyznaniowej. Wskazane jest, aby duszpasterze obydwu wyznań współpracowali i troszczyli się usilnie o zawarcie sakramentalnego związku małżeńskiego przez narzeczonych z zachowaniem przepisanej formy kanonicznej pod przewidzianymi warunkami. W razie zaś wyjątkowych trudności – w celu zapewnienia dobra religijnego stronie katolickiej, lecz bez uszczerbku dla niekatolickiej – należy starać się o dyspensę ordynariusza miejsca od formy obowiązującej w Kościele Katolickim. Natomiast w liturgii małżeństwa mieszanego należy stosować rytuał sakramentu małżeństwa odnośnie małżeństw mieszanych.

Statut 459. Katolicy mogą brać udział w ślubach i pogrzebach wiernych innych wyznań.

Statut 460. Zarówno kapłani, siostry zakonne, jak i katolicy świeccy pracujący w szpitalach, zakładach wychowawczych i domach opieki powinni zawiadomić duchownego niekatolickiego o religijnych potrzebach jego wiernych znajdujących się w tych instytucjach i ułatwić mu niesienie pomocy duchowej i posługi sakramentalnej.

Tytuł 3 – Płaszczyzny i formy współpracy między Kościołami

Statut 461. Poleca się duchowieństwu zapoznawanie się z ważniejszymi dokumentami kościelnymi dotyczącymi życia ekumenicznego, zwłaszcza nauczania Soboru, nauczania papieskiego i dokumentów międzykościelnych.

Statut 462. Całość duszpasterstwa w Archidiecezji należy kształtować tak, aby uwzględniało ono potrzeby ekumeniczne.

Statut 463. Współpraca Kościołów w dziedzinie ewangelizacji – zwłaszcza gdy na terenie parafii istnieje wspólnota innego wyznania – może polegać na:

- 1) wspólnym przeprowadzaniu niektórych akcji duszpasterskich;
- 2) wymianie materiałów służących do poznania innego Kościoła;

- 3) wzajemnym zapraszaniu przedstawicieli Kościołów i wspólnot chrześcijańskich;
- 4) organizowaniu spotkań ekumenicznych dla młodzieży i dorosłych;
- 5) zadbaniu o to, by w czasopismach kościelnych obu stron pojawiły się prawdziwe wiadomości z życia bratnich Kościołów i wspólnot chrześcijańskich.

Statut 464. W każdej parafii, stosownie do warunków miejscowych, należy modlić się o jedność chrześcijan. Trzeba czynić to zwłaszcza w styczniowym Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, a także z racji najważniejszych świąt chrześcijańskich.

Statut 465. Duszpasterze powinni popierać nawiązywanie kontaktów osobistych między chrześcijanami różnych wyznań, a także sami takie kontakty z duchownymi innych Kościołów utrzymywać. Spotkania takie służące wzajemnemu poznaniu, wymianie poglądów i doświadczeń na tematy duszpasterskie, przekazywaniu informacji o wspólnych uroczystościach winny być uznane za normalne formy współżycia Kościołów.

Statut 466. W Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym należy nadal troszczyć się o ekumeniczny wymiar formacji religijnej i teologicznej alumnów, zwłaszcza przez:

- 1) wykłady z teologii ekumenicznej, jak to przewiduje „Ratio studiorum”;
- 2) udział alumnów w sympozjach ekumenicznych;
- 3) angażowanie alumnów w duszpasterską pracę ekumeniczną, szczególnie za pomocą istniejącego Koła Ekumenicznego.

Tytuł 4 – Inne formy współpracy ekumenicznej

Statut 467. Budowanie jedności chrześcijan wymaga pracy teologów i dialogu na poziomie hierarchów, ale także wspólnej działalności i modlitwy. Poleca się zatem stałej modlitwie wiernych Archidiecezji sprawę zjednoczenia chrześcijan, aby działanie Ducha Świętego doprowadziło wszystkich we właściwym czasie do pełnej jedności.

Statut 468. Należy korzystać z możliwości uczestnictwa w akcjach charytatywnych i społecznych podejmowanych z inicjatywy innych grup wyznaniowych. Organizując zaś tego typu akcje, występować z propozycją udziału osób czy grup innych wyznań.

Statut 469. Współdziałanie z innymi Kościołami i wspólnotami chrześcijańskimi może dotyczyć w szczególności:

- 1) wspólnego organizowania opieki nad dziećmi, placów zabaw, obozów, wycieczek itp.;

- 2) prowadzenia wspólnej działalności kulturalnej np. Dni Kultury Chrześcijańskiej, konkursów artystycznych, wystaw itp.;
- 3) organizowania spotkań poświęconych problematyce ekumenicznej;
- 4) użyczenia, w razie takiej potrzeby i za zgodą ordynariusza miejsca, kościoła dla odprawienia nabożeństwa przez duchownego innego wyznania;
- 5) pomocy przy porządkowaniu cmentarza, na którym znajdują się groby chrześcijan innych wyznań.

Statut 470. Normy ekumeniczne nie odnoszą się do członków sekt. Spotkanie z nimi powinno zmierzać przede wszystkim do głoszenia im zbawienia w Chrystusie przez wiarę i Chrzest.

Tytuł 5 – Dialog międzyreligijny

Statut 471. W duchu soborowej deklaracji o stosunku do religii niechrześcijańskich można organizować nabożeństwa, spotkania i różne formy współpracy z wyznawcami innych religii, szczególnie judaizmu i islamu. W ten sposób daje się świadectwo wiary i życia chrześcijańskiego, uznaje, chroni i wspiera dobra duchowe i moralne, a także wartości społeczno-kulturalne, które w tamtych religiach są obecne (por. DRN 2).

CZĘŚĆ X DOBRA DOCZESNE KOŚCIOŁA

Dobrami doczesnymi Kościoła są te wszystkie dobra materialne i niematerialne, które podlegają władzy kościelnej i zostały przeznaczone przez kompetentną władzę do użytku Kościoła i realizacji jego celów. Administrowanie tymi dobrami nie może więc odbywać się jedynie dla zysku, ale ma być zawsze podporządkowane tym celom, dla osiągnięcia których wolno Kościołowi posiadać dobra doczesne – organizowaniu kultu Bożego, zapewnieniu godziwego utrzymania duchowieństwa i pracowników kościelnych oraz prowadzeniu dzieł apostołskich i miłosierdzia.

Rozdział 1 – Normy ogólne

Statut 472. Aby spełniać swą misję zbawczą Archidiecezja potrzebuje odpowiednich środków materialnych. Duszpasterze i wierni świeccy są zobowiązani przyczyniać się do tworzenia podstaw materialnych tej

działalności. W sposób szczególnie obowiązek ten ciąży na Radzie Ekonomicznej Archidiecezji i Parafialnych Radach Ekonomicznych.

Statut 473. Archidiecezja, parafie i inne kościelne osoby prawne działające na jej terenie mogą posiadać, zarządzać, nabywać i alienować dobra doczesne do celów kultowych, oświatowo-wychowawczych, naukowych, kulturalnych, działalności charytatywno-opiekuńczej, utrzymania ośrodków katechetyczno-duszpasterskich, konserwacji zabytków, inwestycji sakralnych, utrzymania duchowieństwa i pracowników kościelnych, prowadzenia dzieł apostołatu i miłosierdzia (por. KPK 1254).

Rozdział 2 – Nabywanie dóbr

Statut 474. Nabywanie dóbr musi odbywać się sprawiedliwie i zgodnie z prawem zarówno państwowym, jak i kościelnym. Chodzi tu przede wszystkim o darowizny pieniężne, nieruchomości i ruchomości. Jeżeli z darowizną związane jest jakieś obciążenie lub poważne zobowiązanie dla kościelnej osoby prawnej, na jej przyjęcie musi być uzyskana zgoda ordynariusza miejsca. Po śmierci darczyńcy cel darowizny może zmienić jedynie Arcybiskup. Wszelkie darowizny powinny być odnotowane w księdze inwentarzowej kościelnej osoby prawnej

Statut 475. Na zaciągnięcie każdej pożyczki na rzecz Archidiecezji, parafii i kościelnych osób prawnych działających na terenie Archidiecezji konieczna jest zgoda Arcybiskupa. We wniosku o zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki należy podać jej wysokość i warunki oprocentowania, termin spłaty oraz wykaz dotychczasowych długów. Za długi zaciągnięte bez uzyskania wymaganej zgody odpowiada osobiście zaciągający je.

Statut 476. Pieniądze składane przez wiernych na tacę lub do puszek w kościołach, kaplicach, na placu przykościelnym i cmentarzu grzebalnym parafii uważa się za kolekty. Należą one do kasy parafialnej, chyba że Arcybiskup zarządzi inaczej. W takim przypadku proboszczowie kościołów i rektorzy kaplic przekazują je w całości do Kurii w jak najszerszym terminie.

Statut 477. Zabrania się zbierania ofiar na jakikolwiek, nawet pobożny, instytut lub cel bez pisemnego pozwolenia Arcybiskupa.

Statut 478. Parafia może nabywać grunty jedynie po uzyskaniu zezwolenia Arcybiskupa.

Statut 479. Każda parafia powinna posiadać księgę wieczystą nieruchomości gruntowych, wypis z rejestru gruntów oraz księgę inwentarzową, prowadzoną na bieżąco i podlegającą kontroli biskupiej i dziekańskiej.

Rozdział 3 – Dzierżawa, najem nieruchomości i podejmowanie działalności gospodarczej

Statut 480. Na wydzierżawienie lub najem nieruchomości kościelnej, a także wszelkie formy działalności gospodarczej konieczna jest opinia Parafialnej Rady Ekonomicznej i zezwolenie Ekonomy Archidiecezji. Umowy zawarte bez takiego pozwolenia nie wiążą kościelnych osób prawnych. Nieruchomości nie wolno wydzierżawić lub oddawać w najem temu, kto nią zarządza oraz jego powinowatym i krewnym do drugiego stopnia.

Statut 481. W umowie o dzierżawę gruntów muszą być poczynione zastrzeżenia co do ochrony granic, jakości gruntu i niedopuszczalności wznoszenia jakichkolwiek zabudowań. W umowie o najem budynku konieczne jest natomiast opisanie jego stanu technicznego i użytkowego oraz urządzeń technicznych.

Rozdział 4 – Alienacja mienia kościelnego

Statut 482. Przez alienację rozumie się wszelkie umowy, wskutek których stan posiadania ulega zmianie. Do alienacji zalicza się między innymi: przeniesienie prawa własności przez umowę kupna – sprzedaży, darowiznę, zamianę jednego mienia na drugie, zrzeczenie się prawa sądowego sporu, akty, które mogą prowadzić do utraty rzeczy bądź prawa własności, obciążenie zobowiązaniami itp.

Statut 483. Na alienację mienia kościelnego (ruchomości i nieruchomości), nawet na rzecz innej kościelnej osoby prawnej, do ważności aktu wymagane jest zezwolenie Arcybiskupa. Wniosek o zezwolenie na alienację należy składać w Kurii do ekonomy Archidiecezji, w którym przedkłada się przyczyny kanoniczne, warunki, sposób alienacji i osobę nabywcy, ocenę przynajmniej jednego kompetentnego rzeczoznawcy, uchwałę Parafialnej Rady Ekonomicznej, plan sytuacyjny nieruchomości, wyciąg z księgi wieczystej, mapę geodezyjną i przewidywane przeznaczenie uzyskanej zapłaty.

Statut 484. Przy alienacji należy zawsze mieć na uwadze to, aby stan posiadania kościelnej osoby prawnej nie uległ pogorszeniu.

Rozdział 5 – Zarząd mieniem kościelnym

Statut 485. Na mienie parafii składają się następujące dobra materialne: nieruchomości gruntowe i budynki, cmentarz parafialny, ruchomości, środki przeznaczone na cele kultu i duszpasterstwa, fundusze zebrane na

budowę kościoła lub innego obiektu kościelnego, wpływy z daniny parafialnej zatwierdzonej przez Kurie, ofiary z kolekt, skarbon, ofiary bezimienne na potrzeby Kościoła oraz środki z działalności gospodarczej itp.

Statut 486. Zarząd parafialnych dóbr kościelnych należy do proboszcza kierującego daną parafią, przy zachowaniu prawa ordynariusza miejsca do interwencji w przypadku zaniedbań zarządcy (por. kan. 1279 § 1). W ważniejszych sprawach związanych z zarządem dóbr parafialnych proboszcz powinien zasięgać opinii Parafialnej Rady Ekonomicznej (por. KPK 1280).

Statut 487. Proboszcz wraz ze wszystkimi, którzy go w tym wspierają, wypełnia swoje funkcje w imieniu Kościoła (por. KPK 1282) ze stałością dobrego gospodarza (por. KPK 1284 § 1).

Statut 488. Kościoły, kaplice oraz plebanie należy bezwarunkowo zabezpieczyć przed włamaniem. Wszelkie obiekty sakralne oraz inne budynki kościelne powinny posiadać instalację alarmową i sprzęt przeciwpożarowy. Należy też ubezpieczyć je od ognia a parafię od odpowiedzialności cywilnej.

Statut 489. Należy prowadzić inwentarzową księgę majątku kościelnego oraz księgę przychodów i rozchodów.

Statut 490. Pod koniec roku kalendarzowego należy sporządzać dokładne sprawozdanie z zarządu, które podlega kontroli diekańskiej i biskupiej.

Statut 491. Dokumenty i dowody, na których opierają się prawa parafii (lub instytucji) do majątku, należy starannie porządkować i przechowywać w odpowiednim archiwum, ich autentyczne odpisy należy złożyć w Kurii.

Statut 492. Nadzór zarządu wszystkich dóbr należących do kościelnych osób prawnych należy do Arcybiskupa (por. KPK 1276 § 1). Przed podjęciem decyzji o większym znaczeniu potrzebna jest opinia Rady Ekonomicznej Archidiecezji.

Rozdział 6 – Pracownicy świeccy

Statut 493. Kościelna osoba prawna powinna korzystać z pomocy osób świeckich, biegłych w różnych specjalnościach, zatrudnionych na stałe lub czasowo.

Statut 494. Stosunek służbowy jest określany na podstawie umowy o pracę z miesięcznym wynagrodzeniem. Wynagrodzenie to musi uwzględniać wymogi sprawiedliwości, katolickiej nauki społecznej oraz respektować przepisy prawa świeckiego w tej materii obowiązujące.

Statut 495. Należy zgłaszać pracowników do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz opłacać za nich regularnie odpowiednie składki.

CZĘŚĆ XI

ŚRODKI SPOŁECZNEGO PRZEKAZU W SŁUŻBIE KOŚCIOŁA

Jedną z istotnych cech współczesnego świata jest istnienie środków społecznego przekazu. Środki te, właściwie wykorzystane, służą rozwojowi ludzkiej osoby i mogą przyczynić się do rozszerzania Królestwa Bożego (Dekret o Środkach Społecznego Przekazu – dalej cytowany jako PM – 1 i 2). Kościół, którego misją jest głoszenie Ewangelii wszystkim ludziom musi mieć możliwość korzystania ze środków społecznego przekazu. Ma także obowiązek ich krytycznej oceny. Drogą bowiem Kościoła jest osoba ludzka, której rozwój w relacji do innych osób i uświęcenie stanowi podstawę jego apostołskiej działalności (PM 2).

W kontekście podejmowanego dziś w Kościele dzieła nowej ewangelizacji szczególnie istotna staje się świadomość, że najważniejszą funkcją katolickich środków społecznego przekazu jest funkcja ewangelizacyjna, przed informacyjną, wychowawczą i rozrywkową.

Doniosłą rolę w dziedzinie troski o media masowe pełni Instytut Archidiecezjalny Środków Przekazu podlegający bezpośrednio Arcybiskupowi. Pozostaje on w ścisłej współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa i Wydziałem Nauki Katolickiej Kurii. Wypełniając swe zadania, zajmuje się środkami społecznego komunikowania. Do zadań Instytutu należy zbieranie informacji, zwłaszcza z terenu Archidiecezji, przekazywanie wiadomości i stosownych materiałów do Radia „Józef” lub innych ośrodków religijnego i kulturalnego życia Kościoła oraz archiwizowanie obecnych w mediach życia religijnego Archidiecezji.

Rozdział 1 – Zasady wykorzystywania środków społecznego przekazu w Kościele Warszawskim

Statut 496. Z racji sprawowanego urzędu pasterskiego Arcybiskup troszczy się o przekazywanie orędzia Ewangelii również przy pomocy środków społecznego przekazu. W tym celu ustanawia instytucje służące rozwojowi środków społecznego przekazu oraz określa normy umożliwiające ocenę przekazywanych przez nie treści.

Statut 497. Arcybiskupowi podlegają katolickie: radio, stacje telewizyjne, wydawnictwa, drukarnie, firmy producenckie, sieci interneto-

we itp. mające siedzibę w Archidiecezji lub realizujące swoje programy na jej terenie.

Statut 498. Wydział Nauki Katolickiej Kurii spełnia funkcję normatywną wobec środków społecznego przekazu poprzez wydawanie imprintur na wszelkie publikacje o tematyce religijnej. W tym celu Arcybiskup ustanawia cenzorów, których zadaniem jest ocena zgodności publikowanych treści z prawdami wiary i normami moralności.

Statut 499. Instytut Archidiecezjalny Środków Przekazu koordynuje działania poszczególnych mediów kościelnych oraz kontakty z innymi mediami, a także podejmuje zadania zlecone przez Arcybiskupa.

Statut 500. Odpowiedzialnym za organizowanie środków społecznego przekazu na terenie parafii jest proboszcz. W tym celu zaleca się w miarę możliwości:

- 1) organizowanie bibliotek, czytelni;
- 2) wydawanie własnych czasopism, biuletynów itp.;
- 3) promocję prasy i wydawnictw katolickich, mających aprobatę kościelną, także przez tworzenie księgarń parafialnych;
- 4) współpracę z radiem diecezjalnym przez dostarczanie istotnych informacji związanych z życiem parafii;
- 5) rozpowszechnianie i wyświetlanie filmów, przezroczy, kaset audiowizualnych o tematyce religijnej;
- 6) ustawianie gablot do umieszczania w nich ogłoszeń i wiadomości z życia parafii, dekanatu, Archidiecezji i Kościoła powszechnego;
- 7) zakładanie sieci komputerowej w celu wykorzystania przepływu informacji między parafią, dekanatem i Kurią oraz tworzenie parafialnej strony internetowej.

Statut 501. Zachęca się do tworzenia katolickich stowarzyszeń ponadparafialnych, które mogą służyć rozwojowi środków społecznego przekazu.

Rozdział 2 – Zasady odbioru środków społecznego przekazu.

Statut 502. Środki społecznego przekazu wymagają umiejętności właściwego odbioru. Zobowiązuje to odbiorców do poznawania języka przekazów medialnych oraz pozytywnego i negatywnego oddziaływania mediów.

Statut 503. Zadaniem duszpasterzy jest kształtowanie u wiernych postawy odpowiedzialnego korzystania ze środków społecznego przekazu. Postawę taką cechuje umiejętność dokonywania – zgodnie ze świa-

topoglądem katolickim – oceny i wyboru treści prezentowanych w mediach świeckich. Duszpasterze w swym nauczaniu powinni zachęcać do odbioru katolickich programów radiowych i telewizyjnych oraz pouczać o właściwym sposobie uczestniczenia w emitowanych Mszach świętych niedzielnych.

Statut 504. Nauczyciele, katecheci i wychowawcy odpowiedzialni za wychowanie powierzonych im przez rodziców uczniów mają obowiązek uczyć ich krytycznego odbioru, który pozwoli przeciwstawić się manipulacji i zniewoleniu.

Statut 505. Obowiązkiem rodziców chrześcijańskich jest interesowanie się tym, co czytają i oglądają ich dzieci, proponowanie im wartościowych programów i publikacji, wspólne omawianie z dziećmi odbieranych treści, wskazywanie na ich pozytywne lub destruktywne przesłanie, uczenie dyscypliny korzystania ze środków społecznego przekazu (KKK 2496). Rodzice swoim postępowaniem powinni własnym dzieciom dawać przykład właściwego korzystania z mediów.

Statut 506. Wszyscy wierni, indywidualnie i wspólnotowo, mają prawo i obowiązek wpływania na treści przekazywane przez środki społecznego przekazu. Dlatego kierując się sumieniem, ukształtowanym zgodnie z katolickim systemem wartości, niech dają wyraz i świadectwo swej postawie, tak przez odpowiedni wybór tego, co oglądają, słuchają i czytają, jak i przez właściwe reagowanie na próby manipulacji. Mają obowiązek przeciwstawiać się treściom przeciwnym godności ludzkiej, prawdzie i rzetelnej informacji, wolności słowa, religii i przekonań, gloryfikującym bezprawie i przemoc. Potrzebny tu jest mądry wybór informacji, zgodny z katolickim systemem wartości.

Statut 507. Wierni tworzący dzieła, których tematyka dotyczy spraw wiary lub moralności, powinni na ich publikację uzyskać imprimatur w Wydziale Nauki Katolickiej Kurii.

DZIAŁ II – ANEKSY

(Aneks 1)

REGULAMIN KURII METROPOLITALNEJ WARSZAWSKIEJ

PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1

1. Kuria Metropolitalna Warszawska, zwana dalej Kurią, składa się z osób i instytucji świadczących pomoc Arcybiskupowi Warszawskiemu, zwanemu dalej Arcybiskupem, w zarządzaniu całą Archidiecezją, a zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezją i wykonywaniu władzy sądowniczej (por. kan. 469 KPK).
2. Na czele Kurii stoi Arcybiskup. Jemu, jako najwyższemu zwierzchnikowi Kościoła partykularnego przysługuje cała władza ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza (por. kan. 391 § 1 KPK). Wspomagając Arcybiskupa w wypełnianiu jego misji Kuria działa zawsze w jego imieniu i w bliskiej z nim łączności.

Art. 2

1. Nominacja tych, którzy sprawują urzędy w Kurii należy do Arcybiskupa, chyba że w poszczególnym przypadku zlecił ją komu innemu (por. KPK 470).
2. Wszyscy, którzy otrzymują stanowiska w Kurii, powinni:
 - 1) złożyć przyrzeczenie na ręce Arcybiskupa lub jego delegata, że będą wiernie wypełniać powierzone zadanie w sposób określony prawem powszechnym i partykularnym;
 - 2) zachować tajemnicę w zakresie i w sposób oznaczony prawem;
 - 3) w zakresie posiadanych kompetencji wykonywać swą pracę solidnie i sumiennie, w duchu posłuszeństwa i szacunku wobec przełożonych;
 - 4) włączać się z inicjatywą i zaangażowaniem w archidiecezjalne akcje duszpasterskie.

ORGANIZACJA KURII

Art. 3

W skład Kurii wchodzi urzędy: moderatora Kurii, wikariuszy generalnych i biskupich, wikariusza sądowego, ekonomy, kanclerza, notariuszy a także wydziały oraz inne urzędy i agendy powołane przez Arcybiskupa.

Art. 4

1. Na czele każdego wydziału stoi przewodniczący, którym jest z reguły jeden z wikariuszy generalnych lub biskupich. Posiada on władzę jurysdykcyjną w danym zakresie, za wyjątkiem spraw zastrzeżonych Arcybiskupowi.
2. Przewodniczący wydaje regulamin określający strukturę, zasady pracy i działania kierowanego przez siebie wydziału. Regulamin podlega zatwierdzeniu przez Arcybiskupa.
3. Arcybiskup Warszawski zastrzega sobie władzę nad Sądem Metropolitalnym i Seminarium Duchownym.

Art. 5

Obowiązkiem przewodniczącego wydziału jest:

- 1) kierowanie całością prac wydziału;
- 2) przyjmowanie interesantów w zakresie prac wydziału;
- 3) podpisywanie, wraz z notariuszem wydziału, dekretów i zarządzeń;
- 4) informowanie Arcybiskupa o pracach wydziału;
- 5) branie udziału w sesjach kurialnych.

Art. 6

Ze względu na zakres zadań przy wydziałach mogą być powołani referenci, którym powierzony zostaje określony dział pracy. Referenci podlegają przewodniczącemu i współpracują z notariuszem.

Art. 7

Przy wydziałach istnieją kolegialne instytucje kościelne, przewidziane przez Kodeks Prawa Kanonicznego lub powołane przez Arcybiskupa. W celu usprawnienia działalności mogą one kierować się własnym statutem lub regulaminem nadanym lub zatwierdzonym przez Arcybiskupa.

MODERATOR KURII

Art. 8

Moderator Kurii, pod władzą Arcybiskupa, koordynuje załatwianie w Kurii wszelkich spraw, przygotowuje terminarz i program sesji kurialnych oraz czuwa nad tym, by pracownicy Kurii właściwie wypełniali powierzone im funkcje. W razie nieobecności moderatora, zastępuje go kanclerz Kurii.

WIKARIUSZE ARCYBISKUPA WARSZAWSKIEGO

Art. 9

Wikariusze generalni i biskupi na mocy prawa posiadają zwyczajną władzę wykonawczą zastępczą. Mogą posiadać także władzę delegowaną w sprawach powierzonych przez Arcybiskupa.

Art. 10

Wikariusze generalni i biskupi, poza uprawnieniami, o których mowa w art. 5, mają powierzone określone wydziały, nad którymi sprawują władzę jako przewodniczący, bądź wypełniają inne zadania powierzone im przez Arcybiskupa.

Art. 11

Wikariusz sądowy, zwany oficjałem, kieruje Sądem Metropolitalnym Warszawskim. W swej pracy jest wspomagany przez wikariuszy sądowych pomocniczych (wiceoficjałów) i sędziów diecezjalnych, a także promotora sprawiedliwości, obrońców węzła małżeńskiego, notariuszy oraz pracowników sekretariatu sądu.

KANCLERZ KURII

Art. 12

Na czele kancelarii stoi kanclerz, który czuwa nad systematycznym prowadzeniem akt bieżących i archiwalnych Kurii oraz sprawnością załatwianych spraw.

Art. 13

Zadaniem kanclerza jest czuwanie nad sprawnością prac kancelarii, a zwłaszcza:

- 1) przyjmowanie interesantów i udzielanie wskazówek;
- 2) przyjmowanie i rozdzielanie korespondencji według kompetencji do poszczególnych wydziałów;
- 3) troska o należyte prowadzenie dziennika podawczego;
- 4) przyjmowanie próśb, zażaleń i skarg;
- 5) powiadamianie Arcybiskupa o jubileuszach i zgonach kapłanów;
- 6) podpisywanie wraz z ordynariuszem miejsca, zgodnie z kan. 474 KPK, akt kurialnych i powiadamianie o nich moderatora Kurii lub Arcybiskupa;
- 7) czuwanie nad aktami personalnymi, parafialnymi i ogólnymi;
- 8) udział w sesjach kurialnych;

- 9) prowadzenie kartotek i wykazów rzeczowych i personalnych;
- 10) piecza nad archiwum Kurii;
- 11) wykonywanie innych prac, zleconych przez Arcybiskupa.

NOTARIUSZE WYDZIAŁÓW

Art. 14

Przy każdym wydziale pracuje notariusz. Jest nim zawsze kapłan mianowany przez Arcybiskupa.

Art. 15

Zadaniem notariusza, który podlega przewodniczącemu wydziału jest:

- 1) współpraca z przewodniczącym w sprawach wydziału;
- 2) opracowywanie projektów typowych dekretów;
- 3) wykonywanie przydzielonych prac;
- 4) podpisywanie dekretów i pism łącznie z przewodniczącym wydziału.

OSOBY PRACUJĄCE PRZY WYDZIAŁACH

Art. 16

Oprócz notariusza przy wydziałach mogą być powołani referenci lub inni pracownicy, którzy jako siły pomocnicze, mają zakres obowiązków określony przez przewodniczącego wydziału.

Art. 17

1. Referenci mianowani są przez Arcybiskupa.
2. Osoby pracujące przy wydziałach jako siły pomocnicze mianowane są przez przewodniczących wydziałów.

SESJE KURIALNE

Art. 18

Pod przewodnictwem Arcybiskupa odbywają się sesje kurialne. W sesjach biorą udział: Arcybiskup Warszawski, wikariusze generalni i biskupi oraz kanclerz Kurii jako członkowie stali, a w poszczególnych wypadkach, na mocy zlecenia przewodniczącego, referenci lub inne osoby.

Art. 19

Porządek obrad sesji przedstawia kanclerz Kurii, po porozumieniu się z Arcybiskupem i przewodniczącymi wydziałów.

Art. 20

Decyzję w sprawach referowanych przez uczestników sesji podejmuje Arcybiskup, po wysłuchaniu opinii uczestników.

KANCELARIA KURII

Art. 21

Kancelaria kurialna prowadzi następujące akta:

- 1) personalne – w porządku alfabetycznym;
- 2) parafialne – w porządku alfabetycznym;
- 3) dekanalne – w porządku alfabetycznym;
- 4) ogólne ułożone według kompetencji Wydziałów.

Art. 22

Kancelaria prowadzi następujące kartoteki:

- 1) księży dziekanów i wicediekanów;
- 2) księży przebywających w diecezji;
- 3) księży poza diecezją;
- 4) księży na studiach;
- 5) księży egzaminowanych;
- 7) księży odznaczonych godnością kościelną;
- 8) księży rektorów;
- 9) księży kapelanów zakonnych;
- 10) dekanatów;
- 11) kaplic diecezjalnych;
- 12) kaplic zakonnych;
- 13) księży rekolektantów;
- 14) księży kapelanów szpitalnych, więziennych, wojskowych;
- 15) księży z innych diecezji;
- 16) księży, którzy odeszli od Kościoła;
- 17) zakonów męskich;
- 18) zakonów żeńskich.

Art. 23

Bieżące akta po zakończeniu sprawy przechodzą do akt archiwalnych. Opiekę nad archiwum sprawuje kanclerz.

Art. 24

Obowiązkiem kanclerza jest również troska o to by, zgodnie z kan. 474 KPK, akta Kurii zostały, w sposób wskazany prawem, podpisane. O wydaniu każdego z aktów kanclerz powiadamia moderatora Kurii.

SĄD METROPOLITALNY

Art. 25

Arcybiskup stoi na czele Sądu, w którym, zgodnie z kanonami 1420 i 1421 KPK, wykonuje swą władzę przez wikariusza sądowego, pomocniczych wikariuszy sądowych i sędziów.

Art. 26

Do kompetencji Sądu należą:

1. W pierwszej instancji sprawy:
 - a) Archidiecezji Warszawskiej (kan. 1419 KPK),
 - b) Diecezji Warszawsko-Praskiej,
 - c) Ordynariatu Polowego,
 - d) wiernych obrządku wschodniego żyjących w Polsce, których ordynariuszem jest Józef Kardynał Glemp, Prymas Polski.
2. W drugiej instancji sprawy:
 - a) Diecezji Płockiej i Diecezji Łowickiej (kan. 1438, 1° KPK)
 - b) Sądów Metropolitalnych w Lublinie i Poznaniu, Sądu Arcybiskupiego w Łodzi i Sądu Biskupiego w Radomiu.

Art. 27

Zasady funkcjonowania Sądu Metropolitalnego określa regulamin wydany przez wikariusza sądowego i zatwierdzony przez Arcybiskupa.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Art. 28

Wszelkie wątpliwości w zrozumieniu i stosowaniu niniejszego Regulaminu rozstrzyga Arcybiskup Warszawski.

Art. 29

W miarę potrzeby Arcybiskup wprowadza do Regulaminu uzupełnienia i nowe przepisy.

Art. 30

Regulamin powyższy obowiązuje z dniem wejścia w życie Statutów IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej.

INSTRUKCJA DLA SĄDU DELEGOWANEGO

1. Kapłan delegowany przez Sąd Metropolitany Warszawski powołuje według swego uznania obrońcę wężła małżeńskiego oraz notariusza (może nim być osoba świecka).
2. Sąd zzywa na oznaczony termin określoną osobę (lub osoby) do złożenia zeznań. Przed przystąpieniem do przesłuchania członkowie sądu delegowanego składają kolejno przysięgę. Rotę przysięgi podpisuje przysięgający oraz pozostali członkowie sądu.
3. Po sprawdzeniu tożsamości osoby i pouczeniu jej o znaczeniu przysięgi religijnej, sędzia odbiera od osoby wezwanej przysięgę *de veritate dicenda* wg załączonego formularza. Rotę przysięgi podpisuje przysięgający oraz członkowie sądu.
4. Sędzia zadaje pytania oraz redaguje odpowiedź osoby zeznającej i dyktuje notariuszowi. Pytania należy zadawać zgodnie z załączonym formularzem. Do tych pytań sędzia delegowany i obrońca wężła małżeńskiego może dodać własne pytania. Sędzia jest zobowiązany do wszechstronnego wyświetlania i ustalenia prawdy.
5. Osoba zeznająca ma odpowiadać z pamięci. Notariusz dokładnie, pełnymi zdaniami i w pierwszej osobie zapisuje każdą kolejną odpowiedź.
6. Przy zadawaniu pytań należy zachować ich kolejność i numerację podaną w formularzu pytań. Notariusz zapisujący odpowiedzi powinien zostawić na kartce odpowiedni margines z lewej strony, konieczny do spięcia akt w teczce.
7. Przy przesłuchaniu świadków jest niezmiernie ważne dokładne wybadanie od kogo i kiedy świadek dowiedział się o tym, co zeznaje. Świadka należy zapytać także od kiedy zna strony i jakie są jego relacje do strony (krewny, powinowaty, obcy).
8. Spisane zeznanie notariusz odczytuje temu kto je składał, zaś przesłuchiwana osoba powinna oświadczyć, czy ma jeszcze coś do dodania lub pragnie coś zmienić.
9. Po stwierdzeniu, że protokół zgodny jest z zeznaniem, osoba przesłuchiwana składa ponownie przysięgę *de veritate dicatorum et de secreto servando* (wg załączonego formularza) i podpisuje protokół. Następnie protokół podpisują: sędzia, obrońca wężła i notariusz, po czym pieczętują go pieczęcią kościelną. należy ją odcisnąć także na innych dokumentach związanych z przesłuchaniem.
10. Wszystkie dokumenty wraz z załącznikami należy niezwłocznie dostarczyć do sądu.

ŚWIADECTWO KWALIFIKACYJNE (wydane dla sądu kościelnego)

Świadectwo kwalifikacyjne powinno zawierać:

1. dane personalne: imię i nazwisko (także rodowe), datę urodzenia, wyznanie, wykształcenie, zawód, stan cywilny, miejsce zamieszkania;
2. stosunek do wiary (wierzący, niewierzący), religijność (praktykujący, niepraktykujący), udział w sakramentach (Sakrament Małżeństwa czy związek niesakramentalny, udział w Mszy świętej niedzielnej, spowiedź – kiedy ostatnia);
3. moralność: jaką opinią cieszy się wśród ludzi godnych zaufania, czy nie jest uzależniony od nałogów (jeśli tak, to jakich);
4. umysłowość: czy nie ma ograniczonych zdolności poznawczych, czy ma zdolność krytycznego osądu, jaką ma pamięć;
5. wiarygodność: czy jest osobą prawdomówną, czy jest zdolny do krzywoprzysięstwa w wymienionej sprawie małżeńskiej (jeśli jest przypuszczenie, że tak, to z jakich powodów), czy jest zależny od innych uczestników procesu (stron, świadków), jakie jest nastawienie osoby do stron procesowych;
6. inne uwagi duszpasterza.

Świadectwo należy wypełnić udzielając odpowiedzi pełnymi zdaniami, unikając zdawkowych jedynie „tak” lub „nie”.

(Aneks 3)

UTRZYMANIE KAPŁANÓW

1. Kapłani pracujący w duszpasterstwie parafialnym powinni otrzymywać środki na swoje potrzeby od własnej wspólnoty wiernych, zaś kapłani pracujący w instytucjach diecezjalnych – od tychże instytucji. Środki te powinny wystarczyć na zabezpieczenie rzeczywistych potrzeb życiowych, na wynagrodzenie osób pełniących dla nich posługę, a także na udzielenie wsparcia potrzebującym.
2. Stypendia mszalne należy składać do wspólnej kasy, zapisując ich wysokość w księdze intencji. Po upływie odpowiedniego czasu np. miesiąca ogólną sumę dzieli się równo między proboszcza i wikariuszy. Inni kapłani codziennie odprawiający Msze święte według intencji wyznaczonych w grafiku parafialnym, w rozliczaniu trakto-

wani są tak samo jak wikariusze i proboszcz. Odprawiający doraźnie otrzymują stypendia za Msze święte przez siebie odprawione.

3. Stypendia za Msze święte binacyjne i trynacyjne należy odsyłać do Kurii, chyba że – w poszczególnych wypadkach – ordynariusz miejscy postanowi inaczej.
4. Zgodnie z tradycją Archidiecezji Warszawskiej proboszcz i wikariusze partycypują w podziale ofiar składanych z racji udzielanych w parafii posług religijnych, zwanych *iura stolae*, do których należą ofiary składane przez wiernych z racji ślubów, pogrzebów, zapowiedzi, chrztów i poświęceń, a także ofiary z tzw. wypominków. W zależności od tradycji poszczególnych parafii do *iura stolae* można doliczać też tzw. opłaty kancelaryjne. Podział ofiar otrzymywanych z racji *iura stolae* dokonuje się według zasady: całość dzieli się przez liczbę równą ilości księży plus jeden. Dwie części otrzymuje proboszcz, a po jednej każdy z wikariuszy.
5. Do wspólnej kasy należy odprowadzać także połowę dochodów o charakterze stałym (pensje szkolne, kurialne etc.). Pozostałą część kapłan pozostawia do własnej dyspozycji.
6. Ofiary składane przez wiernych podczas wizyty duszpasterskiej (tzw. kolędy) są przeznaczone zarówno do kasy parafialnej jak i własnej dyspozycji duchownych wg następujących zasad: 3/4 zebranej sumy pozostaje w dyspozycji parafii, zaś pozostałą część należy podzielić na zasadach określonych w punkcie 4.
7. Wszelkie podatki oraz opłaty na ubezpieczenie społeczne każdy kapłan opłaca z własnych środków, zgodnie z przepisami prawa.

(Aneks 4)

O TESTAMENTACH

A. Uwagi i rady

1. Są cztery rodzaje testamentów:
 - a. Testament zwykły własnoręcznie napisany,
 - b. Testament w formie aktu notarialnego,
 - c. Testament w formie ostatniej woli ustnie wyrażonej wobec urzędnika gminnego, który sporządza protokół,
 - d. Testament w formie oświadczenia ostatniej woli ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

2. Najłatwiejszy w realizacji jest testament zwykły napisany własnoręcznie.
 - a. Testament zwykły powinien być sporządzony w całości pismem ręcznym, opatrzone datą i podpisany. Podpis składający się z imienia i nazwiska musi być umieszczony pod treścią testamentu.
 - b. Testament ten powinien wskazywać tylko jednego spadkobiercę: osobę fizyczną (jakiś kapłan, ktoś z rodziny) lub osobę prawną (archidiecezja warszawska, parafia). Umieszczenie w testamencie kilku spadkobierców bardzo utrudnia wykonanie testamentu. Nie wskazanie jednego spadkobiercy do całego spadku prowadzi najczęściej do rodzinnych sporów i kłótni i kończy się zwykle w sądzie,
 - c. Piszący testament może zobowiązać spadkobiercę całego majątku do wykonania konkretnych zapisów na rzecz wskazanych osób. Może również zlecić (polecenie) spadkobiercy wykonanie różnych czynności, np. uregulowanie długów, rozrządzenie oszczędnościami, przekazanie wskazanym osobom i instytucjom książek, obrazów, ubrań, mebli, bielizny itp.,
 - d. Piszący testament powinien wskazać imię, nazwisko i adres wykonawcy testamentu. Jeśli tego nie uczyni, obowiązek wykonania testamentu spoczywa na spadkobiercy. Wypada, ażeby wykonawcą testamentu kapłana był ktoś spośród kapłanów,
 - e. Podczas sporządzania testamentu testator nie powinien zapomnieć o wskazaniu miejsca nabożeństwa pogrzebowego oraz miejsca pochowania zwłok. Informacja ta bardzo pomaga organizatorom pogrzebu w szybkim podejmowaniu decyzji i zawiadomieniu o pogrzebie osób zainteresowanych.
 - f. W testamentach, zwykle w ich zakończeniu, kapłani nieradko umieszczają stosowne słowa pożegnania najbliższych, podziękowanie za współpracę i opiekę, przeproszenie za wyrządzone przykrości, refleksje na temat swojej pracy kapłańskiej itp. Jest to praktyka godna pochwały.
3. Na księżach, którzy mają więcej niż pięć lat kapłaństwa, ciąży obowiązek złożenia u kanclerza Kurii swojego własnoręcznie napisanego testamentu. Testament składa się w zaklejonej kopercie. Ten, który utracił swą aktualność, powinien być wymieniony.
4. Kapłanów inkardynowanych do Archidiecezji Warszawskiej zachęca się, ażeby pisząc testament pamiętali o potrzebach Archidiecezji, powierzonej sobie Parafii i Seminarium Duchownego.

B. Wzór testamentu

Wyznaczenie spadkobiercy

W imię Boże!

Ja, niżej podpisany, ksiądz Jan Kowalski, syn Adama i Ewy z domu Szymańskiej, urodzony 29 lutego 1930 roku w Pacanowie, zamieszkały w Warszawie przy ulicy Kapitulnej 30, w pełni władz umysłowych i wolny w podejmowaniu decyzji, powołuję do całości spadku (czyli spadkobiercą całego mojego majątku) Archidiecezję Warszawską reprezentowaną przez Kurie Metropolitalną Warszawską (inne możliwości: księdza Mikołaja Dobrodusznego, syna..., urodzonego..., zamieszkałego...; mojego brata Franciszka Kowalskiego, syna..., urodzonego..., zamieszkałego...)

Zapisy testamentowe

Jednocześnie zobowiązuję powołaną do spadku Archidiecezję Warszawską (księdza Marka Dobrodusznego, Franciszka Kowalskiego):

- a. do przeniesienia na rzecz siostry Jadwigi Kowalskiej, córki..., urodzonej..., zamieszkałej..., zabudowanej nieruchomości, położonej w miejscowości Pacanów, stanowiącej działkę nr 13 o powierzchni...,
- b. do wypłacenia na rzecz brata Marka Kowalskiego, syna..., urodzonego..., zamieszkałego..., tytułem zapisu kwoty złotych...

Życzeniem moim jest również, ażeby spadkobierczyni Archidiecezja Warszawska (lub inni spadkobiercy) obdzieliła pozostawionymi przeze mnie dobrami następujące osoby:

- zegar szafkowy proszę przekazać Janowi Kukułce, zamieszkałemu...,
- fotel przeznaczony dla cioci Zofii Guzowatki, zamieszkałej...
- samochód marki Fiat 126P, nr rej... zapisuję na rzecz Caritas Archidiecezji Warszawskiej,
- naczynia, szaty i księgi liturgiczne zapisuję dla parafii...
- sutanny, płaszcze i kurtki proszę przekazać do Seminarium Duchownego,
- albumy i książki przeznaczam dla Biblioteki Seminaryjnej.

Wykonawca testamentu

Na wykonawcę testamentu powołuję księdza Mieczysława Kiełbasińskiego, syna..., urodzonego..., zamieszkałego... Gdyby ksiądz Mieczysław Kiełbasiński nie mógł podjąć się zadania wykonawcy testamentu, czynię takim księdza Zenona Majchrzaka, syna..., urodzonego..., zamieszkałego....

Wykonawcę testamentu informuję, że klucze do kasy parafialnej znajdują się.....

Osobiste oszczędności przechowuję w Banku.....
nr konta.....

Polecenia

Powołaną do spadku Archidiecezję Warszawską (księdza Mikołaja Dobrodusznego, brata Franciszka Kowalskiego) zobowiązuję do zorganizowania mojego pogrzebu. Proszę o urządzenie nabożeństwa pogrzebowego w kościele..... i pochowanie mnie w grobowcu kapłańskim (rodzinnym, własnym) na cmentarzu w Pieńiądze na urządzenie pogrzebu i na Mszę Świętą gregoriańską znajdują się.....

Gdyby powołana do spadku Archidiecezja Warszawska (ksiądz Mikołaj Dobroduszny, brat Franciszek Kowalski), nie chciała lub nie mogła dziedziczyć mojego majątku, spadkobiercą czynię w takim przypadku Teofila Dumaczewskiego, syna....., urodzonego..... zamieszkałego.....

Członkom rodziny nie zapisuję niczego, ponieważ... (Przykład: przez trzydzieści lat nie utrzymują ze mną żadnych kontaktów rodzinnych i nie interesują się mną, w czasie ciężkiej choroby nie otrzymałem od nich pomocy).

Kończąc rozporządzenia testamentowe pragnę podziękować wszystkim tym, od których doznałem w życiu wiele dobroci. Dziękuję niezyczącym już Rodzicom za dar życia i chrześcijańskie wychowanie. Wychowawcom seminaryjnym dziękuję za....., a Władzy Archidiecezjalnej, zwłaszcza biskupowi....., za okazane mi zaufanie, cierpliwość i wyrozumiałość.

Staralem się wiernie służyć Bogu i być dobrym kapłanem. Świadom jestem jednak i swoich słabości, za które przepraszam Jezusa Chrystusa, moich braci w kapłaństwie oraz powierzonych mej trosce duszpasterskiej wiernych. Proszę o pamięć w modlitwie. Mam nadzieję, że Pan Jezus, nasz Zbawiciel, okaże mi swoje miłosierdzie.

Warszawa, dnia 28 września 2001 roku.

*(czytelny podpis
złożony własnoręcznie)*

**PROTOKÓŁ ZDAWCZO-ODBIORCZY
PRZY PRZEKAZANIU PARAFII**

Pieczęć dziekańska

Miejscowość i data

Protokół zdawczo-odbiorczy

Działo się na plebanii parafii
w, dekanacie

Obecni byli:

Ks. dziekan
Ks. dotychczasowy proboszcz
Ks. nowo mianowany proboszcz

Na podstawie pisma Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dn., nr, obecni przejrzeni i opieczętowali każdą stronę księgi inwentarzowej oraz przedstawiony w trzech egzemplarzach inwentarz fundi instructi. Uznali go za zgodny ze stanem faktycznym – podpisali i opatrzyli pieczęciami dziekańskimi. Inwentarz ten został w dniu dzisiejszym przekazany nowo mianowanemu Proboszczowi Ks.

Dotychczasowy Proboszcz Ks. oświadczył, że na parafii nie ciąży żadne długi (parafia zaciągnęła zobowiązania finansowe wobec w wysokości, które nie zostały jeszcze spłacone). Ks. Proboszcz przekazał także zł w gotówce i zł, które znajdują się na koncie parafialnym (nr konta i bank). Rozliczone zostały także przyjęte intencje mszalne.

Stosownie do ww. pisma Kurii Metropolitalnej Warszawskiej Ks. został wprowadzony na stanowisko proboszcza parafii w

Dziekan (lub inny delegat Kurii)
Proboszcz ustępujący
Proboszcz obejmujący

Na tym protokół zakończono, odczytano i podpisano.

STATUT PARAFIALNEJ RADY DUSZPASTERSKIEJ

1. W ciągu sześciu miesięcy od kanonicznego objęcia parafii proboszcz ma obowiązek powołać Parafialną Radę Duszpasterską (PRD) lub potwierdzić jej skład dotychczasowy.
2. Rada Duszpasterska jest miejscem dialogu duchownych i świeckich, współpracy i współodpowiedzialności za parafię. Jej zadaniem jest wspomaganie proboszcza w działalności duszpasterskiej.
3. W skład Rady wchodzi z urzędu: proboszcz jako jej przewodniczący, wikariusze parafialni, katecheci oraz przedstawiciele instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. Ponadto w skład Rady należy powołać przedstawicieli całej wspólnoty parafialnej odznaczających się wysokim poziomem moralnym, roztropnością i zaangażowaniem apostołskim parafii, zwłaszcza członków grup, ruchów i stowarzyszeń działających przy parafii – z uwzględnieniem stanów, zawodów, wieku oraz terytorium parafii. Ilość członków Rady winna być dostosowana do wielkości i potrzeb parafii.
4. Członków PRD, którzy nie wchodzi z urzędu, powołuje proboszcz na podstawie własnego rozeznania i potrzeb parafii, po uprzedniej konsultacji ze swoimi współpracownikami. Wiernych świeckich można też powoływać w drodze wyboru przez parafian; dokonany wybór wymaga jednak zatwierdzenia proboszcza.
5. Przed pierwszym posiedzeniem członkowie Rady winni złożyć na ręce księdza proboszcza przyrzeczenie wiernego i zgodnego z przepisami prawa kanonicznego postępowania.
6. Kadencja Rady trwa trzy lata. Mandat poszczególnych członków może być przedłużany na kolejne kadencje. W nadzwyczajnych okolicznościach i uzasadnionych przypadkach proboszcz może odwołać członka Rady uzasadniając wobec niego i Rady swoją decyzję.
7. Dopuszcza się możliwość uzupełnienia PRD o nowych członków w czasie trwania jej kadencji.
8. PRD jest organem doradczym i wspomagającym w działalności duszpasterskiej. Szczególnym przedmiotem jej troski powinno być zatem pogłębienie religijnej świadomości parafian, budzenie postawy odpowiedzialności za parafię jako wspólnotę, dbałość o wychowanie chrześcijańskie, rozwijanie inicjatyw apostołskich wśród parafian, formułowanie propozycji i wniosków dotyczących doskonalenia pracy duszpasterskiej w parafii.

9. Do proboszcza należy zwoływanie Rady, przewodniczenie jej posiedzeniom, ustalanie porządku obrad, nadzór nad wykonaniem podjętych ustaleń oraz reprezentowanie Rady. W szczególnych przypadkach proboszcz, może ustanowić spośród członków PRD, swojego delegata zlecając mu przewodniczenie obradom.
10. Posiedzenia Rady powinny odbywać się przynajmniej raz na trzy miesiące, a członkowie o jej posiedzeniu powinni dowiadywać się przynajmniej na tydzień przed terminem.
11. Rada powinna wybrać z pośród siebie sekretarza, który prowadzi księgę protokołów z poszczególnych posiedzeń. Księgę tę przechowuje się w archiwum parafialnym i podlega ona wizytacji biskupiej i dziekańskiej.
12. Działalność Rady ustaje po objęciu parafii przez nowego proboszcza, który jednakże może w ciągu sześciu miesięcy potwierdzić jej dotychczasowy skład.
13. W poszczególnych przypadkach Arcybiskup może zezwolić na inne zasady powoływania PRD.

(Aneks 7)

STATUT PARAFIALNEJ RADY EKONOMICZNEJ

1. W każdej parafii proboszcz w ciągu sześciu miesięcy od kanonicznego objęcia swego urzędu ma obowiązek powołania Parafialnej Rady Ekonomicznej lub zatwierdzenia poprzedniej, której zadaniem jest świadczenie pomocy w administrowaniu parafialnym majątkiem kościelnym (por. kan. 537 i 1280 KPK).
2. W skład Rady wchodzi z urzędu: proboszcz jako jej przewodniczący, oraz wikariusze parafialni. Ponadto w skład Rady należy powołać przedstawicieli całej wspólnoty parafialnej odznaczających się wysokim poziomem moralnym, roztropnością i zaangażowaniem w życie parafii. Liczba członków Rady winna być dostosowana do wielkości i potrzeb parafii.
3. Członków Rady wybiera proboszcz według własnego rozeznania, ale po konsultacji z Parafialną Radą Duszpasterską. Członkami Rady nie mogą być krewni i powinowaci proboszcza.
4. Członkowie Rady winni złożyć przyrzeczenie postępowania zgodnie z przepisami prawa kościelnego.
5. Kadencja Rady trwa trzy lata. Mandat poszczególnych członków może być przedłużony na kolejne kadencje. W nadzwyczajnych okolicz-

- nościach i uzasadnionych przypadkach proboszcz może odwołać członka rady uzasadniając wobec niego i Rady swoją decyzję.
6. Na rozwiązanie całej Rady przed upływem jej kadencji proboszcz musi uzyskać zgodę Kurii.
 7. Rada jest organem doradczym i wspomagającym proboszcza w zakresie spraw majątkowych, finansowych i budowlanych parafii. Rada czuwa więc nad całością inwentarza kościelnego, służy proboszczowi pomocą przy wykonywaniu podjętych zadań budowlanych czy remontowych, pomaga w zdobywaniu środków finansowych i odpowiednich fachowców, służy radą w ocenie inicjatyw i zamierzeń inwestycyjnych, informuje parafian o potrzebach ekonomicznych parafii ustalonych na zebraniu Rady, a także informuje proboszcza o społecznym odbiorze tych zamierzeń wśród parafian. Rada może opiniować warunki pracy i płacy pracowników kościelnych.
 8. Do proboszcza należy zwoływanie Rady, ustalanie porządku obrad, przewodniczenie jej posiedzeniom, nadzór nad wykonaniem podjętych ustaleń oraz reprezentowanie Rady.
 9. Posiedzenia Rady powinny odbywać się przynajmniej raz na trzy miesiące, a jej członkowie o jej posiedzeniu powinni dowiadywać się przynajmniej na tydzień przed terminem. Uczestnicy posiedzeń mogą być zobowiązani – w miarę potrzeby – do zachowania tajemnicy odnośnie spraw podejmowanych na zebraniu Rady.
 10. Działalność Rady ustaje po objęciu parafii przez nowego proboszcza, który w ciągu sześciu miesięcy od dnia kanonicznego objęcia parafii nie powoła nowej Rady.
 11. W małych parafiach Arcybiskup może zezwolić by spośród członków Parafialnej Rady Duszpasterskiej proboszcz wybrał członków Rady Ekonomicznej.

(Aneks 8)

INSTRUKCJA O PROWADZENIU KANCELARII I ARCHIWUM PARAFIALNEGO

Kancelaria parafialna

1. Kancelaria parafialna jest przede wszystkim miejscem duszpasterskiego spotkania z wiernymi, którzy proszą o udzielenie sakramentów lub o inne posługi. Ponadto w kancelarii sporządza się akty, przechowuje księgi i dokumenty. Najwłaściwszym miejscem na urzą-

dzenie kancelarii jest plebania lub dom parafialny. Odpowiedzialnym za całokształt pracy kancelarii jest proboszcz parafii.

2. Z uwagi na charakter załatwianych spraw na kancelarię należy przeznaczyć oddzielny pokój (w większych parafiach dwa: jeden dla biura, drugi dla dyżurującego księdza) z bezpośrednim wejściem z zewnątrz przez poczekalnię.
3. Kancelaria powinna być wyposażona w odpowiedni sprzęt: stół lub biurko z krucyfiksem, odpowiednią liczbę krzeseł dla interesantów, szafy na przechowywanie ksiąg, dokumentów i innych materiałów, komputer lub przynajmniej maszyna do pisania. Na ścianach powinny być zawieszony: krzyż, portret papieża i ordynariusza. W widocznym miejscu – w poczekalni lub przy wejściu – powinna być umieszczona informacja o godzinach urzędowania kancelarii dogodnych dla interesantów. W większych parafiach należy zaznaczyć godziny przyjęć proboszcza.
4. W kancelarii prowadzi się i przechowuje następujące księgi:

Księgi metrykalne:

- ochrzczonych
- zaślubionych
- zapowiedzi
- protokołów przedmałżeńskich
- małżeństw konkordatowych
- „ne temere”
- zmarłych
- bierzmowanych

Księgi duszpasterskie:

- nawróconych
- Pierwszej Komunii świętej
- chorych
- intencji mszalnych
- katechetyczna
- rozdanych Komunii świętych
- ogłoszeń

Księgi administracyjne:

- dziennik korespondencji
- kartoteka parafialna
- kronika parafialna
- księży gości
- wizytacji dziekańskich
- wizytacji kanonicznych

Księgi gospodarcze:

- inwentarzowa
- wieczysta księga grobów (jeśli w parafii jest cmentarz)
- finansowa
- dowodów kasowych wpłat podatków, ubezpieczeń
- i innych świadczeń na rzecz parafii i jej pracowników.

W kancelarii parafii dziekańskich powinny znajdować się dodatkowo księgi: konferencji księży dziekanów, konferencji dekanalnych, teczki na dokumenty dla poszczególnych parafii.

5. Po myśli kan. 535 KPK za prowadzenie ksiąg metrykalnych odpowiedzialny jest proboszcz parafii, którego w tej pracy mogą wspomagać wikariusze.
6. Akty chrztu, małżeństwa i zmarłych spisuje się przed rozpoczęciem obrzędu liturgicznego w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden zostaje w parafii a drugi przekazywany jest do Archiwum Archidiecezji Warszawskiej.
7. Każda księga metrykalna powinna mieć ponumerowane strony; wpisy powinny być dokonywane wyraźnie i starannie, atramentem, który zapewnia trwałość zapisu. Każdy akt powinien być podpisany przez zainteresowanych (akt chrztu – przez rodziców i chrzestnych; akt małżeństwa – przez narzeczonych i świadków) i proboszcza oraz opatrzony datą.
8. Po sporządzeniu aktu wszelkie zmiany w nim, wynikające z rozbieżności z danymi z dokumentów cywilnych, można dokonać jedynie za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej.
9. Po zakończeniu roku kalendarzowego proboszcz zamyka roczny zbiór aktów stwierdzeniem: „Niniejsza księga (chrztów, małżeństw, zmarłych) zawiera aktów, spisanych zgodnie z przepisami prawa kościelnego, na stronach od do, co stwierdzam swoim podpisem i pieczęcią parafialną”. Powyższy protokół poświadcza swoim podpisem i pieczęcią dziekan podczas wizytacji dziekańskiej.
10. Każdy rocznik aktów powinien być zaopatrzony w skorowidz alfabetyczny. W większych parafiach zaleca się prowadzenie osobnej księgi skorowidzów.
11. Każda parafia posiada swoje pieczęcie: adresową i okrągłą z właściwymi napisami i znakami w kolorze czerwonym, którymi opatrywane są urzędowe pisma i akty sporządzane w kancelarii.
12. W kancelarii parafialnej powinien znajdować się komplet druków potrzebnych w korespondencji z Kurią. Posiadanie szablonów druków w komputerze nie zwalnia z tego obowiązku.

13. Wykorzystanie w pracy kancelaryjnej komputera nie zwalnia od prowadzenia ksiąg kancelaryjnych.
14. Wszystkie dokumenty wychodzące z parafii poza granice kraju winne być sporządzone na druku łaćńsko-polskim i potwierdzone przez Kurię.

Archiwum parafialne

1. Każda parafia zobowiązana jest do prowadzenia własnego archiwum.
2. Wszystkie księgi i dokumenty z kancelarii przechodzą do archiwum parafialnego:
 - księgi metrykalne po upływie 50 lat
 - księgi duszpasterskie, administracyjne i gospodarcze – rok po ich całkowitym zapisaniu
 - dokumenty cywilne, dowody dokonanych wpłat – po upływie pięciu lat od ich wystawienia.
3. Na archiwum parafialne należy przeznaczyć miejsce odpowiednie dla przechowywania dokumentów – w praktyce mogą tę rolę spełniać osobne dobrze zamknięte szafy w kancelarii lub pobliskim pomieszczeniu.
4. W archiwum w szczególności należy przechowywać:
 - dokumenty (lub ich uwierzytelnione kopie) erekcji parafii, prawa własności terenu, budynków kościelnych, cmentarza
 - dokumentację techniczną, historyczną dotyczącą świątyni, budynków i posiadłości parafialnych
 - księgi i dokumenty przeniesione z kancelarii
 - inne dokumenty – w opinii proboszcza – godne przechowania.
5. Wszystkie dokumenty należy przechowywać uporządkowane w porządku chronologicznym, z zachowaniem właściwej dokumentom specyfikacji.
6. Na kwerendę ze zbiorów archiwalnych parafii przez osoby obce należy uzyskać zgodę Kurii .
7. Wszystkie księgi i zbiory dokumentów w archiwum winny być spisane w księdze inwentarzowej archiwum parafialnego.

PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE KATECHIZACJI

Rodzice i opiekunowie

1. System oświatowy zapewnia wspomaganie wychowawczej roli rodziny.

Art. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95 poz. 425 z późn. zm.).

2. System oświaty uznaje prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci.

Art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95 poz. 425 z późn. zm.).

3. Rodzice mają prawo wyrazić życzenie, aby w publicznych przedszkolach i szkołach została zorganizowana nauka religii dla ich dzieci.

Art. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95 poz. 425 z późn. zm.).

Par. 1. 1. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

4. Rodzice mają prawo uczestniczenia w spotkaniach z katechetą szkolnym, organizowanych również poza wyznaczonymi przez dyrekcję szkoły zebraniem ogólnymi.

Par. 7.1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

Szkoła

5. Szkoła i przedszkole publiczne organizuje naukę religii, w ramach planu zajęć szkolnych lub przedszkolnych, na życzenie rodziców.

Art. 12 ustawy z dnia 7 września 1992 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

6. Szkoła uznaje prawo rodziców do wychowania religijnego ich dzieci.

Art. 12 ustawy z dnia 7 września 1992 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

7. W zależności od liczby uczniów zajęcia z religii organizowane są w klasie, oddziale, grupie międzywydziałowej, międzyszkolnej lub po-

zaszkolnym punkcie katechetycznym (przy czym nauka religii w punkcie katechetycznym organizowana w ramach systemu oświaty nie oznacza katechizacji parafialnej).

Par. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

8. Szkoła może nieodpłatnie udostępnić sale lekcyjne na cele katechetyczne, w terminach wolnych od zajęć szkolnych.

Par. 2 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

9. Szkoła lub przedszkole zatrudnia nauczyciela religii wyłącznie na podstawie imiennego, pisemnego skierowania do danej szkoły lub przedszkola, wydanego przez właściwego biskupa diecezjalnego.

Par. 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

10. Nauczanie religii w publicznej szkole lub przedszkolu odbywa się na podstawie programów i podręczników opracowanych i zatwierdzonych przez właściwe władze kościelne.

Par. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

11. Szkoła organizuje nauczanie religii w wymiarze dwu godzin lekcyjnych tygodniowo. Przedszkole organizuje nauczanie religii w wymiarze dwóch zajęć (właściwych dla danego poziomu nauczania dziecka) tygodniowo. Zmniejszenie tygodniowego wymiaru zajęć z religii może nastąpić jedynie za zgodą biskupa diecezji.

Par. 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

12. Szkoła zapewnia uczniom trzy dni wolne od zajęć szkolnych w celu odbycia rekolekcji wielkopostnych.

Par. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

13. Dyrektor szkoły (przedszkola) oraz pracownicy nadzoru pedagogicznego prowadzą nadzór pedagogiczny nad nauczaniem religii w zakresie metodyki nauczania i zgodności z programem przekazanym

do wiadomości przez władze kościelne. W uzasadnionych przypadkach wnioski wynikające ze sprawowania nadzoru pedagogicznego mogą być przekazane biskupowi diecezjalnemu.

Par. 11 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

14. W pomieszczeniach szkolnych może być umieszczony krzyż. W szkołach może być także odmawiana modlitwa przed i po zajęciach.

Par. 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

Ruchy, stowarzyszenia, organizacje i inne podmioty

15. Organizacje o charakterze społeczno-religijnym mogą być prowadzone na terenie szkoły publicznej przez nauczyciela religii.

Par 7. Ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

Nauczyciele religii – katecheci szkolni

16. Nauczyciel religii jest zatrudniany przez szkołę lub przedszkole na podstawie imiennego skierowania do szkoły lub przedszkola, wydanego przez właściwego biskupa diecezjalnego.

Par. 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

17. W przypadku cofnięcia imiennego skierowania do danej szkoły lub przedszkola wydanego przez biskupa diecezji nauczyciel religii traci prawo do nauczania religii w danej szkole lub przedszkolu.

Par. 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

18. Sposób nawiązania i rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem religii oraz możliwości jego awansu zawodowego określają przepisy ustawy Karta Nauczyciela.

Par. 5 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

19. Stosunek pracy z nauczycielem religii ulega rozwiązaniu z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiło cofnięcie przez biskupa diecezjalnego imiennego skierowania do nauki religii.

Art. 23 ust. 2 p 6 ustawy z dnia 30 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Z 1997 r. Nr 56 poz. 357, po nowelizacji ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela).

20. Nauczyciel religii prowadzący zajęcia na terenie kilku placówek jest zatrudniony przez dyrektora szkoły lub przedszkola wskazanego przez organ prowadzący.

Par. 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

21. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określają przepisy porozumienia pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski i Ministrem Edukacji Narodowej.

Par. 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.) oraz

Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii (Dz. Urz. MEN Nr 3 poz. 21).

22. Nauczyciel religii wchodzi w skład rady pedagogicznej szkoły.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

23. Nauczyciel religii ma prawo do organizowania spotkań z rodzicami uczniów również poza wyznaczonymi przez szkołę lub przedszkole zebraniem ogólnymi (wcześniej ustalając z dyrektorem szkoły lub przedszkola termin i miejsce planowanego spotkania).

Par. 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

24. Nauczyciel religii może prowadzić na terenie szkoły organizacje o charakterze społeczno religijnym i ekumenicznym.

Par. 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

25. Nauczyciel religii ma obowiązek wypełniania dziennika szkolnego.

Par. 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

26. Nauczyciel religii współorganizuje z parafią rekolekcje szkolne (bierze udział w ustalaniu szczegółowych zasad organizacji rekolekcji, ustala wspólny termin z katechetami innych wyznań, sprawuje pieczę nad uczniami w czasie rekolekcji, powiadamia dyrektora szkoły o planowanym terminie rekolekcji co najmniej miesiąc wcześniej).

Par. 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 z późn. zm.).

(Aneks 10)

STATUS KSIĘDZA PREFEKTA – rezydenta w parafii

Wskazania ogólne:

1. Za katechezę szkolną na terenie swojej parafii odpowiedzialny jest proboszcz i jemu jako bezpośredniemu przełożonemu podlega każdy mianowany przez Wydział Nauki Katolickiej ksiądz prefekt – katecheta, zwany dalej prefektem.
2. Prefekt jest organizatorem katechezy szkolnej i życia duszpasterskiego w swojej szkole we współpracy z innymi zatrudnionymi katechetami.
3. W porozumieniu z księdzem proboszczem, prefekt jest organizatorem rekolekcji szkolnych i zajęć duszpasterskich.

Wskazania szczegółowe:

4. Prefekt mieszka na plebanii bądź w domu parafialnym.
5. Priorytetowo związany ze szkołą powinien pomagać – w miarę możliwości – w pracy duszpasterskiej w dni powszednie oraz niedziele i święta.
6. Uczestniczy w stypendiach mszalnych na ogólnych zasadach (patrz Aneks 3, pkt 2).
7. Pensja szkolna w całości należy do prefekta.
8. Proboszcz pokrywa z budżetu parafii wydatki związane z mieszkaniem, ogrzewaniem, ciepłą i zimną wodą. W trudnej sytuacji materialnej parafii wydatki te będą pokryte z funduszy Archidiecezji.
9. Prefekt ze swoich środków opłaca koszty energii elektrycznej, telefonu oraz wyżywienia.
10. Po uzgodnieniu z księdzem proboszczem, prefekt korzysta z kościo-

ła i z pomieszczeń parafialnych do pracy duszpasterskiej swojej szkoły (rekolekcje, spotkania grup etc).

11. Do czasu innych rozstrzygnięć proboszcz z budżetu parafii pokrywa koszty związane z prowadzeniem rekolekcji.
12. W czasie wolnym od zajęć szkolnych korzysta z miesięcznego przyśługującego urlopu, pozostały czas wykorzystuje szczególnie na pracę duszpasterską z młodzieżą i pomoc w parafii.

Szczegółowe zasady posługi prefektów określa regulamin opracowany przez Wydział Nauki Katolickiej Kurii.

(Aneks 11)

**WZÓR FORMULARZA RĘKOJMII
przyjmowanych od rodziców i chrzestnych,
w przypadku Chrztu dzieci ze związków niesakramentalnych**

Pieczęć parafii

**Z o b o w i ą z a n i e
przed chrztem dziecka
ze związku niesakramentalnego**

W związku z chrztem
ur., syna/córki
....., zamieszkałych w
przyjmuję wobec Boga odpowiedzialność za wychowanie go/jej w wierze Kościoła Rzymskokatolickiego. W szczególny sposób zatroszczę się o to, aby dziecko nauczyło się modlić, uczęszczało na katechizację, przygotowało się do Pierwszej Komunii świętej i Sakramentu Bierzmowania oraz systematycznie uczestniczyło w niedzielnej Mszy świętej.

Warszawa, dnia roku

.....
podpis ojca

.....
podpis matki

.....
podpis Proboszcza

L.S.

.....
podpis matki chrzestnej

.....
podpis ojca chrzestnego

NOWY WZÓR PROTOKOŁU KANONICZNEGO BADANIA NARZECZONYCH

Protokół kanonicznego badania narzeczonych*

Dnia roku stawili się w kancelarii parafii pw. w
 z par.
 z par.
 i oświadczają co następuje:

PERSONALIA

PYTANIA**	ODPOWIEDZI	
	narzeczonego	narzeczonej
Imię Nazwisko (także panienske wdowy) Wykształcenie/zawód		
Imię ojca Imię i nazwisko panienske matki Miejsce zamieszkania rodziców		
Data i miejsce: Urodzenia Chrztu św. Bierzmowania
Wyznanie		
Czy uznaje zasady katolickiej wiary i moralności?		
Kiedy był/a ostatnio u spowiedzi i Komunii Świętej?		
W jakim zakresie uczestniczył/a w katechizacji szkolnej i przygotowaniu przedmałżeńskim ?		
Czy narzeczony/a nie odstąpił jawnie od wiary katolickiej (np.: przynależność do sekt lub grup o charakterze ateistycznym) ?		
Miejsce zamieszkania stałego, tymczasowego.		

* Kanoniczne badanie narzeczonych powinno odbyć się około trzech miesięcy przed planowaną datą ślubu.

** Pytania należy zdawać narzeczonemu i narzeczonej osobno, bez obecności drugiej strony.

Czy po 18 roku narzeczony a po 16 roku narzeczona nie zamieszkiwali gdzie indziej?		
Jak długo narzeczeni się znają? Czy nie byli lub teraz nie są zaręczeni z innymi osobami? Czy zaręczyny zostały rozwiązane? Czy nie mają zobowiązań wobec osób trzecich?		
Czy narzeczeni zawarli kontrakt cywilny między sobą lub z inną osobą? Czy został on rozwiązany, a jeśli tak to kiedy?		

PRZESZKODY MAŁŻEŃSKIE

Stan cywilny (kawaler, panna, wdowiec, wdowa) Czy nie zawierał już ślubu kościelnego z inną osobą? (Żądać metryki śmierci małżonka, orzeczenia nieważności małżeństwa, dyspensy od małżeństwa niedopełnionego)		
Czy narzeczeni nie mają wątpliwości co do swojego stanu zdrowia, czy nie trwają w nałogach (np.: problemy z nadużywaniem alkoholu, narkotyki, hazard)? Czy druga strona wie o tym?		
Czy narzeczony/a uważa, że będzie mógł (mogła) podjąć w małżeństwie współżycie seksualne? Czy żadne z narzeczonych nie ma skłonności homoseksualnych?		
Czy narzeczony nie przyjmował świeceń ?		
Czy narzeczony/a nie składał/a wieczystego i publicznego ślubu czystości w instytucie zakonnym?		
Czy narzeczony/a zna przeszkodę występku, przyzwoitości publicznej, pokrewieństwa oraz pokrewieństwa prawnego i czy nie jest którąś z nich związany/a?		

Czy narzeczony/a chce zawrzeć małżeństwo zgodnie z nauką Kościoła (jedno i nierozwalne aż do śmierci, tworzące wspólnotę całego życia, troszczyć się o dobro współmałżonka, posiadać i wychować w wierze potomstwo)?		
Czy w wypadku kryzysu w małżeństwie dopuszcza porzucenie współmałżonka i związek z inną osobą?		
Czy przyjmuje zasady katolickie w planowaniu rodziny?		
Czy narzeczony/a są przekonani o własnym zdrowiu psychicznym?		
Czy narzeczeni sami podjęli decyzję o małżeństwie? Czy nie ma znikąd nacisku na zawarcie tego małżeństwa?		
W przypadku małżeństwa mieszanego - czy strona katolicka zdaje sobie sprawę z trudności w praktykowaniu wiary i wychowaniu dzieci w wierze katolickiej?		
Czy narzeczony/a stawia warunki od których uzależnia zawarcie lub trwanie tego małżeństwa? Jeśli tak, to jakie?		
W przypadku małoletnich - czy rodzice zgadzają się na zawarcie tego małżeństwa ?		
Czy narzeczeni nie tają przed sobą okoliczności mogących zakłócić wspólnotę życia małżeńskiego? Jeśli tak, to jakie?		

Podpisy narzeczonych

.....

Duszpasterz prowadzący rozmowę

DOKUMENTY

Przedłożono	NARZECZONY	NARZECZONA
Metryka chrztu	Z par. Nr aktu z dnia	Z par. Nr aktu z dnia
Metryka śmierci współmałżonka lub nieważności małżeństwa
Zapowiedzi ogłoszone lub indult od nich	1. 2. w par.	1. 2. w par.
Dokument udzielonej dyspensy	Nr z dnia Przeszkoda.....	Nr z dnia Przeszkoda.....
Ślub odbył się dnia o godz.		
Licencję wydano dnia do par.		
„Ne temere” wysłano do	Par..... dnia	Par..... dnia
„Ne temere” odesłano	dnia.....	dnia.....
Zawiadomienie o zawarciu małżeństwa na podstawie licencji otrzymano dnia		

STATUT CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ, zwana dalej CARITAS A.W., ustanowiona dekretem Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski, w dniu 14 grudnia 1989 r., kieruje się niniejszym Statutem:

1. POSTANOWIENIA OGÓLNE

- 1.1. Caritas A.W. posiada osobowość prawną kościelną (kan. 114-116 KPK; dekret Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski, Nr 3595/89/P, z dnia 14 grudnia 1989 r.) i państwową (Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP; Dz. U. Nr 29, poz. 154, z póź. zm.).
- 1.2. Terenem działania Caritas A.W. jest w zasadzie obszar Archidiecezji Warszawskiej. Siedzibą Caritas A.W. jest miasto stołeczne Warszawa.

2. CELE I ZADANIA CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Podstawowym celem Caritas A.W. jest szerzenie oraz praktyczne realizowanie nauki Jezusa Chrystusa o miłosierdziu chrześcijańskim. Cel ten Caritas A.W. realizuje w szczególności przez:

- 2.1. organizowanie, koordynowanie i kierowanie całą kościelną, akcją charytatywną w Archidiecezji Warszawskiej. Zadanie to obejmuje przede wszystkim:
 - 2.1.1. zakładanie i prowadzenie ośrodków opieki zamkniętej i otwartej: przedszkoli, sierocińców, domów samotnej matki, domów dla upośledzonych, domów dla chorych na choroby społeczne, domów starców, kuchni dla ubogich, domów dziennego pobytu i podobnych stałych dzieł na terenie Archidiecezji Warszawskiej;
 - 2.1.2. organizowanie pomocy doraźnej dla osób fizycznych i instytucji diecezjalnych w postaci: zapomóg zwrotnych i bezzwrotnych, pomocy medycznej i opieki nad chorymi i samotnymi osobami starszymi w domach, pomocy dla dzieci i młodzieży szkolnej i studenckiej, pomocy dla poszkodowanych w wypadkach losowych

- i kataklizmach oraz innych sposobów pomocy doraźnej w zależności od wciąż zmieniających się warunków życia;
- 2.1.3. organizowanie i prowadzenie zamkniętych i otwartych ośrodków pomocy medycznej;
 - 2.1.4. organizowanie własnych ośrodków terenowych: Okręgów, Zespołów i Kół Caritas A.W.;
 - 2.1.5. prowadzenie systematycznej i okazjonalnej formacji wiernych do działalności charytatywnej poprzez organizowanie dni skupienia, rekolekcji, kursów, sympozjów oraz wydawanie biuletynów i innych materiałów informacyjno-szkoleniowych;
 - 2.1.6. organizowanie systematycznego kształcenia pracowników charytatywnych;
 - 2.1.7. organizowanie i prowadzenie poradni różnego typu;
 - 2.1.8. organizowanie i prowadzenie ośrodków naukowych i nauczania oraz ośrodków studiów społecznych i socjologicznych;
 - 2.1.9. organizowanie i prowadzenie stałych i okazjonalnych akcji finansujących działalność charytatywną;
 - 2.1.10. organizowanie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej, z której dochód ostatecznie przeznaczony będzie na działalność statutowo-charytatywną.

3. ŚRODKI MATERIALNE CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

- 3.1. Caritas A.W. ma prawo posiadania, nabywania, zbywania, użytkowania i zarządzania majątkiem ruchomym i nieruchomym oraz występowania przed władzami państwowymi, sadami i osobami trzecimi dla obrony i reprezentacji swoich praw.
- 3.2. Środki materialne Caritas A.W. pochodzą z:
 - 3.2.1. nieruchomości i mienia ruchomego, stanowiących własność Caritas A.W., oraz z obrotu tym majątkiem;
 - 3.2.2. subwencji i dotacji pochodzących od krajowych i zagranicznych instytucji kościelnych, państwowych, samorządowych, społecznych i osób prywatnych;
 - 3.2.3. zapisów, darowizn i spadków od osób prywatnych i instytucji polskich i zagranicznych;
 - 3.2.4. odpisów podatkowych na cele statutowo-charytatywne, pochodzących od firm prywatnych lub państwowych, spółdzielni, spółek i innych form działalności gospodarczej;
 - 3.2.5. własnej działalności gospodarczej: wytwórczej, handlowej, usługowej, szkoleniowej, itp. oraz z fundacji;

- 3.2.6. ofiar pieniężnych i w naturze od osób prywatnych, społeczności wiernych i funduszków kościelnych.
- 3.3. Inne kościelne osoby prawne nie ponoszą odpowiedzialności finansowej za zobowiązania Caritas A. W.
- 3.4. W razie likwidacji Caritas A. W. jej majątek – uwzględniając wolę ofiarodawców – przechodzi na własność Archidiecezji Warszawskiej z przeznaczeniem na cele charytatywne.

4. STRUKTURA PERSONALNA CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

- 4.1. Nadrzędną władzą Caritas A. W. jest Arcybiskup Metropolita Warszawski, który:
 - 4.1.1. powołuje Caritas A. W. do istnienia i w razie potrzeby rozwiązuje ją;
 - 4.1.2. nadaje jej Statut i dokonuje w nim zmian;
 - 4.1.3. powołuje i odwołuje Dyrektora Caritas A. W., którym jest zawsze duchowny inkardynowany do Archidiecezji Warszawskiej;
 - 4.1.4. udziela „nihil obstat” na kandydatury Zastępcy Dyrektora i Sekretarza Caritas A. W. oraz na ich odwołanie;
 - 4.1.5. powołuje i odwołuje Komisję Nadzorczą, dla Caritas A. W.;
 - 4.1.6. przyjmuje roczne sprawozdania Komisji Nadzorczej;
 - 4.1.7. określa cele i zadania Caritas A. W.
- 4.2. W imieniu Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego bezpośredni Zarząd Caritas A. W. tworzą: Dyrektor, Zastępca Dyrektora i Sekretarz.
- 4.3. Dyrektor Caritas A. W.:
 - 4.3.1. kieruje bezpośrednio całokształtem Caritas A. W. i organizuje przewidziane Statutem działania dla zrealizowania celów Caritas A. W.;
 - 4.3.2. reprezentuje Caritas A. W. i występuje w jej imieniu zgodnie z przepisami prawa i zaleceniami Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego;
 - 4.3.3. informuje Arcybiskupa Metropolite Warszawskiego o działalności Caritas A. W.;
 - 4.3.4. mianuje i odwołuje – po uzyskaniu „nihil obstat” – Zastępcę Dyrektora i Sekretarza Caritas A. W.;
 - 4.3.5. mianuje i odwołuje Kierowników Diecezjalnych Caritas A. W. odpowiedzialnych za poszczególne działy statutowej działalności Caritas A. W.;
 - 4.3.6. mianuje i odwołuje personel Sekretariatu Caritas A. W. oraz Kierowników terenowych ośrodków charytatywnych i własnych zakładów działalności gospodarczej;

- 4.3.7. powołuje do życia terenowe ośrodki Caritas A.W. i organizuje bieżącą współpracę z nimi;
- 4.3.8. powołuje do życia zakłady działalności gospodarczej Caritas A.W. i inne, przewidziane w niniejszym Statucie;
- 4.3.9. wyraża zgodę na podjęcie przez terenowe ośrodki charytatywne samodzielnej, zgodnej ze Statutem Caritas A.W., działalności gospodarczej i przyjmuje doroczne o niej sprawozdania;
- 4.3.10. zwołuje posiedzenia Rady Caritas A.W. i im przewodniczy;
- 4.3.11. zatwierdza program działalności i preliminarz budżetowy Caritas A.W. na rok następny oraz sprawozdanie ze stanu i działalności Caritas A.W. za rok ubiegły;
- 4.3.12. zarządza funduszami Caritas A.W. w granicach określonych niniejszym Statutem i budżetem;
- 4.3.13. jest upoważniony do nabywania i zbywania własności, nieruchomości i ruchomości, pod tytułem odpłatnym i darmym oraz do zarządu tym mieniem jest ponadto uprawniony do udzielania w tym zakresie pełnomocnictw; alienacja majątku przekraczającego wartość pięćdziesięciu milionów złotych wymaga zgody Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego.
- 4.4. Zastępca Dyrektora Caritas A.W.:
 - 4.4.1. wykonuje zadania zlecone mu przez Dyrektora Caritas A.W.;
 - 4.4.2. w razie nieobecności Dyrektora zastępuje go, lecz nominacji może dokonać tylko w oparciu o pisemne zlecenie Dyrektora Caritas A.W.;
 - 4.4.3. opracowuje w październiku każdego roku program działalności i preliminarz budżetowy na rok następny, a do końca stycznia sprawozdanie ze stanu i działalności Caritas A.W. za rok ubiegły.
- 4.5. Sekretarz Caritas A.W. jest odpowiedzialny szczególnie za funkcjonowanie Sekretariatu Caritas A.W., za bieżącą korespondencję i za archiwum, które gromadzi i porządkuje. Inne jego obowiązki określa Regulamin ustanowiony przez Dyrektora Caritas A.W.
- 4.6. Rada Caritas A.W. jest organem doradczym Dyrektora, składającym się z Kierowników Okręgów Caritas A.W. i diecezjalnych duszpasterzy: hospicjum, niepełnosprawnych, głuchoniemych, niewidomych, Ruchu Wiara i Światło, osób uzależnionych, więziennictwa, średniego personelu medycznego i innych osób, powoływanych okazjonalnie przez Dyrektora Caritas A.W.

Na posiedzenie Rady Caritas A.W. Dyrektor może zaprosić bieżących w omawianych na nim sprawach i wysłuchać ich opinii. Radę Caritas A.W. zwołuje Dyrektor dla opiniowania przedstawionych programów działań i projektów budżetowych. Członko-

wie Rady mają prawo przedstawiania swoich sugestii i projektów przyszłych działań Caritas A.W.

Przewodniczącym Rady Caritas A.W. jest Dyrektor Caritas A.W. Rada wybiera spośród swoich członków Sekretarza, którego zadaniem jest protokolowanie posiedzeń i pomoc Przewodniczącemu w jego pracach.

- 4.7. Komisja Nadzorcza Caritas A.W. składa się z dwóch osób. Zbiera się on a raz w roku, w ciągu dwóch miesięcy od zakończenia roku kalendarzowego i dokonuje kontroli majątku, ksiąg i gospodarki finansowej Caritas A.W. Wyniki kontroli. przedstawia do końca lutego Arcybiskupowi Metropolicie Warszawskiemu.
- 4.8. Osoby stanowiące Zarząd Caritas A.W. i Kierownicy Diecezjalni zatrudnieni są na etacie w Caritas A.W. Pozostałe osoby pełnią, swe funkcje społecznie. Dyrektor Caritas A.W. może zatrudnić na etacie inne osoby zajmujące się działalnością administracyjną i gospodarczą.

5. STRUKTURA TERYTORIALNA CARITAS ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

- 5.1. Podstawową jednostką organizacyjną, Caritas A.W. jest parafialny Zespół Caritas A.W., zwany dalej Zespołem. Może on powstać przy każdej parafii, prowadzonej tak przez kler diecezjalny jak i zakonny.
 - 5.1.1. Warunkiem powstania Zespołu jest przedstawienie przez proboszcza konkretnego programu działań charytatywnych mieszczących się w celach Caritas A.W. Program ten dotyczyć może założenia parafialnej instytucji charytatywnej, bądź włączenia w działalność Caritas A.W. instytucji już istniejącej. Sama działalność szkoleniowa nie jest podstawą do powstania Zespołu.
 - 5.1.2. Dyrektor Caritas A.W., po przyjęciu programu, dekretem ustanawia Zespół.
 - 5.1.3. Kierownikiem Zespołu jest zawsze Proboszcz parafii. Mianuje on spośród osób świeckich swojego Zastępcę oraz Sekretarza Zespołu, a także ich odwołuje, a o dokonanych nominacjach i odwołaniach niezwłocznie powiadamia Zarząd Caritas A.W., a także – jeśli istnieje – właściwy terytorialnie Okręg Caritas A.W. Kierownik powołuje także innych pracowników Zespołu oraz określa i przydziela wszystkim zadania.
 - 5.1.4. Do zadań Kierownika Zespołu i jego Zastępcy należy przede wszystkim:

- mobilizacja charytatywna całej wspólnoty parafialnej do praktykowania miłosierdzia modlitwą, słowem i czynem;
- stałe rozpoznawanie potrzeb i możliwości pomocy;
- zgodne ze Statutem Caritas A.W. organizowanie i świadczenie konkretnej pomocy potrzebującym;
- organizowanie samodzielnej, zgodnej ze Statutem Caritas A.W., działalności gospodarczej;
- współpraca z innymi grupami parafialnymi w dziele charytatywnym;
- współpraca z Zarządem Caritas A.W. i – jeśli istnieje – właściwym terytorialnie Okręgiem Caritas A.W.
- przygotowywanie i przekazywanie Zastępcy Dyrektora Caritas A.W., do dnia 15 stycznia każdego roku, sprawozdania za rok ubiegły z działalności charytatywnej i gospodarczej oraz sytuacji finansowej Zespołu.

Wgląd do ww. sprawozdań zastrzeżony jest kompetentnej władzy kościelnej.

- 5.1.5. Do zadań Sekretarza Zespołu należy prowadzenie kartotek osób potrzebujących i korzystających z pomocy Zespołu, kroniki, ewidencji otrzymywanych darów i ofiar, ewidencji majątku Zespołu oraz innych dokumentów. Dokumentacja ta pozostaje w całości do wyłącznego wglądu kompetentnych władz kościelnych, zaś ujawnienie personaliów osób potrzebujących pomocy i z niej korzystających osobom spoza władz Caritas A.W. może się dokonać tylko za ich zgodą lub z ich inicjatywy.
- 5.1.6. Wszystkie osoby realizują zadania charytatywne w ramach Zespołu społecznie. Zastrzega się jednak możliwość – jeśli będzie tego wymagać ilość i charakter zadań – zatrudnienia na etacie Zastępcy Kierownika Zespołu, po uprzednim zatwierdzeniu tego przez Dyrektora Caritas A.W. i wspólnym z Kierownikiem Zespołu ustaleniu sposobu wynagradzania. Odwołania tak zatrudnionego Zastępcy Kierownika Zespołu może dokonać tylko Dyrektor Caritas A.W.
- 5.2. Jeśli szczególne potrzeby charytatywne tego wymagają, mogą powstawać środowiskowe Koła Caritas A.W., zwane dalej Kołami (np. młodzież akademicka). Zrównane z nimi, także nazwa, są ośrodki działalności charytatywnej działające przy domach zakonnych nie związanych bezpośrednio z prowadzeniem parafii. Koło działa przy Zespole i we współpracy z nim. Powstanie Koła musi być zatwierdzone przez Dyrektora Caritas A.W. Na czele Koła stoi mianowany przez Kierownika Zespołu i jemu podlega-

jący oddzielny Zastępca Kierownika Zespołu, który podejmuje zadania charytatywne społecznie. Mianowanie Zastępcy Kierownika Zespołu stojącego na czele Koła spośród osób należących do instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostołskiego dokonuje się po uprzedniej konsultacji z kompetentnym przełożonym/-ą/ kandydata /-tki/ na to stanowisko.

- 5.3. W przypadku zaistnienia kilku parafialnych Zespołów w danym rejonie i istnienia realnej potrzeby, może powstać ośrodek koordynacyjny i pośredniczący, zwany Okręgiem Caritas A.W. (w skrócie zwany Okręgiem). O potrzebie jego powstania decydują Kierownicy Zespołów w porozumieniu z Dyrektorem Caritas A.W.
- 5.3.1. Okręg Caritas A.W. powołuje Dyrektor Caritas A.W. On też ustala siedziby Okręgu oraz mianuje, spośród osób wskazanych przez Kierowników Zespołów, Kierownika Okręgu.
- 5.3.2. Kierownik Okręgu może być zatrudniony na etacie, a opłacany powinien być w zasadzie z funduszków Zespołów tworzących Okręg. Zatrudnienia Kierownika Okręgu na etacie dokonuje Dyrektor Caritas A.W.
- 5.3.3. Kierownik Okręgu A.W. może dobrać sobie współpracowników, którzy z zasady powinni być pracownikami społecznymi. Należy jednak unikać powiększania stanu personalnego pracowników Okręgu.
- 5.3.4. Każde ustanowienie nowego etatu w Okręgu zastrzeżone jest Dyrektorowi Caritas A.W.
- 5.3.5. Zadania Kierownika Okręgu określa Dyrektor Caritas A.W. w oparciu o aktualne potrzeby i zadania wskazane przez Kierowników Zespołów, Radę Caritas A.W. i Arcybiskupa Metropolite Warszawskiego.

6. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- 6.1. Wszystkie Zespoły Caritas A.W., choć cieszą się samodzielnością, w realizacji wskazanych w niniejszym Statucie zadań, to jednak podlegają bezpośrednio Dyrektorowi Caritas A.W. Mają one prawo korzystać z pomocy Caritas A.W.: informacyjnej, szkoleniowej, rzeczowej, a także – w ramach możliwości budżetowych – finansowej.
- 6.2. Wszystkie akty wykonywania władzy w Caritas A.W., jak nominacje, odwołania ze stanowisk, zarządzenia itp., muszą być sporządzone i przedstawione zainteresowanym osobom na piśmie,

- zaopatrzone w datę wystawienia i pieczęć oraz podpisane przez kompetentną władzę.
- 6.3. Patronem Caritas Archidiecezji Warszawskiej jest Błogosławiony Ojciec Honorat Koźmiński, a świętem patronalnym jest liturgiczny dzień Miłosierdzia Bożego.
- 6.4. Caritas Archidiecezji Warszawskiej używa prawnie zastrzeżonych: nazwy: **Caritas Archidiecezji Warszawskiej**, w skrócie: Caritas A.W., oraz symbolu przedstawiającego czerwony, równoramienny krzyż z potrójnymi promieniami falistymi, wychodzącymi z każdego wewnętrznego kąta między ramionami krzyża oraz białymi literami CARITAS, wpisanymi we wnętrzu krzyża w stylizowaną formę serca.
- 6.5. Caritas A.W. używa pieczęci podłużnej i okrągłej. Pieczęć podłużna zawiera: nazwę statutową, siedzibę i jej adres. Pieczęć okrągła zawiera: w środku – symbol Caritas A.W. oraz napis w otoku: **Caritas Archidiecezji Warszawskiej**.

(Aneks 14)

STATUT STOWARZYSZENIA MIŁOSIERDZIA ŚW. WINCENTEGO À PAULO

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1.

Stowarzyszenie nosi nazwę „Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo” w Polsce i jest członkiem Stowarzyszonym AIC (Międzynarodowego Stowarzyszenia Miłosierdzia w Belgii), przyjmując wskutek tego nazwę „Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo AIC Polska” z siedzibą w Warszawie, ul. Radna 14.

§ 2.

Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie na cele charytatywne zgodne ze Statutem.

§ 3.

Stowarzyszenie jest zgromadzeniem katolików świeckich działających na terenie kraju i mających prawo tworzenia jednostek terenowych posiadających osobowość prawną.

§ 4.

Stowarzyszenie może używać pieczęci i oznak zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

II. CELE I ŚRODKI STOWARZYSZENIA

§ 5.

Celem Stowarzyszenia jest świadczenie miłosierdzia w oparciu o naukę, długoletnią praktykę i w duchu św. Wincentego à Paulo dla dobra i rozwoju najbardziej upośledzonych i potrzebujących.

§ 6.

Cel Stowarzyszenia będzie realizowany przez:

- 1) Świadczenie miłosierdzia w duchu św. Wincentego à Paulo przez osobiste odwiedzanie ubogich i chorych
- 2) Wykrywanie potrzeb ludzi cierpiących i podejmowanie wysiłku, aby tym potrzebom zaradzić
- 3) Uwrażliwianie społeczeństwa na sprawy ludzi cierpiących w duchu wzajemnej współpracy
- 4) Ożywianie ducha miłości wśród ludzi
- 5) Poszanowanie godności każdego człowieka
- 6) Działanie zawsze i wszędzie w duchu sprawiedliwości i pokoju
- 7) Obrona życia poczętego
- 8) Wykonywanie innych prac, związanych z działalnością charytatywną Stowarzyszenia
- 9) Współpraca z kapłanami i siostrami zakonnymi (zwłaszcza z Księżmi Misjonarzami i Siostrami Miłosierdzia).

III. CZŁONKOWIE

§ 7.

Członkiem Stowarzyszenia może zostać każdy, kto ukończył 16 lat i jest szczerze przejęty duchem miłosierdzia chrześcijańskiego.

§ 8.

Członkowie dzielą się na członków czynnych, wspomagających i honorowych.

§ 9.

Członkowie czynni mają prawo:

- 1) Wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia po osiągnięciu pełnoletności
- 2) Uczestniczyć z głosem stanowiącym w obradach Stowarzyszenia
- 3) Zgłaszać wnioski i postulaty do działalności Stowarzyszenia
- 4) Każdy członek ma prawo korzystać z pomocy Stowarzyszenia.

§ 10.

Członkowie czynni mają obowiązek:

- 1) Przestrzegania postanowień Statutu, regulaminów i uchwał władz Stowarzyszenia
- 2) Czynnego uczestnictwa w realizacji celów statutowych
- 3) Opłacania składek członkowskich.

§ 11.

Członkiem wspierającym Stowarzyszenia może zostać osoba fizyczna lub prawna, zainteresowana merytoryczną działalnością Stowarzyszenia, która zadeklaruje pomoc finansową lub rzeczową, zostanie przyjęta przez Zarząd Jednostki Terenowej na podstawie pisemnej deklaracji.

Członek wspierający posiada prawa określone w § 9 pkt 3 i 4 oraz prawo uczestnictwa w Zebraniu delegatów z głosem doradczym. Członek wspierający – osoba prawna działa w Stowarzyszeniu przez skierowanego przedstawiciela.

§ 12.

Decyzje o przyjęciu w poczet członków czynnych lub wspierających podejmuje Zarząd Jednostki Terenowej po złożeniu przez kandydata deklaracji na piśmie podpisanej własnoręcznie.

§ 13.

Członkiem honorowym Stowarzyszenia może zostać osoba szczególnie zasłużona w realizacji celów statutowych. Członkostwo honorowe nadaje Zebranie przedstawicieli na wniosek Zarządu Głównego.

Członek honorowy posiada prawa określone w § 9 pkt 2,3,4, a ponadto jest zwolniony z obowiązku płacenia składek członkowskich.

§ 14.

Członkostwo Stowarzyszenia ustaje na skutek:

- 1) Dobrowolnego wystąpienia do Prezydium Jednostki Terenowej na piśmie
- 2) Pozbawienia członkostwa na mocy uchwały Zarządu Jednostki Terenowej

nowej w skutek nie wywiązywania się członka z obowiązków określonych w Statucie lub działania na szkodę Stowarzyszenia

- 3) Utraty osobowości prawnej przez członka wspierającego.

§ 15.

Od uchwały Zarządu Jednostki Terenowej dotyczącej pozbawienia członkostwa przysługuje odwołanie w terminie 30 dni od daty jej doręczenia do Zebrania Delegatów.

IV. WŁADZE STOWARZYSZENIA

§ 16.

Władzami Stowarzyszenia są:

- 1) Zebranie Delegatów
- 2) Zarząd Główny
- 3) Główna Komisja Rewizyjna.

§ 17.

Zebranie Delegatów jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. Wyboru delegatów dokonują Jednostki Terenowe w liczbie ustalonej przez Zarząd Główny proporcjonalnie do ilości członków danej Jednostki Terenowej według stanu na dzień, w którym dokonywane są wybory.

Czas trwania mandatu delegata wynosi 3 lata i kończy się z wyborem nowych delegatów. Utrata mandatu przed upływem kadencji następuje wskutek rezygnacji lub odwołania przez Zebranie Jednostki Terenowej, która wybrała danego delegata.

Na miejsce delegata, który utracił mandat wprowadza się do końca kadencji członka danej Jednostki Terenowej, który w wyborach delegatów uzyskał największą ilość głosów po osobach wybranych przez tę jednostkę.

§ 18.

Zebranie Delegatów może być zwyczajne lub nadzwyczajne.

§ 19.

Do kompetencji Zebrania Delegatów należy:

- 1) Wybór i odwoływanie Zarządu Głównego
- 2) Wybór i odwoływanie Głównej Komisji Rewizyjnej
- 3) Przyjmowanie sprawozdań z działalności Zarządu Głównego
- 4) Aprobata budżetu i sprawozdań finansowych Głównej Komisji Rewizyjnej

- 5) Uchwalanie regulaminów wewnętrznych dla Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej lub Zebrania Delegatów
- 6) Udzielanie absolutorium Zarządowi Głównemu na wniosek Głównej Komisji Rewizyjnej
- 7) Podejmowanie uchwał w sprawie zbycia nieruchomości
- 8) Uchwalanie zmian Statutu lub rozwiązanie Stowarzyszenia
- 9) Nadawanie godności członka honorowego
- 10) Podejmowanie uchwał w sprawach, w których Statut nie określa właściwości władz Stowarzyszenia.

§ 20.

Zebranie zwyczajne Delegatów zwoływane jest uchwałą Zarządu Głównego raz w roku.

§ 21.

Nadzwyczajne Zebranie Delegatów obraduje w szczególnych okolicznościach, dla których zostało zwołane.

§ 22.

Zwyczajne i nadzwyczajne Zebranie Delegatów zwołuje Zarząd Główny:

- 1) Z własnej inicjatywy
- 2) Na żądanie Głównej Komisji Rewizyjnej
- 3) Na pisemny wniosek co najmniej 1/3 ogólnej liczby Jednostek Terenowych.

§ 23.

W zebraniu delegatów udział biorą:

- 1) Delegacji Jednostek Terenowych
- 2) Członkowie Zarządu Głównego
- 3) Członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej
- 4) Członkowie wspierający i osoby zaproszone z głosem doradczym.

§ 24.

Do prawomocności uchwał Zebrania Delegatów potrzebna jest obecność co najmniej 1/2 liczby delegatów i są one prawomocne w chwili ich podjęcia.

§ 25.

Jeżeli w terminie oznaczonym nie zbierze się wymagana liczba delegatów Zarząd Główny zwołuje ponowne Zebranie Delegatów w drugim terminie, najdalej w ciągu 7 dni. Uchwały Zebrania Delegatów podjęte

w drugim terminie są prawomocne bez względu na liczbę obecnych delegatów.

§ 26.

Uchwały Zebrania delegatów zapadają zwykłą większością głosów z wyjątkiem wypadków, w których Ustawa lub Statut wymagają kwalifikowanej większości głosów. Głosowanie odbywa się jawnie. Na żądanie 1/5 liczby obecnych i uprawnionych do głosowania delegatów, zarządza się głosowanie tajne bez względu na rodzaj sprawy objętej porządkiem obrad.

§ 27.

Zarząd Główny jest organem zarządzającym sprawami Stowarzyszenia pomiędzy Zebraniem Delegatów i składa się z 11 do 15 członków wybranych z delegatów Jednostek Terenowych na okres 3 lat z możliwością przedłużenia kadencji jeden raz.

§ 28.

W zebraniach Zarządu Głównego udział bierze moderator krajowy z głosem doradczym.

§ 29.

Do kompetencji Zarządu Głównego należy:

- 1) Wykonywanie zadań wynikających ze Statutu oraz uchwał i regulaminów, uchwalanych przez Zebranie Delegatów
- 2) Zarządzanie majątkiem i finansami Stowarzyszenia
- 3) Realizacja współpracy Stowarzyszenia z organizacjami krajowymi i zagranicznymi
- 4) Zatwierdzanie budżetów i sprawozdań finansowych Stowarzyszenia
- 5) Zawieszanie wykonania na okres najbliższego posiedzenia Zebrania delegatów, sprzecznych z prawem i Statutem uchwał Jednostek Terenowych
- 6) Planowanie organizacji pracy i zadań Zarządu Głównego
- 7) Podejmowanie uchwał w sprawach nabywania nieruchomości
- 8) Przejmowanie darowizn i zapisów
- 9) Powoływanie Jednostek Terenowych.

§ 30.

Zarząd Główny wybiera ze swojego grona Prezydium w składzie: prezes, 2 wiceprezesów, sekretarz generalny, skarbnik. Tryb obradowania i podejmowania uchwał oraz inne sprawy organizacyjne określa regulamin Zarządu Głównego.

§ 31.

Prezydium Zarządu Głównego:

- 1) Reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz
- 2) Prowadzi w jego imieniu wszelkie sprawy związane z działalnością Stowarzyszenia
- 3) Działa na podstawie regulaminu wewnętrznego.

§ 32.

Zarząd Główny może zostać odwołany na skutek nie wywiązywania się z obowiązków określonych w niniejszym Statucie. Odwołania Zarządu Głównego z powyższych przyczyn może dokonać Zebranie Delegatów w liczbie co najmniej połowy delegatów. W przypadku ustąpienia w czasie trwania kadencji członków Zarządu Głównego, Zarządowi Głównemu przysługuje prawo kooptacji członków Stowarzyszenia, którzy na ostatnim wyborczym Zebraniu Delegatów otrzymali największą ilość głosów po osobach wybranych do Zarządu Głównego. Liczba osób dokooptowanych nie może przekroczyć 1/3 liczby członków pochodzących z wyboru.

§ 33.

Główna Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Stowarzyszenia.

§ 34.

Główna Komisja Rewizyjna liczy 5 członków. Wybiera ze swojego grona przewodniczącego, zastępcę przewodniczącego i sekretarza. Tryb obradowania i podejmowania uchwał oraz inne sprawy organizacyjne określa Regulamin Głównej Komisji Rewizyjnej.

§ 35.

Główna Komisja Rewizyjna:

- 1) Dokonuje co najmniej raz w roku kontroli całokształtu działalności Zarządu Głównego
- 2) Prowadzi kontrole gospodarki finansowej Jednostek Terenowych samodzielnie lub przy współpracy Komisji Rewizyjnych tych Jednostek
- 3) Sprawuje nadzór nad Komisjami Rewizyjnymi Stowarzyszeń Lokalnych, przy czym przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej albo wyznaczony przez niego członek mają prawo w każdej chwili do wglądu we wszystkie księgi oraz mogą żądać wszystkich wyjaśnień, koniecznych przy spełnianiu swoich funkcji.

4) Wnioskuje o udzielenie absolutorium dla Zarządu Głównego.

Członkowie Głównej Komisji Rewizyjnej mogą brać udział w posiedzeniu Zarządu Głównego z głosem doradczym.

V. JEDNOSTKI TERENOWE

§ 36.

Do powołania Jednostki Terenowej wymagana jest liczba co najmniej 8 członków.

§ 37.

Władzami Jednostek Terenowych są:

- 1) Walne Zgromadzenie
- 2) Zarząd Jednostki Terenowej
- 3) Komisja Rewizyjna.

§ 38.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:

- 1) Ustalanie programu działalności Jednostki Terenowej zgodnie z uchwałami Zebrania Delegatów i Zarządu Głównego Stowarzyszenia
- 2) Wybór i odwoływanie Zarządu Jednostki Terenowej i Komisji Rewizyjnej
- 3) Przyjmowanie sprawozdania z działalności Zarządu Jednostki Terenowej
- 4) Przyjmowanie sprawozdań i wniosków Komisji Rewizyjnej
- 5) Podejmowanie uchwały w sprawie absolutorium dla Zarządu Jednostki Terenowej
- 6) Załatwianie wniosków przedstawionych przez Zarząd Jednostki Terenowej, Komisje Rewizyjną i członków
- 7) Wybór delegatów na Zebranie Delegatów Stowarzyszenia
- 8) Podejmowanie uchwał w sprawie ustalenia składek członkowskich
- 9) Podjęcie uchwały o rozwiązaniu Jednostki Terenowej Stowarzyszenia.

§ 39.

Walne Zgromadzenie jest zwoływane uchwałą Zarządu Jednostki Terenowej podjętą z:

- 1) Własnej inicjatywy
- 2) Na polecenie Zarządu Głównego
- 3) Na wniosek Komisji Rewizyjnej lub 1/3 ogółu członków Jednostki Terenowej.

§ 40.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie jest zwoływane uchwałą Zarządu jednostki Terenowej lub na polecenie Zarządu Głównego, jeżeli przemawiają za tym specjalne okoliczności, na wniosek Komisji Rewizyjnej lub 1/3 ogółu członków Jednostki Terenowej.

§ 41.

Walne Zgromadzenie Jednostki Terenowej zwoływane jest raz w roku. Walne Zgromadzenie wybiera na okres 3 lat, z możliwością przedłużenia kadencji jeden raz, Zarząd Jednostki Terenowej składający się z 5-10 członków. W obradach Walnego Zgromadzenia Jednostki Terenowej bierze udział ksiądz opiekun mianowany przez moderatora krajowego z głosem doradczym.

W przypadku wystąpienia w czasie trwania kadencji tych organów, przysługuje prawo kooptacji członków Jednostki Terenowej, którzy otrzymali największą ilość głosów po osobach wybranych do tych organów do czasu zakończenia kadencji.

§ 42.

Uchwały Walnego Zgromadzenia Jednostki Terenowej przy co najmniej 1/2 liczby członków Jednostki Terenowej zapadają zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym z wyjątkiem przypadków, w których ustawa lub Statut stanowi inaczej. Uchwały Walnego Zgromadzenia Jednostki Terenowej w przeciągu 14 dni od ich podjęcia przesyłane są do Zarządu Głównego.

§ 43.

Zarząd Główny może unieważnić uchwałę Walnego Zgromadzenia Jednostki Terenowej jeżeli:

- 1) Jest ona niezgodna z przepisami prawa lub postanowieniami niniejszego Statutu
- 2) Grozi Stowarzyszeniu poważną szkodą materialną lub moralną.

§ 44.

Zarząd Jednostki Terenowej wybiera ze swojego grana prezesa, viceprezesa, sekretarza i skarbnika. Tryb obradowania i podejmowania uchwał oraz inne sprawy organizacyjne określa Regulamin Zarządu.

§ 45.

Do zakresu działania Zarządu Jednostki Terenowej należy:

- 1) Kierowanie całością prac Jednostki Terenowej
- 2) Reprezentowanie Jednostki Terenowej Stowarzyszenia na zewnątrz
- 3) Zarządzanie majątkiem i finansami Jednostki Terenowej
- 4) Sporządzanie sprawozdań finansowych i zatwierdzanie budżetu
- 5) Podejmowanie uchwał w sprawach nabywania nieruchomości
- 6) Przejmowanie darowizn i zapisów.

§ 46.

Do Zarządu Jednostki Terenowej stosują się odpowiednie postanowienia §§ 31, 32 niniejszego Statutu.

§ 47.

Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Jednostki Terenowej, wybiera ze swego grona przewodniczącego, vice-przewodniczącego i sekretarza. Tryb obradowania i podejmowania uchwał oraz inne sprawy organizacyjne określa Regulamin Komisji Rewizyjnej.

§ 48.

Do Komisji Rewizyjnej stosują się odpowiednie postanowienia dotyczące Głównej Komisji Rewizyjnej § 35.

§ 49.

Wszelkie fundusze pozostałe w dniu likwidacji Jednostki Terenowej przejmuje Zarząd Główny Stowarzyszenia.

VI. FUNDUSZE I MAJĄTEK STOWARZYSZENIA

§ 50.

Fundusze Stowarzyszenia pochodzą ze:

- 1) Składek członkowskich
- 2) Dobrowolnych darów krajowych i zagranicznych
- 3) Różnych akcji, jak np. kwesty, kiermasze
- 4) Innych dochodów, włączając działalność gospodarczą, której całkowity dochód przeznaczony jest na cele statutowe.

§ 51.

Nabywanie majątku nieruchomego, przyjmowanie darowizn, nieruchomości i zapisów należy do Zarządu.

§ 52.

Prezes, vice-prezes, jak również Sekretarz generalny są upoważnieni do

zaciągania zobowiązań w imieniu Zarządu Głównego pod podwójnym podpisem.

Prezes, vice-prezes i sekretarz są upoważnieni do zaciągania zobowiązań w imieniu Zarządu jednostki Terenowej Stowarzyszenia pod podwójnym podpisem.

Do ważności innych pism i dokumentów wymagane są dwa podpisy: prezesa lub wiceprezesa i sekretarza.

VII. ZMIANA STATUTU I ROZWIĄZANIE STOWARZYSZENIA

§ 53.

Uchwałę w sprawie zmiany Statutu lub rozwiązania się Stowarzyszenia podejmuje Zebranie Delegatów większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej połowy delegatów uprawnionych do głosowania w pierwszym terminie, w drugim terminie bez względu na liczbę obecnych.

W przypadku rozwiązania się Stowarzyszenia, Zebranie Delegatów zadecyduje o przeznaczeniu majątku Stowarzyszenia i powoła Komisję likwidacyjną, która przeprowadzi likwidację Stowarzyszenia.

O rozwiązaniu jednostki Terenowej Stowarzyszenia podejmuje uchwałę Walne Zgromadzenie Jednostki terenowej większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej połowy członków Jednostki Terenowej.

JÓZEF KARDYNAŁ GLEMP
ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI
PRYMAS POLSKI

Nr 841/A/2003

Zamknięcie Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej
i ogłoszenie uchwał

DEKRET

Bóg Wszechmogący w Trójcy Jedyny w swej niezmierzonej łaskawości pozwolił doprowadzić szczęśliwie do końca prace Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej. Owocem ofiarnego zaangażowania uczestników Synodu, mianowicie: biskupów i kapłanów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich są wypracowane normy prawne, które przybliżają nauczanie Soboru Watykańskiego II i innych dokumentów Stolicy Apostolskiej, Drugiego Synodu Plenarnego w Polsce, a przede wszystkim obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Wypracowane podczas Czwartego Synodu normy i instrukcje uwzględniają uwarunkowania duszpastersko-katechetyczne i administracyjne Archidiecezji Warszawskiej. Zostały one poddane głosowaniu i przyjęte w formie projektu uchwały przez uczestników Synodu na ostatniej Sesji Plenarnej, która odbyła się w Auli Wielkiej Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego Świętego Jana Chrzciciela w Warszawie, w sobotę 1 marca 2003 roku.

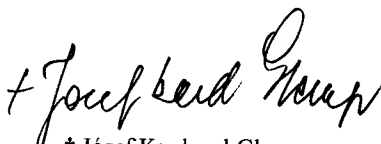
Korzystając z uprawnień zawartych w kanonie 466 Kodeksu Prawa Kanonicznego i mając na względzie dobro duchowe wiernych, niniejszym dekretem zamykam Czwarty Synod Archidiecezji Warszawskiej. Jednocześnie

zatwierdzam wypracowane na nim Statuty i ogłaszam je jako prawo partykularne Kościoła Warszawskiego, którego z woli Stolicy Apostolskiej jestem pasterzem.

Zatwierdzone Statuty oraz załączone w Aneksie dokumenty i instrukcje obowiązywać będą od 24 czerwca 2003 roku.

Realizację postanowień synodalnych powierzam Opatrzności Bożej, a także opiece Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski i Wspomożycielki Wiernych oraz wstawiennictwu naszych świętych Patronów, mianowicie: św. Jana Chrzciciela, św. Stanisława Biskupa, św. Andrzeja Boboli, św. Maksymiliana Marii Kolbego i błogosławionego arcybiskupa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego. Niech ofiarny wysiłek całego Ludu Bożego Archidiecezji, umocniony darami Ducha Świętego, uczyni te uchwały sprawnym narzędziem w dziele ewangelizacji w rozpoczętym trzecim tysiącleciu chrześcijaństwa.

Dan w Warszawie, w uroczystość Świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, dnia 19 marca w roku Pańskim 2003.

† Józef Kardynał Glemp
Arcybiskup Metropolita Warszawski
Prymas Polski

Ks. Grzegorz Kalwarczyk
Kancelarz Kurii

**HOMILIA W UROCZYSTOŚĆ ŚWIĘTEGO JÓZEFA
PODCZAS ZAMKNIĘCIA IV SYNODU
ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ**

**Warszawa, archikatedra pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela,
19 marca 2003 r.**

Opatrzność Boża w ludzkich działaniach

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

*Najdostojniejszy Arcybiskupie Nuncjuszu Apostolski,
Czcigodni Księża Biskupi, Infułaci, Prałaci,
Członkowie Kapituł, Rektorzy i Profesorowie,
Alumni, Siostry zakonne,
Szanowni Przedstawiciele świeckich
i wszyscy Uczestnicy naszego Synodu,
Umilowani, Bracia i Siostry!*

1. Dla zbawienia człowieka

Dzisiaj dzieło pięciu lat wysiłku intelektualnego i duszpasterskiego chcemy złożyć w dłonie Matki Najświętszej i przez pośrednictwo świętego Józefa, patrona dnia dzisiejszego. Składamy z pokorą wysiłek naszej pracy, doświadczeń, a także woli. Bo czymże jest Synod i jego statuty? To pokorna wola przybliżenia praw Kościoła powszechnego, by odpowiadały bardziej szczegółowo warunkom naszego życia diecezjalnego, właśnie w tym czasie, na początku nowego stulecia. A wszystkie te zdania normatywne, określające sposób działania kapłanów i świeckich, zmierzają do tego, byśmy czynili jednolitą ogromną dziedzinę życia Kościoła, by jego misja mogła być tak wypełniana, iżby przynosiła owoce zbawienia. Bo taki jest cel i posłannictwo Kościoła: chronić od grzechu, wzywać do pokuty, przyjmować nawróconych, dodawać zachęty i wskazywać drogę do wiecznego życia, czyli do zjednoczenia się z Chrystusem, który siedzi po prawicy Ojca. Te normy dotyczą naszego codziennego życia: czy to związane z organizacją Kurii Metropolitalnej i urzędów, czy też z posłannictwem katechetycznym, obejmujące setki katechetów i katechetek, czy też dotyczące szafowania sakramentów, poczynając od chrztu przez sakrament bierzmowania, pokuty, Eucharystii, małżeństwa, kapłaństwa, namaszczenia chorych. To wszystko, gdy jest wypełniane równo, ma większy skutek. I my wszyscy, tak duchowni, jak i świeccy, pragniemy wykonywać to dobrze, świadomie, tak jak chce tego Kościół,

jak chce tego Ojciec Święty; to, co jest zgodne z Pismem świętym, z nauczaniem Kościoła, Soboru, Ojca Świętego. Powstają też i rozwijają się nowe dziedziny, bo rozwija się życie społeczne. Także po stosunkowo niedawnym III Synodzie, a to już ponad 30 lat, pojawiły się nowe zagadnienia, jak głoszenie słowa Bożego przez środki przekazu, tworzenie rozgłośni katolickich, czasopism katolickich, organizacji ludzi świeckich, podejmowane przez nich apostołstwo. To wszystko podlega tym regułom i tym skuteczniejsze będzie, im bardziej we wspólnocie będzie podejmowane. Oto jakby streszczenie tego wszystkiego, co jest zawarte w Synodzie, a co otwiera przed Kościołem lokalnym perspektywę większej jedności i większej pewności w działaniu, w posługiwaniu, w tym, co jest sprawowaniem sakramentów i głoszeniem słowa Bożego.

2. Bóg ciągle czuwa

Czynimy to wszystko jak gdyby w blaskach Opatrzności Bożej. Opatrzność Boża to Bóg ciągle obecny, ciągle czuwający, ciągle naprawiający nasze błędy i tworzący mimo tych błędów takie sytuacje, które przynoszą lepsze spojrzenie na świat i na nasze w nim zadania. Najpełniejszym niejako streszczeniem tego działania Opatrzności Bożej wydają mi się słowa psalmu, który mówi: „Kamień odrzucony przez budujących stał się kamieniem węgielnym” (Ps 118, 22) – czyli ludzie, budowniczy, zapewne inżynierowie, którzy znali się na materiale budowlanym, lękali się położyć dany kamień pod jakiś ważny filar, a tymczasem Bóg wskazuje właśnie na ten kamień, który staje się fundamentalny. A więc takie są Boże procesy w ludzkim myśleniu i działaniu. I takim „kamieniem odrzuconym” był przede wszystkim Jezus Chrystus. On został odrzucony. Krzyżowali: „Ukrzyżuj Go!” (J 19, 15) i wyrzucili Go poza mury miasta, aby Go ukrzyżować. To było najdobitniejsze odrzucenie, ale to wszystko działo się w blaskach Opatrzności Bożej.

Moglibyśmy też wskazywać bardzo wielu ludzi, i świętych, i naszych bliskich, którzy są odrzuceni. Wspomnijmy tylko arcybiskupa Felińskiego – wyrzucony ze stolicy, aż do końca życia, ponad 30 lat, przebywał na zesłaniu. Albo kardynała Wyszyńskiego wyrzuconego i uwięzionego. Ale Bóg chciał tego odrzucenia, aby stała się większa chwała, aby właśnie przez to odrzucenie ten kamień węgielnym stał się bardziej ugruntowany i mocny.

I tutaj chciałbym nawiązać do postaci świętego Józefa, dzisiejszego patrona, który także doznał jak gdyby odrzucenia, zapomnienia, bo kto się interesował Józefem-cieślą, chociaż był on synem królewskiego rodu Dawida! Gdzieś na uboczu, nieznany, cichy, ale wsłuchany w Boga, w Jego głos. Żeby zrozumieć świętego Józefa, który był mężem Maryi i uchodził za ojca Jezusa Chrystusa, żeby zrozumieć jego postawę, trzeba sięgnąć do

historii innego Józefa, ze Starego Testamentu, który jest jakby figurą Józefa z Ewangelii. Mówimy o Józefie egipskim, synu Jakuba. Jakub miał 12 synów, a jeden z tych młodszych jakoś się wyróżniał, był mądrzejszy od innych, tłumaczył sny i ojciec honorował jego mądrość i wyróżniał go spośród innych synów, co wywoływało zazdrość. I ta zazdrość była tak wielka, że gdy on przyszedł do braci, przynosząc im posiłek, gdy paśli owce daleko od domu, to oni pochwycili go, zdjęli z niego piękną szatę, w której przybył, i wrzucili do wyschłej studni, chcąc go zabić. Ale dzięki głosowi jednego z nich nie dokonali zabójstwa, bratobójstwa, tylko sprzedali go kupcom, którzy jechali do Egiptu (por. Rdz 37, 18-28). I te dwadzieścia srebrników, które wzięli bracia, pokazują daleką przyszłość sprzedaży człowieka; tu odniesienie do Judasza jest bardzo wyraźne. Ale co się dzieje dalej? Otóż ten Józef egipski, odrzucony przez braci, przez rodzinę, szczęśliwie osiada w Egipcie jako sprzedany niewolnik. Ten niewolnik ma wielkie zdolności. I spostrzegają, że on potrafi wytłumaczyć rzeczy bardzo trudne, a chodziło o rzecz niebłahą, bo o problem ekonomiczny. Faraon miał dziwny sen i Józef wytłumaczył, że będzie siedem lat urodzajnych i siedem lat bardzo nędznych, gdy będzie niedobór zboża. I wobec takiej interpretacji i takiej mądrości i bystrości tego napływowego młodego człowieka, faraon daje mu w zarząd całą ekonomię. I on buduje spichrze i przez siedem lat gromadzi zboże. I Egipt staje się bardzo bogaty, obfitujący w zapasy żywności. I rzeczywiście przychodzą lata klęsk, suszy, szarańczy, niepowodzeń, tak, że ludność biednieje, ubożeje. Tak samo jest w odległych stronach, ale wiedzą, że w Egipcie jest zboże w magazynach, więc synowie Jakuba jadą je kupić (por. Rdz 41, 14-42, 6). I muszą kupować od tego Józefa, którego odrzucili – on staje się fundamentem, on potrafi zaradzić ich biedzie i głodowi. Więc mogli w ten sposób pożywić się, a nawet rodzina przeniosła się do Egiptu.

Powróćmy teraz do świętego Józefa, który także – popatrzmy – ucieka do Egiptu, bo goni go prześladowający Herod (por. Mt 2, 13-15). Z Egiptu Józef wraca doświadczony. Obserwował przecież, jak się pracuje w innym kraju, jak się gospodarzy, jak się ludzie zachowują, jaką mają pracę, i to wszystko potem pomaga w utrzymaniu Świętej Rodziny. I temu świętemu Józefowi, jakby wtórnemu Józefowi z Egiptu, dzisiaj Kościół zawiera wiele swoich spraw, poleca mu swoje troski.

3. Bardziej ufać Bogu

Tak więc widzimy, jak Opatrzność Boża przejawia się w ludzkich działaniach, nieraz wbrew woli ludzi. I dlatego rozsądniej jest, gdy ludzie uprzednio szukają woli Bożej, jaka ona jest. A wola Boża, tak jak w wypadku świętego Józefa, jest czasem trudna: Nie lękaj się przyjąć Ma-

ryi, nie lękaj się uciekać do Egiptu, nie lękaj się pracować jako zwykły rzemieślnik na utrzymanie syna Bożego. Oto jak gdyby wskazanie tej przemożnej Opatrzności Bożej, która posługując się drobnymi czynami potrafi ukazywać wielkie rzeczy.

I my chcemy się włączyć właśnie w tę wielką ufność Bogu, bo przecież także żyjemy w czasach niełatwych, które wymagają wielkiego zaufania do Pana Boga. I chociaż nie umiemy sobie wszystkiego wytłumaczyć, bo wola Boża jakże często jest zakryta przed naszymi oczyma, to chcemy naszym ludzkim umysłem, naszą przemyślnością, naszą kalkulacją, dojść nieraz do tych zamiarów, które ma sam Bóg. A Bóg mówi: myśli moje nie są myślami waszymi, ani wasze drogi nie są drogami moimi (por. Iz 55, 8). Bóg ma swoje myśli, a my chcemy w te myśli Boże wchodzić. I Synod jest takim usiłowaniem wejścia w myśli Boże, ale razem z Kościołem, razem z Ojcem Świętym.

Dlatego dzisiaj, wdzięczny za jego pamięć, ku niemu chcę kierować nasze uczucia, nasze serca, naszą postawę chrześcijańską, aby to, co leży jemu na sercu – pokój między ludźmi, pokój rzeczywisty, a nie tylko brak wojen, choć one są najbardziej groźne, pokój Chrystusowy, który jest oparty na sprawiedliwości, miłości i prawdzie – było naszym udziałem. Dlatego prosimy Matkę Bożą, świętego Józefa, aby oni – rozumiejąc Bożą Opatrzność – włączyli w te Boże światła także nasze dzieło, którym jest IV Synod Archidiecezji. Amen.

Dodatek

STATUTY RADY KAPŁAŃSKIEJ I KOLEGIUM KONSULTORÓW ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Wprowadzenie

Jedność kapłaństwa Chrystusowego, którym obdarzeni są, chociaż w różnym stopniu, zarówno biskupi, jak i prezbiterzy, domaga się wypełniania wszelkich zadań kapłańskich we wspólnocie hierarchicznej, czyli w jedności z biskupami. Z tego też względu Sobór Watykański II zachęcił biskupów, ażeby prezbiterów uważali za swoich braci i przyjaciół, troszcząc się o wszelkie ich dobro, a także wysłuchując ich opinii i rad dotyczących życia Ludu Bożego. W „Dekrecie o posłudze i życiu kapłanów” (n. 7), umieszczona została zachęta: „Niech ich (prezbiterów) chętnie słuchają, owszem, niech zasięgają ich rady i rozmawiają z nimi o tym, co dotyczy potrzeb pracy duszpasterskiej i dobra diecezji. By zaś to doprowadzić do skutku, niech mają radę, czyli senat kapłanów, reprezentujących ogół prezbiterów, który dostosowany do dzisiejszych okoliczności i potrzeb, w formie i według norm prawnych do określenia, mógłby skutecznie wspierać biskupa swymi radami w rządzeniu diecezją”. Powyższymi wskazaniem Sobór Watykański II położył fundament pod nową instytucję kościelną, która w dekretach wykonawczych do uchwał soborowych otrzymała nazwę Rady Kapłańskiej – Consilium Presbyterale.

Postanowienia nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego dotyczące Rady Kapłańskiej zawarte są w kanonach 495-501. Związane ściśle z Radą Kapłańską Kolegium Konsultorów rządzi się kanonem 502. Niniejsze statuty uwzględniają ponadto „Postanowienia Konferencji Episkopatu Polski w sprawie Rad Kapłańskich i Kolegium Konsultorów” z dnia 21 marca 1985 roku.

I. RADA KAPŁAŃSKA ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Struktura i zadania Rady Kapłańskiej

1. Rada Kapłańska Archidiecezji Warszawskiej, w dalszych statutach zwana Radą Kapłańską lub Radą, jest Zespołem kapłanów pracujących na terenie Archidiecezji Warszawskiej, który tworzy jakby senat biskupi i reprezentuje całe prezbiterium tego terenu (kan. 495 § 1).

2. Zadaniem Rady Kapłańskiej jest – zgodnie z przepisami prawa – wspieranie Arcybiskupa Warszawskiego w kierowaniu Archidiecezją Warszawską, ażeby możliwie najskuteczniej pomnażało się dobro pasterskie powierzonej mu części Ludu Bożego (kan. 495 § 1).

3. Przedmiotem szczególnej troski Rady Kapłańskiej są sprawy związane z życiem i posługą kapłanów. Rada Kapłańska troszczy się o pogłębianie poczucia odpowiedzialności za wszechstronne dobro kapłanów w Archidiecezji Warszawskiej, o jedność w rodzinie kapłańskiej wokół swego Arcybiskupa oraz o wzmocnienie więzi kapłanów z Archidiecezją i między sobą.

4. Rada Kapłańska jest organem doradczym Arcybiskupa Warszawskiego. Ma ona odzwierciedlać różne punkty widzenia spraw oraz poprzez dyskusję i wspólny wysiłek prowadzić do takiego wyjaśnienia problemów, które ułatwi Arcybiskupowi podjęcie decyzji.

5. Rada Kapłańska powinna odbywać przynajmniej dwa posiedzenia w roku.

6. Arcybiskup Warszawski pełni funkcję przewodniczącego Rady Kapłańskiej. Do niego należy: zwoływanie Rady Kapłańskiej, przewodniczenie w jej obradach, określenie spraw, które mają być rozpatrywane oraz dopuszczanie na obrady spraw zgłoszonych przez członków (kan. 500 § 1). Wykonanie tych czynności może zlecić swojemu zastępcy.

7. Do ważności uchwalanych przez Radę Kapłańską wniosków wymagany jest udział w obradach co najmniej połowy członków Rady pod warunkiem, że wszyscy zostali na obrady zaproszeni. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków. Głosowanie z zasady powinno być tajne. Na jawne głosowanie potrzeba zgody wszystkich biorących udział w posiedzeniu.

8. Zgoda Rady Kapłańskiej potrzebna jest Arcybiskupowi Warszawskiemu w przypadkach wyraźnie w prawie kanonicznym określonych (kan. 500 § 2).

9. Obowiązek wysłuchania zdania Rady Kapłańskiej spoczywa na Arcybiskupie Warszawskim tylko w ważniejszych sprawach. Do takich spraw należą:

- 1) zwołanie synodu diecezjalnego (kan. 461 § 1),
- 2) erygowanie parafii, jej zniesienie lub dokonanie w niej poważnych zmian (kan. 515 § 2),
- 3) wydawanie przepisów co do ofiar składanych do wspólnej kasy parafialnej z okazji wykonywania zadań parafialnych oraz wynagrodzenia kapłanów wypełniających te zadania (kan. 531),
- 4) nałożenie na osoby prawne i fizyczne umiarkowanego podatku na pokrycie potrzeb diecezjalnych (kan. 1263),
- 5) ustanowienie Parafialnych Rad Duszpasterskich (kan. 536 § 1),
- 6) udzielenie przez Arcybiskupa zezwolenia na budowę kościoła (kan. 1215 § 2),

7) przeznaczenie jakiegoś kościoła na cele świeckie, poza wypadkiem, kiedy kościół ten nie nadaje się w żaden sposób do sprawowania kultu Bożego i nie ma możliwości odrestaurowania go (kan. 1222 § 2).

10. Rada Kapłańska nie może zbierać się i obradować bez zgody Arcybiskupa Warszawskiego (kan. 500 § 3). Gdy zawakuje stolica biskupia działalność Rady Kapłańskiej ustaje, a jej funkcje są wypełniane przez Kolegium Konsultorów (kan. 501 § 2).

11. Nowo mianowany Arcybiskup Warszawski powinien w ciągu roku od objęcia Archidiecezji ustanowić Radę Kapłańską od nowa (kan. 501 § 2).

12. Jeśli Rada Kapłańska nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra Archidiecezji albo poważnie go nadużywa, Arcybiskup Warszawski po konsultacji z najstarszym promocją sufraganiem Metropolii Warszawskiej może ją rozwiązać. Jednakże w ciągu roku powinien ustanowić ją na nowo (kan. 501 § 3).

Skład Rady Kapłańskiej

13. W skład Rady Kapłańskiej wchodzi trzydziestu dwóch do trzydziestu sześciu członków, w tym: przynajmniej szesnastu z wyboru przez prezbiterium Archidiecezji, a pozostałych z racji pełnionego przez nich urzędu lub z nominacji Arcybiskupa Warszawskiego. W liczbie szesnastu wybranych powinno znaleźć się co najmniej ośmiu proboszczów. Ponadto wybiera się jeszcze pięciu kapłanów, którzy nie będąc członkami Rady tworzą grono ich zastępców.

14. Z racji pełnionego urzędu do Rady Kapłańskiej wchodzi: biskup koadiutor, biskupi pomocniczy, wikariusze generalni, wikariusze biskupi, oficjał, kanclerz, kapłan kierujący Wydziałem Duszpasterstwa Kurii, rektor Metropolitalnego Seminarium Duchownego oraz dziekan Kapituły Metropolitalnej Warszawskiej. Należą oni do Rady Kapłańskiej tak długo, jak długo sprawują powierzony im urząd (kan. 497, 2°).

15. Członkowie z nominacji wchodzi do Rady Kapłańskiej na mocy dekretu Arcybiskupa Warszawskiego. Łączna liczba członków Rady z urzędu i członków z nominacji wynosi przynajmniej szesnaście osób.

16. Kadencja Rady Kapłańskiej trwa 5 lat. Każdy członek Rady może być ponownie wybrany lub mianowany na następną kadencję, nie powinien jednak pozostawać w Radzie bez przerwy dłużej niż dwie kadencje. Nie dotyczy to członków Rady z urzędu, gdy nadal sprawują powierzony im urząd.

17. W przypadku śmierci, zrzeczenia lub zwolnienia w czasie kadencji Rady miejsce pochodzącego z wyboru zajmuje pierwszy w ustalonej

w wyborach kolejności zastępcy. Akceptuje zrzeczenie lub decyduje o zwolnieniu członka Rady Arcybiskup Warszawski.

18. Rada Kapłańska posiada Sekretariat, w skład którego wchodzi zastępca przewodniczącego Rady, sekretarz i trzech członków. Zastępcę przewodniczącego Rady Kapłańskiej mianuje spośród członków Rady Arcybiskup Warszawski, natomiast sekretarza i trzech członków Sekretariatu wybierają spośród siebie członkowie Rady. Siedziba Sekretariatu Rady Kapłańskiej mieści się w gmachu Kurii Metropolitalnej Warszawskiej.

19. Do zadań Sekretariatu Rady Kapłańskiej należy:

- 1) ustalenie z Arcybiskupem Warszawskim terminu i porządku posiedzeń oraz powiadomienie o tym członków,
- 2) przyjmowanie wniosków od instytucji kościelnych i poszczególnych kapłanów z terenu Archidiecezji Warszawskiej oraz zaznajamianie z nimi Arcybiskupa Warszawskiego,
- 3) protokołowanie treści obrad,
- 4) redagowanie uchwalonych przez Radę wniosków,
- 5) służenie Arcybiskupowi Warszawskiemu radą w sprawach pilnych, ale nie wymagających konsultacji całej Rady lub Kolegium Konsultorów,
- 6) wymiana korespondencji z duchowieństwem,
- 7) troska o archiwum Rady Kapłańskiej,
- 8) podejmowanie innych prac zgodnie ze statutami Rady Kapłańskiej.

20. W Radzie Kapłańskiej mogą być powołane do określonych spraw stale lub czasowe Komisje, a na obrady Arcybiskup Warszawski może zaprosić rzeczoznawców i biegłych.

21. Rada Kapłańska w swej działalności nie narusza praw i obowiązków innych instytucji kościelnych w Archidiecezji Warszawskiej.

22. Stosunek Rady Kapłańskiej do Rady Duszpasterskiej ustala Arcybiskup Warszawski.

Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej

23. Wybory członków do Rady Kapłańskiej nowej kadencji powinny odbyć się w ostatnim kwartale kończącej się kadencji.

24. Prawo wyboru do Rady Kapłańskiej, zarówno czynne, jak i bierne, posiadają:

- 1) wszyscy kapłani diecezjalni inkardynowani do Archidiecezji Warszawskiej,
- 2) kapłani diecezjalni nie inkardynowani do Archidiecezji, jak ka-

plani członkowie instytutów zakonnych lub stowarzyszeń życia apostolskiego, którzy przebywając na terenie Archidiecezji sprawują dla jej dobra jakiś urząd (kan. 498 § 1).

25. Wybory są dwustopniowe.

- 1) Pierwsza tura wyborów do Rady Kapłańskiej odbywa się na terenie poszczególnych dekanatów Archidiecezji Warszawskiej na początku ostatniego kwartału kończącej się kadencji. Wyborami na tym etapie kieruje dziekan lub pełniący obowiązki dziekana po otrzymaniu od Arcybiskupa Warszawskiego polecenia przeprowadzenia wyborów.
- 2) Kapłani z dekanatu, uprawnieni do głosowania, wybierają spośród siebie dwóch kandydatów, z których przynajmniej jeden powinien być proboszczem. Do ważności wyborów wymagana jest obecność co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. Zostają wybrani ci, którzy otrzymali najwięcej głosów.
- 3) Prawo zgłoszenia trzeciego kandydata mają dekanaty, w których jest przynajmniej piętnaście parafii.
- 4) Nazwiska wybranych kandydatów dziekan lub pełniący obowiązki dziekana zgłasza w ciągu najbliższych dwóch tygodni po wyborach do Sekretariatu Rady Kapłańskiej, a gdy ta jest rozwiązana – na ręce najstarszego święceniami członka Kolegium Konsultorów.
- 5) Sekretariat Rady Kapłańskiej, a w przypadku rozwiązania Rady najstarszy święceniami członek Kolegium Konsultorów, sporządza listę zgłoszonych kandydatów wraz z informacjami o pełnionych przez nich urządach oraz zwołuje ich na wyznaczone miejsce i na określony dzień, ażeby spośród siebie wybrali członków Rady nowej kadencji.
- 6) W drugiej turze wyborów każdy z obecnych głosuje najpierw na ośmiu kandydatów, którzy są proboszczami. Wybrani zostają ci proboszczowie, którzy otrzymali najwięcej głosów.
- 7) Pozostałych ośmiu członków niezależnie od pełnionego przez nich urzędu wybierają wszyscy obecni, przy czym na liście kandydatów pozostają nadal proboszczowie dotychczas nie wybrani. Wybrani zostają ci kapłani, którzy otrzymali najwięcej głosów. Pięciu następnych staje się w kolejności zastępcami członków Rady na wypadek przewidziany w statucie 17.
- 8) W przypadku równej liczby otrzymanych głosów pierwszeństwo ma kapłan starszy święceniami.
- 9) W przypadku rozwiązania Rady Kapłańskiej przed upływem kadencji termin nowych wyborów wyznacza Arcybiskup Warszawski.

II. KOLEGIUM KONSULTORÓW ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Struktura i zadania Kolegium Konsultorów

26. Kolegium Konsultorów Archidiecezji Warszawskiej tworzy diecezji kapłanów, których wyznaczył Arcybiskup Warszawski spośród członków Rady Kapłańskiej (kan. 502 § 1).

27. Zadaniem Kolegium Konsultorów jest ściślejsza współpraca z Arcybiskupem Warszawskim przez wyrażanie opinii lub zgody w stosunku do niektórych jego aktów administracyjnych w przypadkach wyraźnie określonych przez prawo; podczas zaś wakansu stolicy biskupiej zabezpieczenie ciągłości rządów w Archidiecezji, a zarazem pewnej trwałości i ciągłości relacji między Arcybiskupem a Radą Kapłańską.

28. Kolegium Konsultorów, podobnie jak Rada Kapłańska, pełni swoje zadania przez okres pięciu lat. Po upływie pięciolecia Kolegium wypełnia nadal swoje obowiązki, dopóki nie zostanie ukonstytuowane nowe Kolegium (kan. 502 § 1).

29. Zwołuje Kolegium Konsultorów i przewodniczy w jego obradach Arcybiskup Warszawski (kan. 502 § 2). Do Arcybiskupa Warszawskiego należy również wskazanie celu spotkania oraz tematów obrad.

30. W przypadku wakansu stolicy biskupiej obowiązek zwołania Kolegium Konsultorów spoczywa na najstarszym promocją biskupie pomocniczym, a gdyby nie było ani jednego biskupa pomocniczego – na kapłanie najstarszym święceniami w Kolegium Konsultorów (kan. 419).

31. Podczas wakansu stolicy biskupiej lub w przypadku przeszkody w działaniu Arcybiskupa Warszawskiego przewodniczy obradom Kolegium Konsultorów ten, kto tymczasowo sprawuje rządy w Archidiecezji, a gdyby go nie było – kapłan najstarszy święceniami w Kolegium Konsultorów (kan. 502 § 2).

Uprawnienia Kolegium Konsultorów

32. Zdania Kolegium Konsultorów Arcybiskup Warszawski powinien wysłuchać przy ustanowieniu diecezjalnego ekonoma (kan. 494 § 1), przy usuwaniu tego ekonoma ze stanowiska w czasie trwania kadencji (kan. 494 § 2) oraz przy podejmowaniu ważniejszych decyzji dotyczących stanu materialnego Archidiecezji (kan. 1277).

33. Zgoda Kolegium Konsultorów potrzebna jest Arcybiskupowi Warszawskiemu w sprawach szczegółowo wyliczonych w prawie po-

wszechnym i prawie fundacyjnym, a także przy podejmowaniu w zarządzaniu Archidiecezją aktów nadzwyczajnych, za takie uznanych przez Konferencję Episkopatu Polski (kan. 1277).

34. W czasie wakansu stolicy biskupiej do uprawnień Kolegium Konsultorów należy:

- 1) wyrażanie zgody na dokonanie przez Administratora Archidiecezji ekskardynacji, inkardynacji lub przesiedlenia duchownego do innego Kościoła partykularnego, gdy wakans stolicy biskupiej trwa ponad rok (kan. 272);
- 2) udział w kanonicznym objęciu Archidiecezji przez nowego Arcybiskupa, który jest zobowiązany przedstawić Kolegium Konsultorów pismo apostolskie (kan. 382 § 3);
- 3) udział w objęciu urzędu przez Biskupa Koadiutora, który jest zobowiązany okazać Arcybiskupowi Warszawskiemu oraz Kolegium Konsultorów nominacyjne pismo apostolskie (kan. 404 § 1);
- 4) wybór kapłana na rządcę Archidiecezji w przypadku, gdy Arcybiskup Warszawski ma przeszkodę w rządzeniu, a w Archidiecezji nie ma biskupa koadiutora i nie ma wykazu kapłanów, którzy prawnie mają obowiązek zastąpić swojego biskupa (kan. 413 § 2);
- 5) zarząd Archidiecezją aż do czasu wyboru Administratora Archidiecezji, gdyby Archidiecezja w momencie zawakowania nie posiadała ani jednego biskupa pomocniczego, a Stolica Apostolska inaczej w tej sprawie nie zarządziła (kan. 419);
- 6) wybór Administratora Archidiecezji w ciągu ośmiu dni od uzyskania wiadomości o zawakowaniu stolicy biskupiej (kan. 421 § 1);
- 7) przyjęcie do wiadomości rezygnacji Administratora Archidiecezji z zajmowanego stanowiska, przy czym rezygnacja ta ma być dokonana w formie autentycznej i nie wymaga przyjęcia (kan. 430 § 2);
- 8) wyrażenie zgody na usunięcie ze stanowiska kanclerza i notariuszy przez Administratora Archidiecezji (kan. 485);
- 9) wyrażenie zgody na wystawienie dymisoriów dla kandydatów do stanu duchownego przez Administratora Archidiecezji (kan. 1018 § 1);
- 10) powiadomienie jak najszybciej Stolicy Apostolskiej o śmierci Arcybiskupa Warszawskiego, gdyby w Archidiecezji zabrakło biskupa pomocniczego (kan. 422);
- 11) przyjęcie wyznania wiary od wybranego Administratora Archidiecezji (kan. 833, 4°);

12) wypełnianie wszystkich funkcji, które *sede plena* należą do kompetencji Rady Kapłańskiej (kan. 501 § 2).

Mocą uprawnień płynących z kanonu 496 Kodeksu Prawa Kanonicznego po wysłuchaniu uwag wyrażonych przez członków Rady Kapłańskiej na posiedzeniu dnia 20 lutego 1986 r., zatwierdzam powyższe „Statuty Rady Kapłańskiej i Kolegium Konsultorów Archidiecezji Warszawskiej” czyniąc je obowiązującym prawem w miejsce dotychczasowych.
Warszawa, dnia 26 lutego 1986 roku

† *Józef Kardynał Glemp*
Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński i Warszawski
Prymas Polski

STATUTY KAPITUŁY METROPOLITALNEJ WARSZAWSKIEJ

WSTĘP

Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego, ogłoszony przez Ojca Świętego Jana Pawła II w 1983 roku, oraz idące w ślad za zmianami kodeksowymi nowe przepisy partykularne, zrodziły potrzebę zweryfikowania statutów różnych instytucji kościelnych, w tym także norm, którymi kierowała się Kapituła Katedralna Warszawska, zwana w oparciu o niepamiętny zwyczaj Prześwietną Kapitułą Metropolitalną Warszawską. Normami tymi były: „Statuta Capituli Cathedralis Varsaviensis”, zatwierdzone 29 kwietnia 1928 roku przez kardynała Aleksandra Kakowskiego.

Dokument erekcyjny Kapituły Kolegiackiej w Warszawie wydał kanclerz płocki Ścibor 23 kwietnia 1402 roku w oparciu o bullę papieża Bonifacego IX „Humilibus et honestis”. Prawie czterysta lat później, 16 października 1798 roku, papież Pius VI utworzył z archidiaconatu warszawskiego, który należał wówczas do diecezji poznańskiej, nową diecezję warszawską i Kapituła Kolegiacka została podniesiona tym samym do rangi Kapituły Katedralnej Warszawskiej. Kapituła Archikatedralną i Metropolitalną stała się dopiero 30 czerwca 1818 roku, gdy diecezję warszawską papież Pius VII bullą „Ex imposita nobis” przemianował na archidiecezję.

W dniu 2 stycznia 1920 roku papież Benedykt XV specjalnym przywilejem, udzielonym Kapitulie na stałe, zezwolił, ażeby czterej prałaci: dziekan, archidiacon, scholastyk i kustosz cieszyli się godnością prototypusa.

Rozdział I

Istota, cel, prawa i przywileje Kapituły

1. Kapituła Archikatedralna Warszawska, zwana od dawna Kapitułą Metropolitalną Warszawską, jest to kolegium kapłanów diecezjalnych związanych z bazyliką archikatedralną pod wezwaniem Męczeństwa Świętego Jana Chrzciciela w Warszawie na Starym Mieście, których zadaniem jest troska o piękno i dostojność liturgii, sprawowanej zwłaszcza w kościele archikatedralnym.

2. Kapituła wspólnie z arcybiskupem warszawskim, Radą Kapłańską i Radą Duszpasterską podejmuje różne inicjatywy duszpasterskie, w tym także dotyczące budzenia i pielęgnowania powołań kapłańskich, misyjnych i zakonnych.

3. Kapituła Metropolitalna Warszawska zgodnie z normami kościelnymi i ustawą państwową z dnia 17 maja 1989 roku ma osobowość prawną. Jej organem jest dziekan (zob. art. 8.1.2^o, 8.2.2^o i art. 13.1), a siedzibą Warszawa.

4. Kapituła korzysta z praw i przywilejów, które przysługują jej na mocy kanonów 503-510 Kodeksu Prawa Kanonicznego, przepisów synodalnych Archidiecezji Warszawskiej oraz dekretów arcybiskupa warszawskiego.

5. Użytkuje w archikatedrze kapitułarz, zakrystię, archiwum i bibliotekę.

6. Zgodnie z niepamiętnym zwyczajem posługuje się pieczęcią z wizerunkiem głowy św. Jana Chrzciciela na misie i napisem „Illustrissimum Capitulum Metropolitanum Varsaviense” – „Prześwietna Kapituła Metropolitalna Warszawska”.

Rozdział II

Struktura Kapituły i obowiązki jej prałatów

7. Kapituła Metropolitalna Warszawska składa się z 12 kanoników gremialnych oraz grona kanoników honorowych, których liczba nie powinna przekraczać 12.

8. Kanoników mianuje arcybiskup warszawski spośród kapłanów, którzy wyróżniają się pobożnością, gorliwością duszpasterską, nauką i miłością Kościoła Warszawskiego.

9. Po ukończeniu 75 roku życia kanonik gremialny przechodzi do grona kanoników honorowych.

10. W Kapitulie jest sześć godności: dziekan, archidiakon, kustosz, scholastyk, kanclerz i penitencjarz. Kanonikom piastującym te godności przysługuje tytuł „prałata”.

11. Dziekana, archidiakona, kustosza, scholastyka i kanclerza wybiera Kapituła w tajnym głosowaniu. Ich wybór swobodnie zatwierdza arcybiskup warszawski. Penitencjarza mianuje arcybiskup warszawski.

12. Prałaci pełnią swe funkcje przez okres pięciu lat i mogą być ponownie wybrani na dalsze kadencje.

13. Na czele Kapituły stoi dziekan, który reprezentuje Kapitułę również na zewnątrz.

14. Do obowiązków dziekana należy:

- a) zwoływanie przynajmniej raz w roku zebrań Kapituły i przewodniczenie jej obradom;
- b) przewodniczenie funkcjom liturgicznym w chórze;
- c) zastępowanie arcybiskupa warszawskiego w spełnianiu funkcji liturgicznych w archikatedrze warszawskiej, jeżeli dla słusznych powodów arcybiskup nie może ich spełnić osobiście, a nie wyznaczył swego delegata;
- d) troska o sumienne wypełnianie przez Kapitułę jej obowiązków (zob. kan. 503);
- e) troska o chorych kanoników.

15. Dziekana wspomaga w jego obowiązkach archidiakon, a gdy zajdzie potrzeba – zastępuje.

16. Do zadań kustosza należy piecza nad dobrami materialnymi Kapituły. Jest jej administratorem, ekonomem i skarbnikiem. Funkcje te wypełnia zgodnie z zaleceniami kan. 1283 i 1284 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Pod koniec każdego roku kalendarzowego, najpóźniej do dnia 31 grudnia, składa dziekanowi Kapituły i arcybiskupowi warszawskiemu udokumentowane sprawozdanie z zarządu powierzonymi sobie dobrami materialnymi.

17. Scholastyk wyznacza poszczególnym prałatom i kanonikom funkcje liturgiczne, które będą w kolejności pełnić w ciągu roku oraz troszczy się o sprawne, dostojne i zgodne z przepisami sprawowanie liturgii.

18. Obowiązkiem kanclerza jest prawidłowe i staranne sporządzanie protokołów z posiedzeń Kapituły, redagowanie na zlecenie dziekana pism i dokumentów oraz troska o archiwum kapitulne i bibliotekę.

19. Penitencjarz na mocy swego urzędu ma zwyczajną władzę uwalniania w zakresie wewnętrznym sakramentalnym od cenzur „latae sententiae” dotąd nie stwierdzonych wyrokiem sądowym lub dekretem właściwego przełożonego, nie zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej. Władzy nie może delegować innym. Na terenie archidiecezji warszawskiej może rozgrzeszać także obcych, a diecezjan również poza archidiecezją (zob. kan. 508 § 1). Wskazane jest, ażeby miał wyznaczony w archikatedrze konfesjonał oraz dyżury.

Rozdział III

Instalacja i precedencja

20. Nowo mianowani prałaci i kanonicy powinni być instalowani, czyli obsadzani na urządzie.

21. Instalacji w Kapitułe dokonuje, zgodnie z przyjętym ceremoniałem, arcybiskup warszawski lub jego delegat w bazylice archikatedralnej. Wskazane jest, ażeby ta czynność odbyła się w obecności Kapituły. Termin ustala arcybiskup warszawski w porozumieniu z dziekanem Kapituły.

22. Instalowany prałat lub kanonik składa wyznanie wiary według formy zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską oraz przysięgę o wiernym wypełnianiu obowiązków związanych z otrzymaną godnością i o zachowaniu tajemnicy urzędowej.

23. Po złożeniu wyznania wiary i przysięgi instalowany prałat lub kanonik, w asyście dwóch innych kanoników, zajmuje miejsce wyznaczone w stallach wypowiadając słowa: „Protestor de pacifica possessione huius stalli”, a całując ołtarz mówi: „Gloria, laus et honor Tibi sit, Rex Christe Redemptor”.

24. Prałaci i kanonicy zajmują miejsce w stallach według ustalonej kolejności, zależnie od sprawowanego urzędu i daty nominacji. Kanonicy honorowi siadają za kanonikami gremialnymi.

25. Pierwsze miejsca w stallach, chociażby byli młodszy nominacją, zajmują prałaci lub kanonicy posiadający sakrę biskupią.

26. Dziekan Kapituły zajmuje miejsce w stallach po lewej stronie prezbiterium patrząc z katedry biskupiej. Obok niego siadają w kolejności kustosz i kanclerz.

27. Archidiakon, scholastyk i penitencjarz zajmują kolejno miejsca w stallach po prawej stronie prezbiterium patrząc z katedry biskupiej.

28. Dalsze miejsca w stallach, po obydwu stronach prezbiterium, należą do kanoników gremialnych w kolejności ich nominacji, a także do kanoników honorowych.

29. Nominacja lub wybór kanonika na urząd prałacki, a także awans w gronie prałatów, wymagają ponownej instalacji.

Rozdział IV

Uroczystości i święta z udziałem Kapituły oraz sesje

30. Prałaci i kanonicy gremialni Kapituły Metropolitalnej Warszawskiej mają obowiązek uczestniczyć w następujących uroczystościach i świętach kościelnych oraz państwowych:

- 1) Uroczystość Objawienia Pańskiego – 6 stycznia w archikatedrze;
- 2) Msza święta Krzyżma w Wielki Czwartek w archikatedrze;
- 3) Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego w archikatedrze;
- 4) Święto Narodowe Matki Bożej Królowej Polski – 3 maja;
- 5) Uroczystość Bożego Ciała – uczestnictwo we Mszy świętej oraz w centralnej procesji eucharystycznej w Warszawie;
- 6) Uroczystość Narodzenia Św. Jana Chrzciciela – 24 czerwca w archikatedrze;
- 7) Uroczystość Męczeństwa Św. Jana Chrzciciela – 29 sierpnia w archikatedrze;
- 8) Święto Narodowe Odzyskania Niepodległości – 11 listopada;
- 9) Uroczystość Bożego Narodzenia w archikatedrze;
- 10) Rocznica inauguracji pontyfikatu;
- 11) Rocznica prekonizacji lub uroczystego objęcia rządów przez arcybiskupa warszawskiego;
- 12) Dzień imienin arcybiskupa warszawskiego.

31. Prałat lub kanonik, który ze słusznej przyczyny nie może wziąć udziału w uroczystości lub święcie, powinien swoją nieobecność usprawiedliwić u dziekana Kapituły.

32. Funkcje liturgiczne w wymienione uroczystości i święta, o ile nie podejmą się ich biskupi, przydziela poszczególnym prałatom i kanonikom scholastyk. On również ustala intencję Mszy świętej i przygotowuje wezwania modlitwy powszechnej.

33. W jednym z dni wymienionych w § 30 Kapituła zbiera się na uroczyste zwyczajne posiedzenie, w czasie którego omawia bieżące sprawy dotyczące prałatów i kanoników, ich działalności statutowej, a także Kościoła.

34. Nadzwyczajne posiedzenia Kapituły odbywają się na wniosek arcybiskupa warszawskiego, dziekana lub co najmniej sześciu prałatów i kanoników gremialnych.

35. Miejsce nadzwyczajnego posiedzenia Kapituły, wyznacza arcybiskup warszawski lub dziekan.

36. Posiedzenia Kapituła rozpoczyna modlitwą brewiarzową odmawiając stosownie do pory dnia godzinę liturgiczną w intencji arcybiskupa i archidiecezji warszawskiej.

37. Podczas posiedzeń Kapituły głos decydujący mają tylko prałaci i kanonicy gremialni. Dokonują oni wyborów i podejmują decyzje zgodnie z obowiązującymi normami Kodeksu Prawa Kanonicznego.

38. Głosowania przy wyborze osób powinny odbywać się w sposób tajny. Skrutatorami podczas głosowań są dwaj najmłodszy stażem kanonicy gremialni. Do ich obowiązków należy policzenie obecnych członków Kapituły, zebranie i policzenie głosów oraz ogłoszenie wyników głosowania.

39. Kanonicy honorowi mogą być zapraszani na posiedzenia Kapituły, ale mają tam tylko głos doradczy. Zaprasza ich dziekan.

40. O ważniejszych postanowieniach i sprawach Kapituły dziekan niezwłocznie zawiadamia arcybiskupa warszawskiego.

Rozdział V

Strój prałacki i kanonicki

41. Prałaci i kanonicy, o ile nie są biskupami i protonotariuszami apostolskimi, używają jednakowego stroju.

42. Strój chórowy prałatów i kanoników stanowią: czarna sutanna z fioletowymi obszywkami i guzikami, fioletowy pas z frędzlami, rokieta czyli komża z koronką podszytą fioletowym materiałem, fioletowy mantolet bez rękawów, biret z fioletowym pomponem, dystynktorium oraz pierścień.

43. Wypada, ażeby prałaci i kanonicy uczestniczący w podniosłych uroczystościach pozakościelnych, zwłaszcza narodowych i patriotycznych, ubrani byli w sutannę z fioletowymi obszywkami, przepasani fioletowym pasem oraz przyozdobieni dystynktorium i pierścieniem.

44. Dystynktorium Kapituły Metropolitalnej Warszawskiej składa się z trzech elementów: medalionu, korony i podwójnego złożonego łańcucha. Medalion ma kształt krzyża z wiązkami złotych promieni, którego ramiona, wypełnione niebieską emalią, przyozdobione są na szczytach niewielkimi kwiatami. W centrum awersu znajduje się wizerunek Św. Jana Chrzciciela obramowany laurowym wieńcem. Na rewersie, w takim samym obramowaniu, umieszczony jest monogram królewski A.R. III, a na ramionach krzyża napisy: *dedit, almus, pater, patriae*.

Rozdział VI

Zakres kompetencji Kapituły i parafii archikatedralnej

45. Kapituła Metropolitalna Warszawska w relacjach z parafią archikatedralną Św. Jana Chrzciciela kieruje się kanonem 510 Kodeksu Prawa Kanonicznego. I tak:

- 1) Kapituła nie jest złączona z parafią.
- 2) Na proboszczu parafii archikatedralnej spoczywają wszystkie uprawnienia i obowiązki, które na mocy prawa są właściwe proboszczom.
- 3) Proboszcz parafii archikatedralnej uwzględni w parafialnym kalendarzu liturgicznym obecność Kapituły w archikatedrze w dniach wymienionych w § 30.
- 4) O planowanych innych uroczystościach w archikatedrze z udziałem

łem Kapituły dziekan lub scholastyk powiadamia możliwie szybko miejscowego proboszcza.

5) Zaistniałe sprawy sporne pomiędzy Kapitułą i parafią archikatedralną rozstrzyga arcybiskup warszawski.

Rozdział VII Majątek Kapituły

46. Kapituła Metropolitalna Warszawska będąc osobą prawną ma prawo do posiadania i dysponowania dobrami materialnymi.

47. Majątek Kapituły powstaje ze spadków, darowizn, zapisów, ofiar i dochodów z własnej działalności.

48. Zgromadzony majątek służy realizacji celów statutowych Kapituły i nie może być przeznaczony do podziału między poszczególnych prelatów i kanoników.

Rozdział VIII Postanowienia końcowe

49. Statuty nie mogą być zmienione lub zniesione bez zgody arcybiskupa warszawskiego.

50. Statuty wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia ich przez arcybiskupa warszawskiego.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1999 roku.

Ks. Grzegorz Kalwarczyk
Kanclerz Kurii

† Józef Kardynał Glemp
Prymas Polski

STATUTY KAPITUŁY ŚWIĘTEJ OPATRZNOŚCI BOŻEJ przy Kolegiacie Świętej Anny w Wilanowie

Wstęp

Podział administracyjny Kościoła w Polsce, którego dokonał Ojciec Święty Jan Paweł II w dniu 25 marca 1992 roku bullą „Totus Tuus Poloniae Populus – Cały Twój Polski Naród” sprawił, że w wielu diecezjach na terenie Polski, przede wszystkim w nowo erygowanych, utworzone zostały nowe kapituły zarówno katedralne, jak i kolegiackie. Potrzeba utworzenia nowej kapituły kolegiackiej zaistniała również w Archidie-

cezji Warszawskiej, ponieważ dotychczasowa Prymasowska Kapituła Łowicka ze swoją kolegiatą znalazła się w granicach Diecezji Łowickiej. Rocznica dwustu lat od erekcji diecezji warszawskiej skłoniła jej Arcypasterza do powołania z dniem 16 października 1998 roku Kapituły Świętej Opatrzności Bożej w Królewskim Wilanowie.

Postanowienia ogólne

§ 1. Kapitułę Świętej Opatrzności Bożej przy Kolegiacie Św. Anny w Królewskim Wilanowie stanowi kolegium kapłanów diecezjalnych, którzy wypełniają zadania wyznaczone kapitułom przez prawo powszechne, prawo partykularne bądź też polecenia arcybiskupa warszawskiego zgodnie z postanowieniami Kodeksu Prawa Kanonicznego, kan. 503-510. Do zadań Kapituły należy pielęgnacja pięknej i uroczystej liturgii w kolegiacie Świętej Anny w Wilanowie, w sanktuarium Matki Bożej Tęskniącej w Powsinie oraz w kościele Świętej Opatrzności Bożej, który jest wotum Narodu.

§ 2. Współ z arcybiskupem warszawskim Kapituła podejmuje inicjatywy duszpasterskie dla szerzenia i umacniania wiary Kościoła oraz budzenia powołań kapłańskich i zakonnych.

§ 3. Kapituła Kolegiacka w Wilanowie zgodnie z normami kościelnymi i ustawą z dnia 17 maja 1989 r. ma osobowość prawną. Jej organem jest prepozyt (zob. art. 8.1.2°, 8.2.2° i art. 13.1), a siedzibą Wilanów.

§ 4. Kapitułę Kolegiacką Świętej Opatrzności Bożej w Wilanowie stanowi 12 kanoników gremialnych i kilku kanoników honorowych, których liczba nie powinna przekraczać 12.

§ 5. Kanoników mianuje arcybiskup warszawski spośród kapłanów, którzy wyróżniają się pobożnością, gorliwością duszpasterską, nauką i miłością Kościoła Warszawskiego.

§ 6. Z chwilą ukończenia 75 roku życia kanonik gremialny przechodzi do grona kanoników honorowych.

§ 7. W Kapitułe są dwie godności: prepozyt i dziekan. Obydwom przysługuje tytuł „prałata”. Ponadto są w Kapitułe urzędy: sekretarza, skarbnika, penitencjarza i mistrza ceremonii.

§ 8. Na czele Kapituły stoi prepozyt, którego swobodnie mianuje arcybiskup warszawski.

§ 9. Do obowiązków prepozyta należy:

- zwoływanie sesji kapitułnych przynajmniej raz do roku
- przewodniczenie obradom kapitułnym

- reprezentowanie Kapituły na zewnątrz
- troska o akta Kapituły.

§ 10. Dziekana, sekretarza, skarbnika, penitencjarza i mistrza ceremonii wybiera Kapituła, a ich wybór zatwierdza arcybiskup warszawski. Dziekan zastępuje prepozyta i współpracuje z nim w przygotowaniu dorocznej sesji Kapituły.

§ 11. Kanonik penitencjarz na mocy swego urzędu ma zwyczajną władzę uwalniania w zakresie wewnętrznym sakramentalnym od cenzur „*laetae sententiae*” dotąd nie stwierdzonych wyrokiem sądowym lub dekretem właściwego przełożonego, nie zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej. Władzy tej nie może innym delegować. Na terenie archidiecezji warszawskiej może rozgrzeszać także obcych, a diecezjan również poza archidiecezją (zob. kan. 508 § 1).

§ 12. Akta Kapituły są przechowywane w archiwum kościoła kolegiackiego. Opiekuje się nimi prepozyt.

Przyjęcie godności kanonickiej

§ 13. Instalacji kanonickiej, zgodnie z tradycyjnie przyjętym ceremoniałem, dokonuje arcybiskup warszawski lub jego delegat.

§ 14. Instalowany kanonik składa wyznanie wiary według formuły zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską oraz przysięgę o wiernym wypełnieniu obowiązków związanych z otrzymaną godnością i zachowaniu tajemnicy urzędowej.

§ 15. Po złożeniu wyznania wiary i przysięgi instalowany kanonik, w towarzystwie przynajmniej dwóch kanoników, zajmuje miejsce wyznaczone w stallach wypowiadając słowa: „*Protestor de pacifica possessione huius stalli*”, a całując ołtarz mówi: „*Protestor de pacifica possessione huius altaris*”.

§ 16. Kanonicy zajmują miejsce w stallach według ustalonej kolejności, zależnie od daty nominacji. Pierwsze miejsca w stallach są przeznaczone dla prepozyta (strona prawa – patrząc w stronę nawy) i dla dziekana (strona lewa).

Sesje kapitulne

§ 17. Każdego roku Kapituła zbiera się przynajmniej jeden raz na posiedzenie zwyczajne z okazji uroczystości patronalnej Świętej Anny lub wspomnienia Najświętszego Imienia Maryi – 12 września (rocznica

Victorii Wiedeńskiej). Podczas posiedzenia kanonicy koncelebrują Mszę św. i odmawiają stosownie do pory dnia godzinę liturgiczną w intencji arcybiskupa i archidiecezji.

§ 18. W posiedzeniach Kapituły głos decydujący mają wszyscy kanonicy gremialni, zaś honorowi – głos doradczy.

§ 19. Głosowania dotyczące wyborów odbywają się tajnie, inne według propozycji prepozyta za zgodą większości obecnych.

Strój kanonicki

§ 20. Stój chórowy stanowią: czarna sutanna z fioletowymi obszywkami i guzikami, fioletowy pas z frędzlami, rokieta czyli komża z koronką podszytą fioletowym materiałem, fioletowy mantolet, biret z fioletowym pomponem oraz pierścień.

§ 21. Kanonicy używają dystyngtorium z wizerunkiem Matki Bożej i Świętej Anny, a także ze znakiem Opatrzności Bożej, inicjałami założyciela Kapituły – kardynała Józefa Glempa prymasa Polski i rokiem erekcji. Wokół znaku Opatrzności Bożej jest umieszczony napis: Capitulum Villanoviense.

Kapituła a parafia kolegiacka

§ 22. Kapituła kształtuje swój stosunek do parafii kolegiackiej zgodnie z przepisami prawa kanonicznego.

§ 23. Spotkania liturgiczne z arcybiskupem warszawskim w kościele kolegiackim i w kościele Świętej Opatrzności odbywają się zgodnie ze zwyczajem przyjętym w archidiecezji warszawskiej.

§ 24. Statut nie może być zmieniony lub zniesiony bez zgody arcybiskupa warszawskiego.

§ 25. Skarbnik za wiedzą prepozyta składa roczne sprawozdanie ze stanu majątkowego Kapituły. W wypadku zaniknięcia aktywności Kapituły jej majątek przechodzi na archidiecezję warszawską.

Warszawa, dnia 16 października 1998 roku, w dwusetną rocznicę erygowania Diecezji Warszawskiej i dwudziestą rocznicę wyboru Ojca Świętego Jana Pawła II rodem z Polski na Stolicę Piotrową.

Ks. Grzegorz Kalwarczyk
Kanclerz Kurii

† Józef Kardynał Glemp
Arcybiskup Metropolita Warszawski
Prymas Polski

REGULAMIN RADY DUSZPASTERSKIEJ W ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

I. Podstawa istnienia Rady

Radę powołuje się na podstawie dekretu Soboru Watykańskiego II „O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele «Christus Dominus»”, który powiada: „Bardzo pożądaną jest rzeczą, by w każdej diecezji utworzono osobną radę duszpasterską z samym biskupem rezydencjalnym na czele, w której by uczestniczyli specjalnie dobrani księża, zakonnicy i świeccy” (nr 27). (Zob. też KPK, k. 511).

II. Zakres pracy Rady

„Zadaniem Rady jest śledzenie i przemyślenie wszystkiego, co ma związek z duszpasterskimi pracami oraz wyciągnięcie z tego wniosków” – „Christus Dominus”, nr 27. (Zob. KPK, k. 511).

W szczególności do zadań Rady należy:

1. Analizowanie zagadnień socjologiczno-religijnych z życia Kościoła w celu dostosowania skuteczniejszych form pracy duszpasterskiej.
2. Opiniowanie zamierzonych i wykonywanych prac duszpasterskich w Archidiecezji Warszawskiej.
3. Wysuwanie projektów i wniosków mających na celu skuteczność i owocność prac duszpasterskich w Archidiecezji Warszawskiej.
4. Podejmowanie aktualnych problemów duszpasterskich przedstawianych przez Arcybiskupa Warszawskiego.
5. Opracowywanie zagadnień duszpasterskich z życia Archidiecezji wysuwanych przez członków Rady.

III. Skład Rady

Rada stanowi reprezentację całego Ludu Bożego Archidiecezji; jej członkowie pochodzą z urzędu, nominacji i z wyboru.

1. Z urzędu
Biskup Ordynariusz oraz Wikariusze Generalni;
Przewodniczący i notariusze Wydziałów: Duszpasterstwa,
Nauki Katolickiej i Spraw Sakramentalnych;
Przedstawiciel Wyższego Metropolitalnego Seminarium
Duchownego;

Dyrektor Caritas AW;
Przewodniczący Komisji Liturgicznej AW;
Przewodniczący Komisji Muzyki Kościelnej AW;
Archidiecezjalny Duszpasterz Rodzin.

2. Z nominacji Ordynariusza

- a) 2 przedstawiciele zakonów męskich i 2 przedstawicielki zakonów żeńskich wybranych z grona osób pracujących w duszpasterstwie lub katechizacji;
- b) 18 przedstawiciele laikatu z różnych zawodów i środowisk pozostających w pełnej wspólnocie z Kościołem katolickim, odznaczających się pewną wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością, a więc przedstawiciele:
 - Akcji Katolickiej;
 - Działaczy Charytatywnych;
 - Inteligencji Technicznej;
 - Katechetów i Wychowawców;
 - Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży;
 - Lektorów;
 - Młodzieży Akademickiej;
 - Nadzwyczajnych Szafarzy Eucharystii;
 - Organistów;
 - Pracowników Poradni Rodzinnych;
 - Prawników;
 - Robotników;
 - Rodzin Wielodzietnych;
 - Rolników;
 - Ruchów Katolickich;
 - Rzemieślników;
 - Służby Zdrowia;
 - Środowisk Twórczych;

3. Z wyboru

- a) 14 przedstawiciele duszpasterzy pracujących w dekanatach Archidiecezji Warszawskiej, czyli po jednym delegacie z połowy dekanatów, określanej według zasady przemienności kadencyjnej.

Wybory odbywają się na zebraniach dekanalnych w głosowaniu tajnym. Należy wybierać kapłanów wyróżniających się inicjatywą i gorliwością duszpasterską. Mogą nimi być zarówno kapłani diecezjalni jak i zakonnicy prowadzący parafie zakonne.

IV. Kadencja Rady i Przewodniczenie Radzie

Kadencja Rady trwa 3 lata.

Przewodniczącym jest Biskup Ordynariusz, który udziela stałej delegacji Przewodniczącemu Wydziału Duszpasterstwa.

Sekretarza wybierają członkowie Rady.

V. Metody pracy

1. Radę zwołuje Przewodniczący lub jego Delegat przynajmniej dwa razy w roku.
2. Rada może powoływać spośród swoich członków Komisje do dokładniejszego rozpracowania szczegółowych problemów duszpasterskich.

VI. Współpraca Rady z Kurią Metropolitalną

1. Powołanie do życia Rady Duszpasterskiej nie zmienia w niczym dotychczasowej struktury Kurii Metropolitalnej i związanych z nią Komisji i referatów.
2. Wysunięte przez Radę Duszpasterską projekty Ordynariusz, o ile uzna za słuszne i potrzebne, przekazuje do ostatecznego opracowania i wykonania odpowiedniemu Wydziałowi Kurii Metropolitalnej.

VII. Inne postanowienia

nie zawarte w Regulaminie reguluje Kodeks Prawa Kanonicznego k. 511, 512, 513 i 514.

12 września 1995 r.

Zatwierdzam
† Józef Kardynał Glemp

REGULAMIN DLA ORGANISTÓW ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Nr 789/D/89

I. Charakter prawny stanowiska organisty

- § 1. Organista jest pracownikiem Kościoła w służbie Bogu i podlega Władzy Kościelnej zgodnie z przepisami prawą kościelnego i niniejszego Regulaminu.
- § 2. Zwierzchnikiem organisty jest rządcą kościoła, przy którym pełni on swoje obowiązki. W sprawach spornych, pierwszą instancją jest Ksiądz Dziekan, drugą Komisja Muzyki Kościelnej przy Kurii Metropolitalnej, trzecią i ostatnią Arcybiskup Metropolita Warszawski.

II. Podział stanowisk i wymagane kwalifikacje

- § 3. Warunkami podstawowymi objęcia stanowiska organisty są:
 - a) Przykładne życie według zasad wiary katolickiej.
 - b) Należyte wykształcenie zawodowe.
 - c) Znajomość obowiązujących przepisów o muzyce kościelnej i liturgii.
- § 4. W Archidiecezji Warszawskiej istnieją trzy kategorie stanowisk organisty:
 - a) Do pierwszej kategorii zalicza się kościoły: Archikatedralny oraz wszystkie parafialne powyżej dziesięciu tysięcy wiernych.
 - b) Do drugiej kategorii należą: pozostałe kościoły na terenie Warszawy, oraz kościoły parafialne poza Warszawą powyżej czterech tys. wiernych.
 - c) Wszystkie inne ośrodki duszpasterskie należą do trzeciej kategorii.
- § 5. Poszczególne stanowiska mogą zajmować:
 - a) Stanowisko kategorii pierwszej organisci mający wyższe wykształcenie muzyczne w klasie organów, posiadający dyplom I stopnia Instytutu Szkolenia Organistów Archidiecezji Warszawskiej, lub dyplom Muzyki Sakralnej Studium Muzyczno-Liturgicznego w Aninie.
 - b) Stanowisko kategorii drugiej organisci posiadający średnie wykształcenie muzyczne w klasie organów, dyplom II stop-

nia Instytutu Szkolenia Organistów Archidiecezji Warszawskiej, lub świadectwo ukończenia Studium Muzyczno-Liturgicznego w Aninie, z wynikiem bardzo dobrym.

c) Stanowisko kategorii trzeciej organiści posiadający dyplom Instytutu Szkolenia Organistów Archidiecezji Warszawskiej III stopnia, lub świadectwo ukończenia Studium Muzyczno-Liturgicznego w Aninie.

§ 6. Pozostałe osoby ubiegające się o stanowisko organisty w Archidiecezji Warszawskiej, obowiązane są złożyć egzamin weryfikacyjny przed Komisją Muzyki Kościelnej Archidiecezji Warszawskiej.

III. Objęcie stanowiska

§ 7. Kościół jest pracodawcą organisty. Organista nie jest osobistym pracownikiem rządcy kościoła. Jest przyjmowany, i zwalniany za zgodą Komisji Muzyki Kościelnej, według zasad ustalonych w tym Regulaminie.

§ 8. Kandydat na stanowisko organisty powinien przedłożyć rządcy kościoła:

- a) świadectwo chrztu ewentualnie ślubu kościelnego
- b) świadectwo wykształcenia ogólnego
- c) odpowiednie świadectwo kwalifikacyjne
- d) zaświadczenie z poprzedniego miejsca pracy
- e) podanie, dwie fotografie i życiorys w dwóch egzemplarzach.

§ 9. Dokumenty wymienione w paragrafie ósmym wraz z umową o pracę sporządzoną w trzech egzemplarzach według ustalonego wzoru, rządcą kościoła przesyła do Komisji Muzyki Kościelnej. Po zatwierdzeniu przez Władzę Archidiecezjalną, umowa nabiera mocy prawnej.

IV. Obowiązki organisty

§ 10. Do obowiązków organisty należy:

- a) Grać i śpiewać podczas wszystkich nabożeństw wymagających obecności organisty.
- b) Uczyc parafian, szczególnie młodzież i dzieci, śpiewów liturgicznych i innych pieśni kościelnych.
- c) Przy poparciu rządcy kościoła prowadzić zespoły śpiewacze: schola cantorum, chór wielogłosowy, (por. Regulamin dla Zespołów Śpiewaczych)

- d) Troszczyć się o należyty stan organów, biblioteki muzycznej, oraz wszystkich przedmiotów przez siebie używanych a stanowiących własność kościoła.
 - e) Czuwać nad odpowiednim zachowaniem osób przebywających na chórze.
 - f) Spełniać osobiście swoje obowiązki, zastępstwa uzgadniać z rządcą kościoła.
 - g) Uczestniczyć w rekolekcjach i innych spotkaniach organizowanych przez Komisję Muzyki Kościelnej.
 - h) Podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.
 - i) Wypełniać swoje obowiązki sumiennie, punktualnie i zgodnie z przepisami liturgicznymi.
- § 11. Na podstawie odrębnej umowy organista może podjąć dodatkowo pracę kancelaryjną lub katechetyczną (jeśli jest do niej przygotowany).

V. Uposażenie organisty

- § 12. Organista otrzymuje wynagrodzenie z funduszków kościelnych, wypłacane przez rządcę kościoła w wysokości ustalonej w umowie.
- § 13. Wysokość wynagrodzenia uzależniona jest od kategorii parafii, kwalifikacji zawodowych organisty i wysługi lat.
- § 14. Do stałej pensji należy doliczać dodatek za wysługę lat i tak: po pięciu latach pracy 10%, po dziesięciu 15%, po dwudziestu 20%, i powyżej trzydziestu lat 25%.
- § 15. Średnie wynagrodzenie organisty w skali rocznej nie może być niższe od wynagrodzenia pracownika państwowego, z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych ich obu. Za pracę w niedziele i święta organiście nie przysługuje dodatkowe wynagrodzenie.
- § 16. Istniejący jeszcze w wielu parafiach zwyczaj roznoszenia opłatków przez organistę można zachować.
- § 17. Tam, gdzie organista nie roznosi opłatków, powinien otrzymać jako rekompensatę rzeczywistą trzynastą pensję.

IV. Uprawnienia organisty

- § 18. Organista powinien być ubezpieczony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych według obowiązujących ustaw państwowych.
- § 19. Zasiłki chorobowe, rentę czy emeryturę, organista otrzymuje z ZUS.

- § 20. Po przepracowaniu najmniej jednego roku, organiście przysługuje płatny urlop miesięczny. Zastępcę opłaca rządcą kościoła. Jeżeli przed upływem roku kalendarzowego organista nie wykorzystał urlopu wypoczynkowego, przysługuje mu podwójna pensja miesięczna.
- § 21. Organiście przysługuje jeden dzień wolny w tygodniu, uzgodniony z rządcą kościoła.
- § 22. Organiście, który ukończył sześćdziesiąt pięć lat, przysługują prawa emerytalne zgodnie z przepisami państwowymi.

VII. Rozwiązanie umowy o pracę

- § 23. O zamiarze wypowiedzenia pracy organiście, rządcą kościoła powinien zawiadomić Komisję Muzyki Kościelnej podając powody.
- § 24. Rozwiązanie umowy o pracę następuje przez trzymiesięczne naперед wypowiedzenie, które powinno być uczynione najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca i ma być doręczone na piśmie przy świadku lub przesłane listem poleconym.
- § 25. Po osiągnięciu przez organistę wieku emerytalnego rządcą kościoła może skierować go na emeryturę.
- § 26. Zgodnie z przepisami państwowymi organisty nie wolno zwalniać z pracy w okresie przedemerytalnym, w czasie choroby lub urlopu, z wyjątkiem rażących przyczyn dyscyplinarnych.
- § 27. Wdowie po zmarłym organiście przysługuje odprawa pośmiertna w wysokości:
 - a) jeśli współmałżonek przepracował mniej niż pięć lat – jednomiesięcznego wynagrodzenia.
 - b) do dziesięciu lat – dwumiesięcznego wynagrodzenia.
 - c) powyżej dziesięciu lat trzymiesięcznego wynagrodzenia.
- § 28. Przy ewentualnej zmianie rządcy kościoła umowa o pracę jest nadal ważna i obowiązuje obie strony.
- § 29. W dniu rozwiązania umowy o pracę organista obowiązany jest wymeldować się, opróżnić mieszkanie służbowe i zwrócić klucze rządcy kościoła. To samo dotyczy rodziny organisty w wypadku jego śmierci.
- § 30. Przed opuszczeniem stanowiska służbowego organista obowiązany jest przekazać rządcy kościoła instrumenty muzyczne, bibliotekę oraz inne przedmioty przez siebie używane a stanowiące własność kościoła.

VIII. Zalecenia

- § 31. Zaleca się, by rządcą kościoła udzielił odprawy emerytalnej organistcie przechodzącemu na emeryturę, biorąc pod uwagę jego staż pracy.
- § 32. Wskazane jest, aby po dwudziestu pięciu latach lub pięćdziesięciu latach pracy organisty, rządcą kościoła urządził mu jubileusz. Powinien on obejmować odprawienie Mszy św. wobec wspólnoty parafialnej, udzielenie nagrody materialnej, wystąpienie do Władzy Archidiecezjalnej o odznaczenie dla wyjątkowo zasłużonego organisty
- § 33. W kwestiach dotyczących dyscypliny pracy rządcą kościoła może przeprowadzić rozmowę wyjaśniającą, udzielić nagany ustnej, nagany na piśmie, potrącić dniówkę.
- § 34. Po wyczerpaniu ww. możliwości, w dalszym postępowaniu należy odwołać się do Księdza Dziekana, a w ostateczności do Komisji Muzyki Kościelnej.

IX. Postanowienia końcowe

- § 35. Regulamin niniejszy jest istotną częścią dwustronnego zobowiązania służbowego, które podpisują: rządcą kościoła i organista, przy obejmowaniu stanowiska organisty przy którymkolwiek kościele w Archidiecezji Warszawskiej.
- § 36. Regulamin niniejszy wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Arcybiskupa Ordynariusza. Nie działa wstecz.

Warszawa, 8 lutego 1989 r.

Józef Kardynał Glemp
Prymas Polski

**UMOWA
DOTYCZĄCA WSPÓLPRACY ZAKONNIC
Z DUSZPASTERSTWEM PARAFIALNYM
(lub inną instytucją kościelną)**

zawarta dnia r. pomiędzy parafią rzymskokatolic-
ką (kurią, WSD, domem zakonnym XX itp.), reprezentowaną przez księ-
dza proboszcza (księdza rektora itp.) NN.....
a zgromadzeniem sióstr reprezentowanym
przez przełożoną generalną (prowincjalną) NN

§ 1

Umowa oparta jest na Kodeksie Prawa Kanonicznego (kan. 675, 678, 680, 681), Motu Proprio „Ecclesiae Sanctae” (przepisy wykonawcze do Dekretu „Christus Dominus”) nn. 28, 30, 31, dokumencie „Mutuae relationes” (wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami) nn. 11, 50, 57 lit. b oraz na „Instrukcji o współpracy zakonnic z duszpasterstwem parafialnym”, przyjętej przez 283 Konferencję Episkopatu Polski obradującą w Siedlcach w dniach 12-13 czerwca 1996 r.

§ 2

1. Zgromadzenie kieruje do pracy w parafii siostry:

- katechetkę (... katechetki),
- organistkę,
- zakrystiankę,
- kancelistkę,
- opiekunkę parafialną,
- kucharkę,
- itp.

Siostry te tworzą wspólnotę zakonną, która włącza się w ten sposób w apostolskie zadania Kościoła przez dawanie świadectwa pełnego oddania się Bogu i pracę w imieniu zgromadzenia, zgodnie z jego charakterem i Konstytucjami.

2. Zakres obowiązków poszczególnych sióstr określają umowy o pracę (w przypadku aneksu do niniejszej umowy – wykaz zadań na poszczególnych odcinkach pracy).

§ 3

3. Współpraca zgromadzenia z parafią opiera się na przestrzeganiu przyśługujących stronom praw. W wypełnianiu obowiązków życia zakonnego siostry zależne są od przełożonej domu, w wykonywaniu obowiązków w parafii – w zakresie ustalonym umową – siostry podlegają księdzu proboszczowi. Siostry powinny mieć tak zorganizowaną pracę w parafii, aby mogły wypełniać obowiązki życia zakonnego zgodnie z Konstytucjami zgromadzenia. Ustalenia w tym zakresie podejmują ksiądz proboszcz i przełożona domu.

§ 4

Z tytułu wykonywanej pracy ksiądz proboszcz zobowiązuje się dać siostronom:

- 1) wynagrodzenie za pracę ustalone w umowach o pracę oraz ubezpieczenie społeczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami¹ lub przekazywać na ręce przełożonej domu na jego utrzymanie kwotę ustaloną z przełożoną wyższą zgromadzenia, na podstawie piśmennego aneksu do niniejszej umowy.²

Przy ustalaniu wynagrodzenia za pracę bierze się pod uwagę zasadę sprawiedliwości w stosunku do sióstr wypełniających ustalone zadania, krajowe stawki najniższego i średniego wynagrodzenia oraz możliwości parafii;

Powyższe postanowienia nie dotyczą siostry katechetki.

- 2) bezpłatne mieszkanie w budynku parafialnym, którego remonty należą do obowiązków księdza proboszcza. Z tego mieszkania mogą skorzystać – w razie potrzeby – sporadycznie lub na dłuższy czas, siostry nie pracujące w parafii, po dokonaniu z proboszczem osobnych ustaleń;
- 3) opłatę za ogrzewanie (opał), wodę, gaz, światło³;

¹ Zapis ten dotyczy sytuacji, gdy pracodawca ubezpiecza siostrę w ZUS. Wówczas ma być sporządzona umowa o pracę podpisana przez proboszcza i siostrę, gdzie wyraźnie jest mowa o wynagrodzeniu za pracę. Proboszcz potrąca od wynagrodzenia podatek dochodowy i odprowadza go do urzędu skarbowego.

² Zapis ten dotyczy sytuacji, gdy Zgromadzenie ubezpiecza siostrę w ZUS. Wówczas nie ma umowy o pracę, nie ma wynagrodzenia w rozumieniu prawa pracy – proboszcz nie potrąca podatku dochodowego i nie prowadzi w parafii dokumentacji na okoliczność zatrudniania siostry. Każdego miesiąca przekazuje przełożonej ustaloną kwotę na utrzymanie domu zakonnego z racji posługi sióstr. Kwota ta jest traktowana jako darowizna dla osoby prawnej i nie podlega opodatkowaniu.

³ Sprawy te powinny być uzgodnione szczegółowo między stronami i określone

- 4) wyżywienie⁴:
- a) siostra kucharka i jej pomoc korzystają z wyżywienia nieodpłatnie,
 - b) suma na żywienie innych sióstr pracujących w parafii jest ustalana pomiędzy stronami umowy,
 - c) siostry korzystające z wyżywienia w parafii a pracujące poza parafią odpłacają...⁵

§ 5

1. Każdej siostrze przysługuje co roku urlop miesięczny, czas na rekolekcje doroczne – zgodnie z własnym prawem zgromadzenia oraz jeden dzień wolny w tygodniu. W znalezieniu zastępstwa pomoże administratorowi parafii przełożona domu. Siostry mają prawo do dysponowania czasem, który im pozostaje po wykonaniu przyjętych w umowie obowiązków.

Siostra katechetka korzysta z urlopu przewidzianego w przepisach państwowych dla nauczycieli.

2. Wszelkie wydatki związane z pracą dla parafii (kurii itp.), jak: pomoce katechetyczne, teksty pieśni, rzutnik, środki do prania i sprzątania oraz narzędzia pracy itp. pokrywa parafia.
3. W celu podnoszenia swych kwalifikacji siostry będą brały udział w organizowanych kursach, szkoleniach, dniach skupienia itp.

Koszta kursów związanych bezpośrednio z pracą w parafii pokrywa parafia.

§ 6

Zgromadzenie – szanując zasadę, że stałość i ciągłość pracy wpływa na jej wyniki – zastrzega sobie jednak prawo do wymiany sióstr po uzgodnieniu tego z księdzem proboszczem.

Zasadniczo zmiany te zgromadzenie czyni na miesiąc przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego, ale dla słusznej i bardzo ważnej przyczyny może wymienić siostrę w ciągu roku szkolnego.

Zmiana katechetki szkolnej będzie uzgadniana z księdzem proboszczem w czasie organizacji roku szkolnego – tj. do 31 maja.

w tym miejscu w umowie. Należy je wziąć pod uwagę przy ustalaniu należności pieniężnej za pracę sióstr.

⁴ Jeżeli siostry nie korzystają z wyżywienia w parafii (instytucji kościelnej) ten przepis nie będzie miał zastosowania.

⁵ Strony powinny szczegółowo określić tę sytuację.

§ 7

1. Umowa niniejsza zawarta jest na okres jednego roku. Jej ważność przedłuża się automatycznie na następny rok, jeżeli żadna ze stron nie zgłosi wniosku o rewizję umowy lub nie złoży wypowiedzenia umowy na trzy miesiące przed upływem terminu jej ważności.
2. Do ważności umowy wymagane jest zatwierdzenie jej przez biskupa diecezjalnego lub wikariusza generalnego

§ 8

Jednobrzmiące egzemplarze umowy otrzymują:

- kuria diecezjalna w
- proboszcz parafii w
- przełożona wyższa zgromadzenia
- przełożona domu zakonnego w

Miejscowość, data

.....
przełożona wyższa

.....
proboszcz parafii

zatwierdzenie Kurii

ramowy wzór

UMOWA O PRACĘ

zawarta dnia w, między Parafią Rzymskokatolicką (instytucją kościelną) w....., reprezentowaną przez Ks., Proboszcza Parafii a Siostrą, zamieszkałą w przy ul.

Parafia zatrudnia Siostrę..... na okres od do (na czas nieokreślony), w pełnym wymiarze czasu pracy i powierza obowiązki:

.....
.....

Siostra podejmuje pracę od dnia

W czasie trwania stosunku pracy Siostra korzysta z jednego dnia wolnego w tygodniu oraz z urlopu zgodnie z prawem pracy.

W czasie trwania umowy o pracę Siostra będzie otrzymywała wynagrodzenie w wysokości (słownie zł)
oraz ubezpieczenie w ZUS obliczane od wynagrodzenia na podstawie odrębnych przepisów.

Miejscowość, dnia

.....
pracownik

.....
proboszcz parafii

ramowy wzór

ANEKS

do umowy zawartej dnia pomiędzy Parafią
a Zgromadzeniem
dotyczący obsługi zakrystii (kancelarii parafialnej itp.)

1. Parafia liczy mieszkańców.
2. Wykaz zadań w zakrystii (kancelarii itp.) jest następujący:

.....
.....

3. Siostra wypełnia zleczone jej zadania jako członek wspólnoty domu zakonnego.
4. Siostra skierowana do pełnienia zadań zakrystianki (kancelistki itp.) – korzysta z praw określonych w umowie z dnia
dotyczącej współpracy Zgromadzenia z parafią – § 2.
5. Siostra nie jest pracownikiem w rozumieniu prawa pracy.

Miejscowość, dnia

.....
przełożona wyższa

.....
proboszcz parafii

**WYKAZ PRZYPADKÓW,
W KTÓRYCH WYMAGANA JEST DYSPENSA
LUB ZEZWOLENIE NA ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA**

I. ZEZWOLENIE ORDYNARIUSZA MIEJSCA

na pobłogosławienie małżeństwa jest wymagane do godziwości (legalności) sakramentu (*ad licetatem*) w następujących przypadkach:

1. przy małżeństwie zawierającym przez tułaczy (kan. 1071 § 1, 1 KPK);
2. przy małżeństwie, które nie może być uznane lub zawarte według prawa państwowego (gdy narzeczeni nie zawarli ze sobą związku cywilnego i nie korzystają z formy konkordatowej) (kan. 1071 § 1, 2 KPK);
3. przy małżeństwie osoby, którą wiążą naturalne obowiązki wobec innej strony lub wobec dzieci, wynikające z poprzedniego związku, np. osoby cywilnie związane i rozwiedzione (kan. 1071 § 1, 3 KPK; Instrukcja, n. 52);
4. przy małżeństwie osoby, która notorycznie przestała praktykować wiarę katolicką (kan. 1071 § 1,4 KPK)
5. przy małżeństwie osoby związanej cenzurą (kan. 1071 § 1, 5 KPK; Instrukcja, n. 77, 3);
6. przy małżeństwie małoletnich (poniżej 18 roku życia), bez wiedzy rodziców lub wobec ich uzasadnionego sprzeciwu (kan. 1071 § 1, 6 KPK);
7. przy małżeństwie zawierającym przez pełnomocnika (kan. 1071 § 1, 7; 1105 KPK);
8. przy małżeństwie mieszanym wyznaniowo (kan. 1125 KPK);
9. przy małżeństwie zawierającym tajnie (kan. 1130 KPK);
10. przy małżeństwie zawierającym przez osoby, które nie osiągnęły wieku wymaganego przez prawo państwowe i kościelne: 18 lat kobieta, 18 lat mężczyzna
11. przy małżeństwie zawierającym przez osobę ochrzczoneą, ale uważającą się za niewierzącą lub za ateistę (Instrukcja, n. 77, 1);
12. przy małżeństwie osoby ochrzczonej, która wprawdzie nie formalnie, ale praktycznie lub publicznie odstąpiła od Kościoła, tak że faktu tego odstępstwa nie da się ukryć (Instrukcja, n. 77. 2);
13. przy małżeństwie osoby ostentacyjnie niepraktykującej (Instrukcja, n. 77, 4);
14. przy małżeństwie osoby, która uzyskała stwierdzenie nieważności małżeństwa, gdy w wyroku została dodana klauzula zakazująca za-

- warcia małżeństwa bez zgody ordynariusza miejsca (kan. 1684 § 1 KPK);
15. przy małżeństwie zawieranym pod warunkiem dotyczącym przeszłości lub terażniejszości (kan. 1102 § 3 KPK);
 16. przy małżeństwie osoby, co do której stanu wolnego istnieje wątpliwość (Instrukcja, n. 100);
 17. przy zawieraniu małżeństwa mieszanego przed duchownym prawosławnym (kan. 1127 § 1 KPK);
 18. w razie niemożności publikacji zapowiedzi przedślubnych (Instrukcja, n. 95).

II. DYPENSA ORDYNARIUSZA MIEJSCA

wymagana jest do ważności małżeństwa (*ad validitatem*) w następujących przypadkach:

1. istnienie przeszkody zrywającej:
 - a) wieku (14 lat kobieta, 16 lat mężczyzna) (kan. 1083 § 1 KPK);
 - b) różnicy religii – tzn. z osobą nieochrzczoneą (kan. 1086 § 1 KPK);
 - c) uprowadzenia (kan. 1089 KPK);
 - d) pokrewieństwa w trzecim i czwartym stopniu linii bocznej (kan. 1091 KPK);
 - e) powinowactwa w linii prostej (kan. 1092 KPK);
 - f) przyzwoitości publicznej w pierwszym stopniu linii prostej (kan. 1093 KPK);
 - g) pokrewieństwa prawnego w linii prostej oraz w drugim stopniu linii bocznej (kan. 1094 KPK);
 - h) wieczystego publicznego ślubu czystości, złożonego w instytucie zakonnym na prawie diecezjalnym (kan. 1088; 1078 § 2,1° KPK);
 - i) pokrewieństwa duchowego (dotyczy katolików obrządku wschodniego – por. kan. 811 KKKW).
2. zawieranie małżeństwa mieszanego bez zachowania przepisanej formy kanonicznej, z wyjątkiem małżeństwa zawieranego przed duchownym prawosławnym (kan. 1127 § 2 KPK; Instrukcja, n. 90-93).

III. DYPENSA STOLICY APOSTOLSKIEJ

wymagana jest do ważności (*ad validitatem*) małżeństwa, gdy istnieje przeszkoda zrywająca

- a) święceń (kan. 1087; 1078 § 2,1 ° KPK);

- b) wieczystego publicznego ślubu czystości, złożonego w instytucie zakonnym na prawie papieskim {kan. 1088; 1078 § 2, 1° KPK);
- c) występku {kan. 1090; 1078 § 2, 2° KPK);
- d) małżeństwa zawartego, ale niedopełnionego (kan. 1142 KPK).

IV. ZEZWOLENIE STOLICY APOSTOLSKIEJ

Zezwolenie Kongregacji Kościołów Wschodnich wymagane jest do ważności małżeństwa, gdy oboje nupturienci należą do Kościoła (lub Kościołów) wschodnich katolickich, a ślub ma się odbyć w Kościele łacińskim bez delegacji Hierarchy lub proboszcza Kościoła wschodniego (kan. 1109 KPK; pismo Kongregacji z dnia 31 stycznia 1992 r. N. 255/90).

V. NIE UDZIELA SIĘ DYSPENSY

(przeszkody wynikające z prawa Bożego):

1. pokrewieństwa w linii prostej i w drugim stopniu linii bocznej (kan. 1078 § 3 KPK);
2. impotencji (kan. 1084 § 1 KPK);
3. węzła małżeńskiego, po dopełnieniu małżeństwa (kan. 1085 KPK).

Nota: źródło powołane powyżej jako Instrukcja, oznacza Instrukcję Episkopatu Polski O przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim.

**WYKAZ ŹRÓDEŁ, DOKUMENTÓW
I INNYCH POZYCJI
WYKORZYSTANYCH PRZY OPRACOWANIU
STATUTÓW IV SYNODU AW**

1. Dokumenty Soboru Watykańskiego II:
 - *Lumen gentium* (KK),
 - *Gaudium et spes* (KDK),
 - *Sacrosanctum Concilium* (KL),
 - *Perfectae caritatis* (DZ),
 - *Optatam totius* (DFK),
 - *Presbyterorum ordinis* (DP),
 - *Apostolicam actuositatem* (DA),
 - *Unitatis redintegratio* (DE),
 - *Nostra aetate* (DRN).
2. Jan Paweł II:
 - Encyklika *Ut unum sint*,
 - Adhortacja apostolska *Redemptionis donum*,
 - Posynodalna adhortacja apostolska *Vita consecrata*,
 - Posynodalna adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*,
 - Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*.
3. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*.
4. Kongregacja Kultu Bożego, *Instrukcja dotycząca odprawiania Mszy świętej dla grup specjalnych*, z 15 maja 1969 r.
5. Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich oraz Kongregacja Biskupów, *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami w Kościele*, „*Mutuae relationes*”, z 14 maja 1978 r.
6. Papieska Rada do Spraw Jedności Chrześcijan, *Ekumeniczny wymiar formacji pastoralnej 1998 r* oraz *Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu*, z 25 marca 1993 r.
7. Kodeks Prawa Kanonicznego (przekład łacińsko – polski).
8. Katechizm Kościoła Katolickiego.
9. II Polski Synod Plenarny.
10. Drugi Synod Archidiecezji Warszawskiej – dokumenty.
11. Trzeci Synod Archidiecezji Warszawskiej – dokumenty.

12. Instrukcja Episkopatu Polski *O przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim* (z 1987 r.).
13. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, (Dz. U. Nr 29, poz. 154, z póź. zm.).
14. List Episkopatu Polski na temat bezrobocia, Warszawa 2002 r.
15. Instrukcja o zakładaniu parafialnych zespołów charytatywnych, Warszawa 2001 r.

SPIS TREŚCI

Chronologia najważniejszych wydarzeń IV Synodu AW	3
Dekret ustanowienia Komisji Głównej	5
Struktura i Komisje Czwartego Synodu Archidiecezji Warszawskiej	6
Wykaz Członków IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej	8
Regulamin IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej	13

Statuty IV Synodu

Kościół warszawski i jego synody	20
Dział I – Statuty Synodalne	25
Dział II – Aneksy	108
Dekret zamknięcia Synodu	155
Homilia Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski w uroczystość świętego Józefa podczas zamknięcia IV Synodu Archidiecezji Warszawskiej (Archikatedra, 19 marca 2003 r.)	157
Dodatek	161
Statuty Rady Kapłańskiej i Kolegium Konsultorów Archidiecezji Warszawskiej	163
Statuty Kapituły Metropolitalnej Warszawskiej	170
Statuty Kapituły Świętej Opatrzności Bożej przy Kolegiacie Świętej Anny w Wilanowie	176
Regulamin Rady Duszpasterskiej w Archidiecezji Warszawskiej	180
Regulamin dla Organistów Archidiecezji Warszawskiej	183
Ramowy wzór umowy dotyczący współpracy zakonnicy z duszpaster- stwem parafialnym (lub inną instytucją kościelną)	188
Wykaz przypadków w których wymagana jest dyspensacja lub zezwoleń na zawarcie małżeństwa	193
Wykaz źródeł, dokumentów i innych pozycji wykorzystanych przy opracowaniu Statutów IV Synodu AW	196